

Playfair 2.0

A Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë
 Ì Í Î Ï Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß à á â ã
 ä å æ ç è é ê ë ì í î ï ð ñ ò ó ô õ ö ø ù ú û ü ý þ ÿ

АБВГГГДЕЁЁЖЗИЙЙККЛМНОПРСТУУФХЦЩЩЬЫ
ЬЪS€ЭЇЇТЮЯТЬЖҒЖҚҢҲҮҮҺӨӨ

A Ã Ä Å Æ B C Č Ć D Đ E É Ê Ë
É Ê È É Ë Ì Í Î Ï Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü Ý Þ ß à á â ã
ä å æ ç è é ê ë ì í î ï ð ñ ò ó ô õ ö ø ù ú û ü ý þ ÿ

АБВГГГДЕЁЁЖЗИЙЙККЛМНОПРСТУУФХЧЦШЩЦЫЫ
ЬЪS€ЭІЇТЮЯТЬЖҒЖҚҢХҮҮҺӨӨ

aáăǎâãäåäâàāąăăæbcćčçĉcdďdeéěêëèẽēëėėē
ēęēəɹẓfgğgğgğghĥĥîïîïîĩjȳkķklĺłlllmnnńňņņñnoóô
óòõöøððơởỡổōøœpbqrrṛrsśšşșßfttttutuúûüüüüü
uuuüüũűūūũvwwŵw̄xyýÿÿÿÿÿzzzzíjćńóśź

Th ct ff ffi ffl fi fl sp st fbffb ffh ffj ffk fh

fi fí fj fk fþ ft fh fi fl ff ffh ffi flf ftt

абвгдеёжзиййклмнопрстуфхцщщцъыьъсеэії
ђюяђъжґжқңхүүһəə

$$\Delta\Omega\mu\pi\text{O}123456789\text{O}123456789^{\text{O}123456789}_{\text{O}123456789}{}^{1/2}{}^{1/3}{}^{2/3}{}^{1/4}{}^{3/4}{}_{.,:;...!;?;}$$

••*#/^\(){}[]{}[]{}[] --- _,, “” “»»«»’

[illegible]

↶ ↷ ↸ ↹ ⇄ ⬠ ⬡ ⬢ ⬣ ⬤ ⬥ @ @ @ 𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿 𐥀 𐥁 𐥂 𐥃 𐥄 𐥅 𐥆 𐥇 𐥈 𐥉 𐥊 𐥋 𐥌 𐥍 𐥎 𐥏 𐥐 𐥑 𐥒 𐥓 𐥔 𐥕 𐥖 𐥗 𐥘 𐥙 𐥚 𐥛 𐥜 𐥝 𐥞 𐥟 𐥠 𐥡 𐥢 𐥣 𐥤 𐥥 𐥦 𐥧 𐥨 𐥩 𐥪 𐥫 𐥬 𐥭 𐥮 𐥯 𐥰 𐥱 𐥲 𐥳 𐥴 𐥵 𐥶 𐥷 𐥸 𐥹 𐥺 𐥻 𐥼 𐥽 𐥾 𐥿 𐏀 𐏁 𐏂 𐏃 𐏄 𐏅 𐏆 𐏇 𐏈 𐏉 𐏊 𐏋 𐏌 𐏍 𐏎 𐏏 𐏐 𐏑 𐏒 𐏓 𐏔 𐏕 𐏖 𐏗 𐏘 𐏙 𐏚 𐏛 𐏜 𐏝 𐏞 𐏟 𐏠 𐏡 𐏢 𐏣 𐏤 𐏥 𐏦 𐏧 𐏨 𐏩 𐏪 𐏫 𐏬 𐏭 𐏮 𐏯 𐏰 𐏱 𐏲 𐏳 𐏴 𐏵 𐏶 𐏷 𐏸 𐏹 𐏺 𐏻 𐏼 𐏽 𐏾 𐏿 𐐀 𐐁 𐐂 𐐃 𐐄 𐐅 𐐆 𐐇 𐐈 𐐉 𐐊 𐐋 𐐌 𐐍 𐐎 𐐏 𐐐 𐐑 𐐒 𐐓 𐐔 𐐕 𐐖 𐐗 𐐘 𐐙 𐐚 𐐛 𐐜 𐐝 𐐞 𐐟 𐐠 𐐡 𐐢 𐐣 𐐤 𐐥 𐐦 𐐧 𐐨 𐐩 𐐪 𐐫 𐐬 𐐭 𐐮 𐐯 𐐰 𐐱 𐐲 𐐳 𐐴 𐐵 𐐶 𐐷 𐐸 𐐹 𐐺 𐐻 𐐼 𐐽 𐐾 𐐿 𐑀 𐑁 𐑂 𐑃 𐑄 𐑅 𐑆 𐑇 𐑈 𐑉 𐑊 𐑋 𐑌 𐑍 𐑎 𐑏 𐑐 𐑑 𐑒 𐑓 𐑔 𐑕 𐑖 𐑗 𐑘 𐑙 𐑚 𐑛 𐑜 𐑝 𐑞 𐑟 𐑠 𐑡 𐑢 𐑣 𐑤 𐑥 𐑦 𐑧 𐑨 𐑩 𐑪 𐑫 𐑬 𐑭 𐑮 𐑯 𐑰 𐑱 𐑲 𐑳 𐑴 𐑵 𐑶 𐑷 𐑸 𐑹 𐑺 𐑻 𐑼 𐑽 𐑾 𐑿 𐒀 𐒁 𐒂 𐒃 𐒄 𐒅 𐒆 𐒇 𐒈 𐒉 𐒊 𐒋 𐒌 𐒍 𐒎 𐒏 𐒐 𐒑 𐒒 𐒓 𐒔 𐒕 𐒖 𐒗 𐒘 𐒙 𐒚 𐒛 𐒜 𐒝 𐒞 𐒟 𐒠 𐒡 𐒢 𐒣 𐒤 𐒥 𐒦 𐒧 𐒨 𐒩 𐒪 𐒫 𐒬 𐒭 𐒮 𐒯 𐒰 𐒱 𐒲 𐒳 𐒴 𐒵 𐒶 𐒷 𐒸 𐒹 𐒺 𐒻 𐒼 𐒽 𐒾 𐒿 𐓀 𐓁 𐓂 𐓃 𐓄 𐓅 𐓆 𐓇 𐓈 𐓉 𐓊 𐓋 𐓌 𐓍 𐓎 𐓏 𐓐 𐓑 𐓒 𐓓 𐓔 𐓕 𐓖 𐓗 𐓘 𐓙 𐓚 𐓛 𐓜 𐓝 𐓞 𐓟 𐓠 𐓡 𐓢 𐓣 𐓤 𐓥 𐓦 𐓧 𐓨 𐓩 𐓪 𐓫 𐓬 𐓭 𐓮 𐓯 𐓰 𐓱 𐓲 𐓳 𐓴 𐓵 𐓶 𐓷 𐓸 𐓹 𐓺 𐓻 𐓼 𐓽 𐓾 𐓿 𐔀 𐔁 𐔂 𐔃 𐔄 𐔅 𐔆 𐔇 𐔈 𐔉 𐔊 𐔋 𐔌 𐔍 𐔎 𐔏 𐔐 𐔑 𐔒 𐔓 𐔔 𐔕 𐔖 𐔗 𐔘 𐔙 𐔚 𐔛 𐔜 𐔝 𐔞 𐔟 𐔠 𐔡 𐔢 𐔣 𐔤 𐔥 𐔦 𐔧 𐔨 𐔩 𐔪 𐔫 𐔬 𐔭 𐔮 𐔯 𐔰 𐔱 𐔲 𐔳 𐔴 𐔵 𐔶 𐔷 𐔸 𐔹 𐔺 𐔻 𐔼 𐔽 𐔾 𐔿 𐕀 𐕁 𐕂 𐕃 𐕄 𐕅 𐕆 𐕇 𐕈 𐕉 𐕊 𐕋 𐕌 𐕍 𐕎 𐕏 𐕐 𐕑 𐕒 𐕓 𐕔 𐕕 𐕖 𐕗 𐕘 𐕙 𐕚 𐕛 𐕜 𐕝 𐕞 𐕟 𐕠 𐕡 𐕢 𐕣 𐕤 𐕥 𐕦 𐕧 𐕨 𐕩 𐕪 𐕫 𐕬 𐕭 𐕮 𐕯 𐕰 𐕱 𐕲 𐕳 𐕴 𐕵 𐕶 𐕷 𐕸 𐕹 𐕺 𐕻 𐕼 𐕽 𐕾 𐕿 𐖀 𐖁 𐖂 𐖃 𐖄 𐖅 𐖆 𐖇 𐖈 𐖉 𐖊 𐖋 𐖌 𐖍 𐖎 𐖏 𐖐 𐖑 𐖒 𐖓 𐖔 𐖕 𐖖 𐖗 𐖘 𐖙 𐖚 𐖛 𐖜 𐖝 𐖞 𐖟 𐖠 𐖡 𐖢 𐖣 𐖤 𐖥 𐖦 𐖧 𐖨 𐖩 𐖪 𐖫 𐖬 𐖭 𐖮 𐖯 𐖰 𐖱 𐖲 𐖳 𐖴 𐖵 𐖶 𐖷 𐖸 𐖹 𐖺 𐖻 𐖼 𐖽 𐖾 𐖿 𐗀 𐗁 𐗂 𐗃 𐗄 𐗅 𐗆 𐗇 𐗈 𐗉 𐗊 𐗋 𐗌 𐗍 𐗎 𐗏 𐗐 𐗑 𐗒 𐗓 𐗔 𐗕 𐗖 𐗗 𐗘 𐗙 𐗚 𐗛 𐗜 𐗝 𐗞 𐗟 𐗠 𐗡 𐗢 𐗣 𐗤 𐗥 𐗦 𐗧 𐗨 𐗩 𐗪 𐗫 𐗬 𐗭 𐗮 𐗯 𐗰 𐗱 𐗲 𐗳 𐗴 𐗵 𐗶 𐗷 𐗸 𐗹 𐗺 𐗻 𐗼 𐗽 𐗾 𐗿 𐘀 𐘁 𐘂 𐘃 𐘄 𐘅 𐘆 𐘇 𐘈 𐘉 𐘊 𐘋 𐘌 𐘍 𐘎 𐘏 𐘐 𐘑 𐘒 𐘓 𐘔 𐘕 𐘖 𐘗 𐘘 𐘙 𐘚 𐘛 𐘜 𐘝 𐘞 𐘟 𐘠 𐘡 𐘢 𐘣 𐘤 𐘥 𐘦 𐘧 𐘨 𐘩 𐘪 𐘫 𐘬 𐘭 𐘮 𐘯 𐘰 𐘱 𐘲 𐘳 𐘴 𐘵 𐘶 𐘷 𐘸 𐘹 𐘺 𐘻 𐘼 𐘽 𐘾 𐘿 𐙀 𐙁 𐙂 𐙃 𐙄 𐙅 𐙆 𐙇 𐙈 𐙉 𐙊 𐙋 𐙌 𐙍 𐙎 𐙏 𐙐 𐙑 𐙒 𐙓 𐙔 𐙕 𐙖 𐙗 𐙘 𐙙 𐙚 𐙛 𐙜 𐙝 𐙞 𐙟 𐙠 𐙡 𐙢 𐙣 𐙤 𐙥 𐙦 𐙧 𐙨 𐙩 𐙪 𐙫

Languages

Romance languages

Latin LIGATURED.....	4
Italian	5
Italian	6
French	7
French	8
Occitan	9
Spanish	10
Spanish	11
Galician	12
Catalan	13
Portugese.....	14
Portugese.....	15
Romanian	16
Romanian	17
Albanian	18
Rhaeto-Romansh	19

Germanic languages

German	20
German	21
German	22
Luxembourgish	23
Dutch.....	24
Dutch.....	25
West Frisian	26
Afrikaans	27
English	28
English	29
English	30
English	31
English	32
English	33
English	34

Nordic languages

Danish	35
Danish PRE-REFORM	36
Danish POST-REFORM	37
Norwegian BOKMÅL	38
Norwegian NYNORSK.....	39
Norwegian	40
Swedish.....	41
Swedish.....	42
Old Norse.....	43
Icelandic	44
Icelandic	45
Faroese.....	46

Uralic languages

Hungarian.....	47
Hungarian.....	48
Estonian.....	49
Estonian.....	50
Finnish	51

West-Slavic languages

Czech.....	52
Czech.....	53
Slovak	54
Slovak	55
Slovenian	56
Polish.....	57
Polish.....	58

Balto-Slavic languages

Latvian	59
Lithuanian	60

East-Slavic

Russian	61
Russian	62
Ukrainian.....	63
Ukrainian.....	64
Belarusian	65
Belarusian	66

South-Slavic

Bulgarian	67
Bulgarian	68
Croatian	69
Croatian	70
Serbian CYRILLIC	71
Serbian LATIN.....	72

South-East Asian languages

Indonesian.....	73
Malay	74
Tagalog FILIPINO.....	75
Vietnamese.....	76

Celtic

Welsh.....	77
Irish Gaelic	78
Scottish Gaelic	79
Cornish	80
Breton	81
Manx.....	82

Turkic

Turkish.....	83
Turkish.....	84
Tatar	85
Azeri	86
Turkmen	87
Uzbek.....	88

Miscellaneous

Mongolian.....	89
Greenlandic.....	90
Basque.....	91

Tacitus

De origine et situ Germanorum

LATIN LIGATURED

I
Germania omnis a Gallis Rhætisque et Pannoniis Rheno et Danubio fluminibus, a Sarmatis Dacisque mutuo metu aut montibus separatur: cetera Oceanus ambit, latos sinus et insularum immensa spatia complectens, nuper cognitis quibusdam gentibus ac regibus, quos bellum aperuit. Rhenus, Rhæticarum Alpium inaccessio ac præcipiti vertice ortus, modico flexu in occidentem versus, septentrionali Oceano miscetur. Danubius, molli et clementer edito montis Abnobæ jugo effusus, plures populos adit, donec in Ponticum mare sex meatibus erumpat: septimum os paludibus hauritur.

II
Ipsos Germanos indigenas crediderim, minimeque aliarum gentium adventibus et hospitiiis mixtos; quia nec terra olim, sed classibus advehebantur, qui mutare sedes quærebant, et immensus ultra, utque sic dixerim, adversus Oceanus raris ab orbe nostro navibus aditur. Quis porro, præter periculum horridi et ignoti maris, Asia aut Africa aut Italia relicta, Germaniam peteret, informem terris, asperam cœlo, tristem cultu aspectuque, nisi si patria sit? Celebrant carminibus antiquis (quod unum apud illos memoriæ et annalium genus est) Tuisconem deum terra editum, et filium Mannum, originem gentis conditoresque. Manno tres filios assignant, e quorum nominibus proximi Oceano Ingævones, medii Hermiones, ceteri Istævones vocentur. Quidam autem, ut in licentia vetustatis, plures deo ortos pluresque gentis appellationes, Marsos, Gambrivos, Suevos, Vandalios, affirmant; eaque vera et antiqua nomina. Ceterum Germaniæ vocabulum recens et nuper additum; quoniam, qui primi Rhenum transgressi Gallos expulerint, ac nunc Tungri, tunc Germani vocati sint: ita nationis nomen, non gentis evaluisse paulatim, ut omnes primum a victore ob metum, mox a seipsis invento nomine Germani vocarentur.

III
Fuisse apud eos et Herculem memorant, primumque omnium virorum fortium ituri in prælia canunt. Sunt illis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem baritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnae fortunam ipso cantu augurantur: terrent enim trepidantve, prout sonuit acies. Nec tam voces illæ, quam virtutis concentus videntur. Affectatur præcipue asperitas soni et fractum murmur, objectis ad os scutis, quo plenior et gravior vox percussu intumescat. Ceterum et Ulixem quidam opinantur longo illo et fabuloso errore in hunc Oceanum delatum, adisse Germaniæ terras, Asciburgiumque, quod in ripa Rheni situm hodieque incolitur, ab illo constitutum nominatumque. Aram quin etiam Ulixi consecratam, adjecto Lærtæ patris nomine, eodem loco olim repertam, monumentaque

et tumulos quosdam Græcis litteris inscriptos in confinio Germaniæ Rhætiaeque adhuc exstare: quæ neque confirmare argumentis, neque refellere in animo est: ex ingenio suo quisque demat, vel addat fidem.

IV
Ipse eorum opinionibus accedo, qui Germaniæ populos nullis aliis aliarum nationum connubiis infectos propriam et sinceram et tantum sui similem gentem exstitisse arbitrantur: unde habitus quoque corporum, quanquam in tanto hominum numero, idem omnibus; truces et cacrulei oculi, rutilæ comæ, magna corpora et tantum ad impetum valida; laboris atque operum non eadem patientia: minimeque sitim æstumque tolerare, frigora atque inedia cœlo solove assueverunt.

V
Terra, etsi aliquanto specie differt, in universum tamen aut silvis horrida aut paludibus fœda: humidior, qua Gallias; ventosior, qua Noricum ac Pannoniam aspicit: satis ferax; frugiferarum arborum impatiens: pecorum fecunda, sed plerumque improcera; ne armentis quidem suus honor, aut gloria frontis: numero gaudent; eæque solæ et gratissimæ opes sunt. Argentum et aurum propitii an irati dii ægaverint, dubito. Nec tamen affirmaverim, nullam Germaniæ venam argentum aurumve gignere: quis enim scrutatus est? possessione et usu haud perinde afficiuntur. Est videre apud illos argentea vasa, legatis et principibus eorum muneri data, non in alia vilitate, quam quæ humo finguntur quanquam proximi, ob usum merciorum, aurum et argentum in pretio habent, formasque quasdam nostræ pecuniæ agnoscunt atque eligunt: interiores simplicius et antiquius permutatione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem et diu notam, serratos bigatosque. Argentum quoque, magis quam aurum sequuntur, nulla affectione animi, sed quia numerus argenteorum facilius usui est promiscua ac vilia mercantibus.

VI
Ne ferrum quidem superest, sicut ex genere telorum colligitur. Rari gladiis aut majoribus lanceis utuntur: hastas, vel ipsorum vocabulo frameas gerunt, angusto et brevi ferro sed ita acri et ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent: et eques quidem scuto frameaque contentus est: pedites et missilia spargunt, plura singuli, atque in immensum vibrant, nudi aut sagulo leves. Nulla cultus jactatio; scuta tantum lectissimis coloribus distinguunt: paucis loricae: vix uni alterive cassis aut galea. Equi non forma, non velocitate conspicui: sed nec variare gyros in morem nostrum docentur. In rectum, aut uno flexu dextros agunt ita conjuncto orbe, ut nemo posterior sit. In universum æstimanti, plus penes peditem roboris:

eoque mixti præliantur, apta et congruente ad equestrem pugnam velocitate peditum, quos ex omni juventute delectos ante aciem locant. Definitur et numerus: centeni ex singulis pagis sunt: idque ipsum inter suos vocantur; et quod primo numerus fuit, jam nomen et honor est. Acies per cuneos componitur. Cedere loco, dummodo rursus instes, consilii quam formidinis arbitrantur. Corpora suorum etiam in dubiis præliis referunt. Scutum reliquisse, præcipuum flagitium; nec aut sacris adesse, aut concilium inire, ignominioso fas; multique superstites bellorum infamiam laqueo finierunt.

VII
Reges ex nobilitate, duces ex virtute sumunt. Nec regibus infinita aut libera potestas: et duces exemplo potius, quam imperio, si prompti, si conspicui, si ante aciem agant, admiratione præsent. Ceterum neque animadvertere neque vincere, ne verberare quidem, nisi sacerdotibus permissum; non quasi in pœnam, nec ducis jussu, sed velut deo imperante, quem adesse bellantibus credunt: effigiesque et signa quædam, detracta lucis, in prælium ferunt. Quodque præcipuum fortitudinis incitamentum est, non casus nec fortuita conglobatio turmam aut cuneum facit, sed familiæ et propinquitates, et in proximo pignora, unde feminarum ululatus audiri, unde vagitus infantium: hi cuique sanctissimi testes, hi maximi laudatores. Ad matres, ad conjuges vulnera ferunt; nec illæ numerare, aut exigere plagas pavent; cibosque et hortamina pugnantibus gestant.

VIII
Memoriæ proditur, quasdam acies, inclinatas jam et labantes, a feminis restitutas, constantia precum et objectu pectorum et monstrata cominus captivitate, quam longe impatientius feminarum suarum nomine timent: adeo ut efficacius obligentur animi civitatum, quibus inter obsides puellæ quoque nobiles imperantur. Inesse quin etiam sanctum aliquid et providum putant: nec aut consilia earum aspernantur, aut responsa negligunt. Vidimus sub divo Vespasiano Veledam diu apud plerosque numinis loco habitam. Sed et olim Auriniam et complures alias venerati sunt non adulatione, nec tanquam facerent deas.

IX
Deorum maxime Mercurium colunt, cui certis diebus humanis quoque hostiis litare fas habent. Herculem ac Martem concessis animalibus placant: pars Suevorum et Isidi sacrificat. Unde causa et origo peregrino sacro parum comperi, nisi quod signum ipsum, in modum liburnæ figuratum, docet advectam religionem. Ceterum nec cohibere parietibus deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare,

Antonio Fogazzaro

“Il Dolore nell’Arte”

ITALIAN

I
Sull’orlo di un lago bizzarro che io amo, verde ai due capi, sottile e torto per sinuose gole di colli selvaggi e di montagne tragiche, sereno a mezzo il corso nell’arco di un golfo idilliaco, si affaccia allo specchio maggiore delle acque una densa e signorile corona di ombra. Sovente per le vie solitarie di quell’ombra fui preso dal senso di una bellezza che più si prometta di quanto si sveli. Non la scoprivo intera nel tremolar lucente del lago tra i tronchi, nelle pensose montagne assise a levante del bosco, nelle alte scene lontane, dorate di sole, che mi apparivano tratto tratto a settentrione. Mi sorgeva invece nel cuore e me lo riempiva di sè l’idea di una possibile parola unica nella quale consuonassero tante diverse voci di cose; di una profonda parola di bellezza, tentante e inafferrabile come la parola di accordi musicali che annunciano, preparino una successiva rivelazione di suoni e invece si spengano senza seguito nel silenzio. Così penetrato dall’anima occulta delle cose che mi figuravo desiderosa e incapace di esprimersi a me com’ero io di comprender lei, movevo alla più recondita sede di quel regno di ombra dove i maggiori alberi, fronteggiandosi in giro, congiungendosi a grande altezza in un’ascensione unica, fanno di sè ghirlanda e tempio a un cupo fantasma.

Una giovine donna, bellissima, dai capelli scomposti, dalle vesti cadenti, siede là sopra un alto seggio, piegato il busto gentile in avanti, puntati i gomiti alle ginocchia, strette le guance fra i pugni chiusi, fissi gli occhi tordidi nel vuoto. Il viso rivela una intelligenza forte che affonda nella follia. Nessuna cura stringe più costei nè del mondo nè di sè. Nessun vivente presuma, per esserle stato caro, poterle recar conforto. Ella non torcerebbe un momento gli occhi suoi avidi dalla visione di angoscia che la impietra; e tuttavia ci balena che possa repente balzar dal seggio con uno strido, avventarsi là dove guarda, tanto potente vita spirò nel marmo il grande artista che le pose nome «Desolazione». Si soffre davanti all’alta Dolorosa, e si gode intensamente di soffrire. Ci partiamo pensosi e la visione di lei ne persegue al sole, per le ombre che il vento scompiglia, lungo le rive sonore del lago scintillante. Non ci guasta l’incanto dei colori e dei suoni ma vi spira una malinconia segreta che lo rende più soave, infonde alle voci delle cose un accento nuovo e profondo. Pare che l’enigma di bellezza oscura onde avemmo dianzi turbato il cuore vi ritorni, lo preme più forte, quasi vi si disveli. I susurri del fogliame paiono prima dire dire incalzando e poi dolersi, nel venir meno, di non essere intesi.

II

Ma non è nel vento, è sulle labbra silenziose della bella creatura di marmo che ci si disegna la prima parola del mistero. Perchè costei che se fosse viva ci agghiaccerebbe

il sangue con la sua vista, ci distruggerebbe l’incanto del giardino, perchè si mesce, fatta visione e opera d’arte, con la bellezza delle cose in un’armonia che ci muove al desiderio e al sospiro, a un turbamento non simile alla pietà, simile piuttosto alle inquietudini dell’amore nascente? S’ella fosse raffigurata nell’atto del pregare o del piangere, di una emozione insomma tenera e calda, si direbbe che l’attitudine sua genera il sentimento nostro; ma non è così. Il dolore e l’amore di lei, compenetrandosi a vicenda, si sono indurati in un’angoscia torva, senza tenerezza, senza fiamma. È forse la leggiadria del volto e del corpo che può tanto sopra di noi? No, la sua bellezza è troppo cupa, troppo sinistro il disordine dei suoi capelli e delle sue vesti. La potenza sua fascinatrice è nella grandiosità del suo dolore impersonale, senza nome. Ella non è una madre, non è un’amante, è il dolore stesso, è l’idea pura, fatta marmo, dell’universale dolore, del dolore che oscura presto o tardi ogni vita umana. Ma se l’idea pura del dolore, sensibilmente rappresentata dall’Arte, ne accende l’anima di pensieri alti e soavi, conviene che in lei si asconda qualche occulta bellezza; e poichè solo ha potenza di commuovere l’opera d’arte che fu creata nella commozione, convien pensare che il creatore di quel marmo abbia concepito con entusiasmo, prima di noi, una occulta bellezza del soffrire. Pure, se io potessi evocare dai morti Vincenzo Vela, l’artefice sovrano, e interrogarlo, egli mi risponderebbe di non avere pensato mai a una bellezza del soffrire.

III

Signori, le sorgenti della ispirazione artistica sfuggono alla coscienza stessa dell’artista. Esse si celano in una regione misteriosa dello spirito umano, nelle tenebre inferiori alla coscienza dove giacciono tesori di ricordanze oscurate e lampeggiano meravigliose facoltà del conoscere cui non sono ministri nè i sensi nè il ragionamento. Laggiù sono le inaccessibili fonti della ispirazione artistica insieme alle fonti degli oscuri presentimenti, della malinconia e della ilarità senza causa conosciuta, delle dolcezze mistiche. Di laggiù è balzata in un’ora di emozione creatrice questa mirabile forma cui l’artista, vagheggiandola e meditandola, condusse poi a perfezione squisita; e non è temerità di pensare che nelle ombre del subcosciente un’arcana bellezza del dolore fosse da lui appresa. Non è temerità di pensare che quando erravamo per i viali deserti ascoltando la voce del vento e delle onde colla mente piena della Desolata, una bellezza mistica del dolore fosse appresa da noi stessi, che pur non ne avevamo coscienza. Non esclamate, signori, ch’è temerario innalzare su questa sola pietra la strana dottrina di una bellezza recondita del dolore. No, io ho incominciato col parlarvi di quella pietra perchè il dolore vi si rivela nella sua forma più alta, la sofferenza morale, e perchè altro che dolore

la sublime forma non dice; ma evochiamo insieme dalle reliquie dei secoli morti, dalle pagine degli antichi poeti le creature che l’Arte innamorata del dolore partorì nobili di bellezza immortale.

IV

Esse ascendono in folla al richiamo, turbano davanti a noi come le anime dolenti nel tenebroso vento che Dante ideò, e Voi tutte le riconoscete al viso, alle vesti, alle attitudini, perchè i loro nomi di gloria vi sono familiari. Io non so come si ardisca insegnare alle turbe in prosa e in rima che la visione artistica del dolore ha origini cristiane, che procede dalla glorificazione di un infame strumento di tortura e di morte, che l’arte antica fu solo una fioritura di bellezza serena e di gioia. Voi tutti sapete che non è vero. Altro che armoniose membra di Veneri caste e di efebi divini, altro che placide maestà di volti olimpici ha dato l’arte antica. Vedete Laocoonte che passa contorcendosi fra le spire dei draghi, levando al cielo ‘clamores horrendos’; vedete il bel guerriero ferito del Campidoglio che reclinava tristemente il capo nelle ombre della morte, e se l’una opera e l’altra Vi paiono pensate e condotte dagli artefici a prova della loro scienza e della valente mano, se il dolore fisico Vi sembra predominar troppo in esse sul dolore morale, vedete Niobe che impietrata piange ancora secondo il tragico mito, piange spaventosamente per gli occhi di sasso, Niobe, il sempiterno dolore inflitto alla creatura umana dall’Invisibile, che innamorò di sè l’arte greca e la sua imitatrice latina. Ecco le creazioni dei grandi tragici. Prometeo, che soffre in fiero silenzio mentre i carnefici ne configgono le catene alla rupe e, appena è solo, caccia un urlo, chiama, come il profeta, le genti «Hidesthe me». «Attendite & vedete». Ecco la frigia Cassandra, schiava nella reggia degli Atridi, ululante nel suo barbaro linguaggio quale una belva prigioniera. Ecco il dolore disceso fin nelle tombe a invader le ossa dei morti, il fantasma del vecchio re Dareios che piange con Atossa, la compagna sua tuttora vivente, sulle sventure del figlio Serse, e la dolce Elettra singhiozzante sopra una ciocca di capelli sconsciuti, Antigone e Ismene che a vicenda si eccitano al pianto. Ecco Edipo e l’ombra sinistra del Destino. E che è mai finalmente la tragedia greca se non la forma di bellezza onde si vesti un grandioso concetto del dolore e del suo ufficio nel mondo? Il dolore vi è rappresentato come un frutto inevitabile del disordine, come un castigo che persegue il sangue colpevole di generazione in generazione e punisce nell’infante in cuna il delitto degli avi. Lo spettacolo del soffrire fatale, immutato dagli afflitti avvinse a sè la mente dei tragici di Atene e, per opera loro, il cuore del popolo. Certo quei grandi poeti non videro in esso che crudeli vendette divine e il volere del destino implacabile, non ebbero coscienza di un’azione provvidenziale e

Allarme bilancio a Ca' Farsetti la giunta taglia le spese del 40%

ITALIAN

IL COMUNE corre ai ripari e «taglia» del 40 per cento le spese correnti di tutti gli assessorati per fronteggiare la diminuzione delle entrate che si prepara, a cominciare da quelle del Casinò, con i 107 milioni di euro previsti dalla convenzione con la casa da gioco che verranno ormai certamente ridimensionati, a meno di imprevedibili recuperi, come ha già anticipato il presidente Mauro Pizzigati. «Abbiamo già approvato un atto di indirizzo in Giunta – annuncia l'assessore al Bilancio, Michele Mognato – che invita tutte le direzioni a limitare al 60 per cento le spese correnti già stanziati. A giugno faremo una verifica e vedremo se sarà possibile allentare il vincolo, ma intanto attueremo un monitoraggio continuo della situazione».

La riduzione annua degli incassi

L'analisi di Mognato è sconsolata: «La convenzione con il Casinò implica che, se la riduzione annua degli incassi è superiore al 5,5 per cento, essa vada rivista, ed è un'eventualità possibile. Dobbiamo inoltre a fare i conti con una diminuzione delle entrate dell'Ici per la prima casa di circa 3 milioni e 600 mila euro, che non ci sono stati restituiti dal Governo. La crisi del mattone, inoltre, ci porterà meno risorse in bilancio dai permessi di costruzione, e quella del turismo meno introiti di bigliettazione dall'Actv e dalle Ztl, le zone a traffico limitato. A questo si aggiunge appunto, ora, anche la crisi della casa da gioco, che deve accantonare anche forti somme per gli accantonamenti legati alla causa con i croupier. In queste condizioni la riduzione delle spese correnti è un atto di responsabilità e abbiamo già dato mandato a tutte le direzioni dei vari assessorati di stilare un piano con le spese da tagliare per il 40 per cento degli importi già stanziati». E' già previsto per la prossima settimana un giro di incontri bilaterali con, di volta in volta, l'assessore al Bilancio e gli altri assessori e le direzioni competenti per valutare i vari piani di riduzione.

«Il fatto di avere approvato il bilancio 2009 e gli atti conseguenti in anticipo – prosegue ancora Mognato – ci consente di avere il quadro della situazione e programmare questi interventi prudenziali di riduzione. La speranza è che nei prossimi mesi questi vincoli si possano allentare, la situazione possa migliorare e si possa quindi riaprire il «rubinetto» della spesa corrente, ma per ora è solo un auspicio e la realtà con la quale dobbiamo confrontarci è questa». L'Actv ha ad esempio incassato dai biglietti nel 2008 circa 9 milioni di euro in meno rispetto alle sue previsioni e il 2009 – dalle prime rilevazioni – segna un'ulteriore contrazione degli incassi da bigliettazione, che si riverbereranno, inevitabilmente, anche sulle entrate di Ca' Farsetti.

Per quanto riguarda le Ztl, il 2008 si è chiuso con poco più di 10 milioni di euro di entrate rispetto ai 12,3 milioni dell'anno precedente e le previsioni per il 2009 sono

di un'ulteriore diminuzione degli introiti. «Venice Connected», il nuovo sistema di prenotazioni delle visite turistiche in città via Internet, che penalizza invece chi arriva senza preavviso – lanciato dal vicesindaco Michele Vianello – è stato appena attuato e non è ancora possibile prevedere quali saranno i suoi benefici effettivi per le case comunali, in un anno, comunque, di contrazione turistica.

Il Comune non ha intenzione di agire sulla leva delle tariffe, oltre a quanto è già stato fatto, proprio per il difficile momento economico che colpisce anche i cittadini veneziani e dunque l'unica leva resta quella della riduzione delle spese, oltre alla speranza di attrarre possibili sponsor privati che però potranno venire buoni, eventualmente, per investimenti e non certo per alleviare la sofferenza sulle spese correnti. Il giro di vite deciso da Mognato è dunque inevitabile, in attesa di tempi migliori.

Quattordici anni di carcere per Antonello Montante. Dopo due ore di camera di consiglio, la gup di Caltanissetta Graziella Luparello ha condannato l'ex responsabile legalità di Confindustria che si proclamava paladino dell'antimafia. Una condanna pesante, che va oltre le richieste del procuratore Amedeo Bertone, dell'aggiunto Gabriele Paci, dei sostituti Stefano Luciani e Maurizio Bonaccorso, che avevano chiesto 10 anni e 6 mesi. Ed è una condanna scontata di un terzo, perché Montante aveva scelto di essere giudicato con il rito abbreviato, dunque a porte chiuse, e lui – l'onnipresente su giornali e tv – è diventato un imputato fantasma, non si è presentato neanche una volta in aula davanti al suo giudice.

Condannati anche i componenti del «cerchio magico» di Montante: 6 anni e 4 mesi per Diego Di Simone, l'ex ispettore della squadra mobile di Palermo diventato il capo della security dell'associazione degli Industriali: era il più fedele scudiero di Montante per gli affari sporchi, dagli accessi abusivi nella banca dati delle forze dell'ordine (per costruire dossier) ai contatti con alcune misteriose talpe istituzionali che provavano a spiare i pubblici ministeri e la dirigente della Mobile, Marzia Giustolisi.

Condannati pure Marco De Angelis, funzionario della questura di Palermo, a 4 anni: era il braccio operativo di Diego Di Simone. Tre anni a Gianfranco Ardizzone, l'ex comandante provinciale della Guardia di finanza di Caltanissetta.

Di rivelazione di notizie riservate e concorso esterno rispondeva Andrea Grassi, ex funzionario del Servizio centrale operativo della polizia oggi questore di Vibo Valentia: è stato condannato a 1 anno e 4 mesi (è stato assolto dal concorso esterno, non faceva parte della catena delle talpe di Montante). Assolto Alessandro Ferrara, ex dirigente generale delle Attività produttive, così come aveva chiesto la procura, rispondeva di false dichiarazioni.

Le dichiarazioni

Dice il procuratore Bertone: «Il dispositivo della sentenza dà largamente conto della fondatezza dell'accusa e dello straordinario lavoro che l'ufficio della procura di Caltanissetta ha svolto in questi anni e fa giustizia di alcune affermazioni che ho sentito durante il processo. Il sistema Montante è esistito per davvero. E la procura ha lavorato senza condizionamenti». Il procuratore aggiunto Paci ringrazia l'ex procuratore Sergio Lari, oggi in pensione: «Fu lui ad avviare l'indagine, ha avuto il merito di tenere sempre unito l'ufficio».

Polemico invece uno dei legali di Montante, Giuseppe Panepinto, che ha difeso il leader di Confindustria con il professore Carlo Taormina: «Rivendichiamo la titolarità in capo a Montante di essere stato e di essere ancora il vessillo dell'antimafia e chi lo vuole abbattere è il potere mafioso che è riemerso, purtroppo allineato a quello giudiziario che inconsapevolmente sta dando un forte contributo alla sua vittoria». E attacca il presidente della commissione antimafia, Nicola Morra: «Vergognose le sue esternazioni in questi giorni». Morra aveva annunciato l'acquisizione di tutte le carte dell'inchiesta Montante. E ora rilancia: «La sentenza e le relative condanne a Montante e ai suoi sodali, presunti servitori dello Stato, dimostrano definitivamente la gravità del cosiddetto sistema Montante. Mi aspetto prese di posizione nette e chiare dalla politica».

Le parti civili

Il giudice ha disposto anche il risarcimento alle parti civili. Cinquemila euro per la Regione Siciliana. La stessa cifra è stata riconosciuta a giornalisti, avvocati, professionisti, politici spiati da Montante: Graziella Lombardo, Attilio Bolzoni, Gioacchino Genchi, Salvatore Petrotto, Antonino Grippaldi, Gaetano Rabbito, Vladimiro Crisafulli, Pasquale Carlo Tornatore, Marco Benanti, Monica Marino, Fabio Marino, Gildo Matera, Umberto Cortese e Vincenzo Basso. Un risarcimento di 15mila euro ciascuno è stato riconosciuto a Gianpiero Casagni, Nicolò Marino e Pietro Di Vincenzo. Risarcimento da 10mila euro per Alfonso Cicero, 30mila euro per l'Ordine dei giornalisti di Sicilia e la Camera di commercio di Caltanissetta. Il risarcimento più alto è stato riconosciuto al Comune di Caltanissetta: 70mila euro.

L'inchiesta

Si conclude così la prima tranche dell'inchiesta sul sistema Montante, avviata nel giugno del 2014, dopo le dichiarazioni di alcuni collaboratori di giustizia che avevano parlato delle frequentazioni pericolose dell'ex presidente di Sicindustria protagonista della scelta antimafia dell'associazione degli industriali: aveva promesso l'espulsione di chi non denunciava il racket, ma in realtà nessun imprenditore

Étienne François Dralet

« L'art du taupier »

FRENCH

LA ZOOLOGIE range la Taupe dans la classe des mammifères, dans l'ordre des carnassiers, dans la famille des insectivores, dans la tribu des Talpidés, où elle constitue le genre *Talpa*, placé entre ceux *Desman* (*Myogale*) et *Condylure* (*Condylura*).

Jusqu'à présent, on connaît trois espèces dans le genre *Taupe*: la *Taupe Woogura*, la *Taupe aveugle* et la *Taupe d'Europe*, ou commune.

La *Taupe Woogura* (*Talpa Woogura*), récemment découverte au Japon, ne diffère de celle commune que par son pelage de couleur fauve sale et en ce qu'elle ne possède que trois paires d'incisives à chaque mâchoire, tandis que les deux autres espèces en ont quatre à la mâchoire inférieure; ses mœurs sont identiques.

« La *Taupe aveugle* (*Talpa caeca*) est ainsi nommée, parce que son œil est recouvert par une membrane mince, translucide, percée en avant de la pupille d'un trou très-fin, non dilatable, par lequel on peut voir le globe de l'organe. Quant aux autres points de l'organisation, la *Taupe aveugle* se distingue peu de la *Taupe vulgaire*; elle aurait cependant la trompe plus longue, les incisives supérieures plus larges, les lèvres, les pieds et la queue blancs au lieu d'être gris. Son pelage épais et velouté est gris-noir foncé, la pointe des poils étant d'un noir brun; sa taille est la même que celle de la *Taupe commune*. » (A. E. Brehm, *l'Homme et les animaux*, t. Ier, p. 756-757.) [Illustration: Fig. 1.—La *Taupe commune*.]

La *Taupe commune* ou *d'Europe* (*Talpa Europæa*) est un petit mammifère fouisseur, à corps long et cylindrique, à pattes très-courtes, à tête prolongée en avant en forme de groin ou de boutoir, avec des yeux si petits et si bien cachés sous les poils qu'on a longtemps nié leur existence, dépourvue de conque de l'oreille externe, munie enfin d'un simple rudiment de queue. Son corps est recouvert d'un poil fin, serré, court, mou, imitant le velours, de couleur noire avec des reflets grisâtres et rougeâtres; la longueur totale, du bout du nez à l'extrémité de la queue, est de om, 15 à om, 16 chez les adultes.

« La *Taupe commune* se trouve dans toute l'Europe, à quelques exceptions près, et arrive jusque dans l'Asie centrale et septentrionale. Beaucoup de naturalistes ne voient dans la *Taupe américaine* qu'une variété de notre espèce. En Europe, le midi de la France, la Lombardie et le nord de l'Italie dessinent sa limite méridionale. De là, elle remonte vers le nord jusqu'à Dovrefjeld; en Grande-Bretagne, jusque vers l'Écosse centrale; en Russie, jusqu'au milieu du bassin de la Dwina. Elle manque complètement dans les Orcades, les Shetlands, la plus grande partie des Hébrides et en Islande. En Asie, elle va du Caucase jusqu'à la Léna. Dans les Alpes, elle monte jusqu'à une altitude de 2,000 mètres. Partout elle est commune et se multiplie d'une manière

surprenante, là où elle n'a pas d'ennemis. » (Brehm, ut supra, p. 747.)

Il ne sera pas sans intérêt pour les agriculteurs d'étudier successivement les principaux points de l'organisation et l'ensemble des mœurs de cet animal.

La *Taupe* est un animal fouisseur: elle ne peut vivre et se reproduire qu'en creusant dans le sol des galeries souterraines, des gîtes et des nids, plus ou moins longs et spacieux. Aussi la nature l'a-t-elle spécialement construite pour ces fonctions; elle l'a dotée d'une clavicule large et courte, supportée par une lame verticale provenant du sternum; l'humérus, très-court, est fortement renflé à ses deux bouts et renvoyé latéralement; le radius est également court et robuste, le cubitus a la forme d'une lame prolongée en avant par un fort onglet transversal qui n'est que la transformation de l'olécrane. Enfin, la courbure, la situation latérale de l'humérus, la disposition des muscles en général et des muscles peausiers en particulier, élèvent le coude plus haut que l'épaule et amènent la paume de la main en dehors.

La main, et c'est bien véritablement une main, présente une longueur égale à sa largeur. Les phalanges métacarpiennes et digitales sont formées d'osselets courts à têtes articulaires, et se terminent par une phalange onguéale droite, acuminée, convexe en dessus, taillée en bec de flûte en dessous, longue et forte; enfin un fort osselet en forme de fer de serpe, né de l'extrémité du radius, vient s'insérer près de l'ongle du pouce. Cette main merveilleuse sert à fouir, et pour cela, elle est conformationnée à la fois comme une pioche et comme une pelle, elle est munie d'ongles longs et puissants, elle fonctionne d'avant et de côté en arrière; mais elle sert aussi à la marche et même à une marche rapide, en se plaçant perpendiculairement au sol sur lequel elle s'appuie avec l'extrémité des ongles.

Le membre postérieur se rapproche bien plus, par sa conformation, des membres analogues des autres mammifères. Le bassin est allongé, ouvert par devant et soudé par l'ilium avec les vertèbres sacrées; le fémur est allongé et offre deux fortes têtes articulaires; le tibia est long et fort, et son péroné, développé en haut, se confond avec lui en bas. Le pied est étroit, allongé, placé d'aplomb sous le ventre; il est terminé par des ongles droits, longs et très-aigus; on y trouve, comme à la main, mais plus grêle et à l'état rudimentaire, un petit osselet surnuméraire. Le pied peut venir en aide à la main, dans l'action de fouiller, et servir à pousser la terre de côté; il sert aussi à la marche et se pose sur toute la plante, le membre postérieur donnant l'impulsion principale au corps tout entier.

La main forme pour la *Taupe* une pioche à la fois et une pelle; mais elle est encore aidée dans ces fonctions par la tête, dont la mâchoire supérieure se termine en museau

allongé, en boutoir ou en groin, assez comparable à celui du porc et du sanglier. Ce museau est recouvert par la peau, dont le panicule charnu est très-développé aussi bien que les muscles vertébraux; grâce à cette disposition, la *Taupe*, douée d'une force énorme pour renverser sa tête en arrière, se sert de ce museau pour soulever le sol après l'avoir désagrégé et l'amonceler à la surface de la galerie ou du nid; c'est à la fois une pince, une tarière et une pelle, organe à la fois de préhension, de fouissage et d'extraction.

Puisque nous nous occupons de la tête, traitons des sens qui y ont leur siège. Au premier rang, il faut placer celui de l'odorat, qui s'est développé aux dépens de celui de la vue. Le mufle s'est allongé et converti en boutoir, presque en trompe; les cavités nasales s'élargissent en arrière, reposant sur un ethmoïde étendu et contenant des cornets volumineux et repliés en nombreuses et fines volutes; les tubercules olfactifs du cerveau présentent un développement inaccoutumé. Dans sa vie souterraine, en effet, la *Taupe* avait besoin d'un odorat subtil pour se diriger vers sa proie, la guetter, la deviner et l'atteindre.

Le vers de Virgile:

Monstrum horrendum, informe, ingens,
cui lumen ademptum,

pourrait presque caractériser la *Taupe*, et longtemps on a considéré cet animal comme privé de l'organe et du sens de la vue; on sait aujourd'hui qu'elle est douée d'un œil très-petit, il est vrai, que cachent les poils, mais qui est un œil véritable et ne différant guère de celui des autres mammifères que par un développement plus restreint. Cet œil présente une pupille elliptique et verticale; la cornée est plus saillante que chez les oiseaux, le cristallin plus convexe que chez les mammifères, ce qui tendrait à constituer un œil myope, bien en accord avec le milieu dans lequel vit l'animal. Nous avons vu que, chez la *Taupe* dite aveugle, la vision ne s'opère qu'à travers un trou très-fin, ouverture non dilatable, percée dans une membrane très-mince qui recouvre tout le globe oculaire.

Le sens de l'audition vient, pour la *Taupe*, comme importance, après celui de l'olfaction; il est indispensable à sa sécurité. Il ne paraît point qu'il y ait d'oreille externe; mais s'il n'y a aucun rudiment de conque, on peut remarquer, sous le poil, une ouverture pratiquée à la peau; c'est un méat auditif, l'orifice d'un canal qui, après quelques sinuosités sous la peau, aboutit dans l'oreille osseuse; ce canal à parois musculeuses et cartilagineuses n'est qu'une conque placée intérieurement. C'est encore une adaptation des organes aux milieux.

Quant au sens du goût, le palais présente une vaste surface, et la langue le pouvant recouvrir en entier, palais et langue étant tapissés d'une muqueuse qui ne paraît rien présenter d'anormal, il y a tout lieu de sup-

Madagascar: l'armée souhaite « précipiter le départ » du président

FRENCH

DES MILITAIRES ont investi, lundi 16 mars, les bureaux de la présidence et de la Banque Centrale dans le centre d'Antananarivo. Une forte explosion et des tirs nourris ont été entendus dans les bâtiments. Le chef de l'Etat, Marc Ravalomanana, ne se trouvait pas sur place. Il vit retranché dans un autre palais, situé à une dizaine de kilomètres de la capitale.

L'armée a donné l'assaut des bureaux de la présidence à Antananarivo pour « précipiter le départ du (président Marc) Ravalomanana », a déclaré le chef d'état-major de l'armée, le colonel André Andriarijaona. « Le palais est occupé. C'était notre mission pour aujourd'hui. Pour l'instant, nous n'avons pas d'autres ordres », a-t-il précisé. Il a ainsi expliqué que les militaires n'iraient pas au palais où se trouve le chef de l'Etat tant qu'ils ne seraient « pas rassurés sur la position » de la garde présidentielle qui le protège, afin d'éviter un bain de sang.

Selon France 24, les combats ont désormais cessé. Le palais est tombé dans les mains de l'opposition. La prise du palais se serait faite dans une relative tranquillité, les militaires n'auraient utilisé leurs armes que pour faire des tirs de sommation. Selon RFI, deux blindés restent désormais stationnés dans la cour.

Selon un scénario bien rodé, le chef de l'opposition, Andry Rajoelina, a harangué ses partisans lors d'un rassemblement sur la place du 13-Mai, au cœur de la capitale. Il a demandé « aux forces de l'ordre d'exécuter sans retard » un « mandat d'arrêt » pour « haute trahison » visant le président. Ce « mandat » avait été auparavant annoncé par la « ministre de la justice » nommée par l'opposant.

Mais par la suite, M. Rajoelina a assuré qu'il n'avait pas demandé à l'armée de prendre le contrôle du palais présidentiel. « A l'heure actuelle, Ravalomanana n'a pas de pouvoir », a confié à Reuters celui que l'on surnomme Andry « TGV », avant de lancer : « beaucoup de choses vont se passer dans les prochaines 48 heures ».

D'après le commandant de la gendarmerie nationale, des éléments de la garde présidentielle ont fait défection au moment de réintégrer leur unité d'origine dans les forces armées. Une partie des forces de sécurité s'est d'ores et déjà rangée derrière l'opposition. Dans la matinée, deux explosions avaient été entendues près du palais présidentiel mais, jusque-là, rien n'indiquait qu'il s'agissait d'une attaque de l'opposition ou de l'armée contre la résidence de Marc Ravalomanana.

L'Union africaine (UA), réunie d'urgence à Addis Abeba, a prévenu l'opposition et l'armée malgaches qu'elle condamnerait toute prise illégale du pouvoir à Antananarivo. « Si l'opposition veut s'emparer du pouvoir sans avoir rempli les obligations légales et constitutionnelles, ce sera un coup d'Etat et nous condamnerons », a affirmé à la presse le président en exercice du Conseil de paix

et de sécurité de l'UA.

Les troubles de ces derniers mois à Madagascar ont fait 135 morts. Ils risquent de porter un coup très grave au secteur du tourisme, qui rapporte 390 millions de dollars de devises par an, et de faire fuir les investisseurs étrangers présents notamment dans la prospection pétrolière et minière. Malgré ses immenses richesses agricoles et minières, l'île est l'un des pays les plus pauvres d'Afrique.

Burkina Faso : deux soldats français tués, quatre otages sauvés

Dans la nuit de jeudi à vendredi, l'assaut sur un camp jihadiste dans le nord du pays a permis de libérer quatre touristes, dont deux Français kidnappés le 1er mai au Bénin.

Ils appartenaient au commando Hubert de la marine, unité d'élite des forces françaises. Cédric de Pierrepont, né en 1986, et Alain Bertoncello, né en 1991, ont été tués dans la nuit de jeudi à vendredi dans le nord du Burkina Faso. Ils participaient à une mission qui a permis de sauver quatre otages, dont deux Français – Patrick Picque et Laurent Lassimouillas, kidnappés le 1er mai, pendant un séjour touristique au Bénin.

Les deux hommes sont attendus à Paris samedi en fin d'après-midi. Deux autres otages, une Américaine et une Sud-Coréenne, ont également été libérées. « Personne n'avait connaissance de leur présence », a déclaré la ministre française des Armées, Florence Parly. Les deux femmes étaient otages, « a priori, depuis vingt-huit jours », a indiqué le chef d'état-major des armées, le général François Lecointre. Les Etats-Unis ont adressé vendredi leurs remerciements à la France.

Les deux Français avaient été enlevés alors qu'ils faisaient un safari dans le parc de la Pendjari, qui court sur 5000 kilomètres le long de la frontière burkinabée. L'enlèvement n'avait pas été revendiqué. Le corps de leur guide, très abîmé par des charognards, avait été retrouvé le 4 mai, et leur véhicule, incendié, découvert à quelques dizaines de kilomètres, au Burkina Faso.

Risque « de transfèrement des otages »

C'est dans ce pays, et non au Bénin, qu'a eu lieu l'opération militaire « complexe », selon les autorités, pour les libérer. D'après le chef d'état-major français François Lecointre, elle s'est déroulée avec l'aide des forces burkinabées et « un soutien américain en renseignement ». Les moyens de l'opération Barkhane, le dispositif de l'armée française au Sahel, ont également été mobilisés.

Les ravisseurs étaient surveillés depuis plusieurs jours, l'armée est intervenue en raison du risque « de transfèrement des otages à une autre organisation terroriste qui agit au Mali, et qui est la katiba Macina [du prédicateur Amadou Koufa, ndlr] », rendant « impossible d'organiser une quelconque opération de libération », a encore déclaré le général Lecointre.

Selon France Info, l'assaut des forces spéciales a visé un petit campement jihadiste dans le nord du pays, à proximité de la frontière malienne, repéré par le renseignement américain, qui n'était gardé que par quatre personnes, qui ont toutes été tuées lors de l'assaut.

Paris n'a pas communiqué sur l'identité des ravisseurs. « L'analyse est en cours. Ce que l'on peut dire c'est qu'il y a deux mouvements terroristes principaux qui opèrent dans cette zone et qui sont affiliés pour l'un à Al-Qaeda, pour l'autre à l'EIGS [Etat islamique au Grand Sahara]. Nous n'en savons pas plus pour l'instant », a indiqué Florence Parly.

Plusieurs groupes jihadistes actifs

Plusieurs groupes jihadistes sont actifs au Burkina. Les plus virulents sont, outre l'EIGS, Ansaroul Islam et le Groupe de soutien à l'islam et aux musulmans (GSIM). C'est ce dernier, qui opère aussi au Mali et au Niger, qui avait attaqué le quartier général de l'armée burkinabée et l'ambassade française à Ouagadougou en mars 2018. L'ONG International Crisis Group estime qu'une dizaine d'autres groupes, « plus petits et sans doute moins structurés » sont également présents dans le pays. Les formations islamistes qui avaient pris le contrôle du nord du Mali en 2012, avant d'en être chassées par l'armée française, ont peu à peu regagné du terrain et ont étendu leurs attaques, jusqu'au Niger et au Burkina Faso. Le Togo et le Bénin sont également considérés comme vulnérables.

La mémoire des deux soldats français tués a été saluée par l'Elysée. Emmanuel Macron « s'incline avec émotion et gravité devant le sacrifice de nos deux militaires ». Le ministère des Armées, celui des Affaires étrangères et plusieurs responsables de partis politiques se sont joints à l'hommage. Une cérémonie nationale devrait se tenir la semaine prochaine aux Invalides.

Cédric de Pierrepont cumulait quinze ans de service et avait été notamment déployé au Sahel et dans la zone du Levant (Irak et Syrie). Alain Bertoncello était entré dans la Marine nationale en 2011 et avait obtenu le brevet de nageur de combat.

Parcoursup : les principales nouveautés de la dernière phase

Lors d'un point presse, le ministère de l'Enseignement supérieur a précisé jeudi les principales nouveautés de la troisième étape qui démarre le 15 mai.

Parcoursup, an II. Les formations sont actuellement en train de finaliser l'examen des dossiers des candidats sur la plateforme avant la date butoir du 15 mai, à 19 heures. Ce jour-là démarrera la troisième étape du processus : celle des réponses aux vœux des 898 000 candidats inscrits en 2019. Lors d'un point presse, le ministère de l'Enseignement supérieur a détaillé ce jeudi le dispositif prévu pour éviter d'être confronté

Republica d'Indonesia es un país d'Asia dau Sud-Èst

OCCITAN

INDONESIA (nom complèt Republica d'Indonesia) es un país d'Asia dau Sud-Èst situat entre l'Ocean Indian e l'Ocean Pacific au nòrd-oèst d'Austràlia e au sud-èst de Malàisia. Es un estat insulari que s'estend sus la màger part deis archipèus de la region qu'es independent dempuei 1945. Es eissit deis Índias Neerlandesas que sa formacion foguèt l'òbra de la politica coloniala de la Companhiá neerlandesa deis Índias orientales (VOC) e dei Païis Bas. Entrainèt leis annexions successivas d'una tiera d'estats princiers generalament musulmans. D'efèct, crosiera comerciala entre China e Índia, la region veguèt l'aparicion d'estats marchands a partir dau sègle VII. Inicialament basat sus lo modèl indian e lei principis dau bodisme e de l'indoïsme, s'islamizèron pauc a pauc a partir dau sègle XIV e l'arribada dei Portugués remplaçats per leis Olandés a la fin dau sègle XVI. Après l'independéncia, Indonesia conoguèt principalament de regimes autoritaris, especialament aqueu dau generau Suharto que foguèt finalament reversat en 1998 per laisser la plaça a un regime democratic.

Indonesia es un país musulman fòrça poblat amb aparament 254 milions d'abitants (2015). Es una republica de regime presidencial que sa capitala es Jakarta. Sa lenga oficiala es l'indonesian qu'es una varietat de malai. Pasmens, au mens 700 autrei lengas son parladadas dins l'archipèu. La geografia deis illas es montanhosa e la region es geologicament fòrça activa. A un clima umid que varia de tipe tropical a equatorial. Son economia conoís un desvolopament economic fòrça important dempuei la fin dau sègle XX. Aquò a permès au país de venir una poissança regionala importanta qu'a un ròtle actiu au sen de l'ASEAN e que fa partida dau G20.

Enfin, au nivèu cultural, Indonesia a un patrimoniu fòrça ric gràcias a la diversitat etnica de son poblament, a l'aparicion d'estats estructurats au sègle VII, a l'influéncia de plusors religions majoras (bodisme, indoïsme, islam e cristianisme) e de culturas desvolopadas (indiana, chinesa, aràbia, europèa) e d'una politica dau govèrn en favor de la promoció dei culturas localas.

Topografia

Indonesia es un estat insulari (17 508 illas) d'una superfícia de 1 919 440 km² que s'estend sus aparament 5 000 km d'est en oèst e 2 000 km dau nòrd au sud. Gropa la màger part deis illas d'Insulíndia entre l'Ocean Pacific a l'est e l'Ocean Indian a l'oèst. Se pòu destriar dos arcs principaus. Lo premier se situa llong de l'Ocean Indian e se forma dins leis illas Simeulue, Nias e Mentawai, se perseguís ambé leis illas pichonas de Sonda (Sumba, Timòr... etc.) e se corba vèrs lo nòrd (Illas Tanimbar, Kai) e enfin vèrs l'oèst (Celebas). Lo segond arc groppa lei zònas montanhosas de Sumatra, deis illas meridionalas de Sonda (Bali, Sumbawa,

Alor... etc.) e se corba vèrs lo nòrd. Situat au limit entre lei placas australiana e eurasiatica, es una region fòrça activa ai nivèus sismic e volcanic amb un centenau de volcanes actius. Certanei representan un perill important en causa d'una activitat importanta e d'una populacion nombrosa installada a proximitat per aprofichar lei tèrras drudas. La Papoa Occidentala fa partida d'un ensems geologic diferent situat au limit entre lei placas australiana e pacifica. S'i troba la cima pus auta dau país (Puncak Jaya, 4 884 m).

L'idrografia es limitada a de rius pichons en causa de la talha relativament deis illas e de sa topografia escabrosa que favoriza la formacion de traçats idrografics dirèctes entre lei montanhas e l'ocean. En revènge, se pòu nòtar l'existéncia de glaciers sus lei cimas pus autas de Papoasia que fan partida dei rars glaciers situats a una latitud quasi equatoriala. Pasmens, en causa dau rescaufament climatic globau, son en regression rapida e sa disparicion totala es prevista per lo sègle XXI.

Clima

Situada entre 6°N e 11°S de latitud, Indonesia a un clima tropical, amb alternància de sasons umidas e secas, e equatorial umide tota l'annada. Lei precipitacions anualas son importantas ambé de valors entre 1 780 e 3 175 mm dins lei regions bassas e qu'agantan 6 100 mm dins certanei regions montanhosas dau litorau oèst de Sumatra, de Java, de Bornèu, de Sulawesi e de Papoasia. La temperatura mejana es auta e establa dins lo corrent de l'annada (entre 26° e 30°C a Jakarta).

Demografia

En 2014, la populacion indonesiana èra estimada a 253,6 milions d'abitants (4en reng mondial). Lo país conoís una augmentacion demografica regulara dempuei la segonda mitat dau sègle XX qu'es encuei sostenguda per lo mantenement d'un taus de feconditat sufisent per permetre lo renovelament dei generacions (2,18 enfants per fema en 2014) e una esperança de vida en augmentacion (72,2 ans totjorn en 2014). Lo vèlhiment de la populacion es encara limitat mai es en cors de formacion ambé 42,3% de la populacion qu'a un temps entre 25 e 54 ans e 50,9% qu'a un temps entre 0 e 24 ans.

L'urbanizacion es febla ambé solament 53% deis abitants installats dins una vila. Autra caracteristica, mai de la mitat de la populacion dau país èra concentrada sus l'illa de Java (143 milions en 2014) onte la densitat de populacion agantava 1 117 ab/km². La meteissa annada, Sumatra aviá 50,3 milions d'abitants e Sulawesi 18,5 milions e la partida indonesiana de Bornèu 13,7 milions. Lei vilas pus importantas d'Indonesia èran donc principalament situadas en Java e en Sumatra. La pus importanta èra la capitala Jakarta ambé 11,3 milions d'abitants dins la vila e 30,3 milions dins son aglomeracion.

Leis autreis aglomeracions majoras èran Bandung (7,6 milions), Semarang (6,0 milions), Surabaya (5,6 milions), Medan (4,1 milions, aglomeracion pus importanta en fòra de Java), Makassar (2,5 milions, premiera vila de Sulawesi), Bekasi (2,3 milions), Tangerang (2,0 milions), Depok (1,7 milions) e Palembang (1,7 milions, segonda vila de Sumatra).

La populacion indonesiana es compausat de centenaus de pòbles diferents que son generalament d'origina austronesianas ò papós. Lei pus importants èran lei Javanés (40,1%) e lei Sondasés (15,5%). Ges d'autrei groppes etnicas passava 5% de la populacion. De regionalismes culturaus fòrça importants existisson dins lo país. Pasmens, aquò es equilibrat per l'existéncia d'un sentiment nacionau fòrt que son desvolopament foguèt un axe major de la politica dei govèrns centraus successius dempuei l'independéncia. Ansin, en fòra d'Aceh qu'èra aperavans lo centre d'un estat independent poderós, dei regions papós que luchan per son independéncia dempuei leis annadas 1960 e de l'anciana província de Timòr Orientau venguda independenta en 2002, Indonesia es relativament estable.

Lengas

Indonesia presenta una diversitat lingüistica fòrça importanta amb aparament 700 lengas diferentas parladadas dins l'archipèu. Aqueu nombre fa dau país lo segond espaci lingüistic pus ric de la planeta après Papoa-Nòva Guinèa. Pasmens, en fòra de l'indonesian qu'a l'estatut de lenga oficiala, leis autrei lengas, dichas lengas regionalas per lo govèrn, an ges d'estatut e certanei son menaçadas de disparicion. La màger part son dei lengas austronesianas. L'excepcion principala regarda la partida pus orientala de l'archipèu qu'es dominada per de lengas papós.

L'indonesian (ò Bahasa Indonesia) es una varietat dau malai que se desvolopèt dins lo corrent dau sègle XX a l'iniciativa dau movement independentista. En 2010, èra parlat per la quasi totalitat de la populacion mai èra solament la lenga mairala de 16,8% de la populacion. Lo javanés èra la premiera lenga mairala dau país amb au mens 82 milions de locutors natiús (32,2% de la populacion). Leis autrei lengas importantas èran lo sondanés (13,7%), lo malai (7,1%) qu'es considerat coma lenga regionala en Sumatra maugrat sa proximitat ambé l'indonesian, lo madurés (5,9%), lo magindanao (3,1%), lo batak (2,7%), lo bugis (2,0%), lo balinés (1,6%), lo macassarés (1,3%) e lo sasak (1,0%). Au mens dètz autrei lengas èran parladadas per mai de 400 000 personas.

Lo neerlandés es en cors de disparicion car son ensenhament ais indigènes foguèt tardiu e limitat. D'efèct, lei colons refusavan d'utilizar la sieuna lenga per parlar ais abitants locals e utilizavan en plaça lo malai. Ansin, la lenga dau colonizator foguèt

Gabriel García Márquez

«Cien años de soledad»

SPANISH

MUCHOS AÑOS después, frente al pelotón de fusilamiento, el coronel Aureliano Buendía había de recordar aquella tarde remota en que su padre lo llevó a conocer el hielo. Macondo era entonces una aldea de veinte casas de barro y cañabrava construidas a la orilla de un río de aguas diáfanas que se precipitaban por un lecho de piedras pulidas, blancas y enormes como huevos prehistóricos. El mundo era tan reciente, que muchas cosas carecían de nombre, y para mencionarlas había que señalarlas con el dedo. Todos los años, por el mes de marzo, una familia de gitanos desarrapados plantaba su carpa cerca de la aldea, y con un grande alboroto de pitos y timbales daban a conocer los nuevos inventos. Primero llevaron el imán. Un gitano corpulento, de barba montaraz y manos de gorrión, que se presentó con el nombre de Melquiades, hizo una truculenta demostración pública de lo que él mismo llamaba la octava maravilla de los sabios alquimistas de Macedonia. Fue de casa en casa arrastrando dos lingotes metálicos, y todo el mundo se espantó al ver que los calderos, las pailas, las tenazas y los anafes se caían de su sitio, y las maderas crujían por la desesperación de los clavos y los tornillos tratando de desenclavarse, y aun los objetos perdidos desde hacía mucho tiempo aparecían por donde más se les había buscado, y se arrastraban en desbandada turbulenta detrás de los fierros mágicos de Melquiades. «Las cosas, tienen vida propia pregonaba el gitano con áspero acento, todo es cuestión de despertarles el ánima.» José Arcadio Buendía, cuya desaforada imaginación iba siempre más lejos que el ingenio de la naturaleza, y aun más allá del milagro y la magia, pensó que era posible servirse de aquella invención inútil para desentrañar el oro de la tierra. Melquiades, que era un hombre honrado, le previno: «Para eso no sirve.» Pero José Arcadio Buendía no creía en aquel tiempo en la honradez de los gitanos, así que cambió su mulo y una partida de chivos por los dos lingotes imantados. Úrsula Iguarán, su mujer, que contaba con aquellos animales para ensanchar el desmeдрado patrimonio doméstico, no consiguió disuadirlo. «Muy pronto ha de sobrnarnos oro para empedrar la casa», replicó su marido. Durante varios meses se empeñó en demostrar el acierto de sus conjeturas. Exploró palmo a palmo la región, inclusive el fondo del río, arrastrando los dos lingotes de hierro y recitando en voz alta el conjuro de Melquiades. Lo único que logró desenterrar fue una armadura del siglo XV con todas sus partes soldadas por un cascode de óxido, cuyo interior tenía la resonancia hueca de un enorme calabazo lleno de piedras. Cuando José Arcadio Buendía y los cuatro hombres de su expedición lograron desarticular la armadura, encontraron dentro un esqueleto calcificado que llevaba colgado en el cuello un relicario de cobre con un rizo de mujer.

En marzo volvieron los gitanos. Esta vez

llevaban un catalejo y una lupa del tamaño de un tambor, que exhibieron como el último descubrimiento de los judíos de Amsterdam. Sentaron una gitana en un extremo de la aldea e instalaron el catalejo a la entrada de la carpa. Mediante el pago de cinco reales, la gente se asomaba al catalejo y veía a la gitana al alcance de su mano. «La ciencia ha eliminado las distancias», pregonaba Melquiades. «Dentro de poco, el hombre podrá ver lo que ocurre en cualquier lugar de la tierra, sin moverse de su casa.» Un mediodía ardiente hicieron una asombrosa demostración con la lupa gigantesca: pusieron un montón de hierba seca en mitad de la calle y le prendieron fuego mediante la concentración de los rayos solares. José Arcadio Buendía, que aún no acababa de consolarse por el fracaso de sus imanes, concibió la idea de utilizar aquel invento como un arma de guerra. Melquiades, otra vez, trató de disuadirlo. Pero terminó por aceptar los dos lingotes imantados y tres piezas de dinero colonial a cambio de la lupa. Úrsula lloró de consternación. Aquel dinero formaba parte de un cofre de monedas de oro que su padre había acumulado en toda una vida de privaciones, y que ella había enterrado debajo de la cama en espera de una buena ocasión para invertirlas. José Arcadio Buendía no trató siquiera de consolarla, entregado por entero a sus experimentos tácticos con la abnegación de un científico y aun a riesgo de su propia vida. Tratando de demostrar los efectos de la lupa en la tropa enemiga, se expuso él mismo a la concentración de los rayos solares y sufrió quemaduras que se convirtieron en úlceras y tardaron mucho tiempo en sanar. Ante las protestas de su mujer, alarmada por tan peligrosa inventiva, estuvo a punto de incendiar la casa. Pasaba largas horas en su cuarto, haciendo cálculos sobre las posibilidades estratégicas de su arma novedosa, hasta que logró componer un manual de una asombrosa claridad didáctica y un poder de convicción irresistible. Lo envió a las autoridades acompañado de numerosos testimonios sobre sus experiencias y de varios pliegos de dibujos explicativos, al cuidado de un mensajero que atravesó la sierra, y se extravió en pantanos desmesurados, remontó ríos tormentosos y estuvo a punto de perecer bajo el azote de las fieras, la desesperación y la peste, antes de conseguir una ruta de enlace con las mulas del correo. A pesar de que el viaje a la capital era en aquel tiempo poco menos que imposible, José Arcadio Buendía prometía intentarlo tan pronto como se lo ordenara el gobierno, con el fin de hacer demostraciones prácticas de su invento ante los poderes militares, y adiestrarlos personalmente en las complicadas artes de la guerra solar. Durante varios años esperó la respuesta. Por último, cansado de esperar, se lamentó ante Melquiades del fracaso de su iniciativa, y el gitano dio entonces una prueba convincente de honradez: le devolvió los doblones

a cambio de la lupa, y le dejó además unos mapas portugueses y varios instrumentos de navegación. De su puño y letra escribió una apretada síntesis de los estudios del monje Hermann, que dejó a su disposición para que pudiera servirse del astrolabio, la brújula y el sextante. José Arcadio Buendía pasó los largos meses de lluvia encerrado en un cuartito que construyó en el fondo de la casa para que nadie perturbara sus experimentos. Habiendo abandonado por completo las obligaciones domésticas, permaneció noches enteras en el patio vigilando el curso de los astros, y estuvo a punto de contraer una insolación por tratar de establecer un método exacto para encontrar el mediodía. Cuando se hizo experto en el uso y manejo de sus instrumentos, tuvo una noción del espacio que le permitió navegar por mares incógnitos, visitar territorios deshabitados y trabar relación con seres espléndidos, sin necesidad de abandonar su gabinete. Fue ésa la época en que adquirió el hábito de hablar a solas, paseándose por la casa sin hacer caso de nadie, mientras Úrsula y los niños se partían el espinazo en la huerta cuidando el plátano y la malanga, la yuca y el ñame, la ahuyama y la berenjena. De pronto, sin ningún anuncio, su actividad febril se interrumpió y fue sustituida por una especie de fascinación. Estuvo varios días como hechizado, repitiéndose a sí mismo en voz baja un sartal de asombrosas conjeturas, sin dar crédito a su propio entendimiento. Por fin, un martes de diciembre, a la hora del almuerzo, soltó de un golpe toda la carga de su tormento. Los niños habían de recordar por el resto de su vida la augusta solemnidad con que su padre se sentó a la cabecera de la mesa, temblando de fiebre, devastado por la prolongada vigilia y por el encono de su imaginación, y les reveló su descubrimiento.

—La tierra es redonda como una naranja. Úrsula perdió la paciencia. «Si has de volverte loco, vuélvete tú solo -gritó-. Pero no trates de inculcar a los niños tus ideas de gitano.» José Arcadio Buendía, impasible, no se dejó amedrentar por la desesperación de su mujer, que en un raptó de cólera le destrozó el astrolabio contra el suelo. Construyó otro, reunió en el cuartito a los hombres del pueblo y les demostró, con teorías que para todos resultaban incomprensibles, la posibilidad de regresar al punto de partida navegando siempre hacia el Oriente. Toda la aldea estaba convencida de que José Arcadio Buendía había perdido el juicio, cuando llegó Melquiades a poner las cosas en su punto. Exaltó en público la inteligencia de aquel hombre que por pura especulación astronómica había construido una teoría ya comprobada en la práctica, aunque desconocida hasta entonces en Macondo, y como una prueba de su admiración le hizo un regalo que había de ejercer una influencia terminante en el futuro de la aldea: un laboratorio de alquimia.

Para esa época, Melquiades había enve-

El presidente de la Fed señala que el peligro de una depresión

SPANISH

EL PRESIDENTE de la Reserva Federal, Ben Bernanke, se muestra confiado sobre las posibilidades de una pronta recuperación de la actual situación económica. En una entrevista televisiva concedida al programa 60 Minutes, de la cadena CBS, Bernanke ha señalado este domingo que el peligro de que EE UU caiga en una depresión «ha pasado», que el país «ha evitado ese riesgo» y que la recesión «probablemente» terminará a finales de este año.

Según CBS, se trata de la primera entrevista que da un presidente del banco central estadounidense en dos décadas. Bernanke dijo que la otorgó porque «es un momento extraordinario y ésta es una forma de que yo me dirija directamente al pueblo estadounidense».

«Veremos a la recesión llegar a su fin probablemente este año y una recuperación a principios del siguiente», ha augurado Bernanke, aunque la condición indispensable para una recuperación «sostenida» es que el sistema financiero vuelva a funcionar regularmente, según sus palabras.

Bernanke ha aseverado, además, que ningún banco grande estadounidense es insolvente y ha prometido que si las cosas empeoran el Gobierno no los dejará quebrar, sino que intervendrá para evitar los efectos de una bancarrota en el sistema financiero. El jefe de la Reserva Federal hizo precisamente eso con la compra de casi el 80% de la aseguradora AIG en septiembre del año pasado.

No fue una medida que tomó de buena gana, según el mismo ha revelado en la entrevista, en la que ha señalado también que esa acción es «la que más me enfada de todas». AIG «hizo todo tipo de apuestas desmesuradas», ha criticado Bernanke, quien ha reconocido que es «injusto» que los contribuyentes tengan que aportar dinero para rescatarla ahora. No obstante, ha señalado que «no había otra opción», porque la quiebra de la aseguradora habría arrastrado a todo el sistema bancario.

El Gobierno ha inyectado más de 170.000 millones de dólares (131.732 millones de euros) en AIG desde septiembre, más que en ninguna otra empresa financiera. Pese a la intervención pública, la aseguradora tenía previsto pagar hoy 165 millones de dólares (128 millones de euros) en bonificaciones a los ejecutivos que hicieron las apuestas arriesgadas, como parte de una cláusula en sus contratos negociada el año pasado.

Frente al caso de AIG, Bernanke ha justificado la decisión de no salvar al banco de inversión Lehman Brothers, cuya quiebra en septiembre sacudió al sistema financiero internacional. El jefe de la Fed ha defendido que esa entidad carecía de suficiente colateral para que el Banco Central le pudiera extender préstamos, mientras que AIG sí lo tenía.

En este punto, Bernanke ha admitido que, en la segunda mitad de octubre, «el sistema financiero global estuvo muy cerca del

colapso», pero se evitó con el programa de rescate financiero aprobado por el Congreso por valor de 700.000 millones de dólares (542.425 millones de euros), gracias al cual el Departamento del Tesoro ha inyectado capital en los bancos.

Bernanke ha explicado, además, de que el sistema regulador de EE UU «era como un castillo de arena en la playa», capaz de aguantar pequeñas olas, pero no la marejada. Al respecto, ha dicho que es necesario más regulación de los bancos grandes y posiblemente el establecimiento de una entidad que vigile el sistema financiero en su conjunto. Actualmente, la responsabilidad de regular la economía en EE UU está dividida entre numerosas agencias, incluida la Reserva Federal.

El ex secretario general del PSOE y ex vicepresidente del Gobierno Alfredo Pérez Rubalcaba (Solares, Cantabria, 67 años) ha fallecido este viernes en el hospital Puerta de Hierro de Majadahonda (Madrid) como consecuencia de un ictus. La defunción ha sido confirmada pasadas las 15.30. La capilla ardiente se instalará en el Congreso de los Diputados a partir de las 20.30. El PSOE ha suspendido los actos de campaña de este viernes y mañana sábado; Ciudadanos, Podemos y el PP han suspendido también sus mítines. El veterano político, casado con Pilar Goya y sin hijos, había ingresado en estado grave a última hora de la tarde del miércoles. Su estado empeoró ayer por la mañana, cuando pasó a ser de «extrema gravedad» según el parte hospitalario. Una UVI móvil del Summa 112 le trasladó la víspera al complejo hospitalario «con síntomas compatibles con un infarto cerebral». Se le practicó un cateterismo y desde entonces permanecía en la UCI. El primer parte médico difundido la noche del miércoles explicaba que se le había aplicado «el protocolo diagnóstico y terapéutico habitual».

Pedro Sánchez, presidente del Gobierno y su sucesor al frente del partido, adelantó ayer su regreso a España desde la localidad rumana de Sibiu, donde se celebraba el Consejo Europeo. Sánchez tomó esa decisión para estar con la familia del político, informaron fuentes del Gobierno. Felipe González también suspendió un acto que tenía previsto. Otros dirigentes del PSOE que se encontraban fuera de Madrid empezaron a regresar a la capital cuando conocieron la gravedad del estado del exministro del Interior, que también fue miembro del consejo editorial de EL PAÍS. Este viernes, el presidente en funciones tenía previsto desplazarse a Barcelona, pero a mediodía, tras el Consejo de Ministros, ha comunicado que permanecía en Madrid para seguir su evolución.

«Ha sido una de las personalidades más importantes de la reciente historia de España; un adversario digno de respeto y admiración», ha afirmado el expresidente Mariano Rajoy. Las muestras de condolencia han llegado con rapidez desde todos los

partidos del arco parlamentario. La Casa Real ha difundido un mensaje oficial al filo de las cuatro de la tarde: «Hondamente entristecidos por la repentina muerte de Alfredo Pérez Rubalcaba. Le recordaremos y le agradeceremos siempre su permanente y profunda visión institucional y su alto sentido del Estado en su vida política de servicio a España».

Diputado en seis legislaturas, Rubalcaba fue ministro de Educación y Ciencia (1992–1993) y ministro de la Presidencia (1993–1996) en el Gobierno de González. En el Ejecutivo de Zapatero fue portavoz del grupo parlamentario socialista (2004–2006), ministro del Interior (2006–2011) y vicepresidente y portavoz desde finales de octubre de 2010 y julio de 2011. Rubalcaba permanecía alejado de la primera línea política desde mayo de 2014, cuando presentó su renuncia como secretario general del PSOE tras el mal resultado de los socialistas en las elecciones europeas. Entonces se reincorporó a su puesto de profesor en la Facultad de Ciencias Químicas de la Universidad Complutense de Madrid, donde el miércoles por la mañana acudió a dar clases con normalidad.

El histórico referente del PSOE y de la política española

Su carrera política comenzó colaborando con la Federación Socialista Madrileña y el Grupo Parlamentario Socialista del Congreso de los Diputados en asuntos educativos. Con la llegada al poder del PSOE en 1982 comenzó la carrera política de Rubalcaba. De 1982 a 1985 fue director del Gabinete Técnico de la Secretaría de Estado de Universidades e Investigación. Pasó después a ser director general de Enseñanza Universitaria, cargo que ocupó hasta 1986, cuando fue nombrado secretario general de Educación. En 1988 pasó a ser secretario de Estado de Educación. Su carrera política ligada al mundo educativo culminó en junio de 1992 con su nombramiento como ministro de Educación y Ciencia. Desde su departamento promovió la Ley de Reforma Universitaria (LRU) y la Ley de Ordenación General del Sistema Educativo (LOGSE).

En 1993 fue nombrado ministro de la Presidencia y de Relaciones con las Cortes. En las elecciones de ese mismo año consiguió un escaño en el Congreso de los Diputados, que renovó en las elecciones de 1996, en las que el PSOE perdió el poder. Su carrera política dentro del partido fue fulgurante a partir de entonces. En 1997 fue nombrado miembro de la Ejecutiva en el XXXIV Congreso y en 2000, cuando el PSOE eligió a Zapatero como secretario general, Rubalcaba se integró en el Comité Federal de la organización. En 2002 entró a formar parte del comité electoral para planificar las elecciones legislativas de 2004. En dichas elecciones, ganadas por el PSOE, consiguió un escaño y fue designado portavoz socialista en el Congreso. Es muy recordada la frase

O Rubalcaba que eu coñecín

GALICIAN

UN GRUPO DE XORNALISTAS que nos facemos chamar Grupo Crónica levamos corenta anos xantando todos os xuíces con algún protagonista da actualidade. Este último xoves, o día 9, o noso invitado era Alfredo Pérez Rubalcaba. Tiñámolo apalabrado desde facía unha semana, e ocorreu o que ocorreu. Invitabamos a Rubalcaba unha ou dúas veces ao ano, non porque fose noticia, senón porque buscábamos as súas análises, a súa forma de ver as cousas, incluso a súa ironía. A última vez díxonos que lle encantaba xantar co noso grupo porque «son o máis novo de todos vós». A vez anterior que eu lle invitei para tratar de sonsacarle información de como se derrotou a ETA, pedíume que fose nun restaurante discreto. Como en Madrid non hai restaurantes discretos, rogueille ao dono dun que me preparase un lugar onde ningún nos vise e colocounos no soto. Rubalcaba estivo encantado do refuxio ata o momento de marcharnos: ao saír tropezamos con todo o Madrid político e xudicial e tivemos que ir saudando mesa por mesa. O meu invitado limitouse a dicir: «Non se pode saír de casa». Saía barato invitalle a comer, porque apenas comía. Pero a conversación era deliciosa. Tiña algo de lingua viperina, moito de humor, absolutamente todo de información, unha forma suave de criticar ao poder e aos seus propios compañeiros e unha sensación de que tiña a chave de todos os segredos. Sempre sospeitei que, á inversa, a miña conversación non lle resultaba especialmente grata porque non sei falar de fútbol, que era o seu outra paixón, ademais da química e a política. O Rubalcaba que eu coñecín demostrou ser un mago da palabra cando lle tocou ser portavoz do Goberno xusto cando estalou o GAL e Garzón puxo un xe sobre o organigrama desa banda. Había que ter moito amore para someterse cada semana a unha dura rolda de prensa con esa pantasma sobre a mesa. Poucos españois resistírono. A impresión que queda despois da súa morte é que era un valente, como demostrou a noite do «merecemos un goberno que non nos amenta»; que era un gran estratega, ao organizar o diálogo que significaría o final de ETA sen que o Goberno aparecese por actor e deixando os contactos en mans dos partidos coma se fose cousa súa; que foi un gran servidor do Estado, ao que concibía como «un home, unha mesa e un teléfono», e parecía un retrato da súa persoa; que tiña conviccións socialistas, pero unha disposición ao pacto absolutamente natural; e algo importante neste tempo: despois de tantos anos en política e de manexar tanto poder, non se lle coñece nin unha soa sospeita de uso indevido dese poder; morreu como un modesto profesor de universidade.

A Compostela que queremos é a que somos capaces de soñar, de idear. Así foi desde o descubrimento dos restos apostólicos, asimilando e innovando en cada

momento a corrente desafiante que viña de Europa a galope. Pero o depósito tanxible e intanxible do pasado non é suficiente se non se constrúe unha tradición e unha cultura para un presente e un porvir. Ou acaso renunciámos a facelo? Todas as cidades teñen unha historia íntima que os cidadáns transmitimos a diario coa memoria e a palabra. O desafío é non deformar a biografía urbana con relatos fantásticos que impidan conciliar o material e o inmaterial. A cultura é quen de articular o urbanismo e a economía, o turismo e o patrimonio, a rehabilitación e a arquitectura contemporánea, a universidade, o tecido industrial e o emprego, e mesmo a Cidade da Cultura, alá arriba na montaña que trata de espertar, e a cidade culta aquí abaixo, secular e imponente. Compostela ten un compoñente simbólico en Galicia, pero coa simboloxía non chega, é un compromiso dinámico. A capitalidade haina que merecer e actualizala a través de relacións colaborativas e institucionais sistemáticas, sobre todo coas outras cidades galegas. Santiago é, ademais, a culminación dunha peregrinación contemporánea cunha rede global propia. Estamos diante dun fenómeno espiritual no que se mesturan diversos motivos e que esixe sensibilidade e coñecemento para desentrañalos e actuar consecuentemente. Os peregrinos que chegan sen pausa non son uns turistas calquera, traen e levan consigo opinións e mensaxes que requiren establecer contactos e relacións internacionais permanentes. O ano xubilar 2021 debe ser un desexo para Galicia. Non é só cousa da Igrexa, é a oportunidade de revitalizar o zeitgeist, o espírito escondido que hai que saber poñer ao día e proxectar alén dos límites do cotián. A oportunidade de converter o xubileu nun afán común, cunha visión cosmopolita e autóctona, merece unha escritura conxunta, compartindo proxectos e responsabilidades co Xacobeo, e a administración local non pode estar de costas. O enigma de Compostela é saber conciliar os tempos, os da cidade e os do camiño, os de pensar e compartir, cun novo argumento proactivo para participalo e consensualo. Disponse dos medios, hoxe entre brétemas, o Real Padroado e o Consorcio obrigan a cooperar entre administracións e opcións políticas. Hai uns días volvía de escoitar un debate dos candidatos municipais. Pareceume prometedor que teñan propostas en común, pero dicíame que Santiago de Compostela é algo máis do que alí se dixo. Sorteando a chuvia mansa baixo os soportais, preguntábame cal é, en última instancia, o espírito dos tempos que queremos transmitir.

Soubéron que algo grave pasaba ao ver o encerado en branco, sen o esquema que preparaba en clase, no seu afán por facer comprensibles os misterios da ciencia para mozos namorados da súa paixón polo coñecemento. Na súa despedida, o

profesor de química deixou o mel nos beizos para quen serán a súa última xeración de adeptos, agora unidos a outros centos de persoas – miles talvez, que se atoparon nalgún momento das súas vidas con Alfredo Pérez Rubalcaba, en calquera das súas polifacéticas actividades. A política é, sen dúbida, a que lle fixo pasar á historia da democracia española. Combinou forza e sutileza na relación cos seus adversarios, xa estivesen noutras formacións políticas ou na súa propia. A súa vontade de entendemento e a capacidade para negociar o mínimo común múltiplo, fronte á obstinada e frecuente tendencia de buscar o máximo común divisor, serán tamén parte do seu maxisterio. A el débese o recordo da primeira lexislatura de Zapatero como presidente como unha etapa de grandes pactos para sacar adiante leis complicadas, e case revolucionarias, sen ter a maioría necesaria para facelo en solitario. Recórdoo dirixindo as reunións do grupo parlamentario, que compartimos, con man de ferro e luva de seda. Dicia Da Vinci que a sinxeleza é a máxima expresión da sofisticación. Quero pensar que estaba a imaxinar a un Vitrubio da ética semellante ao home que acaba de abandonarnos. Rubalcaba, in memoriam.

Todos sabemos que Pablo Casado é, por idade, un home feito e dereito, pero de mentalidade infantil. Un rapazolo sen personalidade, que segue ao santón da súa devoción – San José María Aznar, ou dá ollada coma brasas que ninguén pode aturar, e que, por certo, desde a noite electoral seica anda con Wally – e, por necesidade, a un pecador de éxito como Núñez Feijóo, por máis que a diferenza ideolóxica entre un e outro modelos sexa notable. É a vantaxe de non ter ideas propias: pode adourar a Aznar e a Feijóo polas respectivas peanas e surrir de orella a orella, como se pasar dá dereitona ao centro, dun día para outro, fose en política ou máis natural do mundo. Pode que Pablo Casado non ou saiba, pero iso é demagogia. Ou mestre Ortega explicouno claramente: «A demagogia trata de converter aos cidadáns en estúpidos cultivando a súa ignorancia e as súas máis baixas tendencias, o simplismo, o odio e o sectarismo, entre outros». De odios e sectarismo deu probas Pablo Casado na campaña electoral; de simplismo está a daas agora. Antes dá desastre electoral, Casado e Abascal eran vos Cástor e Pólux da política española, dous irmáns nados dun mesmo ovo de Aznar, obrigados a entenderse, porque, como dixo Casado a Jiménez Losantos nun programa radiofónico: «¿Para que imos andar pisándonos a manguera entre nós, si apenas existen diferenzas programáticas entre o PP e Vox?». E engadiu que Vox podería entrar nun goberno do PP, sen as liñas vermellas que se marcaron en Andalucía. A invitación fíxoa extensiva a Cidadáns. Pois ben, despois dá desfeita electoral e ante a próxima cita, Casado

En quina manera vingué a sant brandan el desig de cercar el paradís perdut

CATALAN

MOSENYER SANT BRANDAN fou home de gran penitència i d'estreta abstinència i de molta virtut; i regia, amb l'imperi de sa crossa abacial, una lenta ramada negrejant de tres milia monjos. Una volta s'esdevingué que a l'hora de vespres arribà al monestir que governava el sant abad, un monjo d'edat madura, i de bona vida i d'estranya terra, qui havia nom Barint, i era son nebot. El dit sant Brandan li demanà de moltes coses, ço és, què era estat, què li havia esdevingut; i si mai havia vista o oïda alguna meravella. Com fos que el sant oncle el pregàs molt carament i amorosa, llavors el dit Barint començà a plorar i se gità per terra i s'anegà en profunda oració, en la qual va romandre com esbalaït. Graciosament Sant Brandan el prengué en sos braços i l'aixecà, i li va dir, amb un besar mel·lifluent, aquestes gracioses paraules: —¿Quina és, fill, la causa d'aquesta tan greu fellonia? ¿Creus que el teu adveniment ens ha fet enuig? Certa cosa és que de la teva vinguda gran plaer n'haguérem. Per ço s'és menester que a tots nosaltres donis alegria i consolació, i ens diguis alguna bona paraula de Déu d'on la nostra ànima en pasturi; i que ens recontis les diverses meravelles que veïeres en les partides i en les errors de la mar oceana per on navegares llargament. — A l'encariment d'aquesta petició poderosa com un conjur, s'abellí l'esquerp Barint, el qual trencant el silenci, començà a expandir-se en paraules abundants. I va dir:

—Mon fill Menoc era el procurador dels pobres del Crist. Com fos desitjós de major solitud, fugí del nostre cenobi, i camina, caminarà, a la bella ventura, trobà una illa, no gaire lluny d'una muntanya, la qual hom anomena Lapifil. Embolcallada per un cel indulgent aquesta illa és sobiranament delitosa. L'amor del cel i la tendra verdor de la terra l'hi retingueren; i hi sojornà gran temps. Durant el qual, arribà fins a mi un novell ardit, ço és, que el monjo fugitiu comandava gran multitud de monjos sota la seva preladia i que Déu mostrava per ell grans signes i miracles. La qual cosa suscità en mon cor irrefrenable enyorament de veure'l; i en vaig pendre el camí. Com ja hi era prop, Déu li revelà l'arribada meua i pre-venint-la de tres jorns, m'exí a carrera amb sos germans. Anàvem embarcats en nau. Quan la nau s'acostà a la dita illa, veiérem que de diverses partides, vestits diversament, eixint-nos a camí, venien companyes de monjos, contínues com un formiguer qui emigra; bronzents i denses com un eixam. Diversament vestits i arribant de contrades diverses, emperò combregaven en una fe i en una esperança i en una caritat. Tenien una església on s'ajuntaven per l'ofici divinal. I no menjaven altra cosa sinó pa i nous i arrels d'herba. Cantaven aquests monjos les completes ensems, i després se recloïen en llurs celles. Cascú tenia la seva, i allà s'estava en oració fins el prim-son. Al cant primer del gall reposaven una mica. Jo i mon

fillol trespàrem tota la illa; i la trespàrem tant que arribàrem a la vorera del mar, a la banda d'occident. Allà tenia ell la nau on s'era embarcat; i me va dir: —Mon pare, muntau en nau i naveguem cap a Llevant, cap a aquella illa que és dita Terra de promissió dels sants, la qual havem de donar als nostres successors qui vindran després de nosaltres.

Muntàrem en la nau. Encara no hi érem, quan al nostre entorn, escampadissa, una boira s'espargí. Era humida i flonja, lleugera com la cendra, flairosa i blanca com un torterol d'aubaina matinal. Tan espessa era que obturava l'esguard encaradís, i a penes podia veure hom la distància que hi ha de proa a popa. Per espai d'una hora durà aquesta blancura vaporosa. Traspassada la calitja, un esclat de llum ens inundà. I ens semblà veure, lluny, dins la claror viva, tremoladissa de besllums, una terra dilatada i verd-jant. Vorejàvem la costa delitosa: ombra de penyals blaus, clara i fresca i regalant, com l'aigua clara; ombra perfumada de brancatges perfumats; el singlot de l'aigua musical en la por inviolada de les coves; volior d'unes grans aus, blanques i lentes, qui amb llur dolçura gutural amoixaven l'aire i coronaven la nau amb una viva garlanda d'ales. En el recés d'una cala, amorosa i rodona com un pit, pura i sonant com una cítara, en l'arena d'or blanca de lliris, posàrem el peu. I ens enfonsàrem en el misteri de la solitud. No hi havia herba sense rou, ni planta sense flor ni branca sense fruita. Per espai de quinze dies vagàrem per aquella deserta amenitat, i ens deixàrem perdre, sota les altes arcades vegetals, entre les soques, damunt l'herba viva intacta, que cruïxa sota els nostres peus amb un petit gemec humà. Entre l'escampada verdor de l'herbei, les pedres suaus i llises, que eren gemmes, guaitaven amb pupilla vària: enormes safirs que ens miraven amb la gran ullada blava; topacis, amb la ullada de foc amorós qui amoixa i no crema. Al terme d'aquells quinze dies ens trobàrem a la vora d'un gran riu. Decorria, ample i solemni, amb profundes aigües mudes. Per anar més enllà, a l'altra riba, no hi havia enlloc gual ni passatge. Esperàrem el consell de Déu. Un bell home jove i resplendent se'n mostrà, el qual ens saludà graciosament pel propi nom i després va dir: —¡Siau els benvinguts, servents de Déu, monjos germans! Gran mercè us ha feta el Senyor de mostrar-vos aquesta terra. És aquella terra que cercàveu, que donarà als seus sants. A saber heveu que el riu la migparteix. La meitat n'és aquesta banda on sou. Déu vos en guard però, de passar més envant. Preneu-ho en paciència i tornau-vos-en arrera, allà d'on sou vinguts. — ço digué el donzell; i aleshores un dels monjos qui amb nosaltres eren vinguts gosà demanar-li d'on ell era i quin nom havia. Ell li diu: —Per què em demanes d'on som ni quin nom he? Demana'm més tost noves d'aquesta illa i serà millor. I si ho vols saber, en la manera que ara la veus, és des del començament del món. — I

llavors me diu a mi: —¿Tens fretura de menjar ni de beure ni de vestir? Sàpies que ço que et diré és veritat. No tens fam ni set ni t'és mester vestir ni dormir, jatsia que fassi un any que arribares en aquesta illa amb tos germans; i no has menjat ni begut ni la son agreujà tos ulls, ni has vist la nit arribada. A saber has que en aquest lloc no hi ha mai nit, ans sempre és dia; ni mai no hi plou ni mai el cel és entelat de núvol; la fam i la set, la son i la malaltia en són exilades. Aquí hi fa tot temps un bell i fresc estar. Aquí hom no hi envelleix ni hi mor. Una gran llum purpúrea vesteix tota la illa. Aquesta llum no és la rossa del sol ni la blanca i freda de la lluna, ni la celística vaga dels estels; ans és la llum de Déu Nostre Senyor, del qual naixen tots els béns i totes les gràcies i totes les llums. Ell us ha feta gran mercè, car no tothom és digne de veure i sentir ço que vosaltres heu sentit i heu vist.

Així parlà; i encontinent demostrà gran desig de partir-se de nosaltres i encara afegí: —Anau-vos-en d'ací; i jo vindré amb vosaltres fins a la ribera i a la vostra petita nau. — Arribats a la vorera entràrem en la nau. I s'esvaní el donzell com una imatge de somni. Començàrem de navegar; i al cap d'una hora, ens tornà envair aquella aubaina nuvolosa de l'altre cop, i avençant a la ventura de Déu tornàrem a trobar els nostres germans. Els quals ens havien esperat amb incansable enyorament, i mostraren gran alegria del nostre retorn. I per ço com la nostra absència era estada tan llarga havien plorat i fet molts de pensaments. I duïen bé el compte del temps que forem absents, que era d'un any i divuit dies. I ens començaren a dir: —Mossenyers i pares nostres, ¿on sou anats i on sou estats tant de temps? I ¿per què ens heveu deixat sense guia ni pastor en aquesta selva obscura? Nosaltres bé sabíem que mossenyor el nostre abad, espesses vegades, sol partir, i se'n va algunes voltes tot sol, no sabem on, ni si és lluny ni si és prop; i a vegades s'hi està un mes i ha pics que s'hi està dues setmanes i tal volta una setmana o encara menys, i després retorna sa i sau. Però ara s'hi ha estat un any; no és cosa, doncs, de meravellar si nosaltres érem en ansia i en congoixa.

Jo els vaig donar conhort i confort amb aquestes paraules: —Portador som de bones noves. En aquest viatge no m'ha advingut res que no sia per bé. A bon lloc sou. Sapiau que no és lluny d'ací aquella illa delitosa anomenada Terra de promissió dels Sants; i en aquesta illa no hi ha mai nit, ni mai el jorn s'hi acluca: llum rutilant i serenor sense núvol perdurablement imperen; no callen mai els aucellets de cantar la primavera; l'herba tota floreix; els arbres tots floreixen i fruiten. Un àngel de Déu, meravellós de veure, guarda la illa i ningú pot anar-hi si no en té llicència d'ell. Per l'olor dels nostres hàbits no coneixeu que som estats en Paradís? —Don abad els monjos respongueren; —per l'olor del vostre hàbit conegu-

David Corazzi

“Vasco da Gama”

PORTUGUESE

ENTRE AS CAUSAS que despertaram o animo e brio dos portuguezes para se abalançarem á empreza dos descobrimentos, podem apontar-se como principaes: o desejo de dilatar a fé christã em todo o mundo conhecido; a sêde de gloria e de renome; a ambição de grangear fortuna conduzindo para o reino as especiarias, o ouro e pedras preciosas em que abundam as regiões orientaes; e a curiosidade de desvendar os segredos da natureza n'aquellas remotissimas paragens.

E não se julgue que as navegações do século XV foram iniciadas sem plano, sem destino. Pelo contrario. Os nossos intrepidos mareantes levavam a sua rota já marcada, e não levantavam ferro sem se aperceberem de todos os conhecimentos e apparatus necessarios ao cosmographo. A cultura intellectual do povo portuguez attingira o grau de desenvolvimento bastante grande para acompanhar o movimento scientifico e litterario das mais adiantadas nações da Europa, e com as suas viagens n'aquella época teve principio a historia verdadeira das navegações ao longo da Africa. Até ali tudo é vago, indeciso, fabuloso.

Portugal estava mais proximo, que nenhum outro povo, do litoral africano; tinha já tomado Ceuta; dobrara o cabo Bojador; e sabia, em virtude da passagem do cabo da Boa Esperança, que existia communicação entre o Atlantico e o mar das Indias. Por tudo isto nutria no peito a generosa aspiração de levar o nome da patria e do filho de Maria aos paizes em que nasce a aurora. Tal era o desejo, a vontade nacional. Ora, sempre que um povo nutre uma idéa grandiosa, surge de entre a multidão um 'grande homem', o qual é—porque assim digamos—a personalisação do sentimento popular. Esse grande homem, esse representante da vontade unica de todos os portuguezes foi Vasco da Gama.

Affirmam os chronistas que elle nasceu em Sines, e que teve por paes a Estevão da Gama e Isabel Sodré; e ainda que pouco escrevam, d'onde possamos inferir como correra a sua infancia e puerícia, é comtudo facil presumir que principiou a sua carreira nos mares da Africa, e que sendo encarregado de negocios importantes, d'elles se desempenhou a contento do seu rei. A biographia de Vasco da Gama só é clara quando el-rei D. Manuel o escolheu para levar a cabo a empreza que sonhara. O facto de haver sido eleito pelo monarcha 'afortunado' bem mostra que o Gama era navegante experimentado, e de animo feito e capaz de grandes cousas. E assim acontecia. Entre as qualidades que lhe adornavam o espirito, avultavam a energia com que exercia o mando, a constancia nos designios, e a inflexibilidade na administração da justiça.

Assomado de genio, commetteu atrocidades, é certo; mas, se ao lermos a descripção de suas inclemencias e durezas, nos lembrarmos das circumstancias em que foram praticadas, veremos que muitas, se não

todas, dictou-as a necessidade de manter a disciplina, ou de domar a aspereza dos inimigos.

Tendo Vasco da Gama acceitado a espinhosa commissão, aperceberam-se os tres navios construidos expressamente para ella: 'S. Gabriel', 'S. Rafael' e 'S. Miguel'. No primeiro arvorou Vasco da Gama o pendão de commandante; ao segundo deu por capitão seu irmão Paulo da Gama; e o terceiro, conhecido pela alcunha de 'Berrio', ficou sob as ordens de Nicolau Coelho.

Nada faltava á expedição. Abundancia de mantimentos, boa artilheria, velame de sobreselente, medico, botica, presentes para os reis em cujos dominios aportasse, tudo se preparou. A armada partio do Tejo a 8 de julho de 1497 por entre as saudações e as lagrimas da numerosa multidão, que affluira á praia do Restello.

Depois de avistar as Canarias, e de fazer aguada na ilha de Santa Maria, archipelago de Cabo Verde, seguiu Vasco da Gama para o cabo da Boa Esperança... Começaram os trabalhos e os perigos. Desencadeavam-se furiosas as tempestades ameaçando submergir a armada inteira, e a esta luta incessante com os elementos juntava-se a insubordinação dos tripulantes, que não queriam continuar a viagem. Serenadas as tormentas e suffocada a insurreição, chegou a frota no dia 8 de novembro á bahia que tem por nome 'Angra de Santa Helena'.

Saídos em terra os portuguezes para fazer observações, descobriram dois negros atrás de uma collina. Deram-lhes de comer, e prometteram manjares e contas de cristal a todos os companheiros, que descessem á praia. Os negros accederam ao convite, mostraram-se amigos dos nossos; mas pouco depois revelaram-se traiçoeiros e malfetores. Em vista da hospedagem que os indigenas lhe offereciam, decidiu Vasco da Gama fazer-se novamente de véla, e a 20 de novembro conseguiu dobrar o cabo da Boa Esperança. Removeram-se os terrores, com que o afamado promontorio salteava a imaginação dos tripulantes, e começou a empreza a affigurar-se mais auspiciosa.

A sessenta leguas de distancia a armada surgiu e fundeu em uma bahia chamada 'Aguada' ou 'Angra de S. Braz'. E como os portuguezes temessem um recebimento igual ao que tiveram na 'Angra de Santa Helena', desembarcaram promptos e armados para a luta. Tiveram com effeito de repellar a violenta aggressão de um enorme bando de negros hottentotes. Estes indigenas são de estatura meã, espadaúdos, e as mulheres têm uma bossa no prolongamento dos rins, que produz um effeito desusado, e que lhes serve para trazer os filhos. Cumpre todavia dizer que esta bossa é ainda mais accentuada nas mulheres 'bochimans'.

Quando deixaram a 'Aguada de S. Braz' padeceram os portuguezes uma furiosa tempestade, que os fez quasi desesperar de salvamento; mas, conjurado o perigo,

avistaram a 26 de dezembro os ilhéus Chãos, a 27 o ilhéu da Cruz, e chegaram no dia 28 á altura do rio do Infante, ultimo ponto a que chegara Bartholomeu Dias.

Forçado Vasco da Gama a entrar em algum porto onde se abastecesse de agua, aproximou-se da costa, e no dia 10 de janeiro de 1498 descobriu um pequeno rio. Como visse em terra muitos negros de elevada estatura e grande corpulencia, mandou desembarcar o lingua Martim Affonso com alguns brindes para o senhor d'aquelles negros, a fim de colher informações a respeito da India. Estavam os nossos no paiz da Cafraria, cujo chefe, deslumbrado pela formosura dos presentes e pelo incarnado da carapuça com que Vasco da Gama o brindara, recebeu amavelmente a Martim Affonso e ao companheiro, deu-lhes papas de milho e uma gallinha, e enviou ao commandante alguns refrescos.

A tribo da Cafraria que Vasco da Gama visitou, foi a dos zulus. São homens bravos, energicos, intelligentes, de pelle não preta, mas bronzada. Pertencem á raça designada pelo nome de 'negroide'. O nauta portuguez chamou á paragem, em que viviam estes cafres, 'Aguada' ou 'Terra da Boa Paz', e ao rio em que se proveu de agua, 'Rio do Cobre'.

Proseguindo na derrota, descobriu a 26 de janeiro um outro rio de larga embocadura, no qual vogavam alguns bateis tripulados por homens que pareciam mestiços de ethiopes e arabes. Eram em extremo communicativos, subiam ás naus, recebiam presentes, davam em troca os productos da sua terra, e um d'elles dizia ser de muito longe, e affirmava ter já visto navios do tamanho dos nossos. Contento com taes auspicios, Vasco da Gama baptisou o rio com o nome dos 'Bons Signaes', e erigiu n'elle um padrão que vinha a bordo do 'S. Rafael', e que d'este nome tambem foi appellidado. A alegria porém foi pouco duradoura, porque tendo o commandante resolvido permanecer algum tempo n'aquelle rio, eis que a tripulação adoce ao cabo de poucos dias atacada de escorbuto. O rio era o Zambeze, cujas margens insalubres iam servindo de sepultura áquelle punhado de heroes.

Câmara das Caldas quer Presidente da República nas comemorações

PORTUGUESE

O PRESIDENTE da Câmara das Caldas quer que a cidade receba uma cerimónia nacional da revolução de 16 de Março, como forma de reconhecimento ao movimento que antecedeu o 25 de Abril.

“Uma cerimónia com o senhor Presidente da República nas Caldas seria um reconhecimento aos homens que fizeram este movimento”, disse Fernando Costa, durante uma evocação local que teve lugar na Escola de Sargentos do Exército (ESE) e no Centro Cultural e de Congressos (CCC) da cidade.

“Eu já falei dessa hipótese ao senhor Presidente da República. Será um marco bastante importante”, acrescentou, confessando que “a cidade já se disponibilizou para receber as cerimónias oficiais do dia 10 de Junho ou do dia 25 de Abril”.

O autarca ponderou ainda que a cidade poderá fazer um tributo aos duzentos militares que participaram no movimento das Caldas, uma vez que o antigo Regimento de Infantaria 5, actualmente ESSE, foi condecorado com a medalha de honra da cidade.

A data que para sempre será lembrada como a preparação para a Revolução de Abril foi mesmo motivo para que Josep Sánchez Cervelló, um professor de história da Universidade Rovira i Virgili, desafiasse os políticos locais a reclamarem este facto histórico a nível nacional.

“O acto das Caldas é marcante para a conquista da democracia do país”, afirmou. Também o presidente da Junta de Freguesia de Nossa Senhora do Pópulo, Vasco Oliveira, destacou que “todos os caldenses se devem de orgulhar do 16 de Março”.

No decorrer das cerimónias foi apresentado na sala multissuados do CCC o livro de Joana Tornada, “Nas vésperas da democracia em Portugal – o golpe das Caldas de 16 de Março de 1974”.

A autora caldense escreveu este documento histórico como tese de mestrado. “Houve uma grande abertura dos militares e todos me receberam muito bem e contribuíram para este livro. Cada expressão tem o seu valor e depois confrontei o testemunho com outras fontes documentais, nomeadamente na GNR e no Exército. Foi uma experiência muito interessante, porque cruzámos as informações e reuniu-se consenso porque aquilo que era menos claro, ficou claro com estas provas”, revelou.

A jovem mestrada em História Contemporânea trabalha na cidade e entende que ainda existe muito para investigar sobre o 16 de Março.

Da obra da caldense foram impressos mil livros, sendo que duzentos exemplares foram adquiridos pela autarquia das Caldas.

O arquivo histórico das Caldas brevemente vai receber mais duas mil obras desde a implantação da primeira República até aos dias de hoje, de uma colecção particular de um dos participantes no 16 de Março, apesar de ser de Lamego.

Ferreira da Silva confessou que está dis-

posto a “doar” toda a sua colecção porque “a Câmara das Caldas foi a única que mostrou interesse pelo 16 de Março e por esta colecção”, disse.

Na cerimónia do 16 de Março, que decorreram na ESE, houve uma homenagem aos mortos, uma missa, seguindo-se uma visita aos locais que marcaram este acontecimento histórico, em que uma coluna do RI5 saiu em direcção a Lisboa na tentativa de derrubar o Regime, concluindo-se com uma visita ao Museu da ESE.

As cerimónias foram presididas pelo Major General Piriquito, em representação do Estado Maior das Forças Armadas, assim como pelo comandante da ESE, coronel Lúcio Santos, e pelo presidente da Câmara.

O deputado do Bloco de Esquerda na Assembleia da República, Heitor de Sousa, visitou na passada segunda-feira o Hospital Termal das Caldas da Rainha para fazer um ponto da situação da reabilitação do termalismo no âmbito do Serviço Nacional de Saúde e constatou que “do ponto de vista funcional não existem impedimentos técnicos e de construção para a reabertura no 15 de maio, feriado da cidade, só existem impedimentos administrativos”.

A presença de bactérias patogénicas na água levou ao encerramento do Hospital Termal das Caldas da Rainha e a reabertura é aguardada com expectativa, mas segundo Heitor de Sousa, “precisa ainda de umas autorizações da Direção Geral de Saúde e da Direção Geral do Património, mas pelo que percebemos está por semanas, até porque nós fizemos essa pergunta e não nos deram uma resposta concreta, talvez para não criar expectativas exageradas em relação ao timing preciso para as inaugurações”.

“A boa notícia é que ficámos com certeza que o termalismo vai ser recuperado”, manifestou, acrescentando que “vimos também saber e fazer o ponto da situação da construção do hotel de cinco estrelas nos pavilhões do parque”.

“Ao que parece estava prevista a construção de um estacionamento subterrâneo ao lado dos pavilhões do parque e terá sido abandonada. Esperamos que tal se confirme porque criar estacionamentos novos em zonas históricas é uma má política do ponto de vista da gestão da mobilidade e da preservação do património de grande relevância”, afirmou.

“Esperemos que a construção do hotel seja uma boa notícia para a cidade, de qualquer maneira vamos ainda aguardar por alguns detalhes que ainda estão por definir, temos a confirmação de que a Direção Geral do Património e a Direção Geral de Energia e Geologia vão seguir este projeto, existe também um comité interministerial que acompanha a entrada do termalismo no Serviço Nacional de Saúde, foi-nos dito que para este ano estão previstos 600 mil euros para a comparticipação mas a expectativa de toda a gente é que essa comparticipa-

ção deva necessariamente subir”, declarou Heitor de Sousa.

Sem previsão de cumprir agenda externa nesta segunda-feira, 12, o presidente eleito Jair Bolsonaro (PSL) recebeu a visita do deputado federal João Henrique Caldas (PSB-AL) no início da manhã. O parlamentar pretende disputar a presidência da Câmara dos Deputados e disse que a conversa foi “institucional” e com o intuito de “ir azeitando essas relações”.

O encontro durou menos de uma hora e a sucessão da Câmara teria sido o principal assunto discutido, segundo Caldas. “Nós entramos no assunto e o presidente me relatou que não irá interferir diretamente na eleição da Câmara dos Deputados, apesar de ter uma bancada expressiva”, afirmou o deputado.

Mesmo assim, João Henrique Caldas deixou transparecer que espera contar com o apoio dos deputados eleitos pelo partido de Bolsonaro. “Tenho alguns colegas dentro do PSL, e claro que nós temos uma relação institucional suprapartidária, que pode nos ajudar nessa composição”, comentou.

“O presidente da Câmara dos Deputados é o presidente da instituição, então ele precisa estar atuando como magistrado e definir as pautas prioritárias para o Brasil. Eu acredito que temos que fazer esse pacto de convergência suprapartidária para o país”, comentou.

Ainda segundo o parlamentar, o encontro com Jair Bolsonaro foi uma “conversa institucional” já vislumbrando uma possível vitória do parlamentar na disputa pela presidência da Câmara. “É importante que haja harmonia, e nós precisamos ir azeitando essas relações para que, no momento futuro, a gente possa já iniciar, não perder tempo, e ter um alinhamento de ideias e estratégias”, disse o deputado.

O Presidente da República vai visitar o Cartaxo no dia 26 de Abril, onde vai homenagear o poder local na pessoa do presidente de câmara mais novo do país, o edil local Paulo Caldas que tem apenas 31 anos. A cerimónia insere-se no âmbito das comemorações dos 30 anos da revolução de 25 de Abril de 1974 que inclui também um jantar em Belém, no mesmo dia, com todos os presidentes das câmaras do país. Paulo Caldas considera que a visita do Presidente da República é uma honra, não só em termos pessoais, mas para todo o concelho, que recebe pela segunda vez o mais alto magistrado da nação. “O dia 26 de Abril vai ser memorável para o concelho do Cartaxo”, disse. A chegada do Presidente da República está prevista para as 11h30 com recepção no salão nobre dos Paços do Concelho. Segue-se uma Assembleia Municipal Jovem no Museu Rural e do Vinho que será empossada por Jorge Sampaio. Os 140 jovens deputados municipais, alunos das escolas do concelho, irão realizar sessões em Maio e Junho para comemorar os 30 anos do poder local. O

Max Blecher

«Întâmplări în irealitatea imediată»

ROMANIAN

ÎN APROPIEREA CASEI NOASTRE se afla un magazin cu mașini de cusut unde mă duceam în fiecare zi și stăteam ore întregi. Proprietarul lui era un băiat tânăr, Eugen, care tocmai isprăvisese serviciul militar și își găsisse un rost în oraș deschizând această prăvălie. Avea o soră mai mică decât el cu un an, Clara. Trăiau împreună undeva într-o mahala și ziua se ocupau de prăvălie; n-aveau nici cunoștințe, nici rude.

Prăvălia era o simplă odaie particulară închiriată întâia oară pentru comerț. Pereții mai păstrau încă zugrăveala lor de salon, cu ghirălânzi violete de liliac și urmele rectangulare și decolorate ale locurilor unde fuseseră atârinate tablourile, în mijlocul plafonului rămăsese o lampă de bronz cu o calotă de majolică de culoare roșie închisă, acoperită pe margine cu foi verzi de acantă reliefate din faianță. Era un obiect plin de ornamente, vechi și desuet însă impozant – ceva ce semăna cu un monument funerar ori cu un general veteran purtând la paradă bătrâna lui uniformă.

Mașinile de cusut se înșirau bine aliniate pe trei rânduri, lăsând între ele două alei largi până în fund. Eugen avea grijă să stropească podeaua fiecare dimineață cu o cutie veche de conserve găurită în fund. Șuvița de apă care se scurgea era foarte subțire și Eugen o mănua cu dexteritate desenând pe podea spirale și opturi savante. Câteodată se iscălea și scria data zilei. Zugrăveala de pe pereți reclama în mod evident asemenea delicateți.

În fundul magazinului un paravan de scânduri despărțea un fel de cabină de restul încăperii; o perdea verde acoperea intrarea. Acolo stăteau tot timpul Eugen și Clara, acolo mâncau la prânz, pentru ca să nu părăsească prăvălia în timpul zilei. Ei o numeau „cabină artiștilor” și îl auzii pe Eugen într-o zi spunând:

—E o adevărată „cabină de artist”. Când ies în prăvălie și vorbesc jumătate de ceas pentru ca să vând o mașină de cusut, nu joc o comedie?

Și adăugă pe un ton mai doct:

—Viața, în general e teatru curat.

În dosul cortinei Eugen cânta din vioară. Ținea notele pe masă, stătea îngheboșat asupra lor descifrând cu răbdare portativele încălcite ca și cum ar fi descurcat un ghem de ațe cu multe noduri pentru a scoate din ele un fir unic și subțire, firul buclății muzicale. Toată după-amiaza ardea pe un cufăr o lampă mică de petrol umplând încăperea cu o lumii moartă și deorganizând pe perete umbra enormă a violonistului.

Veneam atât de des acolo încât cu timpul devenii un fel de oaspete mobilă, o prelungire a canapelei vechi de mușama pe care stăteam imobil, un lucru de care nu se ocupa nimeni și nu stânjenea pe nimeni. În fundul cabinei Clara își făcea toaleta de după-masă. Își ținea rochiile într-un dulăpior și se privea într-o oglindă spartă răzimată de lampă, pe cufăr. Era o oglindă atât de veche

încât toată poleiala era ștearsă pe alocuri și prin petele transparente apăreau obiectele reale din dosul oglinzii amestecându-se cu imaginile reflectate, ca într-o fotografie cu clișee suprapuse.

Câteodată se dezbrăca aproape de tot și se fricționa cu apă de Colonie pe la subțiori, ridicând fără jenă brațele, ori pe sâni – băgând mâna între cămașă și corp. Cămașa era scurtă și când se apleca vedeam în întregime picioarele foarte frumoase strânse de ciorapii bine întinși. Semăna în tot cu o femeie pe jumătate goală, pe care o văzusem cândva pe o carte poștală pornografică ce mi-o arătase un covrigar la grădină.

Provoca în mine același leșin nedeslușit ca și imaginea obscenă, un fel de vid ce se făcea în piept în același timp cu o poftă sexuală îngrozitoare ce-mi strângea pubisul ca niște gheare.

Stăteam în „cabină” întotdeauna în același loc, pe canapea în dosul lui Eugen, și așteptam ca să-și termine Clara toaleta. Atunci ea ieșea în magazin, trecând între mine și fratele ei printr-un spațiu atât de strâmt încât trebuia să-și frece pulpele de genunchii mei.

Clipa aceasta o așteptam în fiecare zi cu aceeași nerăbdare și același chin. Ea depindea de o mulțime de circumstanțe mărunte pe care le cântăream și le pândeam cu o exasperată și extraordinar de ascuțită sensibilitate. Era de ajuns ca lui Eugen să-i fie sete, să n-aibă poftă de cântat ori să vie un client în prăvălie pentru ca să părăsească locul de lângă masă și spațiul să rămâie destul de liber pentru ca să poată trece Clara departe de mine.

Când după-amiaza mergeam acolo și mă apropiam de ușa magazinului, antene lungi și vibrante ieșeau din mine și explorau aerul pentru a capta sunetul viorii; dacă auzeam că Eugen cântă se făcea în mine o mare liniște. Intram cât mai încet și spuneam chiar din prag cu voce tare numele meu pentru ca el să nu creadă că a venit un client și astfel să întrerupă cântatul o secundă; s-ar fi putut întâmpla ca în secunda aceea să înceteze brusc inerția și mirajul melodiei și Eugen să părăsească vioara și să nu mai cânte deloc în după-amiaza aceea.

Cu asta însă nu se sfârșea posibilitatea întâmplărilor nefavorabile. Erau încă atâtea lucruri ce se petreceau în cabină... Tot timpul cât Clara își făcea toaleta ascultam cele mai mici zgomote și urmăream cele mai mici mișcări cu teama ca nu cumva din ele să iasă dezastrul după-amiezii.

Era posibil de pildă ca Eugen să tușească ușor, să înghită puțină salivă și să spuie brusc că îi este sete și că merge la cofetărie să ia o prăjitură; din fapte inhim de mărunte, ca tusea aceasta, ieșea monstruoasă și enormă o după-masă pierdută. Ziua întreagă își pierdea atunci importanța și noaptea în pat, în loc să mă gândesc pe îndelete (și oprindu-mă câteva minute asupra fiecărui detaliu pentru a-l „vedea” și a mi-l aminti mai bine)

la clipa când genunchii mei s-au atins de ciorapii Clarei – să scobesc, să sculptez și să mângâi acest gând – mă zvârcoleam înfierbântat în cearceafuri, neputând să adorm și așteptând nerăbdător ziua următoare.

Într-o zi se petrecu ceva cu totul neobișnuit. Întâmplarea începu cu alura unui dezastru și se isprăvi cu o surpriză neașteptată, dar în mod atât de brusc și cu un gest atât de mărunț încât toată bucuria mea ulterioară odihnindu-se pe el fu ca un eșafodaj de obiecte eteroclitice ținute în echilibru de un scamator pe un singur punct. Clara cu un singur pas schimbă în întregime conținutul vizitelor mele, dându-le un alt înțeles și noi înfrigurări ca în experiența aceea de chimie în care vedeam cum o singură bucățică de cristal scufundată într-un bocal cu lichid roșu îl transforma instantaneu într-un lichid uimitor de verde.

Eram pe canapea, în același loc, așteptând cu aceeași nerăbdare de totdeauna, când ușa se deschise și în prăvălie intră cineva. Eugen părăsi imediat cabina. Totul părea pierdut. Clara continuă să-și facă toaleta nepăsătoare în timp ce conversația în prăvălie se prelungea la nesfârșit. Totuși s-ar fi putut întâmpla ca Eugen să se întoarcă înainte ca sora lui să fi isprăvit să se îmbrace.

Urmăream dureros firul celor două evenimente, toaleta Clarei și conversația din prăvălie, gândindu-mă că puteau să-și urmez desfășurarea paralel unul cu altul până ce Clara ieșea în prăvălie, ori din contra să se întâlnească în punctul fix al cabinei ca în unele filme cinematografice când două locomotive vin una spre alta cu viteză nebun și se vor întâlni ori vor trece pe alături după cum va interveni sau nu în ultima clipă o mână misterioasă care să schimbe macazul. În acele momente de așteptare simțeam net cum conversația își urmează drumul ei și, pe o cale paralelă, Clara continua să se pudreze... Încercai să corectez fatalitatea întinzând genunchii mult spre masă. Pentru ca să întâlnească picioarele Clarei ar fi trebuit să stau chiar pe marginea canapelei într-o poziție dacă nu bizară, cel puțin comică. Îmi pare că prin oglindă Clara se uita la mine și zâmbea.

În curând isprăvi să-și rotunjească conturul buzelor cu carmin și să-și treacă pentru ultima oară puful pe obraz. Parfumul care se răspândise în cabină mă ametea de poftă și disperare. În momentul când ea trecu pe lângă mine se întâmplă lucrul la care mă așteptam mai puțin: își frecă pulpele de genunchii mei ca în fiecare zi (ori poate încă mai tare? dar asta era o iluzie desigur) cu aerul indiferent că între noi nu se petrece nimic.

Există o complicitate a viciului mai adâncă și mai rapidă decât orice înțelegere prin cuvinte. Ea străbate instantaneu tot trupul ca o melodie interioară și transformă cu totul gândurile, carnea și sângele. În fragmentul de secundă când picioarele Clarei mă atinseseră se născură, imense, în mine, noi

Trei erori strategice în campania electorală din Republica Moldova

ROMANIAN

»Când crezi că dansezi cu Diavolul, de fapt Diavolul dansează cu tine«

Alegerile de la 5 aprilie nu vor fi decisive. Cei care cred că în actuala campanie electorală vor fi decisive se înșală. Și nu pentru că, în principiu, mass-media nu ar avea un rol de jucat, ci pentru că cei care le utilizează la Chișinău o fac într-o manieră complet ineficientă. Proiectul în care acestea sunt puse să lucreze ține mai degrabă de zorii apariției televiziunii, nu de secolul XXI!

„Stăpânul televiziunii” sau iluzia mediatică. Cei care cred că în actuala campanie electorală televiziunile vor fi decisive se înșală. Și nu pentru că, în principiu, mass-media nu ar avea un rol de jucat, ci pentru că cei care le utilizează la Chișinău o fac într-o manieră complet ineficientă. Proiectul în care acestea sunt puse să lucreze ține mai degrabă de zorii apariției televiziunii, nu de secolul XXI!

Mai concret. Atunci când a căpătat dimensiunea unui fenomen de masă, adică prin a doua jumătate a secolului trecut, media era considerată atotputernică: poate manipula, poate influența, poate conduce. Atunci s-au plămădit teorii de tipul „glonțul magic” (o lovitură din partea media are efectul unui glonț decisiv) sau „teoria hipodermică” (mesajul este injectat, abil, fiecărui receptor în parte). Ideea de bază era aceasta: efectul este direct proporțional cu doza de mesaje injectate. Astăzi, maniera de utilizare a televiziunilor din RM, cu rarissime excepții, provine din această viziune. Cei care le controlează par să creadă că indivizii sunt simpli receptori care, dacă nu sunt conștienți prima dată de justetea unui mesaj, vor fi a doua oară; sau a treia oară; sau a patra... De aici abundanța pe sticlă a acelorași figuri și a acelorași mesaje (pozitive sau negative) într-o atmosferă de monotonie dezolantă. Viziunea este însă greșită. Efectele media – știm astăzi – sunt nuanțate: depind de receptori, de context, de cei care mediază informația. Mai mult, la un moment dat poate apărea ceea ce sociologii numesc efect de saturație – de la un punct încolo mesajul trezește (doar) respingere sau ignorare, indiferent de cantitatea sau calitatea lui. În acel moment, efectul persuasiv al televiziunii devine aproape nul, nereușind să convertească, ci, eventual, să întărească opiniile deja formate. Așa funcționează astăzi multe instituții mass-media în RM. Concluzia: nu cei care ies des pe asemenea televiziuni vor câștiga puncte electorale – unii dintre ei nu vor lua nici măcar scorurile pe care le înregistrează fără ajutorul lor.

RCS & RDS a anunțat vineri că va transfera o parte din activele media și efectivele implicate în producția de programe ale Digi 24 către Campus Media TV SRL.

„RCS & RDS SA va transfera o parte din activele media și efectivele implicate în producția de programe de televiziune și

conținuturi online sub brandul Digi24 către Campus Media TV SRL, parte a operațiunilor grupului în România. Transferul, care va implica și cedarea licenței audiovizuale în baza căreia emite postul de știri Digi24, va deveni efectiv după minimum 30 de zile.

Cesiunea are loc în cadrul procesului de eficientizare a activității diviziei media din cadrul Grupului Digi | RCS & RDS, inițiat în luna februarie, și are următoarele scopuri: creșterea flexibilității organizaționale a activităților de producție și difuzare de știri și programe de actualitate, creșterea eficienței și îmbunătățirea rezultatelor financiare aferente acestor activități prin responsabilizarea personalului cu privire la utilizarea resurselor, diversificarea surselor de finanțare, simplificarea fluxurilor decizionale și a proceselor de producție”, precizează Grupul Digi | RCS & RDS, conform Agerpres.

Reuniunea anuală a Grupului Bilderberg, o organizație care alimentează cele mai interesante teorii ale conspirației, este din nou în atenția vânătorilor de senzational. Imediat după ce Grupul a organizat prima întâlnire, în 1954, la Hotelul Bilderberg din Olanda, cel mai vânat secret de către organizațiile anarhiste este locația reuniunii următoare.

Imediat ce acest loc este aflat, oameni din toată lumea își rezervă cazare în localitatea respectivă doar pentru a protesta la gardul domeniului care găzduiește cei 120–150 de participanți la lucrări. Deseori protestele au degenerat în violențe.

Pentru a se feri de astfel de manifestări, membrii Grupului organizează diversiuni, de câteva ori reușind să trimită anarhiștii în celălalt capăt al lumii. Anul trecut, însă, nu a reușit nicio diversiune pentru că unul dintre invitați, premierul sârb Ana Brnabici, s-a apucat să spună, încă din februarie, că e așteptată la Torino, Italia. Reuniunea a avut loc în perioada 7–10 iunie 2018. Se știe agenda acelei reuniuni, profund globalistă și arătând preocupări pentru „deviaționism” din politica de vârf, Donald Trump este ținta multor critici din partea membrilor sau asociaților Grupului, și mass-media, dar nu sunt cunoscute concluziile. Pentru a le deduce trebuie urmărite reacțiile celor prezenți după reuniune.

Marian Vanghelie a dat știrea sfârșitului de săptămână, vineri, în studioul DCNews, unde a vorbit despre Florian Coldea, general (r) al SRI. ”Este dispus să facă orice ca să scape”, a spus social-democratul, vorbind despre dosarul în care generalul în rezervă a fost chemat pentru a fi citat și în care ar urma să fie audiat, săptămâna viitoare, potrivit unor surse.

Vanghelie susține însă că Coldea a fost deja audiat, în 23 aprilie, când a fost chemat la Secția pentru investigarea infracțiunilor din justiție. „Domnul Coldea a fost audiat. Nu a vrut să dea declarații. A zis că a venit să ridice citația. Nu există această formulă. Îi transmit, pentru că am căpătat experiență și pot să am un dialog juridic acum.

Citația poate fi ridicată și de un avocat,

poate fi trimisă acasă. El a fost anunțat că trebuie să se ducă acolo, dacă nu, vor veni oamenii, jandarmii și îl vor lua de pe stradă. Și a ajuns acolo. Știți că domnul Coldea lansează ideea că el nu are nicio treabă, și că ar vrea să negocieze, ar vrea să scrie... Întrebarea e: scrie de Maior, scrie de Kovesi?”, a spus Marian Vanghelie, vineri, 10 mai, în cadrul unui interviu acordat lui Bogdan Chiriac, la DCNews.

Un fost ministru PSD, dezvăluiri șoc: „Se duc cu mâna întinsă la Dragnea”

„Ar dori să facă denunțuri. Nu știu cum să le spun”, a precizat Vanghelie. Întrebat împotriva cui, a răspuns că e vorba de Traian Băsescu sau George Maior, notează DCNews. De asemenea, întrebat dacă a vorbit cu Coldea legat de acest subiect, Vanghelie a spus: „Nu am vorbit cu domnul Coldea. Vă dau informația că este dispus să facă orice ca să scape”.

Dosarul repatrierii lui Popa de la FNI

Amintim că generalul (r) SRI, Florian Coldea, care a fost citat la Secția pentru investigarea infracțiunilor din justiție, din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe 23 aprilie, a aflat că va fi audiat la 15 mai. Conform B1 TV, fostul prim-adjunct al directorului SRI ar fi dat declarații în dosarul ce o vizează pe Laura Codruța Kovesi, în legătură cu repatrierea lui Nicolae Popa din Indonezia, în 2011.

Dosarul a fost deschis după plângerea formulată de Sebastian Ghiță, care a susținut că Laura Codruța Kovesi i-ar fi cerut să plătească avionul pentru aducerea în România a lui Popa, în timp ce reprezentanții Poliției Române arată că repatrierea a fost făcută conform legislației, prezentând în acest sens chiar și facturile plătite de Ministerul de Interne (MAD). În acest context, la finalul lunii martie, Secția specială de anchetare a infracțiunilor comise de magistrați a anunțat că a demarat acțiunea penală împotriva fostei șefe a Direcției Naționale Anticorupție (DNA), Laura Codruța Kovesi.

Kovesi a fost acuzată, în acest dosar, de săvârșirea infracțiunilor de luare de mită, abuz în serviciu și măturare mincinoasă după ce inițial fusese plasată sub control judiciar 60 de zile, măsură anulată la ÎCCJ.

Lovitură pentru cei care au mașini diesel și pe benzină! S-a aflat adevărul

La data repatrierii lui fostului șef al FNI, Laura Codruța Kovesi era Procurorul General al României, iar Nicolae Popa era cunoscut drept omul de încredere a lui Sorin Ovidiu Vântu, care fusese condamnat, definitiv, la peste 10 ani de detenție în dosarul FNI.

Jurnalistul Ion Cristoiu a făcut referire și la postul Antena 3, declarând că ar trebui să se întrebe cum este posibilă „o asemenea aberație”, în loc „să jubileze”.

„În cazul de față nu este nici coincidentă, este o lucrătură și sunt stupefiat că colegi din presă precum cei de la Antena 3, de la Dan Voiculescu, nu fac altceva decât să jubi-

Zgjedhjet 2009, qendrat e votimit, ku do të votojnë VIP-at e politikës

ALBANIAN

BERISHA E RUÇI do të votojnë në të njëjtën qendër votimi, Meta dhe Rama në Njësinë Bashkiakë Nr. 7. Kryetarja e Kuvendit, Topalli, e vetmja që nuk do të votojë në Tiranë, por në Shkodër. Ndërsa debati për përgatitjet e zgjedhjeve të 28 qershorit është përqendruar te shpërndarja e kartave të identitetit, polemikat duket se nuk do të prekin gjetjen e emrave të votuesve në listat e zgjedhësve. Ndryshe nga zgjedhjet e mëparshme, ku pati mjaft kontestime dhe denoncime të rasteve të shumta ku zgjedhësit nuk gjenin emrat në listat e votuesve, në zgjedhjet e 28 qershorit një gjë e tillë duket se nuk do të jetë problem. Mjafton të klikosh në uebsite-in zyrtar të Ministrisë së Brendshme, në të cilin gjendet lista elektronike e zgjedhësve, ku pasi vendos emrin në një kohë rekord gjen njësinë vendore dhe qendrën e votimit ku voton. Gazeta "Albania" pasqyron sot njësitë bashkiakë dhe qendrat e votimit ku do të votojnë më 28 qershor krerët e shtetit dhe emrat kryesorë të politikës. Njësitë Bashkiakë Nr. 2, 5, 7 dhe 10 janë njësitë që kanë numrin më të madh të politikanëve që figurojnë të regjistruar në listat e zgjedhësve.

Krerët e shtetit. Presidenti i Republikës, Bamir Topi, është i regjistruar në listën e zgjedhësve në Njësinë Bashkiakë Nr. 9 në Tiranë. Kreu i shtetit do të votojë më 28 qershor në qendrën e votimit që do të ngrihet në shkollën "Servete Maçi". Kryeministri dhe kryetari i Partisë Demokratike, Sali Berisha, është i regjistruar si zgjedhës në Njësinë Bashkiakë Nr. 2 në kryeqytet. Ai do të përmbushë të drejtën e tij kushtetuese duke votuar në qendrën e votimit që do të jetë në Liceun Artistik. Interessant është fakti se kryetarja e Kuvendit, Jozefina Topalli, do të jetë e vetmja figurë e politikës, e cila nuk figuron si zgjedhëse në qytetin e Tiranës. Më 28 qershor, Topalli duhet të udhëtojë në drejtim të Shkodrës për të votuar, ku ajo është e regjistruar si zgjedhëse. Kryetarja e Kuvendit do të votojë në lagjen "N. Mazi" në Bashkinë e Shkodrës.

Ministrat

Ministri i Jashtëm, Lulzim Basha, do të votojë në Njësinë Bashkiakë Nr. 8, në qendrën e votimit që do të ngrihet në Çerdhen Nr. 13. Zëvendëskryeministri Genci Pollo do të votojë në Njësinë Bashkiakë Nr. 5, në shkollën "Emin Duraku". Ministri i Transporteve, Sokol Ollldashi, do të votojë në të njëjtën qendër votimi ku do të votojë shefi i qeverisë, në qendrën pranë Liceut Artistik, në Njësinë Bashkiakë Nr. 2. Në Njësinë Bashkiakë Nr. 2 figuron i regjistruar emri i ministrit të Bujqësisë, Jemin Gjana, por ai do të votojë në qendrën e votimit që do të jetë në shkollën "Osman Myderizi". Ministri i Mjedisit, Luftër Xhuveli, do të votojë në Njësinë Bashkiakë Nr. 7. Përsa u përket figurave të tjera të së djathtës, presidenti i Asamblesë në Nderit të Partisë

Republikane, Sabri Godo, do të votojë në Njësinë Bashkiakë Nr. 2, në qendrën e votimit në shkollën "Hoxha Tahsin", kreu i PR-së, Fatmir Mediu, do të votojë në Njësinë Bashkiakë Nr. 5, kreu i PDK-së, Nard Ndoka, do të votojë në Njësinë Bashkiakë Nr. 2.

Opozita

Dy krerët e opozitës, Edi Rama dhe Ilir Meta, do të votojnë në të njëjtën njësi bashkiakë në kryeqytet. Si kryetari i PS-së, ashtu edhe kreu i LSI-së, janë të regjistruar si zgjedhës në Njësinë Bashkiakë Nr. 7 në Tiranë. Rama do të votojë në qendrën e votimit që do të ngrihet në Institutin e Historisë, ndërsa Meta do të votojë në një qendër votimi që do të ngrihet në një nga lokalet që ndodhet në këtë njësi. Ish-kryeministri dhe ish-kryetari i Partisë Socialiste, Fatos Nano, do të votojë në shkollën "Dora Distria", në Njësinë Bashkiakë Nr. 10. Kryetari i Partisë Social-Demokrate do t'i drejtohet qendrës së votimit në shkollën "Edit Durham", në Njësinë Bashkiakë Nr. 5. Po në Njësinë Bashkiakë Nr. 5 do të votojë edhe sekretari i Përgjithshëm i LSI-së, Petrit Vasili, i cili do të votojë në qendrën e votimit që do të ngrihet në Kopshtin Nr. 42. Edhe kryetari i Partisë Demokratice Sociale, Paskal Milo, figuron në listat e zgjedhësve në Njësinë Bashkiakë Nr. 5, ku ai do të votojë në shkollën "Dëshmorët e Lirisë". Ndërsa kreu i G99-s, Erion Veliaj, do të votojë në shkollën "Fan Noli", në Njësinë Bashkiakë Nr. 2.

Në këto momente shumë të vështira për familjen Tanushi, me zemër jam pranë bashkëshortes dhe tri fëmijëve të tij, duke u shprehur ngushëllimet më të sinqerta!

U preh në pagën e përjetshme heroie ynë!", shkruan Meta.

Për ngjarjen reagoi edhe kreu i Partisë Demokratike, Lulzim Basha, i cili i përcjell ngushëllimet më të ndjera familjes.

"Me hidhërim të thellë përcolla lajmin se sonte në mbrëmje u nda nga jeta prej plagëve të marra major Klodian Tanushi, komandanti i kontingjentit ushtarak shqiptar në misionin e NATO-s në Letoni. Ju përcjell ngushëllimet më të ndjera familjes së major Tanushit dhe miqve, kolegëve e të afërmeve të tij. Në veçanti mendimet e mija shkojnë pranë bashkëshortes dhe tre fëmijëve të major Klodian Tanushit. Lutem që shpirti i tij të prehet në paqe!", shkruan Basha.

Ish-kryeministri Sali Berisha shkruan se përulet me nderim të thellë për sakrificën e major Klodian Tanushit.

"Miq, sonte u nda nga jeta komandanti i kontingjentit shqiptar në misionin e NATOS në Letoni, major Klodian Tanushi. Komandant Klodian Tanushi me datën 6 maj mbeti i plagosur rende në krye të detyres nga eksplodimi i një mine gjate stervitjes, nga i cili humbi jetën deshmorja e atdheut Zarife Hasanaj dhe plagosen përveç te ndjerit edhe ushtaraku Julian Kapaj.

Me kete rast, duke u perulur me nderim

dhe mirenjohje te thelle para sakrifices sublime ne krye te detyres te najor KlodianTanushit shpreh ngushellimet me te ndjera familjes, te afermve, miqve te tij dhe lutem Zotit qe te gjejne force per te perballuar dhimbjen e madhe dhe shpirti i birit, bashkeshortit, prindit te tyre te dashur te gjeje pagen e merituar! Gjithashtu nga zemra uroj sherim te plote dhe te shpejte rreshter Julian Kapajt!", shkruan Berisha.

Ministri i Brendshëm, Sandër Leshaj shkruan se ky është një lajm tronditës për çdo shqiptar, ndërsa i ka shprehur ngushëllimet edhe familjes së të ndjerit.

"Humbja e major Klodian Tanushit është një tjetër lajm tronditës për çdo shqiptar. Ngushëllime familjes dhe Forcave të Armatosura. U prehtë në paqe!", shkruan Lleshaj.

Major Klodian Tanushi humbi jetën mbrëmjen e sotme në Letoni, katër ditë pas ngjarjes së rëndë pas shpërthimit të lëndë shpërthyes. Atë ditë, gjeti vdekjen edhe ushtarakja tjetër shqiptare, Zarife Hasanaj, e cila u përcooll sot për në banesën e fundit me nderime shtetërore si Dëshmore e Atdheut.

Narkopolicia aksidenton qytetarin dhe e braktis në rrugë në gjendje kritike dhe si kriminele fshehin krimin!

Përsëendetje zoti Berisha, Dje rreth ores 2:30, afër Sanitariumit, eskorta e policisë duke shoqëruar Daciçin e Dodikin , ka përplasur një qytetar i quajtur Shkelxen Tota. Dhe e kan lën si qen në rrugë, ndihmën e parë e ka marrë nga kalimtarët, Dhe ndodhet në gjendje Kritike te Reanimacioni Traumës.

Lokalizohet, kapet dhe arrestohet përkohësisht me qëllim ekstradimi drejt Italisë një shtetas italian i shpallur në kërkim ndërkombëtar nga autoritetet italiane.

Sekuestrohen në cilësinë e provës materiale automjet, aparate celular dhe dokumenta.

Seksioni i Forcës së Posaçme të Operacioneve Speciale dhe Kërkimit në bashkëpunim me Seksionin për Hetimin e Krimit Ekonomik e Financiar dhe ZQK Interpol Tirana, pas një pune të mirëorganizuar profesionale, lokalizuan, kapën dhe arrestuan përkohësisht shtetasin italian:

N, 43 vjeç, lindur dhe banues në Itali.

Ky shtetas është person i shpallur në kërkim ndërkombëtar nga autoritetet italiane, pasi Gjykata e Brescia/Itali, me vendimin e datës 22 nëntor 2018 , e ka dënuar këtë shtetas me 5 vjet e 7 muaj burg për veprën penale "Mashttrim".

Gjithashtu shtetasi italian M. N, më 26 korrik 2014 është ndaluar me iniciativë për "Mashttrim" nga Seksioni për Hetimin e Krimit Ekonomik dhe Financiar në DVP Tiranë, si dhe në datat 22 qershor 2016 dhe 15 maj 2018 është proceduar në gjendje të lirë për "Mashttrim" po nga ky seksion.

Ils Plantas ell'Engheltiara ed ella Russia

RHAETO-ROMANSCH

ILS PLANTAS ein ina famiglia da num e pum el Grischun, mo els han era anflau renun ellas tiaras nua ch'els ein emigrai. Il pli renomau da quels emigrai ei Joseph Planta senior staus, il qual ha scret (per engles) l'emprema lavur scientifica davart il lungatg romontsch.

Mo era ils auters commembers dalla famiglia ein fetg interessants pil historicher. En quei artechel considerein la sort dils Plantas ell'Engheltiara ed ella Russia, digl otgavel al schenivavel tschentaner.

L'emprema generaziun

Andrea Planta era plevon a Castasegna. Suenter ina dimora ella Germania eis el ius ell'Engheltiara igl onn 1752 per daventar plevon dalla pleiv reformada da lungatg tudestg a Londra. 1758 era el bibliotecari assistent al Museum Britannic, ina instituziun che era gest vegnida fundada sut il patronadi dil retg. El ei vegnius eligius «F. R. S.», commember dalla Societad Roiala, la societad erudita e scientifica la pli eminente ell'Engheltiara. El era bein enconuschius tier la famiglia roiala d'origin tudestg, ed el ei vegnius numnaus sco bibliotecari dil retg George III e «lectur» dalla regina Charlotte. Andrea ha giu quater affons, Joseph, Marianne, Frederica ed Elisabeth. A casa a Londra tschintschavan ils Plantas aunc adina romontsch, sco Joseph seregorda pli tard.

Andrea haveva in frar pli giuven, Martin Planta. Era el ei daventaus plevon. Sco precursor da Pestalozzi, s'interessava el per la reforma dalla pedagogia. 1748 ha el bandunau sia activitad el Grischun ed ha fatg in viadi da studis atras l'Europa. Suentur dus onns eis el arrivau a Londra, nua ch'el ei vegnius activs sco pedagog ed ha fundau pliras scolas tenor sias ideas. El ei morts igl onn 1772 el Grischun.

La secunda generaziun

Il fegl d'Andrea Planta, Joseph (senior), naschius 1744 a Castasegna el Grischun, ei vegnius educaus da siu bab, ed ha studegiu a Utrecht e Göttingen. Suentur in viadi ella Frontscha ed ell'Italia, ei el daventaus secretari dil minister britannic a Bruxelles. El ei turnaus ell'Engheltiara 1773 suenter la mort da siu bab, ed el ei vegnius numnaus successur da quel sco bibliotecari assistent al Museum Britannic a Londra. 1776 eis el vegnius promovius conservatur dils manuscrets; finalmein eis el daventaus bibliotecari principal.

Planta ha deteniu quei post da directur dil Museum Britannic da 1799 tochen sia mort igl onn 1827. En quei temps ei il Museum daventaus bia pli gronds, perquei ch'el ha artau la biblioteca dil retg permier George III e ha acquistau scazis sco la pietra da Rosetta (capturada dils Franzos) ed ils marmors Elgin (engulai dil Parthenon d'in diplomat engles). Duront il temps d'uffeci da Joseph Planta s'augmentava il diember

da visiturs alla biblioteca ed alla secziun dallas antiquitads stediamein. Planta ha reagiu energicamein a quella sfida, arvend il Museum dapli al public ed extendend las collecziuns ed ils edifecis dall'instituziun.

Sco siu bab ei Joseph Planta vegnius elegius «F. R. S.», igl onn 1774. Tier la Royal Society era el il commember responsabel per la corrispondenza jastra pervia da sias enconuschientschas linguisticas, e pli tard eis el daventaus in dils secretaris permanents dalla Societad.

Joseph Planta ha scret sia brev davart il lungatg romontsch («An Account of the Romansh Language») per engles als commembers dalla Societad Roiala igl onn 1776. El ha descret ils tratgs principals dil romontsch e cumparegliu el culs auters lungatgs derivai dil latin, denton era cun il celtic ed igl etrusc. El carteva ch'in pievel etrusc hagi giu habitau en Surselva, e ch'il latin plidau dils Sursilvans seigi vegnius influenzaus dil lungatg etrusc. Quella brev da Planta ei vegnida legida en translaziun tudestga da certs erudits grischuns, particularmein da Pader Placi a Spescha. La tentativa da Planta e pli tard da Spescha da metter il romontsch en relaziun cun lungatgs sco il celtic ni igl etrusc haveva forse da far dapli cull'ideologia che culla verdad, mo ellas han encuraschau ils erudits europès da s'interessar pil romontsch.

Joseph Planta ha suandau cun grond interess las pitgiras dalla Svizra e dil Grischun sut la tirannia da Napoleon, ed el ha scret ina historia dalla Confederaziun helvetica in dus toms per il public engles. Da 1788 a 1811 ha el era deteniu il post da «paymaster of exchequer bills», in tip d'ufficial finanzia tier la regenza englesa. 1778 ei el semaridau cun ina Englesa, Elizabeth Atwood. Els han giu in fegl, Joseph junior.

Sia sora, Frederica, enconuschida alla famiglia roiala ed alla cuort semplamein sco «Miss Planta», era mussadra dils affons dil retg George III. Ella ei morta igl onn 1778.

L'autra feglia d'Andrea, Elisabeth, ei semaridada cun in plevon engles, Henry Stephens, il qual ei morts prematuramein. Suentur la cuort da siu um era Elisabeth Stephens en pitgiras finanziales ed ha dumandau igl agid da siu frar per anflar ina soluziun. Joseph ha scret ina brev a siu amitg Andrei Samborsky, che era staus caplon dalla cuminonza russa a Londra ed era lu turnaus en sia patria, per dumandar sche quei plevon orthodox savessi tschercar per Elisabeth in post sco guvernanta tier l'aristocrazia russa. Samborskii ha anflau ina tala situaziun per ella tier la famiglia dalla contessa Ekaterina Schuvalova, ina dama dalla cuort ed ina figura prominente dall'aristocrazia a S. Petersburg. Selegrond da quella caschun, ha Elisabeth fatg il viadi ella Russia; ses affons ein vegni suenter.

La tiarza generaziun

Joseph Planta (junior), naschius a Londra 1787, ei vegnius educaus da siu bab ed alla renomada scola dallas elites englesas Eton. 1802, ella vegliadetgna da mo quendisch onns, eis el daventaus ufficial el Foreign Office (ministeri digl exteriur), e lu scribent da précis e secretari privat dil minister digl exteriur Canning. Suentur ei Joseph Planta daventaus secretari a Lord Castlereagh, successur da Canning sco minister digl exteriur, ed ha accumpignau quel al congress da Vienna 1815. El ha occupau ils posts da sutsecretari el Foreign Office, secretari adjunct dalla Tesoraria, e 1834 eis el daventaus commember dil cussegl privat dil retg («privy council»). Joseph Planta ei vegnius eligius al parlament engles ils onns 1827, 1830, 1837 e 1841. El ei seretratgs dalla veta politica per raschuns da sanadad, ed el ei morts a Londra 1847.

Ella Russia ei la feglia d'Elisabeth Planta Stephens, era ella numnada Elisabeth, naschida igl onn 1779, semaridada cun Mikhail Speransky, il qual ei daventaus il pli impurtont politic dalla Russia, secretari da stadi ed um da confidanza dil Zar Alexander I. Ils Speranskys han giu ina feglia, era ella numnada Elisabeth. Deplorablamein ei Elisabeth, la mumma, morta cuort suenter la naschientscha da quella feglia. Speransky era desperaus ed el patertgava al suicid. Mo la fin finala ha el anflau ina consolaziun ella persuna da sia feglia pintga, che era fetg intelligente, e suenter esser curdaus per in temps ord la grazia dil Zar, ha el giu peda da s'occupar persunalmein da sia educaziun.

Quella giuvna Elisabeth ei semaridada cun il senatur Alexander Frolov-Bagreev, ina figura politica prominente, ed ei daventada dama da cuort dalla Zarina. Denton ha ella suandau ses agens interess per la pedagogia: 1828 ha ella publicau in cudisch davart l'educaziun dils affons ed ei daventada ina scribenta enconuschenta ella Russia. Essend daventada vieua 1845, ha ella fatg viadis ell'Europa occidentala ed ha publicau ses cudischs per franzos e tudestg.

Ils Plantas emigrai eran ina famiglia extraordinaria. Empau sco ils «expats» dalla globalisaziun da nies temps, quella elita professionala che viagescha dapertut el mund per luvrar, han ils Plantas emigrai adina saviu s'adattar allas circumstanzias dil temps e far carriera egl jester. Umens e dunnas dalla famiglia grischuna han gudiu in success impurtont ellas duas tiaras nua ch'els han eligiu domicil, l'Engheltiara e la Russia.

«Romansh»? Tschel explichescha: «It's a strange language!» Jeu stos ir per miu fatg.

Quei «strange» dat buca ruuas. En quei connex sa il plaid buca muntar «jester». Il rumontsch pia «curios, abstrus»? Jeu sedostel internamein. Curios in quex, in lungatg latin sco auters era. Abstrus ina miarda, romontsch vegn gie buca discurriu dad extraterresters.

„Todsünden“ Vorwort

GERMAN

UNTER DEN GROSSEN VERDIENSTEN, die der Träger dieses vielgefeierten Namens sich erworben, steht nicht in letzter Linie das: in jenen drangvollen Zeiten, als eine kraftvolle Gegenwartskunst mit einer schwächlichen Nachklangkunst zusammenprallte, der neuen Dichtung in den weiteren Kreisen des bis dahin gleichgültig gebliebenen Publikums Bahn gebrochen zu haben.

Es geschah dies durch seine Bücher „Plaudereien mit der Herzogin von Seeland“ und „Apotheker Heinrich.“

Aber wie, Heiberg ein Bahnbrecher? Er war allerdings sehr viel weniger ein solcher, als die, welche das Wort Realismus auf ihre Fahne geschrieben hatten. Er—so wenig wie Theodor Fontane—brach auch keineswegs so ganz mit der Vergangenheit, wie jene es zu thun meinten; er—so wenig wie Theodor Fontane—stellte keine großartigen, langatmigen und langweiligen Programme auf; er—so wenig wie Theodor Fontane—spielte sich als Begründer einer ganz neuen, noch nie dagewesenen Poesie auf. Dafür vollbrachten Theodor Fontane und Hermann Heiberg realistische Thaten; sie waren unter den ersten in Deutschland, welche die Wirklichkeitskunst begründeten. In den siebziger Jahren erschien ganz im Stillen Fontanes „L'Adultera“; Heiberg schrieb 81 seine graziösen, entzückenden Plaudereien und zwar nur, „um seine mißmutigen Gedanken zu töten.“ keineswegs aber, am allerwenigsten, um Belegstücke zu liefern, welche die einzige Berechtigung des neuen Dogmas darthun sollten.

Er schrieb sie freilich gerade in der Zeit, als jener heiße Kampf entbrannte; doch hat das vielleicht nicht so sehr den maß- und geschmackvollen Realismus, der seine Dichtungen kennzeichnet, hervorgerufen, als sein durch seine Vergangenheit geschärfter Wirklichkeitssinn. Er »war« Realist, er wurd' es nicht erst. Denn er hatte gelebt, und er hatte erlebt, eh' er die Feder ergriff; er war ein reifer Mann, als er sein erstes Buch schrieb; er erfüllte buchstäblich die Forderung der Concourts, (wenn ich nicht irre, waren es die beiden Brüder, welche sie aufstellten,) daß man erst vierzig Jahre zählen müsse, bevor man sich Realist nennen dürfe. Aber Realist! Meines Wissens hat sich Heiberg nie so genannt, und da seine Bücher nicht „die einzige Berechtigung des Realismus“ beweisen wollten, da er sich nicht auf ein einseitiges Dogmenverkünden und Dogmenbeweisen kapriziert hatte, sondern in Wahrheit nichts anderes als wirken, nämlich die Sinne und die Seele des Lesers nach seinem Willen regieren, sie mit den Bildern und Vorstellungen, welche seine Ideen forderten, füllen wollte—etwas, was bis jetzt alle Dichter seit Homer, ohne Ausnahme, erstrebten —, so nahte seinen Büchern das Publikum sich unbefangen und ohne jegliche Voreingenommenheit. Dem Publikum ist es nämlich in der That ja ganz

gleichgültig, wer vor ihm steht, ob es ein Idealist, Romantiker, Realist oder was immer sei—als ob überhaupt die Wirklichkeit diese Gegensätze so scharf begrenzt aneinanderhielte!—es will nur eins: es will bezwungen sein; der Leser wünscht zu fühlen, daß der Künstler Gewalt über ihn habe, er will sein Gefangener sein... Heiberg bezwang das Publikum; er fesselte es mit Rosenguirlanden in seinen entzückenden Plaudereien; aber aus seinen folgenden Büchern—ich denke hier besonders an den „Apotheker Heinrich“—langte es mitunter zugleich wie ein Paar grauer Schattenarme, die sich Einem unvermerkt um den Hals schlangen, fester und fester... und die uns mit unheimlicher Gewalt tiefer und tiefer in das Buch und seine Geschichten hineinzusehen zwangen, bis langsam sich die Spannung löste und ein hinreißender Humor uns den Alp von der tiefaufatmenden Brust wälzte... Was sag' ich? in das Buch? In das Leben, in das Leben, wie es ist! In allen seinen folgenden Arbeiten, wenn auch in einzelnen bisweilen die Kraft des Dichters nachzulassen schien, steckte ein Element der Ursprünglichkeit, ein natives, leidenschaftliches Ergreifen der Dinge, wie es Einem lange nicht vorgekommen. Und dabei doch wieder: man fühlte sich so wohl bei Heiberg; er hat etwas Aristokratisches, Vornehmes, Weltmännisches; bei ihm vereinigte sich Weltton mit Frische, heitere Laune mit einer schneidenden Satire. Auch seine berückendsten Schilderungen waren durch einen goldechten Humor verklärt. Dieser Humor gerade ist das Auszeichnende der schriftstellerischen Persönlichkeit Heibergs: nicht viele Dichter der gegenwärtigen Zeit können sich zu diesem Erlösungsmittel durchringen, sie werden immer zwischen den schmerzvollsten Gegensätzen hin und her geschleudert, und erleichtert seufzen sie auf, wenn ihnen ein Begünstigter begegnet, und horchen auf ihn, um zu lernen, wie man das schwere Leben leicht nimmt.

Und dringender wurde nun allgemach das Fragen: Wer ist dieser Mann? Wo kommt er her? Nicht müßige Neugierde bloß war es, die so forschte. Denn, um es mit einem groben und beschränkten Wort zu sagen: Was Einer ißt, das ist er. Meine Leser verstehen sicher, was ich meine.

Man erfuhr nach und nach folgendes

Hermann Heiberg ist am 17. November 1840 in Schleswig, der jetzigen Provinzialhauptstadt, als Sohn eines Rechtsanwalts geboren. Die Heibergs, eine angesehene Patrizierfamilie, spielten in der kleinen Stadt seit langem eine große Rolle. Heibergs Mutter, die noch lebt, entstammt dem gräflichen Hause Baudissin-Knoop. Er verlebte eine sehr glückliche Jugend, man ließ ihm als Knaben Luft und Licht ... und er war ein frischer, fröhlicher Junge, kein Stuben- und Ofenhocker. Seine Jugend wirft denn auch einen lichten, lachenden Schein in all seine Bücher... er

ist einer der größten und naturwahrsten Kinderdarsteller der Gegenwart, ebenso wie er die Kleinstadt, in der eben seine Jugend dahinfloß, meisterhaft zu vergegenwärtigen weiß. Nachdem Heiberg das Gymnasium seiner Vaterstadt durchlaufen hatte, wollte er das Studium der Rechte ergreifen; doch verhinderten die damaligen Wirrnisse in Schleswig-Holstein und andere Umstände die Ausführung dieses Entschlusses. Heiberg ward Kaufmann und zwar Buchhändler. Seine Lehrjahre, die er später im „Januskopf“, diesem vortrefflichen Buchhändlerroman, geschildert hat, absolvierte er in Kiel. Dann übernahm er in Schleswig die selbständige Leitung einer von seinem Vater begründeten, aber bisher von fremder Hand verwalteten Buchhandlung, die er wenige Jahre später, nachdem er inzwischen ein Jahr in Köln gewesen, als Eigentum an sich brachte. Nach dem Krieg von 1866 verkaufte er sein aufblühendes und mit einer eigenen Druckerei versehenes Geschäft, um nach Berlin zu übersiedeln. Hier ward er vorerst geschäftlicher Leiter der Nordd. Allg. Ztg., dann der Spenerischen Zeitung, doch bald wurde der energische und tüchtige Mann in die Direktion der Preußischen Bankanstalt berufen. In seiner neuen Stellung sammelte er die vielseitigsten Erfahrungen, zumal sie ihn zu häufigen und ausgedehnten Reisen durch Deutschland, die Schweiz, Holland, Belgien, Dänemark, Frankreich und England veranlaßte. Wo ist ein Schriftsteller mit einer so eigentümlichen und bewegten Vergangenheit, ein Schriftsteller, der als thätiger Mann im Leben stand, nicht es als müßiger Zuschauer beobachtete?... Die Bank liquidierte; er stellte sich auf eigne Füße und beschäftigte sich vorwiegend mit der Einleitung zur Finanzierung von Eisenbahn- und Tramway-Unternehmungen; erhielt auch einige male allein oder im Verein mit anderen bedeutsame Vertretungen—so war er z. B. einmal vorübergehend Bevollmächtigter der chinesischen Regierung für eine Finanzierung in London —, zog sich aber endlich doch, mehrfach um die Früchte seines Fleißes und seiner Geschicklichkeit gebracht und grenzenlos angewidert von allem, was „Geschäft“ heißt, zurück. Im Jahre 1881 schrieb er dann, „um meine mißmutigen Gedanken zu töten,“ wie er sagt, jene reizenden „Plaudereien mit der Herzogin von Seeland.“ Der große Erfolg, den dieses anmutige und originelle Buch fand, ermunterte ihn zum Weiterschaffen, und so lebt er denn noch jetzt als Schriftsteller in Berlin W., an der Seite einer liebenswürdigen Frau, mit der er sich 1865 vermählt hat, umgeben von einem blühenden Kinderkreis, rastlos und erfolgreich thätig.

Hiermit legt der Verein der Bücherfreunde der deutschen Leserwelt sein neuestes Werk vor.

Hermann Heiberg

„Todsünden“

GERMAN

Es war Herbstzeit, doch bisher hatte kein Sturm die Bäume ihrer Blätter entkleidet. Wohin das Auge blickte, sah es noch Laub, aber die Wälder hatten doch ihr Aussehen bereits verändert: wundervolle kupferrote und in scharfem Eiergelb prangende Farben tauchten neben dem Grün, das der Sommer gezeigt, auf, und wie mit Silber bedeckt erschien ein einzelner Baum, der, hoch die andern überragend, emporstrebte aus einem parkartigen Gehölz, welches das versteckt und düster gelegene Erbgut Falsterhof rings umgab.

An einem solchen Herbsttage, um die Dämmerung, wandte sich ein Mann, der eben die Dreißig zurückgelegt hatte, in die zu dem Gute führende Kastanienallee.

Aber bald hemmte er seine Schritte und horchte gespannt nach dem Hofe hinüber. Als von dort das Gebell eines Hundes an sein Ohr schlug, änderte er, den unheimlich klugen Mund in dem scharfknochigen, bartlosen Gesicht bewegend, die Richtung, zwängte sich durch zwei eine stille, große Wiese flankierende Feldsteine hindurch und ging, wiederholt vorsichtig um sich schauend, auf einem Umwege dem Gehöft zu.

Nach zehn Minuten hatte er ein zur Linken des Herrenhauses sich hinstreckendes, dichtes Gehölz erreicht, durchschritt es, bis er an einen Gemüsegarten gelangte, und schlich dann an einem diesen begrenzenden Wirtschaftsgebäude entlang. Hier übersprang er, den gebahnten Weg verlassend, einen mit Brennesseln bestandenen Graben und befand sich zuletzt nur noch wenige Schritte entfernt von einem hier emporragenden Flügel des Gutshauses.

Es war ein wohl über zwei Jahrhunderte alter, aus breiten, starken Backsteinen abgeführter, verwitterter Bau, umrankt von Epheu und Schlinggewächsen, und dem Auge um so unfreundlicher und düsterer erscheinend, als die Fenster tief eingeladen waren, und große Bäume ihn beschatteten.

Vor zwei Monaten war, über siebzig Jahre alt, der Besitzer von Falsterhof, Klaus von Brecken, gestorben, und seit vierzehn Tagen kämpfte seine ebenso alte Frau Marianne, geborene Sand, mit dem Tode. Das wußte der Mann, der hier horchend still stand und sich so Gewißheit verschaffen wollte über Verlauf oder Ende der Krankheit.

Das Schlafzimmer der Greisin lag nach hinten hinaus; es schaute mit seinen Fenstern auf einen jetzt von dem Fremden betretenen, von Gebüsch eingefriedigten kleinen Rasenleck. Monate konnten vergehen, bevor es jemandem einfiel, diesen abgeschiedenen Winkel zu beschreiten; so war denn der Späher sicher, daß niemand ihn beobachten werde.

Nun drückte er sich hart an die Mauer, bestieg einen an sie gelehnten Feldstein und schaute ins Innere des Hauses.

Eben fuhr der Abendwind durch Gebüsch und Bäume und fing sich stürmisch in dieser Ecke. Aber Tankred von Brecken,

der Besitzerin Neffe, kümmerte sich nicht darum.

Mit Luchsaugen beobachtete er, was drinnen im Krankenzimmer vorging. In einem hohen Bett mit verblichenen, grünseidenen Gardinen lag die alte Frau mit gefalteten Händen; eine Lampe brannte auf dem Tisch mitten im Zimmer; daneben Medizinflaschen, Gläser, Leinwand, Schwämme und Schachteln.

Alte, schwere Möbel standen ringsum; ihr Äußeres bekundete Gediegenheit und Wohlhabenheit; so ernsthaft schauten sie drein, als empfänden sie, was sich hier abspielte, als hörten sie das Röcheln der Kranken, als sähen sie das blasse, schmerzverzerrte Angesicht einer jungen Frau, die sich in einen großen, seidenbezogenen Lehnssessel niedergelassen hatte und nun schon seit zwei Tagen und Nächten von der Sterbenden, ihrer Mutter, nicht gewichen war.

Vor einigen Jahren hatte Theonie Cromwell ihren Mann, einen jungen Ingenieur, nach dreimonatlicher Ehe verloren und war dann zu ihren Eltern nach Falsterhof zurückgekehrt. Sie hatte kaum je einen Blick in die Welt gethan, denn seit ihrer Geburt war sie nur zweimal für kurze Zeit vom Gute fortgewesen. Gouvernanten hatten ihren Unterricht geleitet; als sehr spät geborenes, einziges Kind hatten ihre Eltern sie nicht missen wollen und jene Methode der Erziehung zur Anwendung gebracht, die, einem unbewußten Egoismus entspringend, mehr den Eltern selbst als den Kindern zu gute kommt.

Was sich jetzt diesem jungen Leben eröffnete, war schmerzlich genug.

Theonie war zwar Erbin des großen Besitzes, aber stand völlig allein in der Welt da. Der einzige Verwandte, den sie besaß, war Tankred von Brecken, derselbe, der eben versteckt ins Krankenzimmer spähte. Aber schon bei der ersten, vor vier Monaten erfolgten Begegnung mit ihm hatte sich ihrer eine unauslöschliche Abneigung gegen ihn bemächtigt. Tankred war glatt, höflich und zuvorkommend, aber sein Antlitz, das Theonie an die Züge eines Verbrechers erinnerte, von dem sie einmal ein Bild in einem Buche gesehen hatte, schuf in ihr ein Urteil über seinen Charakter, von dem sich ihre Vorstellungen nicht zu lösen vermochten.

Tankred war der einzige Sohn eines jüngeren Bruders des verstorbenen Herrn von Brecken, der alles durchgebracht und zuletzt von den Wohlthaten des Besitzers von Falsterhof gelebt hatte. Auch Tankreds Mutter lag unter der Erde, man sagte, aus Gram über die Verkommenheit ihres Sohnes, der früher als Schreiber auf adligen Gütern tätig gewesen war, aber nirgend seine Stellung hatte behaupten können und sich zuletzt — gleich nach dem Ableben seiner Mutter — auf Falsterhof eingefunden hatte. Hier saß er nun schon seit Monaten umher, erklärte, sich trotz seiner Bemühungen keine neue Tätigkeit verschaffen zu können,

und fand in Theonies Mutter, die ganz von seiner Art und seinem Wesen eingenommen war, genügenden Rückhalt, um sein Faulenzlerleben fortzusetzen.

Ganz allmählich hatte er sich zum Herrn der Situation in Falsterhof zu machen gewußt; er bewohnte die Zimmer des verstorbenen Hausherrn, rauchte dessen zurückgelassene Zigarren, bediente sich seiner Pfeife und schritt mit seinem Feldstock über das Gut.

Taschengeld steckte ihm die Tante zu, und bevor ihre Krankheit sie ergriffen, hatte sie sogar darauf Bedacht genommen, daß ihm bei Tisch nichts vorgesetzt wurde, was er nicht mochte, und daß ihm Bequemlichkeiten zu teil wurden, wie man sie nur älteren und besonders geschätzten Personen verschafft.

Tankred sprach mit solcher Offenheit über sein Vorleben, drückte eine anscheinend so ehrliche Reue darüber aus, seinen Eltern Kummer bereitet zu haben, legte einen solchen Abscheu davor an den Tag, in alte, schlechte Gewohnheiten zurückzuversinken, und wußte seine Tante in so geschickter Weise zu umschmeicheln, daß die Frau sich völlig umgarnen ließ und alle ihre Vernunft, die ihr doch bisweilen etwas anderes zuflüsterte, gefangen gab.

„Du bist nun einmal durch Tankreds Vorleben gegen ihn eingenommen, Theonie!“ hatte sie ihrer anfangs noch schüchterne Einwendungen machenden Tochter gesagt. „Menschen können sich doch ändern! Diesen jungen Mann haben die Lebenserfahrungen früh weise gemacht. Ich glaube an seinen ehrlichen Willen und an sein Herz und bin überzeugt, daß er fortan nur grade und gute Wege gehen wird.“

Am Tage vor dem Eintritt ihrer Krankheit hatte Frau von Brecken sogar fallen lassen, daß es vielleicht ein guter Plan sei, Tankred zum Oberverwalter des Gutes und des Vermögens einzusetzen, ihm auf diese Weise Tätigkeit und Erwerb zu geben und die Pflichten natürlicher Rücksicht gegen den einzigen Verwandten zu üben, den sie noch auf der Welt besäßen.

Mit allen Zeichen höchsten Schreckens hatte Theonie dem zugehört.

„Mutter, ich bitte Dich, welch ein Gedanke! Schrieb uns nicht Tante noch sechs Wochen vor ihrem Tode, daß Tankred wegen Veruntreuung vom Grafen Thorley auf Rinteln entlassen sei? Soll ich den Brief hervorholen, in welchem sie, daran verzweifend, jemals einen braven Menschen aus ihm zu machen, seinen Charakter schildert? Steht es dort nicht geschrieben, daß man sich um so mehr vor ihm hüten müsse, als er ein großer Künstler in der Verstellung sei, daß er die Herzen der Menschen umstricke, sich ihnen füge und unbequeme, aber stets ein verstecktes Ziel dabei im Auge habe? So lautet das Urteil der eigenen Mutter, und Du, die Du doch erschrocken warst über sein plötzliches, unaufgefordertes Erschei-

Schrottpapiere, Bankenrettung – Hoffnungsschimmer?

GERMAN

ES IST ZU BEGINN dieses Frühlings vor allem der oberste amerikanische Währungshüter Ben Bernanke, der seinen Landsleuten vorsichtig Hoffnung auf ein Ende der konjunkturellen Eiszeit macht. Zum Jahresende, sagt der Vorsitzende der Notenbank Federal Reserve, könnte die schwere Rezession überwunden sein und ein behutsamer Wirtschaftsaufschwung einsetzen.

Schnell auf bessere Zeiten hoffen nicht nur jene rund fünf Millionen Amerikaner, die in der Krise ihren Arbeitsplatz verloren haben, oder Hunderttausende von Hausbesitzern, denen die Zwangsversteigerung ihres Heims droht, weil sie ihre Hypothekendarlehen nicht mehr bedienen können, sondern auch Barack Obama. Seit zwei Monaten im Amt, wünscht er sich ein möglichst schnelles Ende der ökonomischen Misere herbei, die er selbst als die schwerste seit der Großen Depression bezeichnet hat. Den amerikanischen Präsidenten plagen zwar keine finanziellen Sorgen; doch eine Erholung der Konjunktur lässt sich nur dann glaubhaft als Erfolg wirtschaftspolitischer Bemühungen darstellen, wenn sie in einem nicht allzu großen zeitlichen Abstand eintritt.

An Bemühungen mangelt es wahrlich nicht. Innerhalb kürzester Zeit hat Obama zusammen mit dem Kongress ein fast 800 Milliarden Dollar teures Konjunkturpaket geschnürt – das größte der amerikanischen Geschichte. Eine Mischung aus Steuererleichterungen, vor allem für die Mittelschicht, und Milliardeninvestitionen in die vielfach marode Infrastruktur soll der größten Volkswirtschaft der Welt einen wichtigen Impuls geben und sie zurück auf den Pfad eines gedeihlichen Wachstums führen.

Doch Zweifel an der Wirksamkeit des Programms sind angebracht. Die Haushalte werden das Geld nicht nur für den Konsum ausgeben, sondern auch mehr sparen, weil ihr Vermögen unter der Häuser- und Finanzkrise gelitten hat und weil sie sicher sein können, dass die Schulden der Regierung eines Tages durch höhere Steuern abgetragen werden müssen. Die staatlichen Investitionen werden nicht nur unausgelastete Kapazitäten mobilisieren, sondern auch Arbeitskräfte von anderen Projekten abziehen. Das ahnen offenbar auch Obama und seine ökonomischen Berater, denn sie haben das Ziel des Maßnahmenbündels schwammig formuliert: 3,5 Millionen Arbeitsplätze sollen bis Ende kommenden Jahres „geschaffen oder gesichert“ werden. Das lässt gehörigen Raum für Interpretationen, denn die Zahl jener Jobs, die durch höhere Staatsausgaben erhalten werden, ist kaum verlässlich zu berechnen.

Der Leitzins würde „für längere Zeit auf dem aktuellen oder einem niedrigeren Niveau“ gehalten Frankfurt/Berlin – Der sich mit 0,5 Prozent bereits auf einem historischen Tief befindliche Leitzinssatz wurde vom Rat der Europäischen Zentralbank (EZB) in Frankfurt am Donnerstag belassen.

Der Leitzins würde „für längere Zeit auf dem aktuellen oder einem niedrigeren Niveau“ gehalten, sagte EZB-Chef Mario Draghi am Donnerstag in Frankfurt, ohne den Zeitraum zu konkretisieren. Laut Draghi wird die Politik des billigen Geldes „die schrittweise Erholung der Konjunktur im Rest des Jahres und 2014“ anschieben. Die Inflationsgefahr sei auf „mittlere Sicht“ gering. Abwärtsrisiken Eine weitere Senkung dürfte also als nicht notwendig erachtet werden, da es konjunkturell Hoffnungsschimmer gibt. Die Industrie in der Eurozone ist im Juli erstmals nach langer Pause wieder gewachsen. Dafür sorgten die steigende Nachfrage nach Exportwaren und stabilere Binnenmärkte. Man will den seit Mai gültigen Leitzins aber auch nicht heben. „Die Abwärtsrisiken für das Wachstum überwiegen weiterhin“, so EZB-Chef Mario Draghi. Die Lage am Arbeitsmarkt bleibe kritisch. EZB-Protokolle öffentlich Künftig soll die Öffentlichkeit mehr Einblick erhalten, wie in der EZB um Entscheidungen gerungen wird. Im Herbst soll eine Freigabe der bisher geheim gehaltenen Ratsprotokolle auf die Tagesordnung kommen. Der neue Chef der britischen Notenbank lässt sich weiter nicht in die Karten schauen: Bei ihrer Zinsentscheidung in London äußerten sich die Währungshüter um Mark Carney noch nicht dazu, wie lange die Zinsen auf dem Rekordtief von 0,5 Prozent bleiben sollen und ob das Anleihen-Kaufprogramm angetastet wird. Die US-Notenbank Fed hatte am Vortag ebenfalls entschieden, ihren Leitzins in einer Spanne zwischen null und 0,25 Prozent zu belassen. Auf diesem Niveau liegt die Fed Funds Rate seit Ende 2008, also seit viereinhalb Jahren.

Erstmalig weist unser Ex-Bundeskanzler jetzt auf eine „Krise der europäischen Institutionen“ hin. Denn keiner der unzähligen Redner der letzten Wochen hat zum Griechenland-Problem jemals auch nur angedeutet, welch ungeheuerliche Schlampelei ganz offensichtlich in Brüssel passiert. Waren sie alle die letzten Jahre im Tiefschlaf, die Vielzahl der erfolglosen, abgehalfterten oder auf einen Versorgungsposten weggeobten Politiker dort? Oder warum hat man in der aufgeblähten Brüsseler „Schaltzentrale“ die in jedem Jahr gestiegene Neuverschuldung Griechenlands – immer weit über die „erlaubten“ 3 % des B.I.P. hinaus – nicht mitbekommen? Mir scheint Brüsseler Untätigkeit/Unfähigkeit hat zu nahezu irreparablen Schäden in und für Europa geführt. Gibt es Konsequenzen für irgendjemand dort? Und wo war die EZB all die Jahre – die Hüterin und oberste Aufsichtsbehörde für einen starken Euro und Wächterin über die Einhaltung der Stabilitätskriterien der beteiligten 17 Länder?

Dieses Buch erscheint, da die Eurokrise trotz – oder besser: wegen! – immer neuer „Rettungspakete“ von einem Höhepunkt zum nächsten eilt, genau zum rechten Zeitpunkt. Der Autor, Jörg Guido Hülsmann, der an der Universität von Angers Volkswirt-

schaftslehre unterrichtet, lässt die Luft aus der von staatsnahen Scharlatanen geschaffenen Erklärungsblase, wonach angeblich unregulierte Märkte, die Gier von Bankern und Spekulanten, und eine kollektive Unterkonsumption die Schuld am nicht enden wollenden Verschuldungs- und Währungsdebakel tragen sollen.

Einer Schuldenkrise mit einer noch weiter auf die Spitze getriebenen Schuldenorgie Herr werden zu wollen, wie es gegenwärtig die politischen Eliten versuchen, erscheint verrückt. Bereits jetzt in vielen Branchen bestehenden Überkapazitäten mittels „Konjunkturprogrammen“ noch weitere hinzuzufügen, irrsinnig.

Weder Monetaristen noch Keynesianer hatten die Blasenbildungen der letzten Jahrzehnte kommen sehen. Bis heute kann keiner von ihnen eine konsistente Erklärung für deren Entstehung anbieten, geschweige denn eine plausible Idee vorweisen, welcher Ausweg zu nehmen ist. Hülsmann stellt die auf dem Kopf stehenden Theorien und Lösungsansätze der Hauptstromökonomie auf rund 300 Seiten wieder auf die Füße: Nein, an Regulierungsdichte mangelt es der Finanzwirtschaft nicht. Nein, von einem zu zaghaften Einsatz der Notenpresse, oder anderen den Staaten zur Verfügung stehenden Instrumenten, kann auch keine Rede sein. Wo also liegt der Hund begraben?

Um seine Erklärung für die Krise und den darauf folgenden Maßnahmenkatalog zu fundieren, holt der Autor weit aus. Im „Über Wachstum“ betitelten ersten Teil seines Buches unterzieht er einige irrige Vorstellungen, wie jene, wonach Deflation der Übel größtes sei, oder dass ohne „billige Kredite“ kein Wachstum möglich wäre, einer kritischen Würdigung. Im zweiten Teil nimmt er das Phänomen Inflation aufs Korn, erklärt deren verschiedene Erscheinungsformen und beschreibt die fatale Wirkung, die sie nicht nur auf Geldwert und private Ersparnisse ausübt, sondern in letzter Konsequenz auch auf die Richtung, in die sich eine Gesellschaft entwickelt.

Dass Inflation Schuldner und Verschwendern nutzt, während sie Sparern schadet, dürfte eine Einsicht sein, die auch Zeitgenossen vermittelt werden kann, die sich selten mit Wirtschaftsfragen befassen. Weniger leicht zu erklären sind indes deren langfristige Folgen, da nicht offensichtlich auf der Hand liegt, welch tief greifende Veränderungen der Gesellschaft mit einer dauerhaft gepflegten „Inflationskultur“ einhergehen.

Erste und größte Nutznießer der Inflation sind der Staat und der mit ihm innig verbundene Bankensektor. Der wesentlichste Grund dafür ist, dass Staat und Banken, vor allen Normalsterblichen, über das neu in die Welt gebrachte – keinerlei „inneren Wert“ repräsentierende – Geld verfügen können. Das unentwegte Staatswachstum einerseits und die monströse Aufblähung des Finanzsektors andererseits, sind unmittelbare

Hannert dem Atlantik a weider

LUXEMBOURGISH

ET WAR DEEN éischte Roman a Lëtzebuenger Sprooch: Guy Rewenig, Hannert dem Atlantik. Roman, éditions phi, Iechternach 1985. Alles virun him ass et net wäert, Roman genannt ze ginn. Endlech huet een e Roman geschriwwen, deen sech zu Lëtzebuerg, méi genee zu Esch ofspillt, deen op Lëtzebuergesch geschriwwen ass an dee nawell zur Weltliteratur kënnt gehéieren. Et war keng Geschicht méi aus der Provënz, keen Heimatroman, där et natierlech e sëllege virum rewé ginn hat. Et wor e Roman aus Lëtzebuerg, deen awer allgemeng mënschlech Themen déklinéiert huet. Deen duerch seng Universalitéit eng gesond Distanz zu deem Lëtzebuerg vermëttelt huet. Dee mat senger Mammesprooch gespillt huet, Sproochvarianten agesat huet, schwéier wa net onméiglech z'iwwersetzen. En authentesch Lëtzebuenger Roman. An dach konnte weder d'Sproochpuriste nach d'Patrioten eppes dermatt ufänken. De Guy krut trotz senge Verdéngschter jo och nach keng Éireplack DicksRodange-Lentz; dat wär jo de Combé. Mä e krut eng éischte Kéier de nationale Literaturpräis.

An et gong weider: 1987 koom Gemëschte Chouer. Roman, éditions phi, Iechternach 1987, eng Geschicht iwwert e Behënnerten – keen einfache Kascht. 1989 koom dem Guy säin drëtten Roman: Mass mat dräi Hären. éditions phi, Iechternach 1985. Dës Kéier hunn ech mech och am Roman erëmfonnt, well e net nëmmen am Minett, mä och op Plazen an an enger Zäit gespillt huet, déi ech kannt hunn. Ech hu verstan, wéi e Schrëftsteller schafft: dass hie net einfach seng Fantasi spille léisst, mä seng Geschicht an Zäit a Raum veruert, dass

Schreiwen och Aarbecht ass. Dat witzegt wor, dass ech Hannert dem Atlantik während engem Vol op New York gelies hunn, an där Ouschtervakanz, wou d'Kathedralstierm zu Lëtzebuerg ofgebrannt sin, vun deenen am drëtten Roman rieds ass. War deen éischte Roman gesellschaftskritesch, koom bei dësem drëtten Roman eng méi politesch Dimensioun derbäi. Lëtzebuerg hat eng aktuell, engagéiert Literatur op Lëtzebuergesch. Dat wor zwar scho beim Renert an am Fong och bei verschidde Kaméidistécker vum Dicks de Fall, mä hei gong et ëm ons Zäit, an där ech a meng Frënn a Kollege liewen an agéieren. Literatur als Spigelbild vun der sozialer a politescher Wierklechkeet. Vläch manner Weltliteratur wéi déi zwee éischt Romaner, dofir awer méi witzeg a sécher keng Provënzliteratur.

D'Krëinung an deem Sënn ass dat Bichelchen, mat deem de Guy 2007 erëm de nationale Literaturconcours gewonnen huet: Guy Rewenig, Le chef d'orchestre à la baguette de bambou. Une lettre, pockolibri 3, éditions ultimomondo, Nospelt 2007. De Mwayé schreift dem Här President e Bréif, an deem e mat sengen afrikaneschen Aen Lëtzebuerg beschreift, wou en

Aarbecht sicht. De Mwayé ka natierlech kee Lëtzebuergesch, duerfir schreift en op Franséisch. Beim rewé eng éischter ongewinnte literaresch Sprooch, déi awer typesch ass fir vill Lëtzebuenger Auteuren: si beherrschen déi dräi Sproochen. Dem rewé seng Beschreiwung vun engem Fußballsmäich oder vun der neier Oktav, déi Autosfestival heescht, gehéiere net nëmmen an eng Anthologie fir Lëtzebuenger Schoulen. Dat ass e Stéck Lëtzebuerg, wéi mir et „onse Noper weisen“, an deenen aus Afrika nawell.

Natierlech ginn dës puer Zeilen dem Guy senger immenser literarescher Produktioun net gerecht. Mä an enger Anthologie, wéi d'forum-Redaktioun se hei geplangt huet, dierf a mengen Aen déi politesch engagéiert Literatur net feelen. Dofir mäi Choix vun deenen dräi Wierker.

Déidlech Accidenter sinn ëm 29% geklommen

Am Mobilitéitsministère goufen e Freideg d'Zuelen vun de Stroossenaccidenter presentéiert. 2018 goufen et 31 déidlech an 234 uerg Accidenter.

Den Transportminister François Bausch huet e Freideg de Mëtteg d'Zuelen vun de Stroossenaccidenter vun zejoert offiziell presentéiert. 265 uerg oder déidlech Accidenter gouf et op eise Stroossen. An de meeschte Fäll waren déi déidlech a schlëmm Onglécker op ze héich Vitesse zeréck ze féieren. A 31 Fäll war den Accident déidlech (2017: 24, also +29%) an et goufen am Ganzen 36 Doudeger op eise Stroossen, dat ass e Plus vun 44%.

D'Police sicht nom déidlechen Accident e Mëttwoch no Zeien

Tëscht dem Fridhaff an Housen, am Beräich vun der Lëpschter Dällt, koom et e Mëttwoch den Owend géint 18.20 Auer zu engem fatalen Accident.

E Freideg huet d'Police nom déidlechen Accident vun e Mëttwoch op der N7/E421 en Zeienopruff lancéiert. Gesicht gëtt no deene Leit, déi hannert dem accidentéierte Won gefuer sinn oder eppes gesinn hunn.

All Informatioun ass fir d'Dikrecher Police um 4997-8500.

D'Streck war um Freideg nach emol fir ronn 1 Stonn fir den Trafic gespaart, ass awer géint Mëtteg nees opgaangen.

En Auto, deen aus Richtung Fridhaff koom, war op der dräispureger Strooss op d'Géigespur geroden an do mat engem anere Won kollidéiert.

De Schock war esou uerg, datt de Chauffer vum Auto, deen op d'Géigespur gerode war, net iwwerlieft huet. E war 25 Joer al, esou d'Police um Mëttwoch den Owend.

Chauffer a Bäifuererin aus deem aneren Auto goufe schwéier, respektiv licht blesséiert a mat der Ambulanz an d'Spidol bruecht.

De Miessan Erkennungsdéngscht vun

der Police war op der Plaz, grad ewéi 2 Ambulanz vum Dikrech, eng vun Ettelbréck, de SAMU vun Ettelbréck, an d'Asazentere vun Dikrech an Ettelbréck.

D'N7 hat nom Accident musse gespaart ginn.

Ee Matgrënner vu Facebook wëll de Reseau zoumaachen

An der amerikanescher Zeitung huet den Chris Hughes eng Tribün geschriwwen. Seng Wieder si ganz anescht wéi fein géintwuer de soziale Reseau.

En Donneschdeg 9. Mee huet ee Matgrënner vum weltwäit gréisste soziale Reseau vun der Welt ee perséinlechen Artikel an der New York Times geschriwwen. Hie ríft d'Welt op, Facebook auserneezenzebréngen, de Reseau, deen hie mam Mark Zuckerberg viru 15 Joer zu Harvard opgebaut hat.

De Chris Hughes mengt, dass de Pouvoir, deen de Zuckerberg mëttlerweil huet, nach ni esou staark war an anti-amerikanesch ass. De Hughes hat 2007 d'Firma verloooss.

De soziale Reseau zielt ronn zwou Milliarden User op der Welt an huet aner Plattformen wéi WhatsApp an Instagram opkaaft. Wann hien op dës Zuele kuckt, mécht sech de Chris Hughes „Suergen“, virun Allem no all de Skandalen, déi d'Sécherheet vun der Privatsphär an de perséinlechen Donnéeën a Fro stellen.

A sengem Artikel schreift hien, dass hie rosen ass an och „deelweis responsabel“. De Mark wier eng gutt a léif Persoun, mä d'Entwécklung vum Reseau hätt grouss Deeler vun der Sécherheet vernoléisst, esou nach de Chris Hughes. Senger Meinung no missten d'Regierungen hien als Responsabel fir dës problematesch Situatioun halen.

Fir hie misst een de ganze Buttek ganz einfach zoumaachen.

„China Mobile“ dierf net op den amerikanesche Maart kommen

D'FCC huet dës matgedeelt, mat der Erklärung, datt „China Mobile USA“ e seriöse Risiko fir déi national Sécherheet wier.

Dofir hat d'FCC, also den amerikanesche Regulateur vum Secteur vun der Telekommunikatioun, sech mat den US-Geheimdéngschter, dem Departement fir Commerce ofgeschwat an d'Ufro vu „China Mobile USA“, sech als Telekommunikatiouns-Übiddner um amerikanesche Marché z'installéieren, ofgewisen. D'FCC huet dann och präziséiert, datt et déi éischte Kéier an hirer Geschicht ass, datt si engem Operateur aus Sécherheetsgrënn verbueden hunn, fir um amerikaneschen Terrain hire Geschäfte nozegoen.

Den US-Autoritéite mécht et Suergen, datt China Mobile USA vun de chineseschen Autoritéite kontrolléiert gëtt. D'Demande vu China Mobile gouf schonn 2011 eragereecht.

Critici van de Thaise monarchie 'verdwenen na uitlevering'

DUTCH

BANGKOK Drie Thaise activisten die worden beschuldigd van belediging van het Thaise koningshuis, zijn na hun uitlevering door Vietnam aan Thailand verdwenen, melden mensenrechtenorganisaties in het land.

Enkele maanden geleden werden twee andere Thaise dissidenten in ballingschap dood gevonden in Laos. Hun magen waren volgespoten met cement.

De Thaise vicepremier Prawit Wongsuwan ontkende vrijdag dat de drie activisten in handen zijn van de Thaise autoriteiten, zoals de Thai Alliance for Human Rights stelt in een verklaring.

Chuchep Chiwasut, die onder de naam 'Oom Sanam Luang' online programma's maakt waarin hij politiek commentaar geeft, en zijn mede-activisten Siam Theerawut en Kritsana Thapthai zouden afgelopen woensdag door Vietnam zijn overgedragen aan Thailand.

De activisten werden in januari dit jaar gearresteerd in Vietnam voor illegale binnenkomst en gebruik van valse paspoorten. Ze waren vanuit Laos naar Vietnam gevlucht na de brute moorden op Chatcharn Buppawan en Kraidej Luelert, twee critici van het Thaise militaire regime en de monarchie, in december.

„De Thaise regering moet onmiddellijk bekendmaken waar Chuchep en zijn twee collega's zijn, en hun familie en advocaten toestaan hen te zien”, aldus Brad Adams, directeur Azië van Human Rights Watch.

Volgens de Thai Lawyers for Human Rights (TLHR) heeft de familie van Siam Theerawut de vermissing van de drie gemeld bij de Thaise autoriteiten, die zeiden niets te weten van de zaak.

Levensgevaarlijk Laos

In Laos, een communistische éénpartijstaat, zijn in de afgelopen twee jaar al vijf Thaise activisten vermoord of verdwenen. Onder hen is een prominente politiek activist, de 76-jarige Surachai Danwattanasorn, die vanuit Laos via zijn online radioprogramma's kritiek uitte op de Thaise junta en het koningshuis van zijn moederland. Hij verdween in december op mysterieuze wijze en wordt nog steeds vermist.

In 2016 verdween Itthipol Sukpaen en in juli 2017 Wuthipong Kachathamakul, een radio-dj bekend als Ko Tee. Hij werd voor de ogen van zijn vrouw en een vriend ontvoerd door tien gewapende, Thais sprekende mannen wiens gezichten verborgen waren achter zwarte bivakmutsen.

Sinds de staatsgreep in 2014 zijn tientallen Thai naar het buitenland gevlucht, waaronder ministers, academici en politieke activisten. Sommigen kregen asiel in westerse landen, maar de meerderheid verblijft in de buurlanden Laos en Cambodja.

Veel van hen zijn aangeklaagd onder de draconische Thaise majesteitschenniswetten, die breed zijn te interpreteren en tot vijftien jaar gevangenisstraf voorschrijven voor het beledigen van leden van het ko-

ningshuis.

Neperfgename jaren achter tralies

Alleen is Delveys echte achternaam Sorokin en fabuleerde deze 28-jarige dochter van een Russische vrachtwagenchauffeur die naar Duitsland was geëmigreerd, haar hele leven bij elkaar. Door net te doen alsof ze tot de high society behoorde, lichtte ze mensen op voor een totaalbedrag van ruim een kwart miljoen dollar.

Sorokin viel door de mand en stond de afgelopen weken voor het hekje. Een rechter in New York bepaalde afgelopen donderdag dat de oplichtster tenminste vier en maximaal twaalf jaar de cel in moet. Daarnaast moet de oplichtster het bij elkaar gefraudeerde geld terugbetalen en kreeg ze een boete van 24.000 dollar.

Grote leugens

„Ik ben compleet murw geslagen door het formaat van het bedrog”, zei rechter Diane Kiesel, toen ze Sorokin haar straf oplegde. „Ze was alleen geïnteresseerd in designkleding, de champagne, de privéjets, de boutiquehotels en de exotische reises die daarbij horen; alles wat je met een smak geld kan kopen. Alleen had ze geen smak geld. Het enige wat ze had, waren grote leugens.”

Sorokin had grote plannen toen ze vijf jaar geleden in New York neerstreek. Ze zou een luxe privéclub openen aan Park Avenue, met een bar, een nachtclub en een expositieruimte. Alleen bleek dat vooral een manier om leningen los te peuten bij banken; het verkregen geld gaf Sorokin vervolgens uit aan kleding en vakanties. De leningen afbetalen deed ze niet.

Na de strafoplegging bood Sorokin haar verontschuldigen aan, maar daar hechtte de rechter weinig waarde aan. Volgens Kiesel was de verdachte tijdens het proces vooral bezig met haar imago - ze had zelfs een stylist ingeschakeld om goed voor de dag te komen - en maakte zich zorgen over welke actrice haar zou spelen in de serie die Netflix over haar maakt.

Als Sorokin haar straf heeft uitgezeten in de beruchte gevangenis op Riker Island, is de kans groot dat ze wordt gedeporteerd naar Duitsland.

Rechtszaak tegen militairen wordt juridische kluwen

De voorzitter van de meervoudige militaire strafkamer verzuchtte donderdag al dat de zaak erg complex aan het worden is. Wie naar de dagvaarding kijkt, ziet een redelijk overzichtelijk geheel: bedreiging, mishandeling en vernedering. Strafbare feiten die - als ze al op zitting komen - meestal leiden tot een lage taakstraf. Het ergste feit op de dagvaarding, het zogeheten drie man tillen waarbij een militair als plagerij de kont van een collega in zijn gezicht gedrukt krijgt, was in het verleden goed voor 40 uur dienstverlening.

Sociale onveiligheid

Maar de zaak Schaarsbergen is volgens de rechter inmiddels verworpen tot een vermenging van straf- en bestuursrecht waarbij de grotere problematiek van sociale onveiligheid binnen de krijgsmacht ook nog in de mix wordt gegoooid. „Het gaat er niet langer om of deze verdachten hebben gedaan wat in de tenlastelegging staat of niet”, zo vatte de voorzitter de escalatie van de zaak samen.

De kluwen werd tijdens de tweede zittingsdag alleen maar erger toen justitie tijdens het requisitoir aangaf in hoger beroep te gaan tegen het besluit van de rechtbank een deel van de feiten als verjaard te beschouwen. Voordat hier in appel een oordeel over is gegeven, vindt de verdediging dat de zaak niet kan worden voortgezet. En dus hield de rechtbank het proces voor onbepaalde tijd aan.

Voor alle betrokkenen duurt het nu nog langer voordat een streep onder de geruchtmakende zaak kan. De verdachten gaven al aan dat het zwaar op ze drukt. Drie van de vijf werken niet meer bij defensie. Tegelijkertijd hebben ook zij nog last van wat hen boven het hoofd hangt. Zo is één van hen in opleiding als politiemans. Een dreigende veroordeling werkt negatief bij het afronden van die scholing. Een van de twee verdachten die nog wel bij het leger werkt, miste tot zijn grote frustratie een uitzending. Zijn collega zat lange tijd geschorst thuis. De vijf ontkennen allen alles.

Schade

Twee van de drie aangevers gaven in emotionele slachtofferverklaringen aan dat wat ze in Schaarsbergen zouden hebben moeten meemaken nog steeds hun leven beheerst. De man met wie de hele affaire begon, claimt in een psychiatrisch ziekenhuis te zitten. Hij eist per verdachte 5000 euro schadevergoeding. Van defensie kreeg hij al bijna twee ton.

Het is hem niet te doen om het geld, zo verzekerde zijn advocate. Hij trekt volgens haar meteen de vordering in als de verdachten hun verantwoordelijkheid nemen en erkennen wat er is gebeurd en daarvoor spijt betuigen. „Ik wil gerechtigheid. Drie woorden, het spijt me, het zou zoveel helpen”, zei hij.

MRSA in Amsterdams ziekenhuis

Op een verpleegafdeling van locatie Oost van het Amsterdamse ziekenhuis OLVG is bij drie patiënten en vier medewerkers de MRSA-bacterie aangetroffen. Alle noodzakelijke maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat de bacterie zich verder verspreidt, meldt het ziekenhuis op de eigen site.

De bacterie in kwestie is niet gevaarlijk voor gezonde mensen, maar wel voor mensen met een flink verminderde weerstand. Een infectie die door de bacterie wordt veroorzaakt, is ook lastig aan te pakken doordat deze ongevoelig is voor de gebruikelijkste antibiotica. MRSA kan volgens het RIVM onder meer huidinfecties veroorzaken. In

Gerard Reve

„De Avonden”

DUTCH

HET WAS NOG DONKER, toen in de vroege morgen van de twee en twintigste December 1946 in onze stad, op de eerste verdieping van het huis Schilderskade 66, de held van deze geschiedenis, Frits van Egters, ontwaakte. Hij keek op zijn lichtgevend horloge, dat aan een spijker hing. ‚Kwart voor zes,’ mompelde hij, ‚het is nog nacht.’ Hij wreef zich in het gezicht. ‚Wat een ellendige droom,’ dacht hij. ‚Waar ging het over?’ Langzaam kon hij zich de inhoud te binnen brengen. Hij had gedroomd, dat de huiskamer vol bezoek was. ‚Het wordt dit weekeind goed weer,’ zei iemand. Op hetzelfde ogenblik kwam een man met een bolhoed binnen. Niemand lette op hem en hij werd door niemand begroet, maar Frits bekeek hem scherp. Opeens viel de bezoeker met een zware bons op de grond.

‚Was dat alles?’ dacht hij. ‚Wat gebeurde er verder? Niets, geloof ik.’ Hij sliep weer in. De droom ging voort, waar hij was opgehouden. De man lag, met de bolhoed over zijn gezicht gedrukt, in een zwarte doorkist, die in een hoek van de kamer op een lage tafel stond. ‚Die tafel ken ik niet,’ dacht hij, ‚zou die geleend zijn?’ Hij keek in de kist en zei luid: ‚Daar zitten we in ieder geval morgen nog mee opgescheept.’ ‚Dat hoeft niet,’ zei een man met een kaal hoofd, een rood gezicht en een bril, ‚wedden, dat ik de begrafenis nog op vanmiddag twee uur geregeld kan krijgen?’

Hij werd opnieuw wakker. Het was twintig minuten over zes. ‚Ik ben al uitgeslapen,’ zei hij bij zichzelf, ‚daarom word ik zo vroeg wakker. Ik heb nog een flink uur.’

Hij sluimerde langzaam in en trad voor de derde maal de huiskamer binnen. Er was niemand. Hij liep op de kist toe, keek er in en dacht: ‚Hij is dood en begint te bederven.’ Opeens was de gestalte bedekt met allerlei timmermanswerktuigen, die tot de rand van de kist lagen opgestapeld: hamers, grote boren, zagen, waterpassen, schaven, zakjes met spijkers en tangen. Alleen de rechterhand van de dode stak er bovenuit.

‚Er is geen mens,’ dacht hij, ‚in het hele huis is niemand; wat moet ik doen? Muziek, dat helpt.’ Hij boog zich over de kist heen naar het radiotoestel, maar zag op hetzelfde ogenblik de hand, die blauwachtig van kleur was geworden, met lange, witte nagels aan de vingertoppen, langzaam zich opheffen. Met een schok deinsde hij terug. ‚Ik moet me niet bewegen,’ dacht hij, ‚anders gebeurt het.’ De hand zakte langzaam weer neer.

Hij voelde zich, toen hij wakker werd, benauwd. ‚Tien voor zeven,’ mompelde hij, op het horloge turend. ‚Wat een beroerde dingen droom ik.’ Hij draaide zich om en sliep weer in.

Door dikke, groene gordijnen liep hij weer de huiskamer binnen. De bezoekers waren weer aanwezig. De man met het rode gezicht trad hem tegemoet, glimlachte en zei:

‚Het gaat niet. Het wordt Maandagmorgen tien uur. We zetten de kist zo lang in de

studeerkamer.’ ‚Studeerkamer?’ dacht Frits, ‚studeerkamer? Is die in ons huis? Natuurlijk, hij bedoelt de zijkamer.’ Zes personen namen de kist op hun schouders. Hijzelf liep vooruit om de deur open te zetten. ‚Er zit een sleutel in,’ dacht hij, ‚dat is een goed ding.’

De kist was uiterst zwaar en de dragers liepen langzaam, in gelijke tred. Opeens zag hij, dat de bodem begon door te zakken en uitboog. ‚Het gaat breken,’ dacht hij, ‚verschrikkelijk. Van buiten is het lijk nog gaaf, maar van binnen is het een dunne, gele brij. Het slaat op de grond tot moes.’

Toen ze halverwege de gang door waren, boog de bodem zo ver door, dat er een spleet ontstond. Hieruit schoof langzaam dezelfde hand, waarvoor hij was teruggedeinsd, te voorschijn. Geleidelijk kwam een hele arm naar buiten. De vingers tastten en naderden de hals van een van de dragers. ‚Als ik schreeuw, valt alles,’ dacht Frits. Hij keek toe, hoe de bodem steeds dieper doorboog en de hand steeds dicht bij de keel van de drager kwam. ‚Ik kan niets doen,’ dacht hij, ‚ik kan niets doen.’

Hij werd voor de vierde maal wakker en richtte zich op in bed. Het was vijf minuten over half acht. In de slaapkamer was het zeer koud. Ijsbloemen bleken, toen hij, na vijf minuten te zijn blijven zitten, was opgestaan en het licht had aangestoken, de onderste helft van de ruiten te bedekken. Hij liep huiverend naar het kloset.

‚Ik moet savonds voor het naar bed gaan even een eindje wandelen,’ dacht hij, toen hij zich in de keuken stond te wassen, ‚dan wordt de slaap dieper.’ De zeep glipte hem uit de vingers en hij moest geruime tijd in de schemerige ruimte onder de gootsteen er naar rondtasten. ‚Het begint goed,’ mompelde hij.

‚Het is Zondag,’ dacht hij opeens, ‚dat is een meevaller.’ ‚Ik ben veel te vroeg op, stom,’ zei hij daarop bij zichzelf. ‚Nee,’ dacht hij, ‚op deze manier wordt het geen bedorven dag; dit keer eens niet om elf uur opgestaan.’ Hij begon bij het afdrogen van zijn gezicht te neuriën, ging zijn slaapkamer binnen, kleepte zich aan en kamde zijn haar voor de kleine spiegel, die vlak naast de deur half boven het bed hing. ‚Het is nog krankzinnig vroeg,’ dacht hij, ‚ik kan nog niet naar binnen. De schuifdeuren staan open.’

Hij ging aan een kleine schrijftafel zitten, nam een konijntje van wit marmer, ter grootte van een lucifersdoosje, in de hand en klopte er zacht mee op de stoelleuning. Daarna zette hij het weer terug op het stapeltje papier, waarvan hij het had opgenomen. Hij rilde, stond op, liep weer de keuken in en nam uit de broodtrommel twee kadetjes, waarvan hij het eerste in een paar happen in de mond propte en het tweede tussen de tanden zette, terwijl hij de gang inliep om zijn overjas aan te trekken.

‚Een heerlijke, verkwikkende ochtendwandeling,’ mompelde hij. Bij het

af dalen van de trap kefte een hond bij de benedenburen, toen hij hun deur passeerde. Hij trok de straatdeur zacht dicht en volgde de met ijs bedekte gracht tot de rivier, die, uitgezonderd in het midden, met een donkere ijslaag was togevroren. Er was weinig wind. Het was nog niet goed licht, maar de straatlantaarns waren al uit. Op de dakgoten zaten rijen meeuwen. Hij wierp het laatste stuk van het kadetje, dat hij tot een balletje had gekneed, op het ijs en tientallen van de vogels daalden neer. De eerste, die het wilde oppikken, miste. Het stuk brood kwam in beweging, rolde in een klein wak en zonk, nog voor een volgende meeuw er naar had gepikt.

Een kerktoeren gaf één slag. ‚Een vroege dag, een welbestede dag wordt het,’ dacht hij, rechts afslaand en de rivieroever volgend. ‚Het is koud en vroeg en niemand is nog buiten, maar ik wel.’

Hij liep de grote brug over, om het zuidelijk station heen en wandelde onder het viadukt door terug. ‚Het is uitstekend smorgens heel vroeg te wandelen,’ zei hij bij zichzelf. ‚Men is buiten geweest, voelt zich fris en krijgt een goed humeur. Dit wordt geen bedorven en verprutste Zondag.’

Toen hij de gang weer binnentrad, zong er water in de keuken. In de huiskamer vond hij zijn moeder bezig met het gereedmaken van de ontbijttafel. ‚Je bent waarachtig niet laat,’ zei hij. ‚Vader heeft een bevlieging,’ antwoordde ze. ‚Hij wou vroeg opstaan en vandaag hard werken.’ Frits keek haar scherp aan. Haar gezicht stond effen.

Zijn vader kwam uit de keuken binnen in borstrok en met zijn bovenbroek reeds aan; de bretels hingen tot op de grond. Zijn gezicht was nog vochtig.

‚Morgen, vader,’ zei Frits. Hij had het gevoel, alsof hij voor het uitspreken van deze woorden door de hele luchtpijp een steen omhoog had moeten duwen, die nu voor zijn voeten viel. ‚Morgen, mijn jongen,’ antwoordde zijn vader. Ze gingen aan tafel.

‚Ik moet opletten,’ dacht hij, ‚ik moet scherp toezien.’ Van het eerste ogenblik, dat zijn vader begon te eten, bleef hij naar hem kijken. ‚Hij kauwt zonder geluid,’ dacht hij, ‚maar de mond gaat er telkens bij open.’ Hij bekeek de nek en voelde woede in zich opstijgen. ‚Zeven wratten,’ zei hij bij zichzelf, ‚waarom heeft hij die nooit laten wegnemen? Waarom althans niet die dingen weg?’

Zijn moeder schonk thee in. Bij het drinken slurpte ze zacht. Zijn vader bracht het kopje maar halverwege de mond tegemoet: hij stak het hoofd vooruit, spitste de lippen en dronk luid. ‚Heb je wel naar de kachel gekeken, meisje?’ vroeg hij. ‚Ja,’ antwoordde Frits’ moeder, ‚hij praat al.’

Zijn vader kleepte zich, toen ze klaar waren, in de achterkamer verder aan en ging na een diepe zucht in een stoel bij de kachel zitten, met een boek in de hand. Frits bekeek hem bij het zitten gaan. ‚Waarom die enorme zucht?’ dacht hij, ‚waarom voor blaasbalg

Dûbeleksposysje 't Noardelijke Landschap' Groningen ontmoet Friesland

WEST FRISIAN

FAN 18 MAAIE oant en mei 23 juny eksposearje fjirtjin Fryske en Grinslânske lânskipsskilders harren wurk yn de eksposysjeromte fan Tresoar yn Ljouwert en yn Galerie Forma Aktua yn Grins. Yn dizze eksposysje is de top fan de hjoeddeistige generaasje lânskipsskilders út it noarden fan Nederlân fertsjintwurdige. Sân Fryske en sân Grinzer skilders sjogge allegear op ferskillende wize nei it Fryske en Grinzer lân, de Wadden, de wolken, de flaktes, de stilte en de dynamyk.

Sûnt it ekspresjonisme yn Grinslân 100 jier lyn yntrodusearre waard fia de keunst-rûnte ‚De Ploeg‘ en nei de Twadde Wrâldoarloch fia de keunstnersgroep ‚Yn ‚e Line‘, krijt it noardlike lânskip folop omtinken yn de skilderkeunst.

Yn dizze eksposysje is de top fan de hjoeddeistige generaasje lânskipsskilders út it noarden fan Nederlân fertsjintwurdige. It ûnderwerp mei foar alle keunstners itselde wêze, harren úteringsfoarmen binne folslein ferskillend. It folsleine skala fan keunstûteringen, fan realistysk oant abstrakt, komt oan bod.

Sân Fryske en sân Grinzer skilders sjogge allegear op ferskillende wize nei it Fryske en Grinzer lân, de Wadden, de wolken, de flaktes, de stilte en de dynamyk.

De eksposearjende keunstners binne: Brunet Riegstra, Dinie Boogaart, Dirk Beintema, Geert Schreuder, Gerald Schuil, Gerrit Wijngaarden, Gertjan Scholte-Albers, Gert-Jan Veenstra, Huib van der Stelt, Irma Kamp, Marten van Holten, René Tweehuyzen, Sip Hofstede, Ton Stoltenkamp.

Sykje nei foarâlders

Tresoar beskikt oer in skat oan gegevens oer dyn Fryske foarâlders. As offisjeel oerheidsargyf wurde hjir de aktes fan de Boargerlike Stân fan alle Fryske gemeentes bewarre. Ek de saneamde DTBL-boeken, de boeken mei de (tsjerklike) gegevens oer dopen, trouwen, begraven en lidmaten út de perioade foar 1811 lizze yn de depots fan Tresoar. Asto dêr yn sykje wolst kin dat op www.allefriezen.nl, de spesjale webside foar stambeamûndersyk yn Fryslân. Tik dêr yn it sykfinster de nammen fan dyn (oer-)pake en -beppe mar ris yn: grutte kâns datst' de fermelding fan har trouwakte fynst (as dat teminsten mear as 75 jier lyn wie, oars is it yn ferbân mei privacy noch net iepenbaar). Set wol efkes in ‚Œ‘ tusken de beide nammen, oars wurket it net (foarbyld: Jelmer de Vries Œ Grietje de Jong).

Mei de sykbalke hjirboppe kinst' ek sykje, mar Alle Friezen is folsleiner. Boppedat kinst' dêr direkt ek de orizjinele akte lêze en de hantekeningen fan pake en beppe ûnder de akte stean sjen. Ek kinst' op Alle Friezen gegevens oer foarâlders fine út oare Tresoar-kolleksjes, lykas de notariële argiven en de Memoarjes fan Suksesje (sjoch foar wat der allegearre yn sit op it oersjoch fan boarnen fan Alle Friezen).

Hjirûnder fynst' njonken in oersjoch fan wat der yn Alle Friezen sit noch in oantal

oare sykmooglikheden om mear te witten te kommen oer it libben fan dyn foarâlders yn Fryslân.

Sykje nei Fryske literatuer

Wolst wat witte oer Fryske literatuer, Fryske boeken en skriuwers fan doe mar benammen ek fan no, dan bist by Tresoar op it goede plak. Want Tresoar is net allinne dwaande mei it ferline, wat de Fryske literatuer oanbelanget benammen ek mei it hjoed. Fanút Tresoar wurde der it hiele jier troch aktiviteiten organisearre om it literêre klimaat te befoarderjen. It hichtepunt dêrby is yn de neisimmer, as Tresoar mei it Frysk op toernee de provinsje yn giet (Swalk).

Tresoar soe Tresoar net wêze as wy ek net in wiidweidich argyf hiene fan alles wat te meitsjen hat mei de Fryske literatuer. Us biblioteek hat in bewarfunksje fan alle Frysktalige útjeften. Typ yn de sykbalke hjirboppe de titel fan in Frysk boek en do silst sjen dat it yn de kolleksje sit. It sykresultaat kinst maklik filterje troch yn it menu oan de rjochterkant te kiezen foar in auteur of by ‚hokker materiaal sykje ik?’ te kiezen foar in boek. Ast' it boek liene wolst kinst op de knop ‚Freegje oan by Tresoar' drukke.

Njonken de printe boeken hat Tresoar foar Frysk literatuerûndersyk ek in wiidweidige samling letterkundige dokuminten, sa as orizjinele hânskriften fan boeken, brievesamlingen fan skriuwers, knipselmappen, bio- en bibliografyen, foto's, film- en lûdopnamen, ensfh. Tresoar organisearret ek geregeld kursussen oer Fryske literatuer, sawol foar lêzers as foar skriuwers. Sjoch dêrfoar op de side mei kursusunformaasje.

Hjirûnder fynst noch in tal siden fan Tresoar dêrst' mear te witten komme kinst.

Fuortset ûnderwiis

Hasto stúdzjeboeken nedich oer Fryske ûnderwerpen of sikest gewoan in rêstich plak om studearjen te kinnen? Of wolsto just mei kollegastudenten oerlizze? Dat kin by Tresoar! Wy beskikke oer twahûndert stúdzjeplakken. Unyk foar Nederlân is it prachtige stúdzjeterras, dat yn ien fan de moaiste stedsparken fan Nederlân leit, De Prinsetún.

‚Triedsjes nei it ferline’

Elkenien bewarret foarwerpen dy, t foar him of har wichtich binne. Folwoeksenen dogge dat, mar bern ek. De wearde fan dy foarwerpen is meastal net yn jild út te drukken: it giet om it ferhaal dat der by heart. Dat ferhaal ferbynt persoanen en situaasjes fan doe en no mei elkoar. Yn it projekt ‚Triedsjes nei it ferline’ siket Tresoar, mei de bern fansels, nei dy ferhalen. En dêrmei nei de ferbining, de tried, tusken doe en no. Moai te brûken as start fan in skiednisprojekt.

Moard yn Tresoar

Moard yn Tresoar is in spannend lesprogramma foar learlingen fan de earste klassen fan it fuortset ûnderwiis.

De learlingen sykje as echte ûndersikers yn de depots fan Tresoar nei oanwizingen oer in moard dy't hûndert jier lyn plak fûn hat. By dizze rûnlieding komme se yn de kunde mei de kolleksje fan Tresoar. Se sjogge dat in argyf de mooglikheid jout om spannen-de ferhalen fan eartiids te efterheljen. Oan de ein fan it programma kinne se mei help fan in kompjûterspul besykje om de wiere dieder oan te wizen.

Profylwurkstikken

Wolsto in sprekbeurt hâlde oer de Fryske skiednis, in histoarysk ûnderwerp of per-soan? Moatsto foar skoalle in profylwurkstik of in skripsje meitsje? Dan is Tresoar „the place to be”.

Sykje nei myn stêd, doarp, strjitte of hûs

By Tresoar binne ferskate mooglikheden om wat te witten te kommen oer de skiednis fan eigen stêd, doarp, strjitte of hûs. Typ yn de sykbalke boppeoan dizze side mar ris in plaknamme yn. It sykresultaat sil dy faaks as te mansk oerkomme, mar troch snoad te filteren yn de rjochterbalke kinst' krekt fine wêrst' nei op syk bist. Troch bygelyks yn ‚Hokker materiaal sykje ik?’ te kiezen foar ‚Artikel' of ‚Boek' fynst' wat der skreaun is oer dyn doarp. Sjoch ek ris yn de sykynstruksje!

Plaatsjes sjen is altyd aardich. Dêrfoar hawwe wy alle foto's fan dyn doarp sammele ûnder it tabblad ‚ôfbyldingen' loftsboppe.

Hjirûnder noch in oantal oare siden wêrst' fierder sykje kinst yn de kolleksje fan Tresoar.

Wat is Tresoar?

Tresoar is it plak dêrsto ynformaasje sjochst, fynst en hearst oer dyn eftergrûn, dyn hûs, dyn doarp en miskien sels in stikje fan dyn eigen identiteit. Yn ús gebou brûst it fan aktiviteiten foar jong en âld: konserten, lêzingen, útstallings, edukative projekten, bernekolleezjes. Dêrnjonken is it in ideale romte foar wittenskippers, genealogen, studenten en skoalbern om yn alle rêst (te-gearre) wurkje te kinnen oan ûndersyk.

Tresoar is it bewarplak fan de skiednis fan Fryslân. Do fynst hjir in grut tal yn Fryslân ferskynde kranten en tydskriften, hûndert-tûzenen boeken wêrûnder eksimplaren út de biblioteek fan Erasmus, tsientûzenen foto's, films, lûdsopnamen, rjochtbankfer-slaggen, notariële akten, de Atlas fan Blaeu, hânskriften en brieven fan bekende Friezen, bedriuwsgiven fan Douwe Egberts en argiven fan de Alvestêdeferiening, cd's fan Fryske punk oant klassyk, it muontsewurk de „Attische Nachten” út 836 nei Kristus en de mear as 150 bibliografyen makke troch J.J. Kalma, de âldste en nijste (Fryske) literatuer, wittenskiplike publikaasjes, digitale bestannen. En noch in hiel soad mear.

André P. Brink

„’n Droë wit seisoen”

AFRIKAANS

DAAR WAS ’N KORT beriggie oor die begrafnisreëlins in die koerant en ek was van plan om dit by te woon, maar dit het skeefgeloop. Ek moes laat die oggend inkom middestad toe vir ’n ete-afspraak met ’n besoekende skryfster en kon die begrafnis as voorwendsel gebruik om die vroumens vroegetydig af te skud: een van die roomkoek-etende dames wat oor bloed, trane en ongehude moeders skryf en ’n hoed opsit vir afsprake; met ’n leserskring van tienduisende, en daarom onmisbaar vir ons tydskrif. Gevolglik was ek klaar nie in ’n goeie luim toe ek, ’n kwartier laat, van my parkeerplek af begin aanstryk in die rigting van die Carlton-sentrum nie. Ek was afgetrokke, en eers in die omgewing van die Hooggeregshof het iets tot my deurgedring. Ek het gearsel, en opgekyk, en gaan staan. Wat was dan aan die gang? Eers ná ’n rukkie het dit my getref: die stilte. Dit was asof die gewone middestadgedruis om my weggesak het. Oral het mense stilgestaan. Motors het nie meer gery nie. Asof die hart van die stad in ’n doodskrimp opgehou klop het: asof ’n ontsaglike hand in dié borskas ingegryp en die hart in ’n dodelike greep vasgevat het. Tog wás daar geluid, en juis iets soos ’n hartklop – ’n lae gedreun, byna te laag vir die oor om op te vang, asof dit direk deur die vlees en gebeente in die liggaam geïnsinueer word. Soos ’n onderaardse rammeling, maar anders as die mynskotte wat mens daaglik in Johannesburg waarneem. Naderhand het ons beweging ook gewaar. Onder van die stasie se kant af het ’n trae wal van mense in die straat aangekom en die stilte voor hulle uitgestoot: ’n dowwe, onkeerbare falanks van swartes. Hulle het nie geskreue nie, daar was geen rumoer nie. Maar dié in die voorste linies het met hul gebalde vuiste in die lug geloop, soos takke en dryfhoute wat uitsteek bo die oppervlak van ’n swaar aankomende vloed.

Uit die strate waar ons was, het swartmense in die rigting van die aankomende massa begin beweeg, ook swyend, asof die kolk hulle ingesleep het. Ons wittes – skielik baie min van ons in die yslike ruimte tussen die ontoegeeflike beton van die geboue – het begin wegskuifel na mure en pilare. Niemand het gepraat of selfs ’n skielike beweging uitgevoer nie. Die hele aksie was vertraag soos in ’n kykweer-skoot op TV. Eers later het ek te hore gekom dat daar dié dag uitspraak gegee is in een van die baie terrorismeverhore van die afgelope maande; en die skare was van Soweto af op pad om daar te wees op die uur van die uitspraak. Hulle het nie daar aangekom nie. Terwyl ek nog daar gestaan het, het die polisie sirenes begin loei en van alle kante af het vangwaens en pantsermotors aangekom. Dié geluid het ons almal plotseling uit die ban van die situasie geruk. Net daarna het die geraas soos ’n golf oor die middestad gebreek. Maar teen daardie tyd het ek al padgegee. Nou het ek minstens

’n verskoning gehad om aan my skryfster te verduidelik waarom ek laat was. Ek het nog steeds die begrafnis as voorwendsel gebruik om teen twee-uur van haar afskeid te neem. Maar ek het nie meer lus gehad om te gaan nie; ek het net nie meer kans gesien nie. By die CNA in Commissionerstraat het ek ’n kaartjie van deelneming gekoop, dit sommer in die winkel ingevul en dit in Jeppestraat gaan pos, op pad terug na my motor. Toe teruggekom huis toe – niemand het my tog die middag op kantoor verwag nie – en byna kompulsief opnuut begin blaai deur alles waarmee Ben my opgesaal het. Tot dusver het ek nog nie ’n dankie-nota van Susan ontvang nie. Maar ek het ook nie my adres op my kaartjie aangedui nie en ek twyfel of sy weet waar ek woon. Dit maak tog nie saak nie. Eintlik is dit vir ons almal beter so.

Daar was mense wat gemeen het dat Susan nie die regte soort vrou vir Ben was nie; party het selfs sterk daaroor gevoel. Maar ek stem nie saam nie. Hy het iemand nodig gehad om hom aan te dryf, om te verhoed dat hy in selftevrede goedigheid vervall, om namens hom doelwitte te bepaal en die energie en ambisie aan te wakker om hulle te bereik. Was dit nie vir haar nie, sou hy stellig in die een of ander klein, onbekende plattelandse skooltjie sy loopbaan geslyt het, doodtevrede om die een geslag kinders na die ander iets van geskiedenis en aardrykskunde te leer; of anders in ’n myndorp bevrediging gevind het in die „ophef” van minderbevoorregte kinders. Nou het hy dit ten minste gebring tot by een van die stad se gerekende Afrikaanse skole. Of hy dalk gelukkiger sou gewees het in ’n ander omgewing of ander omstandighede, is ’n ope vraag. Hoe kan ek – of selfs Susan – oordeel oor die komponente van sy geluk? Maar ek dink Susan het die regte slag met hom gehad. Gewet wanneer om hom te laat begaan as hy een van sy koppige bevestigings kry; wanneer hy aanpor nodig het om iets uit te rig.

Ek dink sy het dit van haar pa, wat darem van plattelandse prokureur tot LV gevorder het. Haar ma, verstaan ek, is iets van ’n sentimentele mislukking wat maar gedwee volg waar haar heer en meester lei. Natuurlik, dat hy nooit hoër geklim het in die Party nie, sou óók vir Susan iets van ’n aansporing gewees het. Tussen ’n pa met groot ambisie maar nie genoeg vermoë om regtig bo uit te kom nie, en ’n man met heelwat talent maar geen ambisie nie, het sy klaarblyklik vroeg besluit wie in haar huis die toon gaan aangee. En in my poging om, in dié stadium, my skamele persoonlike herinneringe aan Ben uit te sorteer, is dit vir my makliker om van Susan te vertel. Daar was iets – ’n spanning, ’n kragveld, ’n elektrisiteit – tussen ons die keer toe ek twee weke by hulle gekuier het. Dit was net voor ek uit die Kaap na die Noorde verhuis het, ’n jaar of twaalf ná hulle troue.

Vantevore het ek haar ’n paar keer ontmoet, maar nooit genoeg van haar gesien om haar regtig te leer ken nie. Nou wil ek nie met dié „kragveld” enigiets buitenissigs te kenne gee nie.

Ons was darem albei te goed opgevoed vir so iets; en ons het albei – sy dit dan seker om verskillende redes – Ben se posisie tussen ons gerespekteer. Maar dit gebeur tog soms dat mens skielik op ’n bepaalde, ontsenuende manier ’n vreemdeling „herken” – sê maar as gelyke, as maat, as bondgenoot, iets dergeliks. Dit gebeur nie rasioneel nie. Dit is intuïtief, dis ’n ngewande-reaksie. Iets soos ’n geluidlose noodkreet wat beantwoord word. So was dit met Susan destyds. Tensy dit nou weer die veelskrywer is wat op loop sit. Ek is eenvoudig nie gewoond aan dié soort bestekopname nie; fiksie kom soveel vlotter as die brute, onbehoorlike waarheid. Uit die staanspoor was sy die volmaakte gasvrou, beskerm deur ’n ondeurdringbare muur van vriendelikheid. Sy het alles in die huis self gedoen, want sy kon glo nie klaarkom met bediendes nie. End-uit het sy die keurigheid gehandhaaf: die oopgeslane lakens saans, die yshouertjie by die waterkraffie, die blommerangskikking op die skinkbord waarop sy soggens my onthut kamer toe gebring het. Selfs op daardie vroeë uur was sy foutloos gegreimeer; die suggestie van die sagste klamte op haar lippe, oogskadu en maskara wat die intensiewe blou van haar oë benadruk het, haar krullerige blonde hare in ’n beheerste kapsel. Die laaste paar dae voor my vertrek was sy gemakliker, tuiser. Ben het hom gewoonlik laterig, voor slaaptijd, ’n rukkie in sy studeerkamer teruggetrek. Dié was ingerig in wat klaarblyklik vroeër die bediendekamer in die agterplaas was. Dit kan wees dat hy saans nog voorbereiding vir die volgende dag moes afhandel; maar my vermoede is dat hy net ’n halfuurtjie stilte wou hê, selfgenoegsaamheid of heelheid, tussen die boeke en vertroude goed om hom, elk op sy plek. Dan het sy vir my ’n laaste koppie koffie kamer toe gebring en ’n keer of wat op die voetenent kom sit en ’n rukkie gesels. Die Vrydagaand was daar een of ander skoolfunksie aan die gang en na regte moes hulle albei soontoe gaan. Maar Susan het die middag al aangekondig dat sy nie lus voel vir „die vervelige ou affêre” nie. „Buitendien,” het sy gesê, „het ons ’n gas.” „Ek is seker hy sal nie omgee om een aand alleen te bly nie.” Ben het na my gekyk. „Dis nie asof hy ’n vreemdeling is wat getrakteer hoef te word nie.” „Ek sal met plesier bly,” het ek bevestig. „Ek sou in élk geval nie gegaan het nie,” het Susan volgehou, met ’n suggestie van ’n keiharde wil onder die effens geaffekteerde musikaliteit van haar stem. Hy het nog eers, soos gewoonlik, die kinders in die bed gesit voor hy die aand weg is: die twee fraai blonde dogtertjies, albei variasies van hul ma – Suzette, as ek reg onthou, nege; en Linda sowat vyf. Ten spyte

Francis Henry Gribble

“Lausanne”

ENGLISH

THOUGH LAUSANNE is so near Geneva, its history, in historical times, has been widely different from that of the neighbouring town. Geneva enjoyed a modified independence from an early date, and became completely independent early in the sixteenth century. Lausanne, until nearly 300 years later, endured the domination, first of Savoy, and subsequently of Berne. ¶ The early history is obscure and full of vexed questions as well as unfamiliar names; but the central fact is that the Counts of Savoy—they were not promoted to be Dukes of Savoy until later—took possession of the Canton of Vaud, as well as of the Chablais and the lower Valais, after the death of the last of the Zaeringen, at the beginning of the thirteenth century. For the next 300 years they exercised overlordship, limited by the charters of the towns, and, in the case of Lausanne, by the jurisdiction of the Bishop—a complicated state of things which the Swiss historical societies may be left to unravel. ¶ It seems clear, however, that the Savoyards were no hard taskmasters. ‘The country of Vaud,’ says its historian, Louis Vulliemin, ‘was happy and proud to belong to them. They exacted little from it, and accorded it their powerful protection. The various States used to assemble at Moudon, the central town, summoned by the Council of Moudon, or by the Governor of Vaud, acting as the representative of the Prince. There was no palace. They met in an inn, or in the house of one of the citizens of the neighbourhood. Often they assembled in such small numbers that, for lack of a quorum, no decision could be taken... No burdensome or unduly progressive measures were adopted. As a rule, the good old customs were confirmed. When a departure from them was resolved upon, it became law by receiving the sanction of the Prince. The business of the herald was to see that it was proclaimed, in the proper places, in a loud and intelligible voice. The Prince had sworn an oath to impose no new legislation that was not in accordance with the will of the nation as expressed by the estates of the realm.’ ¶ The most notable of the Governors was Peter of Savoy—the same Peter of Savoy whom we meet in English history, fighting in the civil wars of the days of Simon de Montfort. His headquarters were in the Castle of Chillon, where he not only dispensed justice, but also amended the criminal law. It was the barbarous rule of the time that an offender who had been fined for a misdemeanour should have his nose cut off if he were unable to pay; Peter compelled even the Bishops to abandon that cruel custom. For the rest, to quote Vulliemin: ‘He received his vassals in the great hall of the Castle, where their coats of arms hung on the wall around that of the House of Savoy. The blowing of a horn announced that the meal was served. The ladies arrived in their emblazoned best. The chaplain read the

grace from a volume bound in violet and gold—the precious depository of Divine law and ecclesiastical ritual. After the feast came the hour of merry recreations. The Court fool and the minstrels took their seats by the side of the Prince, and the nobility thus passed their lives in junketing.’ ¶ This is the same writer’s picture of the lives of the burghers: ‘At Lausanne the three estates met in the month of May. In 1398 they submitted to a fresh drafting of the “Plaid général,” which defined the respective rights of bishop, canons, and burghers. Three days were devoted to the hearing of suits. On the fourth day the Plaid, accompanied by elders, went the round of the streets, and ordered the necessary repairs. All the citizens were required to follow, carrying axes or stakes, so as to be able to lend a hand when required. The Bishop regaled the artificers with bread, wine, and eggs. In return, the blacksmiths had to shoe his horses, the saddlers to provide him with spurs and bridles, and the coachbuilders to supply him with a carriage. Three times a year the Seneschal passed in front of the cobblers’ shops, and touched with his rod the pair of boots which he selected for his lordship. In time of war the prelate’s army had to serve the Prince for a day and a night without pay, and as much longer as they might be wanted for wages. The Bishop’s business was to ransom prisoners, protect the citizens from all injustice, and go to war on their behalf if necessary. ¶ ‘Each district of the town had its special privileges. The fine for assault and battery was sixty livres in the city where the Bishop resided, sixty sous in the lower town, and only three sous outside the walls. The Bishop could not arrest a citizen without informing the burghers, or hold an inquest on the body of a dead man. The citizens of the Rue de la Bourg sat in judgment on criminals without assessors. Whenever they heard the summons, though they might be at the dinner-table, glass in hand, or in their shops measuring their cloth, they had to run off and give their opinion on the case. In return, they were exempt from certain taxes, had the sole right of placing hucksters’ barrows in front of their shops, of using signboards, and of keeping inns.’ ¶ It was the Reformation that terminated this primitive state of affairs. A succession of weak Governors had allowed the hold of the Dukes of Savoy over the country to be relaxed. It was impossible for them to maintain their authority when the people were indoctrinated with the new ideas. The end came when the Duke of Savoy threatened Geneva, and the Bernese marched through Vaud to the rescue, captured Chillon, delivered Bonivard, and kept the Canton for their reward. ¶ From the capture of Chillon onwards, Lausanne, like the rest of Vaud, was a Bernese dependency. Bernese governors (or baillis) were established in all the strong places, and Protestantism

became the national religion. ¶ The conversion of the inhabitants was chiefly effected by Viret, a tailor’s son, from Orbe, an excellent man, and a persuasive rather than an eloquent speaker. In 1536, after the fashion of the times, he, Calvin, and Farel challenged the Catholic theologians to a great debate. The monks, recognizing him as a formidable antagonist, had previously tried to get rid of him by surreptitious means. One of them had assaulted him at Payerne, and another had attempted to poison him at Geneva. At Lausanne they were obliged to argue with him, and failed still more conspicuously. The argument lasted for a week, and, at the end of the week, the populace, considering that the Protestant case was proved, proceeded to the cathedral to desecrate the altars and smash the images, while the governors confiscated the Church property and offered it for sale. ‘It was thus,’ writes Vulliemin, ‘that Jost de Diesbach bought the church and vicarage of St. Christophe in order to turn the one into a baking house and the other into a country seat, and that Michel Augsburgers transformed the ancient church of Baulmes into a stable for his cattle.’ ¶ At the same time a disciplinary tribunal, somewhat on the lines of Calvin’s theocracy at Geneva, was instituted to supervise the morals of the citizens; and absence from church was made punishable by fine, imprisonment, or banishment. Viret, it is true, was driven to resign his pastorate and leave Lausanne, because he was not allowed to refuse the Holy Communion to notorious evil-livers, and fifty other pastors followed his example; but the pastors who remained drafted a new moral code of sufficient severity, consisting, in the main, of a gloss upon each of the Ten Commandments, giving a list of the offences which it must be understood, for the future, to prohibit. Under the heading of Seventh Commandment, for example, it was written: ‘This forbids fornication, drunkenness, baptismal and burial banquets, pride, dancing, and the use of tobacco and snuff.’ ¶ A number of Sumptuary Laws were also adopted, to check the spread of luxury; and here again we cannot do better than quote Vulliemin: ‘The regulations prescribed the dress materials which each class of society might wear, and permitted none but the nobility to appear in gold-embroidered stuffs, brocades, collars of Paris point lace, and lace-embellished shoes. The women of the middle classes were forbidden to wear caps costing more than ten crowns, or any sort of false hair, or more than one petticoat at a time. One regulation settled the size of men’s wigs, and another determined how low a lady’s bodice might be cut. There was a continual battle between authority and fashion, and fashion was always contriving to evade the law. The purpose of the magistracy was not only to maintain the privileges of the upper classes, but also to

The United States government

“Copyright Act of 1790”

ENGLISH

§ 1

Be it enacted by the Senate and House of Representatives of the United States of America in Congress assembled, That from and after the passing of this act, the author and authors of any map, chart, book or books already printed within these United States, being a citizen or citizens thereof, or resident within the same, his or their executors, administrators or assigns, who halt or have not transferred to any other person the copyright of such map, chart, book or books, share or shares thereof; and any other person or persons, being a citizen or citizens of these United States, or residents therein, his or their executors, administrators or assigns, who halt or have purchased or legally acquired the copyright of any such map, chart, book or books, in order to print, reprint, publish or vend the same, shall have the sole right and liberty of printing, reprinting, publishing and vending such map, chart, book or books, for the term of fourteen years from the recording the title thereof in the clerk's office, as is herein after directed: And that the author and authors of any map, chart, book or books already made and composed, and not printed or published, or that shall hereafter be made and composed, being a citizen or citizens of these United States, or resident therein, and his or their executors, administrators or assigns, shall have the sole right and liberty of printing, reprinting, publishing and vending such map, chart, book or books, for the like term of fourteen years from the time of recording the title thereof in the clerk's office as aforesaid. And if, at the expiration of the said term, the author or authors, or any of them, be living, and a citizen or citizens of these United States, or resident therein, the same exclusive right shall be continued to him or them, his or their executors, administrators or assigns, for the further term of fourteen years; Provided, He or they shall cause the title thereof to be a second time recorded and published in the same manner as is herein after directed, and that within six months before the expiration of the first term of fourteen years aforesaid.

§ 2

And be it further enacted, That if any other person or persons, from and after the recording the title of any map, chart, book or books, and publishing the same as aforesaid, and within the times limited and granted by this act, shall print, reprint, publish, or import, or cause to be printed, reprinted, published, or imported from any foreign Kingdom or State, any copy or copies of such map, chart, book or books, without the consent of the author or proprietor thereof, first had and obtained in writing, signed in the presence of two or more credible witnesses; or knowing the same to be so printed, reprinted, or imported, shall publish, sell, or expose to sale, or cause to be published,

sold or exposed to sale, any copy of such map, chart, book or books, without such consent first had and obtained in writing as aforesaid, then such offender or offenders shall forfeit all and every sheet and sheets, being part of the same, or either of them, to the author or proprietor of such map, chart, book or books, who shall forthwith destroy the same: And every such offender and offenders shall also forfeit and pay the sum of fifty cents for every sheet which shall be found in his or their possession, either printed or printing, published, imported or exposed to sale, contrary to the true intent and meaning of this act, the one moiety thereof to the author or proprietor of such map, chart, book or books, who shall sue for the same, and the other moiety thereof to and for the use of the United States, to be recovered by action of debt in any court of record in the United States, wherein the same is cognizable. Provided always, That such action be commenced within one year after the cause of action shall arise, and not afterwards.

§ 3

And be it further enacted, That no person shall be entitled to the benefit of this act, in cases where any map, chart, book or books, hath or have been already printed and published, unless he shall first deposit, and in all other cases, unless he shall before publication deposit a printed copy of the title of such map, chart, book or books, in the clerk's office of the district court where the author or proprietor shall reside: And the clerk of such court is hereby directed and required to record the same forthwith, in a book to be kept by him for that purpose, in the words following, (giving a copy thereof to the said author or proprietor, under the seal of the court, if he shall require the same). “District of — to wit: Be it remembered, that on the — day of — in the — year of the independence of the United States of America, A. B. of the said district, hath deposited in this office the title of a map, chart, book or books, (as the case may be) the right whereof he claims as author or proprietor. (as the case may be) in the words following to wit: [here insert the title] in conformity to the act of the Congress of the United States, intituled ‘An act for the encouragement of learning, by securing the copies of maps, chart, and book, to the authors and proprietors of such copies, during the time therein mentioned.’ C. D. clerk of the district of —.” For which the said clerk shall be entitled to receive sixty cents from the said author or proprietor, and sixty cents for every copy under seal actually given to such author or proprietor as aforesaid. And such author or proprietor shall, within two months from the date thereof cause a copy of the said record to be published in one or more of the newspapers printed in the United States, for the space of

four weeks.

§ 4

And be it further enacted, That the author or proprietor of any such map, chart, book or books, shall, within six months after the publishing thereof, deliver, or cause to be delivered to the Secretary of State a copy of the same, to be preserved.

§ 5

And be it further enacted, That nothing in this act shall be construed to extend to prohibit the importation or vending, Reprinting or publishing within the United States, of any map, chart, book or books, written, printed, or published by any person not a citizen of the United States, in foreign parts or places without the jurisdiction of the United States.

§ 6

And be it further enacted, That any person or persons who shall print or publish and manuscript, without the consent and approbation of the author or proprietor thereof, first had and obtained as aforesaid, (if such author or proprietor be a citizen of or resident in these United States) shall be liable to suffer and pay to the said author or proprietor all damages occasioned by such injury, to be recovered by a special action on the case founded upon this act, in any court having cognizance thereof.

§ 7

And be it further enacted, That if any person or persons shall be sued or prosecuted for any matter, act or thing done under or by virtue of this act, he or they may plead the general issue, and give the special matter in evidence.

A DECLARATION By the REPRESENTATIVES of the UNITED

ENGLISH

WHEN in the Courfe of human Events, it becomes neceffary for one People to diffolve the Political Bands which have connected them with another, and to affume among the Powers of the Earth, the feparate and equal Station to which the Laws of Nature and of Nature's God entitle them, a decent Refpect to the Opinions of Mankind requires that they fould declare the caufes which impel them to the Separation.

We hold thefe Truths to be felf-evident, that all Men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among thefe are Life, Liberty and the Purfuit of happinefs— That to fecure thefe Rights, Governments are intituted among Men, deriving their juft Powers from the Conſent of the Governed. That whenever any Form of Government becomes deftructive of thefe Ends, it is the Right of the People to alter or to abolifh it, and to intitute new Government, laying its Foundation on fuch Principles and organizing its Powers in fuch Form, as to them fhall feem moſt likely to effect their Safety and Happinefs. Prudence, indeed, will dictate that Governments long eſtabliſhed fhould not be changed for light and tranſient Cauſes; and accordingly all Experience hath ſhown that Mankind are more difpofed to fuffer, while Evils are fufferable, than to right themſelves by abolifhing the Forms to which they are accuſtomed. But when a long Train of Abufes and Ufurpations, purſuing invariably the ſame Object, evinces a Deſign to reduce them under abſolute Deſpotiſm, it is their Right, it is their Duty, to throw off ſuch Government, and to provide new Guards for their future Security. Such has been the patient Sufferance of theſe Colonies; and ſuch is now the Neceſſity which conſtrains them to alter their former Syſtems of Government. The Hiſtory of the preſent King of Great-Britain is a Hiſtory of repeated Injuries and Ufurpations, all having in direct Object the Eſtabliſhment of an abſolute Tyranny over theſe States. To prove this, let Facts be ſubmitted to a candid World.

He has refuſed his Affent to Laws, the moſt wholeſome and neceſſary for the public Good.

He has forbidden his Governors to paſs Laws of immediate and preſſing Importance, unleſs ſuſpended in their Operation till his Affent ſhould be obtained; and when ſo ſuſpended, he has utterly neglected to attend to them.

He has called together Legiſlative Bodies at Places unfual, uncomfortable, and diſtant from the Depoſitory of their public Records, for the ſole Purpoſe of fatiguing them into Compliance with his Meaſures.

He has diffolved Representative Houſes repeatedly, for oppoſing with manly Firmneſs his Invaſions on the Rights of the People.

He has refuſed for a long Time, after ſuch

Diffolutions, to caufe others to be elected; whereby the Legiſlative Powers, incapable of Annihilation, have returned to the People at large for their exerciſe; the State remaining in the meantime expoſed to all the Dangers of Invaſion from without, and Convolſions within.

He has endeavored to prevent the Population of theſe States; for that Purpoſe obſtructing the Laws for Naturalization of Foreigners; refuſing to paſs others to encourage their Migration hither, and raiſing the Conditions of new Appropriations of Lands.

He has obſtructed the Adminiſtration of Juſtice, by refuſing his Affent to Laws for eſtabliſhing Judiciary Powers.

He has made Judges dependent on his Will alone, for the Tenure of their Offices, and the Amount and Payment of their Salaries.

He has erected a Multitude of new Offices, and ſent hither Swarms of Officers to haraſs our People, and eat out their Subſtance.

He has kept among us, in Times of Peace, Standing Armies without the conſent of our Legiſlature.

He has affected to render the Military independent of and ſuperior to the Civil Power.

He has combined with others to ſubject us to a Jurisdiction foreign to our Conſtitution, and unacknowledged by our Laws; giving his Affent to their Acts of pretended Legiſlation:

For quartering large Bodies of Armed Troops among us:

For protecting them, by a mock Trial, from Punifhment for any Murders which they ſhould commit on the Inhabitants of theſe States:

For cutting off our Trade with all Parts of the World:

For impoſing Taxes on us without our Conſent:

For depriving us, in many Caſes, of the Benefits of Trial by Jury:

For tranſporting us beyond Seas to be tried for pretended Offences:

For abolifhing the free Syſtem of Engliſh Laws in a neighboring Province, eſtabliſhing therein an arbitrary Government, and enlarging its Boundaries ſo as to render it at once an Example and fit Inſtrument for introducing the ſame abſolute Rule in theſe Colonies:

For taking away our Charters, abolifhing our moſt valuable Laws, and altering fundamentally the Forms of our Governments:

For ſuſpending our own legiſlatures, and declaring themſelves inveſted with power to legiſlate for us in all caſes whatſoever.

He has abdicated government here, by declaring us out of his protection and waging war againſt us.

He has plundered our ſeas, ravaged our coaſts, burned our towns, and deſtroyed the lives of our people.

He is at this time tranſporting large

armies of foreign mercenaries to complete the works of death, defolation and tyranny, already begun with circumſtances of cruelty and perfidy ſcarcely paralleled in the moſt barbarous ages, and totally unworthy of the head of a civilized nation.

He has conſtrained our fellow citizens taken captive on the high ſeas to bear arms againſt their country, to become the executioners of their friends and brethren, or to fall themſelves by their hands.

He has excited domeſtic infurrections amongſt us, and has endeavored to bring on the inhabitants of our frontiers, the mercileſs Indian ſavages, whoſe known rule of warfare, is undiſtinguiſhed deſtruction of all ages, ſexes and conditions.

In every ſtage of theſe oppreſſions we have petitioned for redreſs in the moſt humble terms: our repeated petitions have been answered only by repeated injury. A prince, whoſe character is thus marked by every act which may define a tyrant, is unfit to be the ruler of a free people.

Nor have we been wanting in attention to our Britiſh brethren. We have warned them from time to time of attempts by their legiſlature to extend an unwarrantable jurisdiction over us. We have reminded them of the circumſtances of our emigration and ſettlement here. We have appealed to their native juſtice and magnanimity, and we have conjured them by the ties of our common kindred to diſavow theſe uſurpations, which, would inevitably interrupt our connections and correſpondence. We muſt, therefore, acquieſce in the neceſſity, which denounces our ſeparation, and hold them, as we hold the reſt of mankind, enemies in war, in peace friends.

We, therefore, the repreſentatives of the United States of America, in General Congreſs, aſſembled, appealing to the Supreme Judge of the world for the rectitude of our intentions, do, in the name, and by the authority of the good people of theſe colonies, ſolemnly publiſh and declare, that theſe united colonies are, and of right ought to be free and independent ſtates; that they are abſolved from all allegiance to the Britiſh Crown, and that all political connection between them and the ſtate of Great Britain, is and ought to be totally diffolved; and that as free and independent ſtates, they have full power to levy war, conclude peace, contract alliances, eſtabliſh commerce, and to do all other acts and things which independent ſtates may of right do. And for the ſupport of this declaration, with a firm reliance on the protection of Divine Providence, we mutually pledge to each other our lives, our fortunes and our ſacred honor.

Signed by Order and in Behalf of the Congress,
JOHN HANCOCK, President.

Carbon dioxide is a colorless gas with a density about 60% higher than that of dry

ENGLISH

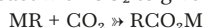
CARBON DIOXIDE was the first gas to be described as a discrete substance. In about 1640,¹⁵ the Flemish chemist Jan Baptist van Helmont observed that when he burned charcoal in a closed vessel, the mass of the resulting ash was much less than that of the original charcoal. His interpretation was that the rest of the charcoal had been transmuted into an invisible substance he termed a “gas” or “wild spirit” (*spiritus sylvestris*).¹⁶

The properties of carbon dioxide were further studied in the 1750s by the Scottish physician Joseph Black. He found that limestone (calcium carbonate) could be heated or treated with acids to yield a gas he called “fixed air.” He observed that the fixed air was denser than air and supported neither flame nor animal life. Black also found that when bubbled through limewater (a saturated aqueous solution of calcium hydroxide), it would precipitate calcium carbonate. He used this phenomenon to illustrate that carbon dioxide is produced by animal respiration and microbial fermentation. In 1772, English chemist Joseph Priestley published a paper entitled *Impregnating Water with Fixed Air* in which he described a process of dripping sulfuric acid (or oil of vitriol as Priestley knew it) on chalk in order to produce carbon dioxide, and forcing the gas to dissolve by agitating a bowl of water in contact with the gas.¹⁷

Carbon dioxide was first liquefied (at elevated pressures) in 1823 by Humphry Davy and Michael Faraday.¹⁸ The earliest description of solid carbon dioxide was given by Adrien-Jean-Pierre Thilorier, who in 1835 opened a pressurized container of liquid carbon dioxide, only to find that the cooling produced by the rapid evaporation of the liquid yielded a “snow” of solid CO₂.^{19, 20}

Chemical reactions of CO₂

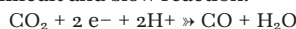
CO₂ is a weak electrophile. Its reaction with basic water illustrates this property, in which case hydroxide is the nucleophile. Other nucleophiles react as well. For example, carbanions as provided by Grignard reagents and organolithium compounds react with CO₂ to give carboxylates:

where M = Li or Mg Br and R = alkyl or aryl.

In metal carbon dioxide complexes, CO₂ serves as a ligand, which can facilitate the conversion of CO₂ to other chemicals.²⁴

The reduction of CO₂ to CO is ordinarily a difficult and slow reaction:

Photoautotrophs (i.e. plants and cyanobacteria) use the energy contained in sunlight to photosynthesize simple sugars from CO₂ absorbed from the air and water:

The redox potential for this reaction near pH 7 is about -0.53 V versus the standard hydrogen electrode. The nickel-containing enzyme carbon monoxide dehydrogenase

catalyses this process.²⁵

Physical properties

Carbon dioxide is colorless. At low concentrations the gas is odorless; however, at sufficiently-high concentrations, it has a sharp, acidic odor.¹ At standard temperature and pressure, the density of carbon dioxide is around 1.98 kg/m³, about 1.67 times that of air.

Carbon dioxide has no liquid state at pressures below 5.1 standard atmospheres (520 kPa). At 1 atmosphere (near mean sea level pressure), the gas deposits directly to a solid at temperatures below -78.5 °C (-109.3 °F; 194.7 K) and the solid sublimates directly to a gas above -78.5 °C. In its solid state, carbon dioxide is commonly called dry ice.

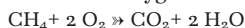
Liquid carbon dioxide forms only at pressures above 5.1 atm; the triple point of carbon dioxide is about 5.1 bar (517 kPa) at 217 K (see phase diagram). The critical point is 7.38 MPa at 31.1 °C.^{26, 27} Another form of solid carbon dioxide observed at high pressure is an amorphous glass-like solid.²⁸ This form of glass, called carbonia, is produced by supercooling heated CO₂ at extreme pressure (40–48 GPa or about 400,000 atmospheres) in a diamond anvil. This discovery confirmed the theory that carbon dioxide could exist in a glass state similar to other members of its elemental family, like silicon (silica glass) and germanium dioxide. Unlike silica and germania glasses, however, carbonia glass is not stable at normal pressures and reverts to gas when pressure is released.

At temperatures and pressures above the critical point, carbon dioxide behaves as a supercritical fluid known as supercritical carbon dioxide. In this state it is starting (as of 2018) to be used for power generation.

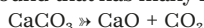
Isolation and production

Carbon dioxide can be obtained by distillation from air, but the method is inefficient. Industrially, carbon dioxide is predominantly an unrecovered waste product, produced by several methods which may be practiced at various scales.²⁹

The combustion of all carbon-based fuels, such as methane (natural gas), petroleum distillates (gasoline, diesel, kerosene, propane), coal, wood and generic organic matter produces carbon dioxide and, except in the case of pure carbon, water. As an example, the chemical reaction between methane and oxygen:

It is produced by thermal decomposition of limestone, CaCO₃ by heating (calcining) at about 850 °C (1,560 °F), in the manufacture of quicklime (calcium oxide, CaO), a compound that has many industrial uses:

Iron is reduced from its oxides with coke in a blast furnace, producing pig iron and

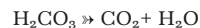
carbon dioxide.³⁰

Carbon dioxide is a byproduct of the industrial production of hydrogen by steam reforming and the water gas shift reaction in ammonia production. These processes begin with the reaction of water and natural gas (mainly methane).³¹ This is a major source of food-grade carbon dioxide for use in carbonation of beer and soft drinks, and is also used for stunning animals such as poultry. In the summer of 2018 a shortage of carbon dioxide for these purposes arose in Europe due to the temporary shut-down of several ammonia plants for maintenance.³²

Acids liberate CO₂ from most metal carbonates. Consequently, it may be obtained directly from natural carbon dioxide springs, where it is produced by the action of acidified water on limestone or dolomite. The reaction between hydrochloric acid and calcium carbonate (limestone or chalk) is shown below:

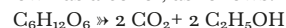

The carbonic acid (H₂CO₃) then decomposes to water and CO₂:

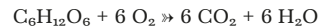

Such reactions are accompanied by foaming or bubbling, or both, as the gas is released. They have widespread uses in industry because they can be used to neutralize waste acid streams.

Carbon dioxide is a by-product of the fermentation of sugar in the brewing of beer, whisky and other alcoholic beverages and in the production of bioethanol. Yeast metabolizes sugar to produce CO₂ and ethanol, also known as alcohol, as follows:

All aerobic organisms produce CO₂ when they oxidize carbohydrates, fatty acids, and proteins. The large number of reactions involved are exceedingly complex and not described easily. Refer to (cellular respiration, anaerobic respiration and photosynthesis). The equation for the respiration of glucose and other monosaccharides is:

Anaerobic organisms decompose organic material producing methane and carbon dioxide together with traces of other compounds.³³ Regardless of the type of organic material, the production of gases follows well defined kinetic pattern. Carbon dioxide comprises about 40–45% of the gas that emanates from decomposition in landfills (termed “landfill gas”). Most of the remaining 50–55% is methane.³⁴

Liquid and solid carbon dioxide are important refrigerants, especially in the food industry, where they are employed during the transportation and storage of ice cream and other frozen foods. Solid carbon dioxide is called “dry ice” and is used for small shipments where refrigeration equipment is not practical. Solid carbon dioxide is always below -78.5 °C at regular atmospheric pressure, regardless of the air temperature.

Liquid carbon dioxide (industry nomen-

P. G. Wodehouse

“Sunset At Blandings”

ENGLISH

SIR JAMES PIPER, England's Chancellor of the Exchequer, sat in his London study staring before him with what are usually called unseeing eyes and snorting every now and then like somebody bursting a series of small paper bags. Sherlock Holmes, had he seen him, would have deduced instantly that he was not in a good temper.

‘Elementary, my dear Watson,’ he would have said. ‘Those snorts tell the story.’

And Claude Duff, Sir James's junior secretary, who had been intending to ask him if he could have the day off to go and see his aunt at Eastbourne, heard these snorts and changed his mind. He was a nervous young man.

Holmes would have been right. Sir James had been in the worst of humours ever since his sister Brenda had told him that he was to go to Blandings Castle, the Shropshire seat of Clarence, Earl of Emsworth, when he had been planning a fishing holiday in Scotland. And what was worse, he had got to take a girl with him and deliver her to the custody of Lord Emsworth's sister Florence. He disliked modern girls. They were jumpy. They wriggled and giggled. They had no conversation. A long motor journey beside one of them, having to stare at Sergeant Murchison's back all the way, would test him sorely, and not for the first time he found himself wishing that he had a stronger will or, alternatively, that Brenda had a weaker one. Lord Emsworth, that vague and dreamy peer, would have told him that he knew just how he felt. He, too, was a great sufferer from the tyranny of sisters, of whom he had sufficient to equip half a dozen earls.

It was Brenda who had forced James into politics when a distant relative had left him all that money in her will. He had been at the time a happy young lad-about-town wanting nothing but to remain a happy young lad-about-town, but Brenda was adamant. It is said that there is a woman behind every successful man, and never had the statement been proved more remarkably than in the case of young Jimmy Piper.

Today he thoroughly enjoyed politics and the eminence to which he had risen, and he knew that he would never have done it without her behind him with a spiked stick. Often in the early days he had wanted to give the whole thing up – he could still recall with a shudder what a priceless ass he had felt when making his first appearance before the electors of Pudbury-in-the-Vale – but Brenda would have none of it. He supposed he ought to feel grateful to her, and as a rule he did, but when she suddenly produced girls like rabbits out of a hat, gratitude turned to sullen wrath and he felt justified in snorting with even more vehemence.

Brenda came in as he increased the voltage of his eleventh snort, a formidable figure, formidably dressed. Had she been weaker, she might have shown sympathy for the stricken man, but her deportment

and words were those of a strong-minded governess who believed in standing no nonsense from a fractious child.

‘Oh, really, James, must you make such a crisis of it? You are behaving like an aristocrat of the French Revolution waiting for the tumbril. I'd like to be coming with you, but I can't get away for a day or two. I have that committee meeting.’

If Sir James had been a man of greater mettle, a twelfth snort might have escaped him. As it was, he merely said: ‘Who is this girl I'm taking to the castle?’

‘Surely I told you?’

‘You may have done, I've forgotten.’

‘Florence's stepdaughter Victoria. Florence most unwisely let her come to London to study Art, and she has apparently got involved with an impossible young man. Naturally Florence wants her where she can keep an eye on her.’

She had more to say, but at this point a knock on the door interrupted her. There entered a soberly dressed man who gave the impression of having been carved out of some durable kind of wood by a sculptor who had received his tuition from an inefficient tutor. This was Sergeant E. B. Murchison, the detective appointed by the special branch of Scotland Yard to accompany Sir James wherever he went and see to it that he came to no harm from the terror by night and the arrow that flieth by day. He said:

‘The car is at the door. Sir James.’

Sir James made no reply, and Brenda answered for him with a gracious ‘Thank you, Sergeant’. He withdrew, and Sir James looked after him in a manner most unsuitable towards an honest helper who was prepared, if necessary, to die in his defence,

‘God, how I hate that man,’ he muttered.

It was the sort of remark which called out all the governess in Brenda. Her face, always on the stony side, grew stonier. It was as though Sir James had kicked the furniture or refused to eat his rice pudding.

‘Don't be childish, James.’

‘Who's being childish?’

‘You're being childish. You have no reason whatever to dislike Sergeant Murchison.’

‘Haven't I? How would you like being followed around wherever you go? How would you enjoy being dogged from morning to night by a man who makes you feel as if you were someone wanted by the police because they think you may be able to assist them in their enquiries? I expect daily, when I take a bath, to find Murchison nestling in the soap dish.’

Miss Piper had no patience with these tantrums.

‘My dear James, a man in your position has to have protection.’

‘Why? What's he supposed to be protecting me from? Is Blandings Castle the den of the Secret Nine? Is Emsworth a modern Macbeth? Is he going to creep into my room

at night with a dagger? And if he does, how can that blasted Murchison protect me? How can he stop anyone assassinating me if he's snoring his repulsive head off a quarter of a mile away? Or will he be sleeping on the mat outside my door? I don't know what you're laughing at,’ said Sir James with hauteur for Brenda's face had softened into an amused smile.

‘I was picturing Lord Emsworth as a modern Macbeth.’

Sir James had thought of something else to complain about.

‘Shall I be plunging into the middle of a large party? Public dinners are bad enough, but big country house parties are worse. I always used to hate them, even as a young man.’

‘Of course it won't be a large party. Just Florence and her sister Diana Phipps. What on earth's the matter, James?’ said Brenda petulantly, for Sir James had leaped like one of the trout he was so fond of catching. His eyes were gleaming with a strange light and he had to gulp before he could speak.

‘Nothing's the matter.’

‘You jumped.’

‘You surprised me, saying that Diana Phipps was at Blandings. I thought she lived in East Africa.’

‘You know her?’

‘I used to know her ages ago. Before,’ said Sir James, and he spoke bitterly, ‘she chucked herself away on that ass Rollo Phipps.’

‘I always heard he was very attractive.’

‘If you call looking like a film star attractive. Not a brain in his head. Spent all his time shooting big game. My God!’ said Sir James with sudden alarm, ‘There's no danger of him being at Blandings?’

‘Not unless he is haunting the castle. He was killed by a lion years ago.’

‘Nobody told me!’

‘Why should anyone tell you?’

‘Because ... because I would have liked to extend my sympathy to Diana.’

One of the gifts which go to make up the type of super-women to whom Brenda belonged is the ability to read faces. Brenda had it in full measure, especially where her brother was concerned.

‘James!’ Her voice was at its keenest.

‘Were you in love with her?’

It might have been supposed that a man of Sir James's long experience as a Cabinet minister would have replied ‘I must have notice of that question’, but excitement precluded caution. His mind was in a ferment and had flitted back to the days before he had come into all that money and gone into politics, the days when he had been plain Jimmy Piper, longing to make an impression on lovely Diana Threepwood but always tongue-tied, always elbowed to one side by the fellows with the gift of the gab. It was only later, gradually rising on stepping-stones of his dead self to higher things, that

Athenian philosopher during the Classical period in Ancient Greece, founder of

ENGLISH

PLATO PLAĤ-tone in Classical Attic; 428/427 or 424/423 – 348/347 BC) was an Athenian philosopher during the Classical period in Ancient Greece, founder of the Platonist school of thought, and the Academy, the first institution of higher learning in the Western world.

He is widely considered the pivotal figure in the history of Ancient Greek and Western philosophy, along with his teacher, Socrates, and his most famous student, Aristotle.[a] Plato has also often been cited as one of the founders of Western religion and spirituality.⁴ The so-called Neoplatonism of philosophers like Plotinus and Porphyry influenced Saint Augustine and thus Christianity. Alfred North Whitehead once noted: “the safest general characterization of the European philosophical tradition is that it consists of a series of footnotes to Plato.”⁵

Plato was the innovator of the written dialogue and dialectic forms in philosophy. Plato also appears to have been the founder of Western political philosophy. His most famous contribution bears his name, Platonism (also ambiguously called either Platonic realism or Platonic idealism), the doctrine of the Forms known by pure reason to provide a realist solution to the problem of universals. He is also the namesake of Platonic love and the Platonic solids.

His own most decisive philosophical influences are usually thought to have been along with Socrates, the pre-Socratics Pythagoras, Heraclitus and Parmenides, although few of his predecessors' works remain extant and much of what we know about these figures today derives from Plato himself.[b] Unlike the work of nearly all of his contemporaries, Plato's entire oeuvre is believed to have survived intact for over 2,400 years.⁷ Although their popularity has fluctuated over the years, the works of Plato have never been without readers since the

time they were written.⁸

Due to a lack of surviving accounts, little is known about Plato's early life and education. Plato belonged to an aristocratic and influential family. According to a disputed tradition, reported by doxographer Diogenes Laërtius, Plato's father Ariston traced his descent from the king of Athens, Codrus, and the king of Messenia, Melanthus.⁹

Plato's mother was Perictione, whose family boasted of a relationship with the famous Athenian lawmaker and lyric poet Solon, one of the seven sages, who repealed the laws of Draco (except for the death penalty for homicide).¹⁰ Perictione was sister of Charmides and niece of Critias, both prominent figures of the Thirty Tyrants, known as the Thirty, the brief oligarchic regime (404–403 BC), which followed on the collapse of Athens at the end of the Peloponnesian War (431–404 BC).¹¹ According to some accounts, Ariston tried to force his attentions on Perictione, but failed in his purpose; then the god Apollo appeared to him in a vision, and as a result, Ariston left Perictione unmolested.¹²

The exact time and place of Plato's birth are unknown. Based on ancient sources, most modern scholars believe that he was born in Athens or Aegina[c] between 429 and 423 BC, not long after the start of the Peloponnesian War.[d] The traditional date of Plato's birth during the 87th or 88th Olympiad, 428 or 427 BC, is based on a dubious interpretation of Diogenes Laërtius, who says, “When [Socrates] was gone, [Plato] joined Cratylus the Heraclitean and Hermogenes, who philosophized in the manner of Parmenides. Then, at twenty-eight, Hermodorus says, [Plato] went to Euclides in Megara.” However, as Debra Nails argues, the text does not state that Plato left for Megara immediately after joining Cratylus and Hermogenes.²² In his Seventh Letter, Plato notes

that his coming of age coincided with the taking of power by the Thirty, remarking, “But a youth under the age of twenty made himself a laughingstock if he attempted to enter the political arena.” Thus, Nails dates Plato's birth to 424/423.²³

According to Neanthes, Plato was six years younger than Isocrates, and therefore was born the same year the prominent Athenian statesman Pericles died (429 BC).²⁴ Jonathan Barnes regards 428 BC as the year of Plato's birth.^{20 25} The grammarian Apollodorus of Athens in his *Chronicles* argues that Plato was born in the 88th Olympiad.¹⁷ Both the Suda and Sir Thomas Browne also claimed he was born during the 88th Olympiad.^{16 26} Another legend related that, when Plato was an infant, bees settled on his lips while he was sleeping: an augury of the sweetness of style in which he would discourse about philosophy.²⁷

Besides Plato himself, Ariston and Perictione had three other children; two sons, Adeimantus and Glaucon, and a daughter Potone, the mother of Speusippus (the nephew and successor of Plato as head of the Academy).¹¹ The brothers Adeimantus and Glaucon are mentioned in the *Republic* as sons of Ariston,²⁸ and presumably brothers of Plato, though some have argued they were uncles.[e] In a scenario in the *Memorabilia*, Xenophon confused the issue by presenting a Glaucon much younger than Plato.³⁰

Ariston appears to have died in Plato's childhood, although the precise dating of his death is difficult.³¹ Perictione then married Pyrilampes, her mother's brother,³² who had served many times as an ambassador to the Persian court and was a friend of Pericles, the leader of the democratic faction in Athens.³³ Pyrilampes had a son from a previous marriage, Demus, who was famous for his beauty.³⁴ Perictione gave birth to Pyrilamp-

a. “...the subject of philosophy, as it is often conceived—a rigorous and systematic examination of ethical, political, metaphysical, and epistemological issues, armed with a distinctive method—can be called his invention.”³

b. “Though influenced primarily by Socrates, to the extent that Socrates is usually the main character in many of Plato's writings, he was also influenced by Heraclitus, Parmenides, and the Pythagoreans.”⁶

c. Diogenes Laërtius mentions that Plato “was born, according to some writers, in Aegina in the house of Phidiades the son of Thales”. Diogenes mentions as one of his sources the *Universal History* of Favorinus. According to Favorinus, Ariston, Plato's family, and his family were sent by Athens to settle as cleruchs (colonists retaining their Athenian citizenship), on the island of Aegina, from which they were expelled by the Spartans after Plato's birth there.¹³ Nails points out, however, that there is no record of any Spartan expulsion of Athenians from Aegina between 431–411 BC.¹⁴ On the other hand, at the Peace of Nicias, Aegina was silently left under Athens' control, and it was not until the summer of 411 that the Spartans overran the island.¹⁵ Therefore, Nails concludes that “perhaps Ariston was a cleruch, perhaps he went to Aegina in 431, and perhaps Plato was born on Aegina, but none of this enables a precise dating of Ariston's death (or Plato's birth).”¹⁴ Aegina is regarded as Plato's place of birth by the Suda as well.¹⁶

d. Apollodorus of Athens said Plato was born on the seventh day of the month Thargelion; according to this tradition the god Apollo was born this day.¹⁷ Renaissance Platonists celebrated Plato's birth on November 7.¹⁸ Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf estimates that Plato was born when Diotimos was archon eponymous, namely between July 29, 428 BC and July 24, 427 BC.¹⁹ Greek philologist Ioannis Kalitsounakis believes that he was born on May 26 or 27, 427 BC.^{20 21}

e. According to James Adam, some have held that “Glaucon and Adeimantus were uncles of Plato, but Zeller decides for the usual view that they were brothers.”²⁹

f. From aristos and kleos

g. Jeremiah's ministry was active from the thirteenth year of Josiah, king of Judah (3298 HC, 463 BCE, until after the fall of Jerusalem and the destruction of Solomon's

Temple in 403 BCE (3358 HC)

h. Not to be confused with Anniceris the Cyrenaic philosopher.

i. He regarded “logistic” as appropriate for business men and men of war who “must learn the art of numbers or he will not know how to array his troops,” while “arithmetic” was appropriate for philosophers “because he has to arise out of the sea of change and lay hold of true being.”⁶⁸

j. Plotinus describes this in the last part of his final *Ennead* (VI, 9) entitled *On the Good, or the One*. Jens Halfwassen states in *Der Aufstieg zum Einen* (2006) that “Plotinus' ontology—which should be called Plotinus' henology—is a rather accurate philosophical renewal and continuation of Plato's unwritten doctrine, i.e. the doctrine rediscovered by Krämer and Gaiser.”

k. In one of his letters (*Epistolae* 1612) Ficino writes: “The main goal of the divine Plato ... is to show one principle of things, which he called the One”, cf. Montoriola 1926, p. 147.

l. For a brief description of the problem see for example Gaiser 1980. A more detailed analysis is given by Krämer 1990. Another description is by Reale 1997 and Reale 1990. A thorough analysis of the consequences of such an approach is given by Szlezak 1999. Another supporter of this interpretation is the German philosopher Karl Albert, cf. Albert 1980 or Albert 1996. Hans-Georg Gadamer is also sympathetic towards it, cf. Grondin 2010 and Gadamer 1980. Gadamer's final position on the subject is stated in Gadamer 1997.

m. Some use the term *allegory* instead of *myth*. This is in accordance with the practice in the specialized literature, in which it is common to find that the terms *allegory* and *myth* are used as synonyms. Nevertheless, there is a trend among modern scholars to use the term *myth* and avoid the term *allegory*, as it is considered more appropriate to modern interpretation of Plato's writings. One of the first to initiate this trend was the Oxford University professor John Alexander Stewart, in his work *The Myths of Plato*.

n. “The time is not long after the death of Socrates; for the Pythagoreans [Echecrates & co.] have not heard any details yet”.¹²⁵

Police praised for firing stun gun at knife-wielding Leys drug addict

ENGLISH

POLICE OFFICERS who fired a high-voltage stun gun at a knife-wielding drug addict were today praised by a judge.

Firearms officers shot James Layden with a 50,000 volt Taser gun after he threatened to kill another man with a large kitchen knife.

Pc Scott Marshall and Pc Terence Doherty were called to a house in Cherry Close, Greater Leys, after receiving a 999 call on November 12 last year about a weapon being used at the address.

When they went inside the house, they found Layden standing over another man, who was cowering on the sofa. Layden was shouting death threats and wielding a knife.

They twice warned Layden, 24, they were armed and ordered him to stand still before firing the gun. But the gun's needle-tipped barbs, capable of delivering an electric shock to temporarily stun the victim, caught Layden's jacket instead of his skin and had little effect. Instead the officers subdued Layden with an incapacitating spray and he dropped the knife.

Layden, of Windale Avenue, Blackbird Leys, was handed a suspended sentence at Oxford Crown Court after admitting affray and possessing crack cocaine and heroin.

Jonathan Stone, prosecuting, said police were called to the scene at about midnight. He said: "They went into the living room and saw a male, the victim in this case, lying on the sofa in the foetal position. Standing above him was the defendant and the officers saw him holding a large knife in his hand."

Mr Stone said police found Layden had 498mg of heroin and 1.88g of crack cocaine.

Peter Du Feu, defending, said: "He was behaving in a manner which was entirely unacceptable. It was illogical and irrational.

"There is a background of binge-drinking and consumption of drugs leading to irrational behaviour on his part."

Mr Recorder John Hardy handed Layden a 12-month jail sentence, suspended for two years, an 18-month supervision order and 80 hours of unpaid work.

He said: "The police officers who entered the scene, at which you were found threatening a man with a large kitchen knife, acted in my view very bravely, given what they heard going on. "They were confronted with a scene which prompted them, in my view entirely rightly, to react by using on you as best they could such incapacitating equipment as they had on them." He said the two officers should receive a Chief Superintendent's commendation for their bravery.

Earlier this month Oxford East MP Andrew Smith criticised Thames Valley Police after the Oxford Mail revealed officers did not tell the public about the incident until it came to light after a Freedom of Information request. Oxford police commander Supt Andy Murray said it was unfortunate the gun's use had not been made public. It was

the third time a suspect had been shot with a Taser gun in Oxford.

A York man "incapable of living in society without committing offences" has been jailed for more than three years. Lewis Matthew Berkley, 20, who was once banned from wearing a hoodie, already had 70 previous convictions before he admitted two night-time house raids and a string of other offences at York Crown Court.

He was on a community order for shoplifting and violent behaviour in a police station and was pending a magistrates court appearance for another offence at the time. In 2017, he became the first person in York to receive a criminal behaviour order. Among other restrictions, it banned him from wearing a hooded top.

Judge Andrew Stubbs QC told Berkley: "For whatever reason, at the moment you are incapable of living in society without committing offences." Berkley, of no fixed address, pleaded guilty to two charges of burgling houses, eight of fraud by using bank cards he had stolen, one of theft of a purse and one of taking a car without the owner's consent. All were committed in March. In addition to the 40-month prison sentence, he was banned from driving for 32 months. His barrister Ian Hudson said he broke the law to feed himself and his drug habit. He said: "He is 20, he is homeless, he is a heroin addict. That is all."

Prosecuting, Dave MacKay said one family was asleep and the parents of another were trying to get their young child to sleep when Berkley broke into their homes in Bishopthorpe Road and Huntington Road on the same night. At the first house, he was part of a group that stole a television, computer and two hand bags among other items and used a car parked on the drive to carry them away. At the second, he stole a laptop and other items including a bank card. He had also stolen wallets and items from parked cars. When he got a card, he quickly used it contactless to buy small amounts at convenience and garage shops. The judge said the prison sentence would give Berkley a chance to kick his heroin habit and provide help on his release to go straight.

One of the companies credited with "rebranding" Amsterdam is set to do the same for York. The council and tourism body Make It York confirmed "place based branding expert" Martin Boisen from company For the Love of Place has been hired, as well as designer Wayne Hemingway from Hemingway Design and consultant Alex Saint from Creative Tourist, to help market the city. Mr Boisen, whose company offers place branding and marketing, has previously worked on projects in Amsterdam, Oslo and Utrecht.

A spokeswoman for Make It York said the team will "deliver a piece of work that will shape how York develops and markets itself on an international stage". She added that

organisations and residents across York will be encouraged to share their views on how the city is perceived.

The plans aim to increase investment, attract visitors and engage residents. In January, West Yorkshire Combined Authority committed more than half a million pounds to developing a brand for York. Funding of £660,000 was approved to "develop a shared narrative" for the city and a report said the cash could be spent on "3D visualisations of key developments" and "immersive technology".

Sean Bullick, the new managing director of Make It York, said he is fully behind proposals to rebrand the city. He said: "York, already a fantastic city, is primed to make a huge leap forward over the next few years with transformational capital schemes like York Central and the Castle Gateway redevelopment, and an ever-broadening tourism appeal. "This important project, working with world-leading place based brand experts, will ensure that we can provide investors, professionals, academics and visitors, who will be central to the city's future success, with consistent messages about York and what it has to offer. "That, and benefitting from our 200,000 residents as ambassadors for York, will be key to our joint future economic prosperity."

Company Creative Tourist, which has previously worked tourism brands in Manchester, Bristol and Bath, will also be involved in the project. A report prepared for West Yorkshire Combined Authority about plans to rebrand the city said the project will include a study on the impact of online shopping and look at the future of out-of-town retail parks. It said the goals of the scheme are to create "a shared brand and approach with significant buy in from York stakeholders, an immersive technology model of key sites including Castle Gateway, York Central and the city centre, and a study considering the longer term impacts of changes in retailing". City of York Council was not able to give any further details about the rebranding proposals and what they will involve at this stage.

The Sunday Times Rich List for Yorkshire says that brothers Eddie and Malcolm Healey remain second in the list with a combined fortune of £1.648 billion. The duo hit the headlines last year after they outbid both Sir Elton John and Sir Mick Jagger to purchase a 'flamboyant' mansion in Pocklington.

UKIP donor and Ripon businessman Paul Sykes retains his spot as the fifth richest man in Yorkshire. Mr Sykes, who developed Sheffield's Meadowhall shopping centre, has an estimated fortune of £770 million.

In sixth place is William Morrison and Eleanor Kernighan. The Morrison family, who own the supermarket group as well as Murton Grange farmhouse, have reported assets of £700 million.

Technology tycoon, Peter Wilkinson, from

Først FN's klimaforskere, nu FN's biologer: Omstillinger uden fortilfælde er

DANISH

TRE ÅR HAR DE BRUGT, 15.000 videnskabelige studier har de gransket, nu konkluderer 450 eksperter i FN's biodiversitetspanel, at vi er ved at ødelægge naturgrundlaget og udrydde levende arter med en hast uden fortilfælde.

Der er ingen vaklen i advarslen fra FN's Biodiversitetspanel, IPBES, i den omfattende statusrapport over naturens og den biologiske mangfoldigheds tilstand, som mandag middag blev offentliggjort i Paris:

»Naturen er i global tilbagegang med hastigheder, der savner fortilfælde i menneskehedens historie, og hastigheden af udryddelsen af arter accelererer med alvorlige konsekvenser, som nu ser ud til at ramme mennesker overalt på Jorden,« lyder den dystre melding fra FN-panelet, der med over 450 internationale eksperter deltagelse har brugt tre år på at analysere 15.000 videnskabelige studier og officielle rapporter om naturens tilstand.

IPBES-rapporten ses som en parallel til den rapport fra FN's Klimapanel, IPCC, som blev offentliggjort i oktober, og som appellerer om radikale omstillinger uden fortilfælde i alle dele af samfundet, hvis klimaændringerne skal kunne bremse.

Tilsammen tegner de to digre rapporter et billede af en menneskehed på frontal kollisionskurs med sit natur- og eksistensgrundlag.

»Sundhedstilstanden af de økosystemer, som vi og alle andre levende væsener er afhængige af, undergraves hurtigere end nogensinde. Vi er i færd med at erodere selve fundamentet for vore økonomier, levebrødet, fødevarer sikkerheden, sundheden og livskvaliteten kloben rundt,« lød det i Paris fra formanden for IPBES, Sir Robert Watson, der tidligere har været formand for IPCC og før det hovedkraft bag den såkaldte Montreal-protokol, der skal sikre det globale ozonlag.

Watson har siden sidste mandag stået i spidsen for en uges IPBES-forhandlinger om de præcise formuleringer i rapportens såkaldte resumé for beslutningstagere, der vil blive fulgt af selve hovedrapporten på 1.500 sider. Som det er tilfældet med klimapanellets statusrapporter har både de involverede forskere og regeringsrepræsentanter fra IPBES' 132 medlemslande været med til at godkende indholdet, herunder rapportens budskab om, at der må ske »transformative change«, en grundlæggende omstilling, på alle niveauer af samfundet, lokalt og globalt, hvis der skal være chance for at genskabe og sikre bæredygtighed i menneskets omgang med naturen.

»IPBES medlemslande har i plenum erkendt, at en grundlæggende omstilling i vores natur kan forvente modstand fra dem, der har særinteresser i status quo, men også, at en sådan modstand kan overvindes i almenvellets interesse,« understreger Robert Watson til mandagens pressemøde.

En million arter er truet

En af rapportens hovedkonklusioner er, at en million dyre- og plantearter er truet af udryddelse – det er flere end på noget tidligere tidspunkt i menneskehedens historie.

»Hastigheden af global udryddelse af arter er allerede mindst ti til hundreder gange højere end den gennemsnitlige hastighed gennem de seneste 10 millioner år, og den accelererer,« hedder det.

»Den gennemsnitlige rigelighed af hjemmehørende arter i de fleste større landbaserede habitater er faldet med mindst 20 pct., primært siden 1990,« oplyser forskerne og opregner, at mere end 40 pct. af Jordens paddearter, mere end 33 pct. af havpatedyrene, næsten 33 pct. af de koraler, der danner koralrev, og måske 10 pct. af verdens insekterarter er udryddelsestruede.

Det anslås, at 16 pct. af de udsatte arter er truede af de klimaforandringer, der vil blive en konsekvens af den nuværende kurs i udledning af drivhusgasser.

Faldende produktivitet

»Dette tab er et direkte resultat af menneskets aktiviteter og udgør en direkte trussel mod menneskelig trivsel i alle dele af verden,« siger den tyske økolog og medlem af IPBES-panelet professor Josef Settele om den svækkede biodiversitet.

Rapporten fortæller, at værdien af f.eks. den globale landbrugsproduktion er tredoblet, og produktionen af tømmer fra verdens skove steget med 45 pct. siden 1970, mens udvindingen af både begrænsede og vedvarende ressourcer er næsten fordoblet siden 1980.

Men parallelt med denne produktionsvækst er nogle af de centrale produktionsfaktorer i naturen såsom jordens organiske indhold og mangfoldigheden af bestøvende insekter blevet forringet – faktisk betyder denne forringelse af landjorden, at produktiviteten nu er faldende på 23 pct. af Jordens landareal. En årlig landbrugsproduktion til en værdi af 577 milliarder dollar er f.eks. truet som konsekvens af tilbagegangen i bestøvende arter.

Disse negative udviklinger, der rammer fødevarerproduktiviteten, skal sammenholdes med, at 11 pct. af verdensbefolkningen stadig er underernæret.

IPBES-panelet har rangordnet de negative påvirkninger af den globale biodiversitet efter deres effekter med ændringer i brugen af landjorden og havområder som den største trussel. I dag er over en tredjedel af klodens landareal inddraget til dyrkning af afgrøder eller produktion af kvæg og lignende på bekostning af skove, vådområder og græstepper.

Den direkte udnyttelse af arter – primært havenes fisk – er den næststørste negative faktor for biodiversiteten, og klimaændringerne med ekstreme vejrphenomener, oversvømmelser, brande og tørke er ansvarlig for den tredjestørste belastning.

En fjerde negativ faktor er forureningen

af naturen, hvor rapporten især betoner forureningen med plastic, der i havene er tidoblet siden 1980 og har skadet i hvert fald 267 marine dyrearter.

Befolkningsvæksten

Den underliggende faktor for alle belastninger er den kombinerede vækst i verdens befolkning og verdens økonomi.

»Gennem de seneste 50 år er verdens befolkning fordoblet, den globale økonomi er vokset til næsten det firedobbelte, og den globale handel er tidoblet,« oplyser IPBES.

I takt hermed er der bare siden 1992 sket en fordobling af det globale byareal.

Den førte økonomiske politik har typisk fremmet de negative virkninger på naturen og miljøet af denne vækst.

»Økonomiske incitamenter har generelt favoriseret en ekspansion af den økonomiske aktivitet og ofte de miljømæssige skadevirkninger på bekostning af naturbevarelse eller -genopretning,« hedder det.

Som eksempel nævnes, at det fiskeri, som mange steder udgør en trussel mod havenes fiskebestande og biodiversitet, i dag modtager 20 milliarder dollar årligt i subsidier.

Tilsvarende modtager de fossile brændsler stadig globale subsidier på 345 milliarder dollar, resulterende i skadevirkninger på natur, klima og sundhed for et mere end ti gange så stort beløb.

Fortsætter denne udvikling, forsvinder muligheden for at sikre naturgrundlaget.

»Mål (vedtaget for 2020, red.) for bevarelse og bæredygtig anvendelse af naturen samt etablering af bæredygtighed kan ikke nås med den nuværende kurs,« fastslår IPBES og tilføjer, at denne kurs for naturforringelsen også vil undergrave muligheden for at realisere Parisaftalens klimamål, bl.a. på grund af indgrebene i verdens skove.

»Mål for 2030 og senere har kun mulighed for at blive nået via fundamentale ændringer på tværs af økonomiske, sociale, politiske og teknologiske forhold,« lyder ekspertpanelets centrale pointe.

Uden en sådan »transformativ,« radikal omstilling vil nedturen for naturen og dens tjenester til gavn for mennesket også fortsætte hinsides 2050, tilføjes det.

»Omvendt så vil scenarier og køreplaner, der går efter effekten af lav-til-moderat befolkningsvækst og grundlæggende ændringer i produktion og forbrug af energi, fødevarer, foder, fibre og vand samt bæredygtig brug og retfærdig deling af goderne herfra plus naturvenlig klimatilpasning og -beskyttelse understøtte, at sociale og miljømæssige mål for fremtiden kan nås.«

Opgør med det økonomiske paradigme

IPBES-rapportens resumé til beslutningstagere, der som nævnt er godkendt af 132 regeringsrepræsentanter under Paris-mødet, siger direkte, at et opgør med det herskende økonomiske paradigme er nødvendigt.

Johannes V. Jensen

„Kongens Fald“

DANISH PRE-REFORM

VEJEN BØJEDE TILVENSTRE over en Bro og ind gennem Serritslev By; Grøfterne laa med mørkt Græs og gule Smaablonster, ude over Markerne hvilede hist og her en hvid Blak, en Blomstertaage, i Skumringen. Solen var gaaet under, og Luften stod kølig klar, skyløs men uden Stjærner.

Der kom et Hølæs kørende fra Landet ind i Serritslev By, langsomt og gyngende paa den vanskelige Vej. Som det listede afsted i Tusmørket ind gennem den snævre Landsbygade, lignede det et stort tottet, lavbenet Dyr, der trisser af fordybet i Betragtninger og snuser til Jorden.

Læsset holdt udenfor Serritslev Kro; de svedige Heste vendte Hovedet tilbage og smagte paa Bidslet, de kunde nok lide at staa. Kusken lindede sig ned paa Hamlen, skrævede til Jorden og gjorde Tømmen fast. Saa vendte han sig mod Bislaget og raabte ind og snød Næsen.

Er der nogen til færds—kanske?

Hvad—der gik Lys i Ruderne, havde de tændt Lys derinde? I det samme kom en Pige frem i Døren. Kusken ønskede sig en Dram. Mens han ventede paa den, blev det levende oppe i Læsset, et Par lange Ben skød sig forsigtigt ned og følte efter Hamlen, selve Personen laa paa Maven og gryntede besværet. Ned kom han da og stod og rystede sig—et langt knoglet Menneske med Hætte over Hovedet.

Singodt, sagde han. Karlen slog den røde Dram i sig og hostede behørigt. Om han ellers holdt videre, Kusken? De kunde jo altid gaa indenfor og tage en Snaps mere paa Følgeskabet.

Men da de kom ind i Lyset, blev Kusken straks staaende ved Døren ramt af Ærefrygt; ogsaa den anden tabte Sikkerheden. Midt i Stuen ved Bordet sad fire fornemme Krigsfolk af den sachsiske Garde, der fornylig var kommen til Byen. De straaled af Klæder, deres røde, spækkede Ærmer, deres Fjer og Skæg fangede Øjet som en Glædesild. Lænet op mod Bordet og Bænkene stod Sværd og Spyd, gedigne Vaaben. Enhver kunde se, at Læderstropperne havde et Fald, der var kommet ved øvet Brug. Alle fire vendte Hovedet men saa straks paa hverandre indbyrdes igen og talte videre.

Pigen bragte to Krus Øl hen til Døren og satte et Lys paa det lille Bord der. Hun var knap gaaet væk igen, før en af Knægtene henne i Stuen rakte sig i Sædet og brast i Latter.

Se nu til ham der, ham med Hætten—det gør godt, hvor det kommer! Han talte tysk. De andre vendte sig godmodigt, men de kunde heller ikke lade være at le. Den lange drak just, han stod op med bøje Knæ, og idet en stor, spids Næse tonede ud af Hætten over Kruset, og hele Figuren sig unægtelig morsom ud. Da han havde drukket, satte han sig roligt ned. Lyset faldt paa hans Øjne, han plirede hen til Bordet, halvt fornærmet, halvt varmt spottende som en Mand, der har Filosofi.

Da rejste den ene af Knægtene sig, gik et Par Skridt frem i Stuen og tog høfligt til orde paa sin tysk:

Vor Lystighed var ikke ondt ment—gør De os ikke den Ære at drikke et Glas Vin? Danke, sagde den lange og gik til Bordet med flere Skrabud. Før han skrævede over Bænken og satte sig, gjorde han en Bøjning mod hver især og nævnede sit Navn, Mikkel Thøgersen, studiosus. Saa henfaldt han til at purre i Haaret og slibe Haandfladerne op ad sine ru Kinder. Han hørte fire Navne blive sagt, hvoraf det ene lød dansk, og saa et Glas blodrød Vin brænde foran sig. Og Skaal, Skaal!

Ihr Herren! Mikkel Thøgersen drak med Anstand og rettede sin stageagtige Krop, idet Vinen løb i ham. Han skød Blikket hastigt over Bordet og fikserede den ene af Herrerne, den yngste, der sad med Hovedet støttet i Haanden. Det var en hvid, tæt Haand uden synlige Aarer eller Knoer, Fingrene gravede i det lysebrune Haar. Ansigtet var langt—og Udtrykket deri fik pludselig Mikkel til at huske en Linedanser, han havde set en Gang ved et Marked, en ung Badut—springer, der sad ensom i en Krog uden at tage sig noget for—syg velsagtens. Mikkel huskede det unge, lidende Ansigt nu—netop saadanne Øjne havde han der. Men Mikkel syntes desuden, han skulde kende ham. Hvem var det, hvor var det? Han saa' ud som en Adelsmand.

Paany stod Glasset fyldt foran Mikkel Thøgersen. Han gjorde Besked med største Høviskhed, adspredt af at huske sig om og omtaaget ved Synet af Mennesket paa den anden Side Bordet. Der var en Mystik om det brune Hoved, og se der vendte han Brystet til. Armene sad i en paafaldende Afstand fra hinanden, det var en ualmindelig rank Skabning, han havde. Hvorfor havde han Sorg, Trækkene var mere egnede til Lystighed.

Snakken gik, de fire Soldater beegnede Mikkel forekommende. Og Mikkel følte sig fuld af Tillid overfor disse Tyskere, der jo ikke kunde vide, at man kaldte ham for „Storken“ inde i Byen. Mikkel sprokkede tysk meget gelassent, men han blev atter og atter adspredt, kunde alligevel ikke lade være at tænke paa sit Øgenavn ... paa den anden Side vidste Tyskerne her heller ikke, at han i en snævrere Kres var bekendt som Ophavsmand til latinske Oder og Distika ... hvorfor sagde den unge derovre ingenting? —Otte Iversen! Der faldt Navnet. Saa var det ham alligevel. Og Mikkel huskede i samme Nu en graa, brøstfældig Port, en Mur og et Spir—hjemme i Jylland—han følte sig selv staa klejn og elendig der udenfor. Han havde været der nogle Gange. Det var længe siden. Kun en eneste Gang havde han set ham ... det var altsaa den Junker Otte, han havde skintet inde i Gaarden som en spinkel Dreng og tænkt paa siden. Han stod derinde i en Flok Hunde og med en forpjusket Falk paa Tømmelfingeren. Og nu sad han her, højvoksen, smal som en Pige.

Knægtene smaalo. Mikkel Thøgersen tog sig sammen og drak igen.

Kusken viste sig i Døren. Nu kører jeg, sagde han, og dermed satte han en Pose og en lille Halmkurv fuld af Æg ned paa Gulvet lige indenfor Døren, hvorpaa han lukkede igen for sig. Det var Mikkels Sager, Udbyttet af hans Tur paa Landet—der stod hans Forsmædelse ganske nøgen nede ved Døren; han vendte forvirret Ryggen dertil. Men de tyske Soldater lo og fik en Idé—Æg var jo aldrig afvejen. Mikkel flyede da Æggene fra sig baade glad og fornøjet, og de blev drukket allesammen, som de var. Otte Iversen vilde ingen have og sagde fremdeles ikke noget.

Nu sad Mikkel Thøgersen paa Bænken, hed og flov og venlig, den lækre Vin befriede hans Tynge, og dog følte han sig ubodeligt mismodig. Hans Sjæl fløj de sorgløse Herrer imøde, og samtidig beholdt han en Frygt for at være dem prisgiven—og hele hans Humør begyndte at svømme og vugge i Rytme. Han skottede stjaalent til Junker Otte, forelsket i ham, mistroisk, logrende ... kendte han ham mon ikke?—nej, gid han alligevel ikke kendte ham.

Den ene af de tyske Knægte havde et Skaar i Overlæben slet dækket af Skægget, han kunde ikke tale rent, Mikkel Thøgersen hørte hans utætte Snak og morede sig vemodigt—han blev varm af alt, hvad han saa og hørte. Og medens Vinen og Velværet løste hans Sind, forhærdede han sig underneden, han følte en raa Kulde stige i sig, men han holdt den i Bunde og samlede sig.

De tre Tyskere sværmede henne ved Skænken. Mikkel Thøgersen og Otte Iversen blev ene tilbage ved Bordet. Ingen af dem sagde noget, og Mikkel søgte at gaa i sig selv. Han saa ned i Mørket mellem Bordet og Bænken og fornåm en bitterlig Ensomhed. Men han vilde slaa sig tiltaals, han sukkede og trak sine Rafter af Ben ind under sig, han tørrede Sveden af Panden og kom i Orden. Otte Iversen sad og drejede sit Bæger rundt, han saa fremdeles ud som han var syg.

Da Knægtene kom igen med nyopdagede Drikkesorter, skikkede Mikkel Thøgersen sig mere samlet, han drak forstandigt og uden Uro. Nu svirede de allesammen tæt og tænkte ikke paa andet. Otte Iversen tømte Bægret saa tit det blev fyldt og undergik ikke fjærmeste Forandring derved. Clas, ham med Skaaret i Læben, stemte op med en Sang, det lød ikke saa lidt besynderligt.

Mikkel Thøgersen tog et af de vældige Tohaandssværd og vejede det prøvende i Haanden—de viste ham Tagene. Hver Gang den hvasse Od vendte imod ham, trak det ondt som en iskold Vind ned gennem hans Rygrad—det undrede ham, han var nu ellers ikke bange for Kniven.

Peter Seeberg

„Forsinkelse“

DANISH POST-REFORM

DUST TOG ALDRIG SOVEVOGN den ene gang om året, hvor han foretog sin lange rejse til kongressen. Han forklarede hende, at han hellere ville sidde med hovedet inde i sin frakke i hjørnet af en anden klasses kupé. Intet var bedre. Bumpe lidt med nakken mod træveggen, falde hen med ekspressens lange løb under sig, sove ind et øjeblik, vågne til blank vågenhed med uldfrotteret varme i ansigtet, slå frakken til side, trække ruden ned og stikke det svulne ansigt ud til afkøling i den regnfyldte blæst. Lade sig dumpe i sæde igen og lade dråberne flyve hen over hovedet, til der blev svalt i den tomme kupé. Tænke på livet. Store øjeblikke. Tale med mennesker, der kom ind og som gik igen. Stå ud på stationer. Møde mennesker i ventesale, mens én eller anden formalitet, som kun køreplanseksperterne forstod, holdt toget tilbage tolv minutter, en halv time, eller en time og treogtyve minutter. Drikke en kop kaffe, nyde en cognac. Han ville ikke undvære det. Derfor skulle ingen få ham til at benytte sovevogn.

Hun smilte ad ham, mens han talte. Han lagde mærke til, at hendes venstre øje var en lille bitte smule større end hendes højre øje, at hendes venstre øjenbryn lå en lille bitte smule lavere over øjet end det højre bryn over det højre øje.

Det var gået så let at møde hende. Han havde netop fået trukket sin mappe ind gennem den raske svingdør, da hun bumpe mod den ene dørfløj i dens knaldende tilbagebevægelse. Hun havde opfanget dens slag med kufferten, men havde ikke straks kunnet skyde den op. Da havde han været der og havde draget den op for hende og havde undskyldt sig. Hun havde leet af ham og havde sat sig ind og stillet kufferten fra sig og taget handskerne af og set sig om i ventesalen, hvor der sad et par mænd og sov med hovederne på bordet, mens en mager kvinde sad rank på en bæk og så lige frem for sig og en servitrice stod bag en buffet og skyllede glas i en zink.

Der var så højt i rummet. De havde stået begge og sundet sig, men så havde han taget hendes kuffert og de havde set på hinanden og havde fulgtes ad hen til et bord uden for lampelysets skarpeste felt, hvor de havde sat sig ned, og han havde fået bestilt lidt kaffe til dem, mens han uafsladeligt så på hende, der hele tiden kom til at smile ad ham.

Alt var en lille smule skævt ved hende, havde han snart opdaget. Munden hang en lille kende ned ved den ene mundvig, den ene kind var næsten ukendeligt fuldere end den anden, ja denne lille skævhed gik igen i alle synlige legemsdele, men det gjorde ham kun godt. Han fandt det tilmed sandsynligt, at han selv i hendes øjne besad lignende småfejl, ja, han ønskede, at hun måtte se alle hans skavanker på samme måde, som han havde set hendes.

Han fik sagt sit navn i forbindelse med en historie, som han selv figurerede i, men det var ham ikke gørligt blot at spørge hende,

hvad hun hed. Det skulle komme af sig selv, syntes han. Det havde været tåbeligt. Netop det havde været det tåbeligste, fordi det ikke mere var til at genoprette. Ikke én eneste af annoncerne havde virket.

De havde drukket en kop kaffe sammen. Han snakkede og så ofte op på uret. Hun så aldrig op på uret. Hun så ned på sit venstre håndled, når hun ikke så på ham med sin underlige skælmske strålen. Hun så også nu og da over på én af mændene, der havde hovedet boret ned mellem armene på bordet, og Dust fulgte skinsygt hendes blik og mødtes glad med det skråt ude i rummet og svang det ligesom tilbage igen til deres midte. Han ville fortælle hende alt om sit liv. Han lagde sin hånd lidt frem på bordet. Hun lagde sin højre blidt over hans. Han havde ikke ventet det, men han blev oprømt. Han mistede holdet på historien om sit liv, det var som om det først lige var begyndt. Han foreslog, at de skulle gå ud.

De var gået ud på perronen, hvor regnen dryppede fra de halvtræde tage, hvor postautomobilerne kørte op til postvognene, hvor en portør bankede på hvert hjul i en togstamme, mens togførerne stod i klump og talte sammen med store papmapper under armen.

Dust lagde hånden om hendes skulder, hun søgte hans anden hånd bag om hans ryg. Sådan passerede de vognene og lokomotivet og gik yderst ud på perronen, hvor snerpende røg fra rangerlokomotiverne undertiden slog ind over dem. Her slap han hende og så ned på hende og omfavnede hende. Højtaleren var begyndt at tale om natekspressen midt i et kys.

Forsinkelse på en time og femogtredive minutter.

De drev ind ad perronen, hånd i hånd, ud ad gitterlågen til stationspladsen, hvor taxachaufførerne sad og læste morgenaviserne i deres biler. De gik ind i de mindst lyse gader, videre ind i de mørkeste, stod stille under lygterne, på hjørnerne, prøvede at ruske et par portdøre op.

De gik gennem lurvede toetagers kvarterer med uasfalterede fortove og brolagte kørebaner, hvor alt lugtede af gas og våde kulbjerge bag spændte plankeværker. Han tænkte på tiden, der gik, som han ikke måtte tænke på.

De måtte få alt ud af den knappe tid. De vendte om ved en tværgade og gik på må og få, men stadig i retning af stationen. Hun sagde ingenting til ham, han fortalte klagen om sit dagligliv og om den årlige rejse, og hun strøg hans hånd. På hånden sad en ring, mærkede han, men han ville ikke spørge. De satte sig ind i et af sporvejenes læskure og omklamrede hinanden, sikre på den snarlige adskillelse. Han måtte sige sådan noget som hvad de dog skulle gøre, hvorfor de dog ikke kunne afbryde deres rejser, men hun svarede ham ikke. Hun kærtegnede ham blot. Tiden tog fart, mærkede han. De rejste sig og gik videre. Han skød en halvåben port

op og førte hende ind i det mørkeste hjørne med dens fugtige lugt. Her stod de længe, gennemblæst af hverandres ånde. Hun hang som en krøbling om hans hals og hofter. Derpå gik de videre, mens ensomheden og kulden lidt efter lidt satte sig i blodet. Han ville gøre modstand og søgte efter ord, der skulle bringe en ny blomstring, men det faldt ham lettest at sige, at de allerede kunne se stationen med det lysende ur over indgangen. Han spurgte hende, hvilket tog hun skulle med. Han købte chokolade i en automat, tømte fire smårum og stak til hende. Hun morede sig over ham, det var alt for galt. Da de gik over stengulvet i ventesalen, hørte han, at hendes hæls slag lød lidt forskelligt. Det ene ben var en smule kortere end det andet.

Hun blev stående og friserede sig foran et spejl, mens han hentede hendes kuffert og sin taske. Da han kom tilbage, så han alle hendes små bitte skævheder, han så dem atter tydeligt. Men de betød ikke noget. Han sagde til hende, at hun havde givet ham så meget, så meget, som han aldrig havde vidst eksisterede af lykke. Hun svarede ham let, men dog med en vemodig glans i øjnene, at hun var fuldstændig lykkelig, at hun aldrig skulle glemme dette møde, at det ville vare evigt, fordi det nu blev afsluttet. Han bad hende sige, hvad hun hed, men hun rystede på hovedet. Han kunne mindes hende som en elsket fra stationen i Tauben.

De fulgtes ud på perronen gennem tunnelen. Deres tog afgik fra hver sit spor, de tætte trucks til rejsegodset var allerede på vej over sporene. Togets dundren voksende, mens de stod og ventede.

„Og så skal vi aldrig ses mere,“ sagde Dust.

„Nej,“ sagde hun, „aldrig mere.“

„Det kan ikke være rigtigt,“ sagde Dust, “det er som at dø.“

„Ja,“ sagde hun, „sådan er det at dø.“

Hun steg ind i det ventende tog, der skulle afgå straks efter at natekspressen kom ind på sit spor. Hun gik ind i sidegangen og trak et vindue ned.

Natekspressen fór ind langs perronen.

„Sig mig, hvad du hedder,“ sagde Dust.

Toget satte i gang. Han så efter hende.

Hun havde en hånd løftet, lidt krummet, til afsked. Hendes øjne var allerede skjult.

Han var gået et par skridt baglæns, havde vendt sig mod sit tog. Han havde prøvet at kalde hende noget, men intet navn slog til.

Fridtjof Nansen

«Fram over Polhavet»

NORWEGIAN BOKMÅL

OM KVELDEN DEN DAGEN – 28. september – flyttet vi endelig inn i vår nye hytte. Men det blev en kald natt, den første vi hadde der. Hittil hadde vi jo hele tiden ligget sammen i én pose, og selv den vi hadde laget ved å sy sammen de to ullteppene våre, hadde vært noenlunde tilstrekkelig. Men nu mente vi at det ikke skulde være nødvendig å ligge i fellespose lenger; når vi brente tranlamper i hytten, skulde vi få den så varm at vi godt kunde nøie oss med å ligge på hver vår køi med et ullteppe over oss, og følgelig hadde vi sprettet posen op. Lamper fikk vi ved å bukke op kantene på noen nysølvplater, fylle dem med knust spekk, og så legge noen tøistykker fra bandasjene i apoteket op i dem til veke. De brant utmerket, lyste også så godt at vi syntes det var koselig å se på. Men nok til å varme hytten, som ennå var nokså utett, var og blev det ikke, og vi lå og frøs og skalv hele natten; vi syntes mest det var den sureste natt vi hadde hatt. Neste morgen smakte frokosten fortreffelig, og det var meget kokende bjørnebuljong vi kjørte i oss for å få litt varme i kroppen igjen. Vi tok straks og forandret det, slik at vi langs bakveggen av hytten fikk istand en brisk så bred at vi kunde ligge begge ved siden av hverandre; ullteppene blev sydd sammen igjen, bjørnefelder bredde vi under oss, så vi efter omstendighetene lå godt, og vi gjorde ikke oftere forsøk på å skille lag om natten. Det var ikke mulig å få underlaget noenlunde jevnt med de kantete, knudrete stenene som var det eneste som stod til vår rådighet, nu da alt var frosset, og hele vinteren lå vi derfor og kastet og vred på oss for å få et tålelig leie innimellem alle knultrene; men hårdt var det og blev det, alltid var vi ømme på flere steder av kroppen, og det gikk så vidt at vi fikk sår på hoftene av å ligge. Men sove gjorde vi nu like fullt. I det ene hjørnet av hytten bygget vi en liten peis til å koke og steke på; i taket ovenover skar vi et rundt hull gjennom hvalross-skinnet, og av bjørneskinn laget vi oss en peishette, som førte op dit. Vi hadde ikke kokt der lenge før vi innså nødvendigheten av å bygge en pipe, for å hindre vinden fra å slå ned. Hytten blev nemlig så fylt av røk at det stundom ikke var til å holde ut. Det eneste materiale vi hadde til bygging var is og sne; men av det laget vi på taket en flott pipe, som gjorde tjenesten og gav god trekk. Riktig varig var den ellers ikke; hullet i den vidde sig stadig ved bruk, og det var ikke fritt for at det stundom kunde dryppe ned i peisen. Men det var da rik tilgang på den slags byggefang, så det var ikke vanskelig å fornye pipen når den blev skrøpelig. Det måtte vi gjøre et par ganger i løpet av vinteren. På altfor utsatte punkter anbragte vi hvalrosskjøtt, ben og annet slikt for å bedre på den.

Vårt matstell var så enkelt som mulig. Det var å koke bjørnekjøtt og suppe (buljong) om morgenen og steke biff om kvelden. Middag holdt vi ikke. Det var svære mengder vi satte til livs hvert mål, og merkelig var det

at vi aldri blev kjed av denne maten, men stadig åt med glupende mathug. Alt efter som det falt sig, spiste vi spekk til eller dypet kjøttstykkene i litt tran. Det kunde også gå lange tider da vi spiste næsten bare kjøtt og ikke smakte videre fett; men fikk vi så lyst på det fete igjen, kunde det hende vi fisket op noen brente spekkstykker i lampene, eller spiste restene av de spekkstykkene vi hadde smeltet lampetran av. Dem kalte vi bakkels, og syntes de var ualmindelig lekne. Vi fantaserte stadig om hvor det vilde vært deilig om vi kunde hatt litt sukker på dem.

Ennu hadde vi en del igjen av den sledeproviant vi hadde ført med oss fra «Fram»; men den vilde vi ikke bruke noe av om vinteren; den blev lagt i et depot for å gjemmes til våren, når vi skulde reise videre. Depotet blev vel dekket med sten, for å hindre revene fra å trekke avsted med posene. De var så menn nærgående nok, og tok alt løsøre de kunde få fatt på. Således opdaget jeg den 10. oktober at de hadde dratt avsted med en hel del småsaker jeg hadde hatt liggende i et annet depot mens vi bygget på hytten; de hadde tatt alt som de på noen måte kunde bære med sig, slikt som stykker av bambusrør, ståltråd, harpun og harpunline, min samling av stener, moser o. l., som var opbevart i små seilduksposer. Det verste av alt var ellers næsten at de også hadde dratt avsted med et snørenøste, som hadde vært vår trøst og vårt håp, for vi hadde regnet på å lage oss tråd av det snøret, når vi skulde til å sy klær, fottøi og sovepose av bjørneskinn til vinteren. Godt var det at de ikke også hadde reist avsted med teodolitten og de andre instrumentene som stod der, men de har vel vært for tunge for dem. Jeg var sint — og så skulde det til og med være på min egen fødselsdag! Og bedre blev det ikke da jeg i tusmørket gikk og rotet om i uren ovenfor der jeg hadde hatt sakene liggende, for å se om jeg iallfall ikke kunde finne i hvilken retning de djevlene hadde dratt avsted med dem, og jeg så møtte en rev som stanset op ti alen fra mig, satte sig ned og utstøtte noen forbitrede hyl, så skjærende og uhyggelige at en helst måtte holde sig for ørene. Den var tydeligvis på veien til sakene mine igjen, og var ergerlig over å bli forstyrret. Jeg fikk tak i noen store stener og slengte efter den; den skvatt unda et stykke, men satte sig oppe på brekanten og hylte videre, mens jeg rasende gikk hjem i hytten, la mig til køis, og spekulerne på hvad vi skulde gjøre for å hevne oss på disse udyrene. Vi kunde ikke avse patroner til å skyte dem; men en stenfelle kunde vi alltid lage. Men det blev med forsett; der var alltid så meget annet å gjøre nu i begynnelsen, mens det ennå var lyst nok til å finne passelige stener, før sneen hadde dekket uren. Imidlertid blev revene ved å gjøre ugagn. En dag hadde de trukket avsted med termometret vårt, som vi stadig hadde utenfor hytten. Forgjeves lette vi efter det i lang tid, inntil vi endelig fant det gravet ned i en snehaug et stykke unda. Fra nu av var vi

meget omhyggelige med å legge en sten over det om natten; men en morgen fant vi at reven hadde fått veltet vekk stenen og var dratt av med det igjen. Det eneste vi dengangen fant, var Futteralet, som den hadde kastet fra sig et stykke borte; termometret selv fikk vi aldri se mere; det hadde føket om natten, så sporene var forsvunnet. Gud vet hvilken revekule det nu pryder! Efter den dag hadde vi lært å tjøre det termometret vi hadde igjen.

Hele vinteren holdt revene til ved hytten vår. Stadig hørte vi dem gnage på de frosne bjørneskinkene og skrottene der oppe på taket, så det klang i den kolde hårdføkne sneen. Vi jog dem aldri bort, der var sel-skap i disse husdyrene; ofte kunde vi ligge i halvsøvne og bille oss inn at vi lå hjemme og hørte rottene og musene regjere på loftet over oss; — vi hørte hvorledes de sloss og fór rundt deroppe, og rett som det var, tittet de ned gjennom peispipen til oss. Vi unte dem gjerne litt av vår overflod så lenge de bare vilde holde sig til kjøttet, som de også helst spiste. Men begynte de å dra på spekkstykkene våre, blev vi sinte; dem hadde vi ikke så god råd på. Når vi gikk og spaserte i mørket, hendte det ikke sjelden at vi hørte det tuslet omkring oss, og så kunde vi skimte skikkelsen av en rev, som kanskje satte sig tett ved oss for å kikke på oss. De var som oftest hvite; men der var også mange blå-rever, med vakker sortblå pels. En av disse kom ofte igjen; vi kjente den på et særlig stygt iltert skrik, som den satte i hver gang den kom oppe på brekammen og merket at en av oss var ute, så den ikke uforstyrret kunde gå like på kjøtthaugen vår. Men ikke før hadde vi dukket ned i hytten, før vi hørte det gnog på taket igjen. En gang blev det da virkelig gjort et forsøk på å fange dem. Johansen laget en felle av et frossent hvalross-skin, som han satte stillepinner under, og som blev godt lastet med sten, så det blev en ganske bra fall-lem. Denne fellen stillet han op på taket over hodet vårt, og så satt vi og lydde og lydde, for å høre når den falt. Da han kom ut neste morgen, var fellen nede, men der lå ingen rev under. Derimot hadde den dratt avsted både med stillepinnene og agnen hans; den ene pinnen fant vi igjen lenge efter langt ute på isen. Efter det gav Johansen op den fangsten.

Imens gikk tiden, solen sank lavere og lavere, inntil vi den 15. oktober så den for siste gang over åsen i syd; dagene blev hurtig mørkere, og så begynte da den tredje polarnatten.

To bjørner til skjøt vi om høsten, den 8. og den 21. oktober; men efter den tid så vi ingen før våren. Da jeg våknet om morgenen den 8. november, hørte jeg det knaste av tunge skritt i sneen utenfor, og så tok det på å rumstere i kjøttet og spekket vårt oppå taket. Jeg skjønte det var bjørn, og krøp ut med børsen; men da jeg kom op av husgangen, kunde jeg ingenting se i måneskinnet. Dyret hadde merket mig, og var alt vekk. Og det var oss forsåvidt ikke imot som vi hadde

Erik Solheim spreiar usann påstand

NORWEGIAN NYNORSK

VINDKRAFTMOTSTANDARAR bør halde seg for gode til å spreie usanne påstandar om fornybar energi.

Mangeårig leiar i Naturvernforbundet, Erik Solheim, skriv i Firda: «Nokre hevdar at vi må ofre noko natur for å berge klimaet. Dei seier at fleire vindvengjer i sving vil dempe utsleppa til lufta over oss. Noko slikt har ingen sett i praksis. Tanken er sikkert godt meint, men han er dårleg fundert. Ingen har vore i stand til å vise at meir straum i leidningane gjev mindre loge av fossilbålet. Ikkje ein gong i Tyskland, som har 30.000 vindturbinar, har vindkrafta dempa avgassane som stig til vørs.

Straumen frå dei mange turbinane har så vidt passert tre prosent av det tyske energiforbruket. Stort meir vert det heller ikkje, protestane er for store.»

Solheim, ein mann som nyt stor respekt for sitt arbeid for naturvernet, skriv her at vindkraft ikkje kuttar klimagassutslepp. Det er umogleg å forstå sitatet over på anna vis.

Solheim fremjar ein usann påstand.

Han er sjølvsagt i sin fulle rett til å kjempe mot vindkraftverk, men av omsyn til standarden i det offentlege ordskiftet burde Solheim og andre vindkraftmotstandarar drive betre faktasjekk enn innlegget i Firda tilseier at blir gjort.

I vår digitale tid spreier usanne påstandar seg raskt, særleg i debattar der kjenslene er sterke. Dette gjer at folk med formelle og uformelle leiarposisjonar har eit særskilt ansvar. Vi har alle rett til våre egne meiningar, men ikkje våre egne fakta.

Vindkraft, og anna fornybar energi, skyv ut fossilkrafta i kraftmarknaden fordi ho ikkje har marginalkostnad. Dette er ikkje ein diskutabel påstand. Det er ei uomtvisteleg sanning. Vindkraft, og sjølvsagt også sol- og vasskraft, erstattar kraft frå kol og gass. Det er nok å kaste eit blikk på dansk, tysk eller britisk energistatistikk for å sjå at dette har skjedd i stort mon dei siste åra. For oss som er opptekne av klimatrugsmålet gjeng ikkje endringane fort nok, men retninga er det ingen tvil om.

I 2018 utgjorde fornybar energi like i overkant av 40 prosent av den tyske straumforsyninga. Vindkraft produserte 111 TWh, eller 20,4 %, syner tal frå Fraunhofer. Klimagassutsleppa i Tyskland er redusert dei seinare åra, men mindre enn til dømes i Storbritannia. Det skuldast nedstenging av kjernekraftverk, og at brunkolet framleis held stand mot steinkol og gass.

Som for Tyskland viser tal frå Danmark og Storbritannia òg at vindkraft kjem til erstatning for fossil energi. Det same bildet vil ein finne om ein ser på tal frå USA eller andre land.

Når Solheim skriv at vindkraft utgjer tre prosent av det tyske energiforbruket, så viser han vindkrafta som andel av det totale primærenergiforbruket. Dette er ein teljemaåte som ofte har vore nytta når talsmenn

for fossilindustriane skal vise at fornybar energi er små og puslete greier. Ser ein på straumproduksjonen isolert, får ein andre tal.

Fornybar energi, anten det er sol- eller vindkraft, gjer at klimagassutsleppa frå straumproduksjonen fell. Alle scenario som gjev håp om at Paris-måla kan oppfyllest, føreset ei massiv utbygging av vind- og solenergi dei komande åra. Skal økonomien avkarboniserast, må rein straum overta for fossil energi i sektorar som transport, oppvarming og industri. Difor er det naudsynt at elektrisitetsproduksjonen blir CO₂-fri så snart som råd. Men tempoet i utbygginga er altfor låg, slik nye tal frå Det internasjonale energibyrået (IEA) syner. Det trengst om lag 300 GW ny fornybar energi kvart år fram til 2030 for å halde tritt med Paris-måla. I 2018 vart det på globalt nivå bygd ut om lag 180 GW.

I kva grad det skal byggjast vindkraft på land i Norge er ein krevjande debatt, der ulike omsyn står mot kvarandre. Vindkraftmotstandarane er i sin fulle rett til å hevde at naturinngrepa er utolege. Men å skape tvil om fakta er ikkje gangbar strategi – sjølv om han er godt kjent – mellom anna frå den amerikanske fossilindustrien sin mangeårig kamp for å sverte klimavitenskapen.

Teppebombing med vindturbinar i Sunnfjord/Ytre Sogn

I desse vakre vårdagane høyrer vi mykje frå vindkraftutbyggarar som vil frelse klimaet og gjere sine egne firma velstående, ein velstand dei påstår å ville dele broderleg med lokale grunneigarar og kommunar.

Særleg har Sunnfjord og Ytre Sogn vorte velsigna med område som skal vere ideelle for vindmøller, eller rettare, vindturbinar. Så langt det gjeld medieomtale, har eg registrert at store område i Gulen, Hyllestad, i Ytre Fjaler og fjellområda mellom Gaular og Høyanger heilt frå Florsheia ved Sande til Skardfjellet i Eldalsdalen ligg inne på kartet over aktuelle utbyggingsområde. Frå før er det kome i gang storstilt utbygging på Guleslettene i Flora/Bremanger.

Ein kan spørje seg sjølv kva som er årsaka til at området her har fått slik høg stjerne i denne samanhengen. Blæs det meir her enn andre stader i kongeriket? Er vi rekna for å vere meir langmodige og naive enn andre folkeslag? Er kommunane og grunneigarane fattigare og treng meir av dei skillingane dette kastar av seg? Manglar vi sterke politiske talspersonar i dei krinsar som tek avgjerdene?

Eg kan ikkje gje noko godt svar, men eg trur nokre av årsakene ligg i desse momenta. Ser ein på noregskartet med aktuelle stader for vindkraft, er det tett med ringar frå Lindesnes og heile kysten nordover. Derimot er det ingen aktuelle stader aust for Lindesnes mot svenskegrensa. Blæs det ikkje her?

Det er på tide at vi sjølve byrjar å vurdere

kva standpunkt vi skal ta. Vindkrafta vert no køyrd fram i eit utruleg tempo. Sterke krefter står bak, både store kapitalinteresser, og politikarar og organisasjonar som skal kvitvaske klimaomdømet sitt.

Hittil har det vore lite både av informasjon og diskusjon i våre lokale media.

I Firda 29. april var der rett nok eit innlegg med tittelen «Vindkraft – Nei takk» frå LO Ytre Sogn. Dette innlegget inneheldt vesentleg informasjon og fakta om vindturbinane sin påverknad på natur, kraftprisar, nettleige og arbeidsplassar i distrikta. Dessverre var innlegget ikkje særleg iaugefallande slik det var plassert i avisa, men vi får håpe at mange fekk det med seg likevel. Erik Solheim og Naturvernforbundet har i innlegget sist laurdag også mange gode poeng. (Det er ei ekstra glede å vere samd med min gode motstandar frå diskusjonen om Gaularvassdraget).

Vi treng sakleg informasjon, ikkje godt sminka reklame. T.d. er det lett å førestille seg synsintrykket av 200 m høge vindturbinar over fjella, men vi veit mindre om støyen. I publikasjonen forskning.no uttalar ein dansk professor, Henrik Møller, at ein helst bør bu 3,5 km i luftline frå dei store vindturbinane dersom ein skal vere trygg for støy. Dette vil seie at nesten heile Gaulardalføret, også tettstaden Sande, kjem innanfor støysona frå det mest sannsynlege utbyggingsområdet. (Eg trur ikkje desse installasjonane skal ned i djupaste fjelldalane).

I tillegg er heile nedslagsområdet til Gaularvassdraget underlagt varig vern med sterke restriksjonar på vegbygging, utbygging av småkraftverk, uttak av masse osv. I dette området, som i 1993 hadde så verdfull natur at vassdraget og nedslagsfeltet vart varig verna, skal det byggjast kolossale vindturbinar, planerast store fjellområde, byggjast milevis med anleggsvegar. Det trengst sikkert og nye kraftliner, endå vi har vorte tilgodesedde med rikeleg kraftliner siste åra.

No treng vi få kunnskap om kva verknad vindkraftutbygginga vil få for alle som bur her i området. Korleis vil kraftprisar og nettleige utvikle seg, både for vanlege forbrukarar og for industri og andre arbeidsplassar. Korleis vil den lågfrekvente støyen verke på bulyst og husprisar i dei råka områda?

Kva seier kommune – og fylkespolitikarane? Standpunkta til utbygging av vindkraft må klargjerast gjennom valkampen før 9. september. Her må vi som veljarar krevje klare svar. Overlèt vi avgjerdene til dei «lukka rom» etter valet er eg redd vi veit kva som skjer.

Erik Solheim påstår at utbygging av fornybar energi ikkje kutter klimagassutslipp i Europa. Det er usant.

Vi er i ferd med å øke den globale temperaturen på kloden dramatisk, og ikke-reversible endringer er allerede synlige. Konsekvensene kan bli svært alvorlige. Vi snakker ikke lenger om å unngå klimaendringene, men om å begrense dem mest mulig. Kan-

Tung dag på skolen, men nå fikk vi vist at vi støtter dem, sier 10. klassing.

NORWEGIAN

DAGEN ETTER at ekteparet Linda Anett Hansen (35) og Ole-Roger Olsen (44) og hans mor Ragna Elida Christensen (61) ble funnet drept i hus i Tromsø, tente rundt tjue ungdommer fra nærmiljøet lys utenfor åstedet.

I den dype snøen utenfor politisperrin-gene ble det raskt ryddet plass til et tjuetalls lys til minne om ofrene og til støtte for de etterlatte.

– Vi er venner og vil vise vår støtte, sier flere til Dagbladet.no.

I stritt snøvær og sterk vind varte mar-keringen en halvtime, før de la veien videre mot Ishavskatedralen, for å dele sorgen og opplevelsene med andre i lokalsamfunnet.

To skoler i Tromsø, der sønner av av-døde Ole-Roger Olsen er elever, var i dag i kriseberedskap. Med flagg på halv stang og flere timer satt til å snakke om tragedien ville skoleledelsen forsøke å trøste elever og andre som har opplevd at noen nærme dem er revet vekk.

– Først hadde vi en tung dag på skolen, men nå fikk vi vist at vi støtter dem, sier 10. klassingen Kristianne Kristensen (15).

Flere av de fremmøtte kjenner familien godt, men etter ønske fra familien ville de ikke gå nærmere inn på deres situasjon.

Helseminister Bjarne Håkon Hanssen (Ap) ber Helsetilsynet om å starte full gran-sking av helsevesenets håndtering av den antatte gjerningsmannen i trippeldrapssa-ken i Tromsø.

Hanssen vil at tilsynet skal kartlegge den trippeldrapssiktetes medisinske historie og undersøke hva slags oppfølging han har fått etter at han ble utskrevet fra Åsgård psykia-triske sykehus.

– Jeg vil be Helsetilsynet gå tungt inn i denne saken. Det viktigste nå er å lære av mulige feil som er begått, sier Hanssen til VG Nett.

Fylkeslege Caroline Olsborg i Troms opplyser at Helsetilsynet vil undersøke om den trippeldrapssiktede har fått tilstrekke-lig psykiatrisk behandling for sine psykiske lidelser.

– Ut ifra de opplysninger som er kommet fram, vil det ganske sikkert bli opprettet tilsynssak, sier Olsborg til NTB.

Hun forteller at fylkeslegen er orientert av politiet om personen som er pågrepet, og er blitt fortalt at han har en forhistorie med psykiske lidelser og behandling i det psykia-triske helsevernet.

– Vi må se på hva slags tilbud mannen har hatt. Har han vært fulgt opp av psykia-trisk poliklinikk, vil vi be om rapport. Har spesialisthelsetjenesten og kommunehelset-jenesten vært inne, må vi gå bredere ut, sier fylkeslegen.

– EØS er helt avgjørende for norske be-drifter og for Norges velferd. Veksten mot det europeiske markedet viser at tradisjonell industri og tradisjonelt næringsliv nå går mye bedre enn for noen få år tilbake. Skal dette balansere ut når oljeaktiviteten blir mindre i Norge, trenger vi en problemfri og

ubyråkratisk markedsadgang til EØS, sier statsminister Erna Solberg til VG.

Hva EØS-avtalen omfatter

Hun viser til hittil upublisert statistikk-tabell fordelt på fylker, laget basert på tall fra SSB (se tabellen lenger ned i saken).

– Det viser at det totalt ble eksportert for over 300 milliarder kroner til EØS-land i 2018. Det er en økning på 12 prosent sam-menlignet med året før.

– Opposisjonen sier at de milliardene ikke er i fare fordi våre interesser vil kunne iva-retas gjennom en ny frihandelsavtale?

– Jo, det kan de være: I Storbritannia har de begynt et tilsvarende eksperiment, og resultatet er at investeringer, jobber og bedrifter flyttes ut av landet i rekordfart. Vi kommer ikke til eksperimentere eller drive med skrivebordsmagi knyttet til titusenvis av norske jobber i bygd og by, men heller bruke tid og energi på å videreutvikle EØS-avtalen på de områdene hvor den kan bli bedre, sier hun og legger til:

– EØS-avtalen sikrer oss likt regelverk og like konkurransevilkår på de fleste områder hvor vi handler med Europa. En vanlig fri-handelsavtale kan aldri gi oss det samme.

I 2018 gikk 68 prosent av norsk fastlands-eksport til EØS.

– Siden 2013 er det eksportert verdier til EØS fra fastlands-Norge for over 1 560 mil-liarder kroner.

– Særlig distriktsnorge, som jo har veldig mye av sin produksjon rettet mot EU-mar-kedet, er avhengig av at vi har god markeds-adgang, sier statsministeren, med et stikk til Senterpartiet.

– Det er en utfordring at Sp, SV og Rødt er sterkt imot EØS-avtalen. Ap er for, og det er bra. Men nå presses Ap både av deler av fagbevegelsen, og av de tre partiene de skal samarbeide med, sier Solberg.

Kampen om EØS har sin første viktige etappe på landsmøtet til LOS største forbund i privat sektor, Fellesforbundet, som avhol-des i oktober i år. Vinner nei-siden frem på landsmøtet, øker det sjansen for at det også blir nei på LO-kongressen i mai 2021. Det vil etter alle solemerker ikke føre til at Ap snur, men et nei til EØS fra LO kan skade Ap kraf-tig i valgkampen ettersommeren 2021, da det er stortingsvalg.

Solberg sier det ville vært «veldig alvorlig» om man gjorde noe med EØS-avtalen, og mener det vil få disse konsekvensene:

– Færre jobber, mindre velferd. Det er titusenvis av jobber i Norge i privat sektor, særlig i distriktene, som er avhengig av den markedsadgangen. Og den markedsadgan-gen hadde vært mer byråkratisk og vanske-li-gere hvis vi ikke hadde hatt EØS-avtalen.

– Frp vil også reforhandle EØS-avtalen?

– De er medlem av en regjering hvor det er helt avklart at vi bygger på EØS-avtalen. Det er ikke noe spørsmål om det i grunnlæ-get for den regjeringen vi har i dag. Og det er store deler av Frp som også mener at vi må ha EØS-avtalen.

– Tidligere rødgrønne regjeringer har hel-ler ikke reforehandlet EØS-avtalen?

– Men i tidligere rødgrønne regjeringer har ikke Sp og SV vært så sterke som det ser ut som de er på meningsmålingene nå. Det er viktig å huske at man ikke bare alltid kan regne med at Ap er garantisten for at ikke ting kan skje – de som stemmer på Sp og SV må være klare over at det ville svekke arbeidsplasser i distriktene hvis de får re-gjeringsmakt.

– Klassisk skremming

Aps næringspolitiske talsperson, Terje Aasland, sier Solberg bør bruke mer tid på egen politikk enn på Arbeiderpartiet.

– Hun vet utmerket godt at Ap står fjell-støtt på EØS-avtalen. Den har tjent og vil tjene Norge godt, den sikrer forutsigbarhet og er viktig for å trygge arbeidsplasser over hele landet.

– Når Solberg er bekymret for EØS avtalen bør hun se seg selv i speilet og og se hva hennes politikk medfører av frustrasjon og fortvilelse blant arbeidsfolk, ikke minst på byggeplassene. Et fravær av engasjement fra regjeringen når det gjelder sosial dumping, hele faste stillinger og trygghet for helt vanlige arbeidsfolk er med på bygge opp frustrasjon, som igjen gir motstand mot EØS avtalen. Det er derfor høyre regjeringen selv, som bidrar til at oppslutningen om EØS-avtalen i enkelte grupper er svak.

Sp-leder Trygve Slagsvold Vedum reagerer på hennes uttalelser.

– Dette er klassisk skremming fra Erna Solberg. I stedet for slik generell skremsels-propaganda, kan hun bli med på å diskutere konkrete saker hvor EØS-avtalen skaper problemer. For eksempel Acer-debatten, hvor vi overlater styringen av vår energipoli-tikk til Brussel.

Fredag la Aker-konsernet frem kvartalstall med solid verdistigning for selskapet.

Samtidig kom det også frem at Røkke-konsernet også skaffer seg et nytt privatfly, et jettfly av typen Falcon 8x fra produsenten Dassault. Falcon 8x er cirka 25 meter langt, med en kabin på 13 meter. Det har en rek-kevidde på nær 12.000 kilometer.

Prisen på privatflyet er på 58 millioner dollar (506 millioner kroner), ifølge Aker. Ifølge selskapets kvartalsrapport har Aker gjort en forhåndsbetaling på 149 millioner kroner knyttet til kjøpet.

– Aker er et selskap med virksomhet i hele verden. Med det programmet som Kjell Inge Røkke og Øyvind Eriksen har, så er dette en nødvendighet, sier kommunikasjonsdirektør Atle Kigen i Aker til E24.

Nå eier Aker-konsernet to privatfly, i til-legg til eierskapet på 50 prosent i et privatfly som eies sammen med finansmannen Bjørn Rune Gjelsten. Dette skal etter planen selges i løpet av året.

Fra tidligere har Aker-konsernet et pri-vatfly av typen Falcon 900 LX. Dette har den siste tiden vært brukt til å frakte folk mellom Oslo og Ghana, hvor selskapet driver olje-virksomhet gjennom Aker Energy.

August Strindberg

„Röda rummet”

SWEDISH

OCH DET ÄR HÖST IGEN; det är en klar novembermorgon då Arvid Falk beger sig från sin numera eleganta bostad på Storgatan till den manska flickpensionen vid Karl XIII:s torg, där han skall göra sitt inträde som lärare i Svenska Språket och Historien. Han har väl begagnat höstmånaderna för att göra sitt återinträde i det civiliserade samhället och har därvid erfarit vilken barbar han under sina strövtåg blivit; han har avlagt sin rövarhatt och skaffat sig en ny, hög, vilken till en början hade svårt att sitta kvar; han har köpt sig handskar, men var så förvildad, att när mamselln i boden frågade hans nummer, svarade han 15, vilket framkallade en hel hop små skratt från de många mamsellerna därinne; modet har undergått stora förändringar, sedan han sist köpte sig kläder och han tycker sig som en söndagssprätt, när han går fram på gatorna, och han speglar sig då och då i bodfönsterna för att se efter om allting sitter rätt. Nu går han av och an på trottoaren utanför Dramatiska Teatern och väntar att klockan i Jakob skall slå nio; han känner sig orolig och besvärad, alldeles som när han själv skulle gå i skolan; trottoaren är för kort, och han tycker sig löpa som en hund i en kedja, när han vänder och vänder på sina spår; ett ögonblick tänker han allvarsamt på att sträcka ut promenaden, långt ut, ty han vet att man kommer till Lill-Jans om man fortsätter gatan framåt och han erinrar sig den morgonen då samma trottoar ledde honom ut från det samhälle han flydde till friheten, naturen och – slaveriet!

Klockan blir nio! Han står i tamburen; dörrarne till skolsalen äro stängda; i skymningen ser han så många små barnplagg hänga runtomkring väggarne; hattar, boas, kråkor, baschliks, vantar, muffar ligga på borden och i fönsternischerna och på golven stå hela regementen med knäppkängor och galoscher. Men det luktar icke fuktiga kläder och vått läder som i tamburen på riksdagen, eller arbetarförbundet Nordstjärnan, eller – ah, det gick en doft som av nyslaget hö förbi – den kom bestämt från den där lilla muffen, som är vit som en kattunge med svarta noppor och blått sidenfoder med hängande tofsar; han kunde icke underlåta att ta den i sin hand och låta parfymen new-mown hay – men farstudörren öppnas, och in kommer en liten tioåring åtföljd av sin jungfru; hon ser på magistern med ett par stora orädda ögon och gör en liten kokett nigning, vilken magistern nästan förlägen besvarar med en bugning, varvid den lilla skönheten ler – och jungfrun också! Hon kommer för sent, men det tyckes icke skrämma henne, ty hon låter jungfrun ta av sig ytterkläder och bottiner med en min så lugn som om hon kommit till en bal. Nu – vilka ljud inifrån rummen – det knäppte i hans bröst – vad var det? – Ah – Det var ju orgeln! Hm! Gamla orgeln! Ja!

Och en hel här av barnröster sjunga: Jesu låt mig städse börja! Han känner sig illa till mods och han får lov att tänka på Borg och Isaac för att återvinna fattningen. Men nu

blir det ändå värre: Fader Vår som är i himmelen! – Herre Gud, ja! Gamla Fadervår! Det var inte i går det... Det blir tyst, så tyst, att man hör huru hela håren av små huvuden böja sig och skrynkla kragar och förklän och så slås dörrarne upp och ett helt blomsterland av unga flickor från åtta till fjorton är bölja fram och tillbaka. Han känner sig blyg och får nästan känslor som en ertappad tjuv, då den gamla föreståndarinnan räcker honom sin hand och ber honom vara välkommen; då blir en rörelse i blomsterlandet och det viskas och det växlas blickar och det tisslas och det tasslas.

Och nu sitter han där vid ena ändan av ett långt bord omgiven av tjugo friska ansikten med glada blickar, tjugo barn som aldrig känt jordelivets bittraste sorg, fattigdomens förödmjukelse; och de möta hans blickar djärvt och nyfiket, men han är blyg innan han kommer sig före; men snart är han intim med Anne-Charlotte och Georgine och Lisen och Harry och lektionen går som ett nöje, och udda får vara jämt, och Ludvig XIV och Alexander få fortfarande vara stora som alla vilka lyckats, och franska revolutionen var en förfärlig händelse som tog ett olyckligt slut på den ädle Ludvig XVI och den dygdiga Marie Antoinette och så där. Och när han sen gick upp i Kollegiet för Kavalleriregimentenas höleveranser kände han sig helt varm och föryngrad.

I nämnda kollegium där han läste Den Konservative satt han till klockan elva, då han gick upp i Kansliet för brännvinstillverkningen; där åt han frukost och skrev två brev – till Borg och Struve.

På slaget ett är han i Departementet för beskattningen på avlidne. Där kollationerar han en bouppteckning på vilket han gör sig en hundra riksdaler, varefter han innan middagen har så mycken tid över att han kan läsa ett korrektur på en nyreviderad upplaga av skogslagen, som han håller på att ge ut. Och så blir klockan tre. Den som då går över Riddarhustorget skall på bron möta en ung herre med viktig uppsyn, pappersrullar i fickorna och händerna på korsryggen i sakta mak vandra fram sida om sida med en gammal mager gråsprängd herre på femtiotalet. Det är aktuarien för de avlidne; alla som dö inom stadens tullar måste till den mannen uppge vad de äga, varefter han tar sin procent; några säga att detta är hans syssla, andra mena att han representerar jorden och skall se efter att de döda icke ta något med sig härifrån, där allt är ett lån – utan procent! Nog av, han är en man som mera intresserar sig för de döda än för de levande och därför har Falk funnit sig så väl i hans sällskap; varför han hyllar sig till Falk är därför att han samlar mynt och autografer – som han själv och därför att han är så fri från opposition, något så ovanligt hos ungt folk. Nu gå de båda gamla vännerna till Rosengrens, där de äro tämligen lugna för att träffa ungt folk och där tala de numismatik och autografi. Därpå dricka de kaffe i en

soffa på Rydberg och pricka myntkataloger till klockan 6, då Posttidningen kommer och de få läsa utnämningarna. De äro så lyckliga i varandras sällskap, ty de komma aldrig i tvist; Falk är så fri från åsikter att han är bliven den mest älskvärda människa och är därför avhållen och värderad av förmän och kamrater. I bland dröja de sig kvar och äta då en bit mat på Hamburger Börs, och ta sedan en »lasse» på Operakällarn, kanske två också. Om man då får se dem klockan elva komma tultande arm i arm oppåt Ladugårdslandet så är det riktigt vackert att se. Han är mycket ofta på middagar och supéer, hos familjer dit Borgs pappa infört honom; fruntimmerna tycka att han är intressant, men de veta aldrig var de ha honom, ty han ler jämt och säger dem dessemellan trevliga elakheter.

Men när han blir led på familjeliv och samhällslögn då går han ner i Röda Rummet och där träffar han den ryslige Borg, sin beundrare Isaac, sin hemlige fiende och avundsman Struve, som aldrig har pengar, och den sarkastiske Sellén, som så småningom håller på att lyckas för andra gången, sedan alla hans imitatorer först vant publiken vid det nya maneret. Lundell, som övergivit den religiösa känslan, sedan hans altartavla blev färdig och nu lever på att måla porträtt, vilken sysselsättning medför en oändlighet av enskilda middagsbjudningar, och små supéer, vilka samkväm han påstår vara nödvändiga för att »studera karaktären», har blivit en fet epikuré, som aldrig kommer i Röda Rummet annars än då han behöver äta och dricka gratis. Olle som ännu är arbetare hos ornamentsbildhuggaren och som blivit dyster och människofientlig efter sitt stora nederlag som politikus och talare, vill icke »genera» sällskapet utan går för sig själv och vallar. Falk är yster och vild när han kommer i Röda Rummet och Borg tycker sig ha mycken heder av honom; ja, han är en sannskyldig sappör för vilken ingenting är heligt – utom politiken; – den rör han aldrig vid. Men ser han då, under det han till de andras förlustelse bränner av sina raketkistor, genom tobaksmolnen den dystre Olle på andra sidan av salen, då blir han mörk som en natt på havet och då tar han in stora kvantiteter starka saker, som om han ville släcka en eld eller brinna upp. Men nu har Olle icke visat sig på länge!

Nu är Röda Stens förvandling till Dalasten polisanmäld

SWEDISH

UNDER DE GÅNGNA dagarna har flera olika personer, ovetande om varandra, piffat till Röda Sten. Det som förenar dem alla är att de agerat i gott syfte. Innan de skred till verket hade stenen varit nedklottrad och ful under en längre tid.

– De tänkte nog göra något bra, men ack så fel de blev, säger Henrik Zedig på länstyrelsens kulturmiljöenhet, som står bakom polisanmälan. Att tilltaget att måla stenen är brottsligt, klargjordes redan i helgen. Men det handlar inte om skadegörelse genom klotter, som då påstods. Röda Sten är en fast fornlämning och därmed blir ommålningen, om än välgjord och snygg, ett brott mot kulturninneslagen.

– Stenen är känd sedan 1750-talet och har antagligen fungerat som sjömärke. Dessutom har den gett namn åt hela området där den ligger. Det är egentligen ganska fantasitiskt att en vanlig sten kan bli så betydelsefull, säger Henrik Zedig.

Det finns flera myter bakom stenens djupröda färg. Den mest kända är att en svensk officer dödats på platsen och att hans blod sprutat över stenen. Att stenen regelbundet rödmålats bekräftades också vid en undersökning på 1990-talet då över 20 lager färg hittades. Henrik Zedig har dock förståelse för att ungdomar inte känner till allt detta.

– Det vi ska göra nu är att sätta upp skyltar på stället där vi berättar om stenens historia och dess betydelse. Stenen lär också målas om i sin ursprungliga djupröda färg. Av vem är dock oklart. Vem som har skötselansvaret för Röda Sten har GP inte lyckats bena ut. Någon omfattande polisjakt på kurbitskonstnären och de andra ungdomarna lär det inte bli.

– Jag när ingen större förhoppning om att detta brott kommer att lösas, konstaterar kommissarie Geir Hogstad som fått ärendet på sitt bord.

Knark hittas på förskolor: "Barnen kan stoppa det i munnen"

Det är lunchtid och några barn rör sig över den vårlummiga förskolegården. Karin Bylund som är förskolechef för denna och fyra andra förskolor i Tensta står i skuggan och pekar mot en mindre byggnad på gården.

– Det kan vara under husen i springer eller omkring gavlarna. Jag har sagt att ingen ska röra det man hittar, utan direkt ringa polisen som får ta hand om det.

Karin Bylund berättar att både mariju-anakakor, pulver och tabletter har hittats på förskolornas gårdar det senaste året.

– Tabletter känns extra obehagligt, det kan ju barnen stoppa i munnen, säger hon.

Varje morgon går förskolepersonalen igenom gårdarna, dels för att rensa bort skräp, men också för att säkerställa att det inte finns narkotika någonstans.

– Det är inte ofta vi har hittat något, men det har hänt kanske sju gånger det senaste året. Tidigare var det kanske en eller ett par gånger per år, säger Karin Bylund.

En anledning till ökningen tror hon kan

vara att polisen har varit mer närvarande i centrum och kring tunnelbanan. Det har medfört att de människor som brukar och säljer knark flyttat till andra platser.

Skatteverket kräver miljardären och kungavännen Laurent "Larry" Leksell på 3,3 miljoner i skatt och skatteböter, vilket Dagens industri var först med att rapportera.

I centrum står lyxyachten Coconuts, som Leksell disponerar på Malta, och som Skatteverket anser ska förmånsbeskattas.

– Ärendena ligger nu i förvaltningsrätten. Larry vill inte kommentera mer innan det är avgjort där, säger hans presstalesperson Oskar Bosson.

Laurent "Larry" Leksell, 66, är styrelseordförande och huvudägare i företaget Elekta som främst tillverkar en strålkniv för behandling av cancertumörer. År 2017 var han god för 2 miljarder enligt Veckans affärer.

Leksell har också nära band till kungafamiljen. Han har beskrivits som vän till kungen, och när hans dotter gifte sig 2012 var både prinsessan Madeleine och Chris O'Neill på plats i den schweiziska alpbyn St. Moritz. 2011 tilldelades Larry Leksell Kungliga patriotiska sällskapets "Näringslivsmedalj".

Hösten 2017 avslöjade TT och SVT:s "Uppdrag granskning" att Leksell använt ett avancerat skatteupplägg när han köpte en lyxyacht för 60 miljoner kronor.

Larry Leksell sålde aktier i Elekta till egna Maltabolag, som i sin tur sålde aktierna vidare, och slapp därmed reavinstskatt i Sverige.

Leksell: Fake news

Leksell uppgav själv för "Uppdrag granskning" att upplägget inte gjordes för att han skulle slippa betala skatt, utan för att han ville ha en yacht.

"Informationen kring mitt bolag är helt öppen och transparent och helt i linje med svensk skatterätt. Kopplingen till någon 'läcka' är felaktig och faller inom begreppet 'fake news'", skrev han i ett SMS till Dagens industri. Lyxyachten, som heter Coconuts, är av modellen Benetti 105 Tradition. Den är byggd 2011, väger 197 ton och är nästan 32 meter lång. För att framföra yachten krävs en besättning på fyra personer: en kapten en styrman, en teknisk chef och en kock.

Skatteverket: Yachten är en förmån

Och yachten står i centrum när Skatteverket nu ger Leksell dryga skatteböter. Larry Leksell äger alla aktier utom en i det maltesiska ägarbolaget Bonit Shipping Holding Ltd. Det bolaget äger i sin tur Bonit Shipping Operations Ltd. I maj 2014 köpte Bonit Shipping Operations en lyxyacht för 6,5 miljoner euro, motsvarande omkring 60 miljoner svenska kronor. Lyxyachten, som heter Coconuts, är av modellen Benetti 105 Tradition. Den är byggd 2011, väger 197 ton och är nästan 32 meter lång. Coconuts enda syfte är att användas av Laurent Leksell. Skatteverket

anser att finsansmannen ska förmånsbeskattas för den. Han har dock inte redovisat i sin inkomstdeklaration att han disponerat Coconuts.

Skattesmällen: 3,3 miljoner

Förmånsvärdet för 2015 och 2016 är enligt Skatteverket totalt cirka 9,2 miljoner kronor, vilket enligt myndighetens beräkningar motsvarar en inkomst av kapital på cirka 7,7 miljoner kronor. Laurent Leksell ska betala skatt för inkomst av kapital på 30 procent av det beloppet.

Eftersom han inte har redovisat sin rätt att använda Coconuts måste han också betala skatteböter, eller skattetillägg som det formellt heter, på 40 procent av skatten på kapitalinkomsten.

Med ränta blir det 3,3 miljoner kronor som Leksell ska betala i skatt och skatteböter.

I sina synpunkter till Skatteverket uppger Laurent Leksell att den hyra han betalat för att disponera yachten för 2015 och 2016 motsvarar en marknadsmässig hyra för en hel säsong och inte för några veckor som Skatteverket har kommit fram till.

Leksell: Beslutet har överklagats

Han anser att "Skatteverket har missuppfattat såväl de faktiska omständigheterna som vad som är att betrakta som ett marknadsmissigt pris för att hyra en yacht av samma eller liknande slag på motsvarande villkor". Laurent Leksell vill inte kommentera saken ytterligare, men hälsar via Elektas presskontakt Oskar Bosson att Skatteverkets beslut är överklagat.

– Ärendena ligger nu i förvaltningsrätten. Larry vill inte kommentera mer innan det är avgjort där.

Var femte år, när ett nytt val till Europaparlamentet ska hållas, återupptäcker de svenska politiska partierna EU. Om väljarna har svårt att hänga med när partierna ger sig i kast med det EU som man struntat i sedan det var EU-val sist, är det inget mot förvirringen för oss EU-nördar. I år gick avsparken med KD:s fräcka slogan "Make EU lagom again." Det lät ju misstänkt likt vad svenska politiker alltid brukar säga; "EU ska inte lägga sig i så mycket." Men, nej. Toppkandidaten Sara Skyttedal förklarade i stället att hon vill ta bort vetot i utrikespolitiken och övergå till majoritetsomröstning. Mer makt till EU, alltså.

KD vill ge mer makt till EU

Ebba Busch Thor höjde sedan budet med att KD vill att EU ska granska och godkänna ny kärnkraft (vilket varje land gör själv i dag).

KD har visserligen också ett antal nej men flera går till förslag som ingen föreslagit (EU-beskattningsrätt, löneskatt, centraliserad a-kassa, europeisk bostadspolitik).

Och bland sakerna som KD vill att EU borde börja med, finns en del som EU redan gör (förhandla om internationell flygskatt på bränsle, föra in flyget i utsläppshandeln, avskaffa exportstöden för jordbruksvaror).

Snorri Sturluson

„Skáldskaparmál“

OLD NORSE

1. Ægir sækir heim æsi.

Einn maðr er nefndr Ægir eða Hlér. Hann bjó í eyju þeiri, er nú er kölluð Hlésey. Hann var mjök fjölkunnigr. Hann gerði ferð sína til Ásgarðs, en æsir vissu fyrir ferð hans, ok var honum fagnat vel ok þó margir hlutir gervir með sjónhverfingum. Ok um kveldit, er drekka skyldi, þá lét Óðinn bera inn í höllina sverð ok váru svá björt, at þar af lýsti, ok var ekki haft ljós annat, meðan við drykkju var setit.

Þá gengu æsir at gildi sínu, ok settust í há sæti tólf æsir, þeir er dómendr skyldu vera ok svá váru nefndir: Þórr, Njörðr, Freyr, Týr, Heimdallr, Bragi, Víðarr, Váli, Ullr, Hænir, Forseti, Loki. Slíkt sama ásynjur: Frigg, Freyja, Gefjun, Iðunn, Gerðr, Sigyn, Fulla, Nanna. Ægi þótti göfugligt þar um at sjást. Veggþili öll váru þar tjölduð með fögrum skjöldum. Þar var ok áfenginn mjöðr ok mjök drukkit. Næsti maðr Ægi sat Bragi, ok áttust þeir vtr drykkju ok orðaskipti. Sagði Bragi Ægi frá mörgum tíðendum, þeim er æsir höfðu átt.

2. Þjazi jötunn rænti Iðunni.

Hann hóf þar frásögn, at þrír æsir fóru heiman, Óðinn ok Loki ok Hænir, ok fóru um fjöll ok eyðimerkr, ok var illt til matar. En er þeir koma ofan í dal nakkvarn, sjá þeir óxnaflokk ok taka einn uxann ok snúa til seyðis. En er þeir hyggja, at soðit mun vera, raufa þeir seyðinn, ok var ekki soðit. Ok í annat sinn, er þeir raufa seyðinn, þá er stund var liðin, ok var ekki soðit. Mæla þeir þá sín á milli, hverju þetta mun gegna.

Þá heyra þeir mál í eikina upp yfir sik, at sá, er þar sat, kvaðst ráða því, er eigi soðnaði á seyðinum. Þeir litu til, ok sat þar örn ok eigi lítill.

Þá mælti örninn: „Vilið þér gefa mér fylli mína af uxanum, þá mun soðna á seyðinum.“

Þeir játa því. Þá lætr hann sígast ór trénu ok sezt á seyðinn ok leggur upp þegar it fyrsta lær uxans tvað ok báða bóguna.

Þá varð Loki reiðr ok greip upp mikla stöng ok reiðir af öllu afli ok rekr á kroppinn erninum. Örninn bregzt við höggit ok flýgr upp. Þá var föst stöngin við bak arnarins, en hendr Loka við annan enda stangarinnar. Örninn flýgr hátt svá, at fætr Loka taka niðr grjót ok urðir ok við, en hendr hans, hyggr hann, at slitna munu ór öxlum. Hann kallar ok biðr allþarfliga örninn friðar. En hann segir, at Loki skal aldri lauss verða, nema hann veiti honum svardaga at koma Iðunni út of Ásgarð með epli sínu, en Loki vill þat. Verðr hann þá lauss ok ferr til lagsmanna sinna, ok er eigi at sinni sögð fleiri tíðendi um þeira ferð, áðr þeir koma heim.

En at ákveðinni stundu teygir Loki Iðunni út um Ásgarð í skóg nökkurn ok segir, at hann hefir fundit epli þau, er henni munu gripir í þykkja, ok bað, at hon skal hafa með sér sín epli ok bera saman ok hin. Þá kemr þar Þjazi jötunn í arnarham ok tekr Iðunni ok flýgr braut með ok í Þrymheim til bús síns.

3. Loki náði Iðunni ok dráp Þjaza.

En æsir urðu illa við hvarf Iðunnar, ok gerðust þeir brátt hárir ok gamlir. Þá áttu þeir æsir þing, ok spyrr hverr annan, hvat síðast vissi til Iðunnar, en þat var sét síðast, at hon gekk út ór Ásgarði með Loka. Þá var Loki tekinn ok færðr á þingit, ok var honum heitit bana eða píslum. En er hann varð hræddr, þá kvaðst hann mundu sækja eftir Iðunni í Jötunheima, ef Freyja vill ljá honum valshams, er hon á.

Ok er hann fær valshaminn, flýgr hann norðr í Jötunheima ok kemr einn dag til Þjaza jötuns. Var hann róinn á sæ, en Iðunn var ein heima. Brá Loki henni í hnotarlíki ok hafði í klóm sér ok flýgr sem mest. En er Þjazi kom heim ok saknar Iðunnar, tekr hann arnarharminn ok flýgr eftir Loka, ok dró arnsúg í flugnum. En er æsirnir sá, er valrinn flaug með hnotina ok hvar örninn flaug, þá gengu þeir út undir Ásgarð ok báru þannig byrðar af lokarspánum. Ok þá er valrinn flaug inn of borgina, lét hann fallast niðr við borgarvegginn. Þá slógu æsirnir eldi í lokarspánuna, en örninn mátti eigi stöðva sik, er hann missti valsins. Laust þá eldinum í flöri arnarins, ok tók þá af fluginn. Þá váru æsirnir nær ok drápu Þjaza jötun fyrir innan ásgrindr, ok er þat víg allfrægt.

En Skaði dóttir Þjaza jötuns, tók hjálm ok brynju ok öll hervápn ok ferr til Ásgarðs at hefna föður síns. En æsir buðu henni sætt ok yfirbætr ok it fyrsta, at hon skal kjósa sér mann af ásum ok kjósa at fótum ok sjá ekki fleira af.

Þá sá hon eins manns fætr forkunnarfagra ok mælti: „Þenna kýs ek. Fátt mun ljótt á Baldri.“

En þat var Njörðr ór Nóatúnunum.

Þat hafði hon ok í sættargerð sinni, at æsir skyldu þat gera, er hon hugði, at þeir skyldu eigi mega, at hlægja hana. Þá gerði Loki þat, at hann batt um skegg geitar nökkurrar ok öðrum enda um hreðjar sér, ok létu þau ýmsi eftir ok skrækði hvárt tveggja hátt. Þá lét Loki fallast í kné Skaða, ok þá hló hon. Var þá ger sætt af ásanna hendi við hana.

4. Af ætt Þjaza.

Svá er sagt, at Óðinn gerði þat til yfirbóta við Skaða, at hann tók augu Þjaza ok kastaði upp á himin ok gerði af stjörnur tvær.

Þá mælti Ægir: „Mikill þykkir mér Þjazi fyrir sér hafa verit, eða hvers kyns var hann?“

Bragi svarar: „Ölvaldi hét faðir hans, ok merki munu þér at þykkja, ef ek segi þér frá honum. Hann var mjök gullauðigr. En er hann dó ok synir hans skyldu skipta arfi, þá höfðu þeir mæling á gullinu, er þeir skiptu, at hverr skyldi taka munnfylli sína ok allir jafnmargar. Einn þeira var Þjazi annarr Iði, þriði Gangr. En þat höfum vér orðtak nú með oss at kalla gullit munntal þessa jötna, en vér felum í rúnum eða í skáldskap svá, at vér köllum þat mál eða orð eða tal þessa jötna.“

Þá mælti Ægir: „Þat þykkir mér vel fólgt í rúnum.“

5. Upphaf Suttungamjaðar.

Ok enn mælti Ægir: „Hvaðan af hefir hafzt sú íþrótt, er þér kallið skáldskap?“

Bragi svarar: „Þat váru upphöf til þess, at goðin höfðu ósætt við þat fólk, er Vanir heita. En þeir lögðu með sér friðstefnu ok settu grið á þá lund, at þeir gengu hvártveggju til eins kers ok spýttu í hráka sínum. En at skilnaði þá tóku goðin ok vildu eigi láta týnast þat griðamark ok sköpuðu þar ór mann. Sá heitir Kvasir. Hann er svá vitr, at engi spyrr hann þeira hluta, er eigi kann hann órlausn.

Hann fór víða um heim at kenna mönnum fræði, ok þá er hann kom at heimboði til dverga nökkurra, Fjalars ok Galars, þá kölluðu þeir hann með sér á einmæli ok drápu hann, létu renna blóð hans í tvað ker ok einn ketil, ok heitir sá Óðrerir, en kerin heita Són ok Boðn. Þeir blendu hunangi við blóðit, ok varð þar af mjöðr sá, er hverr, er af drekk, verðr skáld eða fræðamaðr. Dvergarnir sögðu ásum, at Kvasir hefði kafnat í mannviti, fyrir því at engi var þar svá fróðr, at spyrrja kynni hann fróðleiks.

Þá buðu þessir dvergar til sín jötni þeim, er Gillingr heitir, ok konu hans. Þá buðu dvergarnir Gillingi at róa á sæ með sér. En er þeir fóru fyrir land fram, reru dvergarnir á boða ok hvelfðu skipinu. Gillingr var ósyndr, ok týndist hann, en dvergarnir réttu skip sitt ok reru til lands. Þeir sögðu konu hans þenna atburð, en hon kunni illa ok grét hátt. Þá spurði Fjalarr hana, ef henni myndi hugléttara, ef hon sæi út á sæinn, þar er hann hafði týnt, en hon vildi þat. Þá mælti hann við Galar, bróður sinn, at hann skal fara upp yfir dyrrnar, er hon gengi út, ok láta kvernstein falla í höfuð henni, ok talði sér leiðast óp hennar. Ok svá gerði hann.

Þá er þetta spurði Suttungr jötunn, sonr Gillings, ferr hann til ok tók dvergana ok flytr á sæ út ok setr þá í flæðarsker. Þeir biðja Suttung sér lífsgriða ok bjóða honum til sættar í fódurgjald mjöðinn dytra, ok þat verðr at sætt með þeim. Flytr Suttungr mjöðinn heim ok hirðir, þar sem heita Hnitbjörg, setr þar til gæzlu dóttur sína, Gunnlöðu. Af þessu köllum vér skáldskap Kvasis blóð eða dvergadrekku eða fylli eða nökkurs konar lög Óðreris eða Boðnar eða Sónar eða farskost dverga, fyrir því at sá mjöðr flutti þeim fjórlausn ór skerinu, eða Suttungamjöld eða Hnitbjargalögr.“

Þá mælti Ægir: „Myrkt þykkir mér þat mælt at kalla skáldskap með þessum heitum. En hvernig kómuzt þér æsir at Suttungamiði?“

6. Hversu Óðinn komst at miðinum.

Bragi svarar: „Sjá saga er til þess, at Óðinn fór heiman ok kom þar, er þrælur nú slógu hey. Hann spyrr, ef þeir vili, at hann brýni ljá þeira. Þeir játa því. Þá tekr hann hein af belti sér ok brýndi ljána, en þeim þótti bíta ljárnir miklu betr ok föluðu heinina, en hann mat svá, at sá, er kaupa vildi, skyldi gefa við hóf. En allir kváðust vilja ok báðu hann sér selja,

Þröst Helgason „Hjartað í miðju alls“

ICELANDIC

HALLDÓR LAXNESS kvaddi sér fyrst hljóðs sem rithöfundur árið 1919 með skáldsögunni Barni náttúrunnar. Halldór var aðeins sautján ára þegar bókin kom út en það mátti samt ekki tæpara standa því, eins og hann sagði sjálfur frá, fékk hann vitrun fyrir dyr-um úti þegar hann var sjö ára um að hann myndi deyja á sautjándra ári.

Vorið 1918 var ég semsé orðinn sextán vetra og lítil tími til stefnu. Ekki var ég fyrir kominn heim af gagnfræðaprófi þetta vor en ég tók til óspiltra mála að skrifa þá bók sem á reið að eftir mig lægi þegar liði upp af mér, vonandi í leiftri af himni, næsta vor. Bókina ætlaði ég að grundvalla á sýn merkilegrar stúlku sem einusinni hafði horft á mig án þess að mæla orð, einsog á myndinni af Dante þegar hann mætti Beatrice á brúarsporðinum við Arnó–fljót og hvorugt mælti orð. Eftir það hafði ég gert því skóna að öll viska heimsins mundi búa í svona stúlku; amk birtast gegnum hana; þó er það von mín að slíkrar stúlku hafi beðið skemmtilegri ævi en sú sem boðuð er stúlkunni í Barni náttúrunnar. Kanski skiptir það ekki máli; nema þetta var skáldsagan sem ég hafði heitstrengt að skrifa áður en ég yrði sautján ára; deya síðan glaður.

Bókin hlaut góðar viðtökur hjá gagnrýnendum. Jakob Jóhannesson Smári sagði í grein í Skírni að engum þyrfti að dyljast að höfundur Barns náttúrunnar væri efni í skáld þótt verkið hefði nokkra galla; „.... grunar mig, að hann eigi eftir að auðga íslenskar bókmenntir með góðum skáldskap, ef honum endist aldur og heilsa.“ Í Alþýðublaðinu birtist einnig ítarlegur ritdómur eftir Arnfinn Jónsson sem, eins og Jakob, gerir smávægilegar athugasemdir við bókina, en segist telja að vænta megí hins besta frá höfundinum „þegar honum vex aldur og viska“. Arnfinnur bætir svo þessum orðum við: „Og hver veit nema að Halldór frá Laxnesi eigi eftir að verða óskabarn íslensku þjóðarinnar.“

Æskuár þreifað fyrir sér

Halldór Laxness fæddist í steinbæ á Lauga-vegi 32 í Reykjavík 23. apríl 1902. Á þessum árum var Reykjavík aðeins þorp sem um 10% þjóðarinnar bjuggu í, jafnmargir bjuggu í smábæjum víða um landið en 80% í sveitum. En Reykjavík stækkaði ört næstu áratugin. Þar bjó þriðjungur þjóðarinnar árið 1940, annar þriðjungur bjó þá í öðrum bæjum en aðeins um 40% í sveitum. Upp úr aldamótunum var Reykjavík í öða önn að verða miðstöð íslensks þjóðlífs, hún varð miðpunktur viðskipta, stjórnmála og menningar. Halldór staldraði hins vegar stutt við í verðandi höfuðstað landsins. Þegar hann var þriggja ára flutti hann ásamt foreldrum sínum upp í Mosfellsdal þar sem þau hófu búskap í Laxnesi.

Halldór var sonur Guðjóns Helga Helgasonar, bónda og vegaverkstjóra, og Sigríðar Halldórsdóttur húsfreyju. Bæði voru þau listhneigð. Guðjón lék á fíflu og var söngmaður

góður eins og Sigríður. Halldóri var ungum haldið að tónlistariðkun, lærði hann meðal annars á píanó en einnig naut hann tilsagnar í dráttlist hjá ekki ómerkari listmálara en Þórarni B. Þorlákssyni. En skáldhneigðin varð öllu öðru yfirsterkari og á þrettándra ári hafði Halldór skrifað sexhundruð blaðsíðna reyfara, sem hann kallaði svo, „reyfara á móti Endurlausnarkenningunni og frú Torfhildi Hólmi“. Sagan hét Afturelding og hefur ekkert varðveist af handriti hennar; sagði Halldór að hann hefði gefið hana upp á bátinn er hann fermdist enda hefði sumt í henni ekki samræmst þankagangi kristinna manna.

Áhrif gamalla kvenna á skáld hafa orðið eins konar leiðarminni í íslenskum bókmenntum frá því að Halldór Laxness hélt því fram að móðuramma sín, Guðný Klængsdóttir, hefði haft mest áhrif á skáldskap sinn en ekki einhver bókmenntapáfinn, stórskáld eða hugsuður. Halldór gerði íslenskar ömmur að bókmenntalegri stærð sem yngri höfundar hafa svo oft vísað í. Hann sagði að amma sín hefði ekki aðeins kennt honum að segja sögu heldur hefði hann einnig numið íslensku af hennar vörum, þá kjarnmiklu íslensku sem ömmur í gegnum aldirnar hafa varðveitt og borið frá kynslóð til kynslóðar. Það var þessi alþýðlega menntun úr ríkulegum sjóði amma allra kynslóða sem Halldór vildi halda fram að hefði mótað hans skáldskap. Og svo mikið er víst að það var ekki hinn hefðbundni skólavegur sem skóp Halldór Laxness.

Halldór sótti nám við Menntaskólann í Reykjavík en undi sér illa; þótti honum lítið gagn vera af þeim fróðleik sem nemendur þar áttu að innþróa en sagðist þó hafa lært miklu meira þar en hann gerði sér grein fyrir í fyrstu, og það „með því einu að sitja þarna geispandi af utanviðsigheitum, og sjá alt í þoku kringum sig.“ Halldór hafði aðeins setið í liðlega hálfan vetur í skólanum þegar hann þoldi ekki lengur við; hann tók þá ákvörðun að leita sér frekar þekkingar með því að skoða heiminn með eigin augum. Snemmsumars árið 1919 hélt hann því til Kaupmannahafnar eins og svo margir landar hans höfðu gert. Næstu ár var Halldór lengst af á eirðarlausu flakki um Evrópu sem var í sárum eftir heimsstyrjöldina. En árið 1922 fann hann sér athvarf í þessum sundraða heimi hjá Benediktismunkum í Clervaux–klaustri í Lúxemborg. Þar skírðist hann til kaþólskrar trúar árið eftir og tók sér dýrlingsnafnið Kiljan eftir írskum píslarvotti.

Þótt guðsorð og nám í tungumálum og bókmenntum tæki sinn tíma hélt Halldór áfram að skrifa. Hann hafði skrifað handrit að Rauða kverinu veturinn 1921 til 1922 og ári síðar kom út smásagnasafnið, Nokkrar sögur. Í klaustrinu skrifaði hann svo sína aðra skáldsögu, mikla að vöxtum sem nefnist Undir Helgahnúk. Þetta er bernskusaga og lýsir þroskaferli drengs frá fæðingu til fermingar. Trúarlegar vangaveltur eru áberandi í verkinu og á það raunar einnig við um næstu bækur Halldórs. Árið 1925 sendir hann frá

sér ritið Kaþólsk viðhorf þar sem hann svarar árásum vinar síns og skáldbróður, Þórbjergs Þórðarsonar, á kaþólska trú í Bréfi til Láru sem komið hafði út árið áður. Á sama tíma og hann vann að varnarritinu um kaþólskuna skrifaði Halldór bók sem kom ekki út fyrr en um aldarfjórðungi síðar, Heiman eg fór, og var „sjálfsmynd æskumanns“, eins og hann lýsti henni sjálfur. Árið 1927 kom svo út sú bók sem telst fyrsta stórvirki Halldórs, sú bók sem margir hafa talið marka upphaf nútímans í íslenskum bókmenntum, Vefarinn mikli frá Kasmír.

Vefarinn mikli kom eins og vindsveipur inn í lognmollu íslenskra bókmennta á þriðja áratugnum. Það varð uppi fótur og fit og ein frægustu orð íslenskra bókmennta skrifa féllu: „Loksins, loksins tilkomumikið skáldverk, sem rís eins og hamraborg upp úr flatneskju íslenskrar ljóða– og sagna–gerðar síðustu ára! Ísland hefur eignast nýtt stórskáld og það er blátt áfram skylda vor að viðurkenna það með fögnuði.“ Það var Kristján Albertsson sem taldi rétt að hringja þannig inn nýja tíma í íslenskum bókmenntum við útkomu þessarar „ógurlegu bókar“, eins og Jóhannes S. Kjarval kallaði Vefarann mikla í ritdómi.

Vefarinn mikli er að mörgu leyti ófullkomið verk, byggingin er sundurlaus og persónusköpun ómarkviss. Engu að síður býr það yfir gríðarlegum áhrifamætti og það jafnvel þótt rúm sjötíu ár séu liðin frá því það kom fyrst út árið 1927. Ástæða þessa er ekki aðeins sú að verkið vekur máls á mörgum helstu spurningum mannlegrar tilvistar á tuttugustu öld heldur einnig og kannski umfram allt vegna þess með hvaða hætti það er gert. Frásagnarhátturinn ber nýrri heimsmynd eftirstíðsáranna glögggt vitni; hann er sundurtættur, margbrotinn og ófyrirséður, stundum jafnvel reikandi eins og hann sé óviss um markmið sitt en alltaf ertandi.

Óreiða tímans er ofin inn í verkið. Í því fer Halldór á kostulegt flandur um hugmyndafraðilegt svið samtímans; trúmál eru ofarlega á baugi, átök góðs og ills, sömuleiðis sósíalismi, umræða um stöðu konunnar og kvenhatur, nútímalist og ekki síst tilvistarvandi mannsins í nýjum, grimmar og óskiljanlegri heimi. Sagan segir frá átökum ungs, gáfaðs og listhneigðs manns, Steins Elliða, við þennan heim og tilveru sína í honum. Í eirðarlausri leit sinni að fótfestu hafnar hann að endingu í faðmi kaþólskrar kirkju. Þar finnur hann tilgang lífs síns og þegar konan sem hann elskar kemur að finna hann og endurheimta vísar hann henni á bug með þeim orðum að guð einn sé sannur: „Veslings barn! sagði hann, og svipur hans var forkláraður svo hún hafði aldrei séð neitt fegra á ævi sinni. Maðurinn er blekking. Farðu og leitaðu guðs skapara þíns því alt er blekking nema hann.“

Sjálfstæðisflokkur endurgreiðir framlag Neyðarlínunnar

ICELANDIC

FRAMKVÆMDASTJÓRI Sjálfstæðisflokksins segir, að flokksnum hafi orðið á mistök árið 2007 þegar hann þáði fjárframlög frá fyrirtækjum í opinberri eigu. Hefur flokkurinn þegar endurgreitt 300 þúsund króna framlag, sem hann fékk frá Neyðarlínunni og segir að öll framlög, sem stangist á við lög, verði endurgreidd.

Í yfirlýsingu frá Andra Óttarssyni, framkvæmdastjóra Sjálfstæðisflokksins, segir að lög um fjármál stjórnmalaflokka hafi verið sett árið 2006 og þar hafi m.a. verið settar skorður við því hverjir meggi leggja stjórnmalaflokkum til fjárframlög.

„Í ljós hefur komið að flestir flokkanna fóru á svig við ákvæði laganna hvað það varðar að þiggja framlög frá fyrirtækjum eða félögum í opinberri eigu. Sjálfstæðisflokknum urðu á nokkur slík mistök árið 2007 og veitti flokkurinn þannig viðtöku framlögum sem hann hefði með réttu átt að hafna þar sem um var að ræða félög í meirihlutaeigu hins opinbera. Í 6. gr. laganna er kveðið á um að slíkum aðilum sé óheimilt að styrkja stjórnmalaflokka,“ segir m.a. í yfirlýsingu Andra.

Alþjóðaviðskiptastofnunin, WTO, áætla að magn alþjóðlegra viðskipta dragist saman um 9% á yfirstandandi ári samanborið við síðasta ár. Er þetta mesti samdráttur sem mælst hefur milli ára frá lokum síðari heimsstyrjaldar.

„Hrun í eftirspurn, sem stafar af mesta efnahagssamdrætti á áratugi, mun leiða til samdráttar í útflutning um 9% að magni til árið 2009. Er það mesti samdráttur sem orðið hefur frá síðari heimsstyrjöld,“ segir WTO í nýrri heimsviðskiptaspá.

Að minnsta kosti 25 létust í dag þegar sjálfsmorðsárás var gerð á fólk við jarðarför í héraðinu Diyala í norðasturhluta Íraks. Nokkrir særðust. Al-Qaeda liðar hafa gert nokkrar árásir á svæðinu undanfarið.

Líkleg ástæða árásarinnar í dag er talin sú að stjórnmalamaður að nafni Hamid Hudada var við jarðarförina. Ekki er vitað hvort hann er einn hinna látnu.

Fulltrúar bandaríska rafbílaframleiðandans Tesla áttu fundi með íslenskum embættismönnum í stjórnkerfinu og á sveitarstjórnstiginu áður tekin var ákvörðun um að opna útibú á Íslandi og auglýsa fimm lausar stöður.

Rafbílur eru orðinn raunhæfur kostur þar sem verð á slíkum bílum hefur lækkað á síðustu árum. Einn útbreiddasti hreini rafbíllinn hér á landi er Nissan Leaf en nýr slíkur bíll kostar 4,2 milljónir króna.

„Nú er Ísland í öðru sæti í rafbílavæðingunni á heimsvísu miðað við höfðatölu. Við erum að rafbílavæðast hraðar en önnur lönd ef Noregur er undanskilinn,“ segir Jóhann G. Ólafsson formaður Rafbílasambands Íslands.

Tesla hyggst opna útibú og verslun á Íslandi og er undirbúningur vegna þessara áforma kominn á fullan skrið. Tesla auglýsti á dögunum fimm lausar stöður til umsóknar í Reykjavík.

Undirbúningurinn hefur staðið yfir lengi og samkvæmt upplýsingum Stöðvar 2 áttu fulltrúar Tesla fundi með embættismönnum í stjórnkerfinu og á sveitarstjórnarstiginu áður en tekin var ákvörðun um opnun hér. Áhuginn virðist þó algjörlega sjálfsprottinn. Fulltrúar Tesla funduðu meðal annars með Stefáni Eiríkssyni borgarritara og starfsmönnum Orkuveitu Reykjavíkur í sitt hvoru lagi.

Even Sandvold Roland, talsmaður Tesla í Noregi, segir að Ísland hafi mikla möguleika á að verða fyrsta þjóðin sem selji eingöngu bifreiðar sem eru lausar við kolefnisútblástur. Samsetning loftslags og endurnýjanlegrar orku geri það að verkum að Ísland sé kjörið fyrir rafbíla. Framtíðarsýn Tesla sé að flyta fyrir orkuskiptum og Ísland gæti leikið mikilvægt hlutverk í því sambandi.

Það er orðið raunhæft að eiga rafbíl á Íslandi því hægt er að keyra hringinn í kringum landið á slíkum bílum eftir að hleðslustöð fyrir rafbíla var opnuð við Mývatn. Þá er frekari fjárfesting innviða á döfinni í fjölmörgum sveitarfélögum á höfuðborgarsvæðinu og á landsbyggðinni.

Þór Þorlákshöfn sendi í dag opið bréf til KKÍ, Körfuknattsleiksambands Íslands, en í bréfunni er farið yfir viðan völl. Vefmiðillinn Karfan.is birtir bréfið á síðu sinni.

Þar er þó aðallega kvartað sárum undan vinnubrögðum Tindastóls en fyrr í vikunni skrifaði þjálfarinn Baldur Þór Ragnarsson undir samning við Tindastól til þriggja ára en hann kemur frá Þórsurum.

Bréfið í heild sinni má lesa hér að neðan en ef gripið er niður í yfirlýsinguna er meðal annars talað um að „þessi vinnubrögð forkastanleg og svartur blettur á hreyfingunni.“

Einnig er talað um hvernig ÍR hefði staðið sig í úrslitakeppninni þennan veturinn og segja Þórsarar að ÍR og Þór hafi staðið í ginum ljónsins en peningaliðin hafi að endingu unnið.

Hugrenningar stjórnar Þórs Þorlákshafnar í lok tímabils í kjölfar ólíðandi vinnubragða félags innan raða hreyfingarinnar.

Samningsbundnir leikmenn/þjálfarar og villta vestrið

Kveikjan að þessu bréfi er eins og hreyfingin veit sú staða sem við Þórsarar í Þorlákshöfn stóðum frammi fyrir þegar stjórn körfuknattleiksdeildar Tindastóls hikar ekki við að hafa samband og hefja viðræður við samningsbundinn þjálfara liðs okkar án nokkurs samráðs við stjórn Þórs. Annar vinkill á þessu máli er sá trúnaðarbrestur sem verður, eftir að stjórn Tindastóls hefur lagt af stað í þessar samningaviðræður við þjálfarann, að leikmenn Þórs fái fréttir af málinu frá stjórnarmanni Tindastóls, norðan heiða.

Fólk er orðlaust og sárt yfir þessu ferðni og neitar að trúa því að svona vinnubrögð séu allajafna viðhöfð í hreyfingunni. Sagan segir að þessi vinnubrögð hafi verið stunduð í mörg ár að leikmenn/þjálfarar hafi

fengið tilboð og önnur gylliboð þegar þeir eru samningsbundnir á miðju leiktímabili og jafnvel í úrslitakeppninni. Samtöl félaga við leikmenn og þjálfara lúta því engum reglum og eru þessi vinnubrögð forkastanleg og svartur blettur á hreyfingunni.

Engin viðurlög gilda þegar félög haga sér svona í hreyfingunni. Það er nauðsynlegt fyrir KKÍ að koma sér upp miðlægrri sýn á samningsstöðu leikmanna sem og þjálfara og má benda á að hjá KSÍ er þessi sýn aðgengileg á heimasíðu sambandsins. Það er mat stjórnar Þórs að stjórn KKÍ þurfi að setja skýrar reglur varðandi þessi mál hið fyrsta.

Á síðasta þingi KKÍ fengu lið sem skulda KKÍ ekki að koma til þingsins vegna bágrar fjárhagsstöðu og ekkert í umhverfinu á Íslandi segir að þetta sé að breytast. Það heyrast sögur um hvernig hin og þessi félög standi fjárhagslega og að félög standi ekki við gerða samninga við þjálfara og leikmenn og skuldi dómurum og KKÍ háar fjárhæðir. Það má ljóst vera að bilið á milli getu félaganna til að fjármagna deildirnar er að aukast og hvatarnir fyrir félögin, til að búa til umgjörð fyrir uppalla leikmenn, minnka þar sem miklu fljótlegri er bara að kaupa leikmennina og sækja þann stóra STRAX.

Ekki er víst að mikið verði eftir hjá félögunum þegar lykillleikmenn eða þjálfarar, samningsbundnir eða ekki, eru keyptir fyrir fúlgur fjár inni klúbba sem hafa nóg af peningum. Fjármagnið fer og er að fara í ríkari mæli í að kaupa meistaraflokk sem því miður kemur niður á litlu félögunum og þeirra uppbyggingarstarfi. Gæði yngriflokka starfs minnkar og það verður fækkun á sjálfbodaðliðum í hreyfingunni sem bugast af vinnu við að reyna að fjármagna.

Það er samt okkar tilfinning að staðan sé 1-0 fyrir sjálfbodaðliðanum. Þökk sé okkur og ÍR-ingum en bæði þessi lið komu bakdyrmegin inn í gin ljónanna og gáfu ekkert eftir. Bæði lið í dauðafæri að komast alla leið. Því miður stóð sjálfbodaðliðinn ekki eftir á toppnum en árangurinn hristi hressilega upp í hreyfingunni og sérfræðingunum sem veðjuðu eðlilega á aurinn.

Þessar hugrenningar okkar hafa verið á vörum margra í hreyfingunni en því miður ekki ratað inn í umræðuna á KKÍ þingum.

Er einhver stefnumótunarvinna í gangi innan stjórnar KKÍ sem fjallar um framtíðarsýn hreyfingarinnar og hvert við stefnum á komandi árum?

Erum við að stefna á atvinnumannadeild með 4-5 liðum eða er vilji til þess að verja sjálfbodaðliðsstarfið?

Guðný Jenny Ásmundsdóttir, markvörður ÍBV í Olís-deild kvenna í handbolta, hefur spilað sinn síðasta leik fyrir félagið en samningi hennar var sagt upp munnlega af formanni handknattleiksdeildar félagsins í búningsklefa karlaliðsins.

Þetta kemur fram í ítarlegu viðtali Ívars Benediktssonar við landsliðsmarkvörðinn í Morgunblaðinu í dag en þar vandar Guðný

Politiskar raðfestingar og ikki starvsfólkaviðurskipti

FAROESE

GUNVÁ VIÐ KELDU kennir seg noydda at koma við eini drúgvvari rættleiðing til mín, viðvíkjandi míni grein um politisku raðfestingarnar hjá samgonguni, ið hon stendur á odda fyri.

Hon sigur, at hon kennir seg noydda til hesa rættleiðing tí starvsfólkini í umsitingini ið ikki fáa vart seg, koma í eina óhepna stöðu.

Um undirritaða fór at tjakast um starvsfólkapolitikk í fjølmiðlunum, so hevði eg givið Gunvá rætt í hesum. Tað var als ikki tað, ið mín grein snúi seg um. Vit hava nógv dugnalig fólk í býráðsumsitingini og eg kundi ikki droymt um almennt at viðgjørt tey og teirra viðurskiptið. Hevur onkur skilt mína grein soleiðis so havi eg orða meg óheppi. Mín grein snúi seg tær politisku raðfestingarnar, ið samgongan ger, sum eg ikki eri samd við.

Haldi ikki at alt ið Gunvá førir fram um deildirnar er heilt rætt.

Viðvíkjandi Teknisku deild er tað rætt, at ein uppsøgn á % ársverk fór fram eftir at figgjarætlanin var samtykt. At uppraðfesta deildina við ½ ársverki av hesum samtykti figgjarnevndin, íroknað minnilutin at gera. Tann samtyktin merkti eina uppraðfesting av teknisku deild og ikki eina eykajáttan og tað er orðarætt tað, ið eg skrivaði, í míni grein. Havi ongastaðni nevnt orðið eykajáttan.

Viðvíkjandi Sosialu deild, so er stöðan tann at fólk hava sagt seg úr starvið svarandi til 1½ ársverk og 1 starv er ósett vegna farloyvi. Hetta gevur 2½ starv minni á sosialu deild eisini aftaná at figgjarætlanin var samtykt, júst sum á Teknisku deild. Hetta var afturat tí ½ starvinum ið deildin fekk álagt at spara og spardi.

Av hesum er ein persónur settur í ½ starv og restin % ársverk kemur man fram til við at niðurraðfesta eitt annað starv innan sosiala øki við 50% og geva viðkomandi uppgevvur í ½ tíð á deildini. Hetta kann illa kallast nøkur uppraðfesting av sosialu deild.

Minnilutin hevur síðan í januar roynt at fingið samgonguna at tikið undir við at lýsa eftir 1 starvsfólki (40 av 90 tímum), í staðin fyri ymiskar lappaloysnir. At tað nú sær út til at eydnast, er bert at fegnast um.

Høgni Hoydal hevur seinastu árin arbeitt við nýggjari fiskivinnuskipan, og mangan hava bylgjurnar gingið høgt í lögtinginum, tá orðaskifti um tey mongu uppskotini hava verið.

Í sendingini Nón í Kringvarpinum seinna-partin í gjár vildi Høgni Hoydal vera við, at lobbyisman hevur ávirkað so mikið nóg, at tey fyra stóru reiðaríni í Føroyum bara kundu havt sæti á tingi.

– Vit hava roynt at framt tað, sum man fór til val uppá, og tað sum samgonguskjalið segði, men eg havi enn einaferð fingið prógvað, hvussu sterk áhugamálini eru hjá nøkrum øgiliga stórum fyrirkum í Føroyum, segði Høgni Hoydal.

– Og har havi eg saknað, at onkur hevur torað at – eisini fjølmiðlarnir – onkuntíð at

spyrja um tað eru fyra fyrirkur í Føroyum, sum seta alla dagsskránnar, ella setur man ikki spurnartekin við tað, sum tey siga, spurdi Høgni Hoydal í sendingini.

Hann segði, at fólkaraðið í Føroyum er í vanda, tá tað blívur stýrt av peningaligum áhugamálum.

– Tí vit eru í vanda í Føroyum, at fólkaraðið blívur so stýrt av peningaligum áhugamálum, at oftani kann man hugsað sær, at tað hevði verið líka gott bara at havt fyrirkurnar sitandi á tingi, soleiðis sum lobbyisman hevur verið, segði Høgni Hoydal.

Sambandsflokkurin er framvegis størsti flokkur, tá føroyski veljarin verður spurður um, hvønn flokk hann fer at velja til fólkatingsvalið.

Mikudagin, dagin eftir at Lars Løkke Rasmussen, forsætisráðharri hevði skrivað út fólkatingsval at vera 5. juni, spurdi Spyr.fo 500 veljarar um hvønn tey fóru at velja til komandi fólkatingsval.

Og eins og í kanningunum frammanundan eru flest, sum siga seg atkvøða fyri Sambandsflokkinum, sum sostatt stendur til at fáa fyrsta mann valdan.

Men í kanningini stendur Tjóðveldi at fáa annan mannin.

Stendur á jøvnum

Sigast skal tó, at tað stendur mest sum á jøvnum millum Tjóðveldi og Javnaðarflokkin. Tjóðveldi fær 23,7 prosent og Javnaðarflokkurin 23,6 prosent. Og við eini óvissu á 1,3 og 3,8 prosentstig tykist spenningurin at kunna varðveitast heilt fram til fólkatingsvalið.

Ein sannroynd er tað tó, at Tjóðveldi hevur stóra framgongd í hesi seinastu veljara-kanningini. Seinast var Tjóðveldi fjórðursti flokkur tá spurt varð til fólkatingsvalið, men nú hevur Tjóðveldið yvirhálað bæði Fólka-flokkin og Javnaðarflokkin, vísir kanningin hjá Spyr.fo.

Rættiliga áhugavert er eisini at staðfesta, at Sambandsflokkurin – tá spurt verður til fólkatingsvalið – fær meira enn fjórðu hvørja atkvøðu, meðan flokkurin – tá spurt varð til lögtingsvalið 25. apríl – einans fekk sløk 18 prosent av veljarunum og var fjórðorstur.

Fólkaflokkurin gongur aftur

Áhugavert í nýggju kanningini er eisini at siggja, at allir flokkaruttan ein hava framgongd. Tað er bara Fólkaflokkurin, sum gongur aftur, og tað hevur hann gjørt stórgutt síðan Spyr.fo byrjaði at spyrja veljaran um fólkatingsval í februar mánaði.

Ein orsök til at allir hinir flokkarnir ganga fram er helst, at nakrar atkvøður ganga leysar, nú Miðflokkurin júst hevði boðað frá, at hann ikki fór at stilla upp til fólkatingsvalið.

Miðflokkurin fekk 3,4 prosent av atkvøðunum í kanningini 25. apríl. Tølini vísa ikki beinleiðis, hvaðar miðflokkatkvøðurnar fara, men tað sær so ikki út til at tær fara til Fólkaflokkin.

Sjálvstýrið nógv minst

Spennandi spurningurin er eisini, um

óvæntaða listabragdið hjá Jógvani Skorheim, formanni Sjálvstýris, um ikki at gera brúk at fólkatingssessinum, um Sjálvstýrið verður valt, fór at fáa ávirkan.

Kann vera, men flokkurin gongur fram við 0,4 prosentstigum úr 1,8 til 2,2 prosent og er framvegis nógv hin minsti flokkurin og tykist sostatt ikki enn at hava nakran týðning í stríðnum um teir báðar føroysku fólkatingssessirnar.

Sigast skal, at tað kanningin vísir, at 31,4 prosent ikki ætla sær á val til Fólkatingið. Hetta er tað sum í seinastu kanning. Hinegin eru fleiri, sum siga seg ikki hava tikið stöðu – 12,9 prosent nú og 9,6 prosent 25. apríl. Eisini eru nakað fleiri, sum fara at atkvøða blankt. Seinast søgdu 1,0 prosent seg fara at avlevera blankan seðil, nú eru tey 1,6 prosent.

Stendur tað til føroyska veljaran, so er ein greið ábending um, at føroyingar heldur vilja hava vinstramannin Lars Løkke Rasmussen til forsætisráðharra í Danmark enn sosialdemokratinn Mette Frederiksen.

Tað vísir ein kanning, sum Spyr.fo hevur gjørt fyri Portalin.

Spyr.fo spurdi í gjárkvøldið 500 føroyskar veljarar um hvat tey fóru at velja á fólkatingsvalinum 5. juni.

Úrslitið av teirri veljara-kanningini verður kunngjørt á Portalinum í kvøld.

Í sama viðfangi vóru tey spurdu eisini biðin um at taka stöðu til henda spurningin: "Hvør heldur tú skal vera danskur statsministari eftir fólkatingsvalið?"

Næstan helmingurin, 44 prosent setti sín kross fyri núverandi forsætisráðharran og leiðaran fyri 'bláa blokkinum', Lars Løkke Rasmussen frá Vinstraflokkinum.

36 prosent søgdu seg ikki vita. Og 20 prosent mæltu til leiðaran fyri 'reyðum blokki', forkvinnuna í danska javnaðarflokkinum Mette Frederiksen.

– Vit fáa eina stabila skipan. Man er vanir við tað, sum er. Tað er gott um dagatalið fer upp, og man kann liva við tí, um tað fer niður, tí talan er bara um fimm prosent.

Tað sigur Hanus Hansen, reiðari, við Portalin eftir tíðindafundin í morgun, har tilmælið um umsitignarætlan av fiskiskapinum á føroysku landgrunninum varð lagt fram.

Talan er um eitt tilmæli, sum semja er um ímillum bæði vinnuna og havstovuna. Í dag er tað so, at ein fiskidaganevnd umboðað av vinnuni, letur tilmælið afturat tí, sum havstovan er komin við, men hetta verður ikki í framtíðini. Nú verður tað einans tilmælið frá Havstovuni, sum avgerð dagatalið. Landsstýrismaðurin ásetur tað, men hann skal í útgangsstøðinum halda seg til tilmæli frá Havstovuni. Hevur vinnan ikki latið stórt vald frá sær?

– Tað haldi eg ikki. Tað er neyðugt, at vit arbeiða saman, um vit skulu fáa altjóða góðkenning av fiskiskapinum. Nú er ein søguligur móguleiki, tí toska- og hýsustovnurin kemur fyri seg við rúkandi ferð beint nú, greiðir Hanus Hansen frá. Hann sigur,

Krasznahorkai László

»Az ellenállás melankóliája«

HUNGARIAN

MINTHOGY A FAGYBA dermedt dél-alföldi településeket a Tiszától majdnem a Kárpátok lábáig összekötő személyvonat a sínek mentén tanácstalanul ógyelgő vasutas zavaros magyarázatai s a peronra idegesen ki-kiszaladó állomásfőnök egyre határozottabb ígéretei ellenére sem érkezett meg („Hát, kérem, ez megint fölszívódott...” – legyintett kajánul savanyú képpel a vasutas), a mindössze két, csupán efféle, úgynevezett „különleges esetben” pályára ereszthető rozszant, fapados vagonból és egy kiöregedett, beteg 424-esből összeállított mentesítő szerelvény a rá amúgy sem vonatkozó s máskülönben is hozzávetőleges menetrendhez képest jó másfél óras késéssel indult csak el, hogy a nyugat felől hiába várt személy elmaradását meglehetősen közönnyel és tétova beletörődéssel fogadó helybéliek ily módon mégiscsak célhoz érjenek a szárnyvonal még hátralévő, közel ötven kilométeres útján. Mindez már senkit sem lepett meg igazán, hiszen az uralkodó állapotok természetesen ugyanúgy éreztették hatásukat a vasúti közlekedésben, mint bármi másban: a megszokások rendje megkérdőjeleződött, a mindennapi beidegződéseket szétzilálta egy megfélekméletlenül terebélyesedő zűrzavar, a jövő alattomos, a múlt felidézhetetlen, a hétköznapi élet működése pedig kiszámíthatatlan lett, egészen a belenyugvásig, amikor már az sem elképzelhetetlen, hogy egyetlen ajtó nem nyílik többé, és a földben a búza befelé nő, mert a bomlasztó ártalomnak csupán a tünetei voltak észlelhetők, az ok fölmérhetetlen és megfoghatatlan maradt, így aztán egyebet nem is lehetett tenni, mint szívósan rávetetni mindarra, ami még megragadható, amiként tették most is az emberek, a falu állomásán, a jogos, de többnyire korlátozott üllőhelyek reményében megrohamozván a fagytól nehezen nyíló ajtókat. A fölösleges küzdelemből (mert állva, mint nemsokára kiderült, senki nem maradt) a szokásos téli rokonlátogatása után épp hazafelé igyekvő Pflaumné is jócskán kivette a részét, s mire félretaszalgálva az előtte állókat s apró természet meghazudtoló erővel föltartóztatva az utána nyomulókat, végre sikerült a menetiránnyal szemben egy alaktól melletti ülést megszereznie, jó ideig nem is tudta különválasztani felháborodását a kíméletlen tülekvés láttán attól a bosszúság és szorongás között hullámozó érzéstől, hogy első osztályra váltott jegyével itt már mit sem érve a fokhagymás kolbász, a vegyes pálinka és az olcsó dohány maró bűzében, ordibáló, bőfőgő, „közönséges parasztok” szinte fenyegető gyűrűjében lesz kénytelen elviselni a manapság amúgy is kockázatos utazás egyetlen húsbavágó kérdésért, azt ugyanis, hogy egyáltalán hazajut-e még. Teljes elszigeteltségben élő, koruknál fogva már mozdíthatatlan nővérei sohasem bocsátották volna meg, ha évek óta rendszeres tél eleji látogatását ezúttal elmulasztja, így hát kizárólag miattuk nem mondott le

erről a veszélyes vállalkozásról, holott mint mindenki, maga is tisztában volt azzal, hogy valami körülötte gyökeresen megváltozott, s hogy ebben a helyzetben az a legokosabb, ha nem teszi ki magát semmiféle kockázatnak. Okosnak lenni ugyanakkor, józanul megítélni, hogy mi várható, igazán nem volt könnyű, mert akárha a levegő örökállandó összetételében történt volna hirtelen egy alapos, ám kimutathatatlan módosulás, a maga megközelíthetetlenlenségében mindeddig hibátlanul működő, megnevezhetetlen elv, mely forgatja, ahogy mondani szokás, a világot, s aminek egyetlen nyoma éppenséggel ez a világ, mintha egyszeriben vesztett volna az erejéből, s emiatt aztán a veszély bizonyosságának gyöttrő tudatánál is tűrhetetlenebbnek bizonyult az a közös előérzet, hogy hamarosan bármi megtörténhet, és pontosan ez a „bármi”, a gyöngülésben mutatkozó törvény volt nyugtalanítóbb minden személyes szerencsétlenségénél, s fosztotta meg egyre inkább az embereket a hűvös mérlegelés lehetőségétől. Eligazodni az elmúlt hónapokban mind gyakoribb s ijesztőbbé váló rendkívüli események között már nemcsak azért nem lehetett, mert a hírek, a mendemondák, a szóbeszéd és a tapasztalatok egymással sehogy sem voltak összefüggésbe hozhatók (példának okáért a november elején beállt, túlságosan korai, pengő fagy, a rejtélyes családi tragédiák, az egymást erő vonatszerencsétlenségek és a távoli fővárosból származó nyugtalanító híresztelések szaporodó gyerekbandái és emlékműgyalázásai közt nemigen lehetett ésszerű kapcsolatot találni), hanem amiatt is, mert önmagában már egyetlen efféle újság sem jelentett semmit, minthogy úgy látszott, ezek csupán előjelei, ahogy egyre többen nevezték, egy „közeledő katasztrófának”. Pflaumné arról is hallott, hogy egyesek már az állatok viselkedésében tapasztalható különös változásokról kezdenek beszélni, s még ha ez megelégedezésként egy későbbi állapotnak, pillanatnyilag felelőtlen ríogatásnak tűnt is, annyi bizonyos volt, hogy ellentétben azokkal, akiknek ez az áttekinthetetlen zűrzavar, az ő, Pflaumné meggyőződése szerint csak kapóra jött, tisztességes ember a lábát is alig merte kitenni hazulról, hiszen ahol történetesen vonatok veszhetnek el, „csak úgy!”, ott, fűzte tovább magában, már „nem számít semmi”. Felkészült hát rá, hogy útja hazafelé korántsem lesz olyan könnyű, mint volt az első osztály ínméi védettségekben idejővet, hisz ezen a „szörnyű vicinálison”, gondolta idegesen, akár a legrosszabbal is számolnia kell, így – mint aki a legszívesebben láthatatlanná válna – egyenes derékkal, kislányosan összeczart lábbal, elutasító s kissé megvető tekintettel ült a helyekért folytatott civakodás lassan csöndesedő zsvijában, s míg feszült gyanakvással az ablaküvegen tükröződő, elmosódott arcok számára oly riasztó együttesét figyelte, szorongás és sóvárgás közt hanyódva hol a

baljós távolságra gondolt, ami elválasztotta tőle, hol az odahagyott otthon hiányzó melegségét idézte fel: a kellemes délutánokat Mádainéval és Nuszbecknéval, a hajdani sétákat vasárnaponként a Papsor lombos fái közt, s végül odahaza a könnyű bútoroknak és puha szőnyegeknek, a gondosan ápolt virágoknak és kedves kis csecsebecséinek azt a sugárzón nyugalmas rendjét, amely, jól tudta, egy világnyi kiszámíthatatlanság szigeteként, amikor ama délutánoknak és vasárnapoknak csupán az emléke él, a magafajta békés háborítatlanságra berendezkedett magányos asszony számára az egyedüli oltalom az egyetlen menedék. Értetlenül s némiképp irigy lenézéssel állapította meg, hogy zajongó útítársai, nyilván a környék sötét tanyáin s falvaiban tengődő megannyi durva paraszt, még ezekhez a kényszerű körülményekhez is igen gyorsan képesek alkalmazkodni: mintha nem is történt volna semmi rendkívüli, körülötte meg-megzörrentek a zsírpapírba csavart elemőzsiás csomagok, dugók pukkantak, és söröskupakok hullottak az olajos padlóra, innen-onnan már „a minden széperzéket sértő”, de véleménye szerint „az efféle emberek között olyanira mindennapos” csámcsogást is hallani lehetett, sőt vele átellenben négyen a leghangosabbak közül már bele is kezdtek egy kártyapartiba, csak ő ült a mindenünnen fölhangzó emberi beírszéd erősödő morájában még mindig mereven, szótlanul és fejét rendületlenül az ablak felé fordítva a bundája alá terített újságpapíron, s oly elveszetten és makacs gyanakvással szorította gyomrához kapcsos retiküljét, hogy jóformán föl sem fogta, amint odakint, elől, a mozdony, két piros lámpáját a hideg szótébe vetve, bizonytalanul elindul a téli estében. Az elégedett morgás, amelyben, bár maga is fellelegzett, azért nem vett részt, a megkönnyebbülés okozta harsány fölengedettség azonban, hogy a hosszú várakozás és fagyoskodás után végre történik velük valami, nem tartott soká, mert a szerelvény, mintha váratlanul visszavonták volna az indításra szólító parancsot, néhány ügyetlen rándulással, alig száz méterrel a falu elcsöndesedett állomásától újból megállt; ám az erre fölcsapó elégedetlenkedő ricsaj csakhamar értetlen-bosszús röhögésbe fordult át, s amikor aztán tapasztalták, hogy ez így is marad, és be kellett lássák, hogy útjuk – föltehetően a menetrenden kívül közlekedő vonat továbbgyűrűző káosz miatt – az örökös nekilödulások és megtorpanások szomorú sorozata lesz, valamennyien derűs fásultságba zuhantak, a kényszerű beletörődésnek abba a tompa kábulatába, midőn kioltandó a félelmet egy valódi megrázkódtatástól, az események anarchiáját az ember a hozzá nem értés bosszantó bizonyosságaként tünteti fel, aminek idegesítő ismétlődését aztán a gúny horzsoló erejével kikezdeheti. Noha az egymást követő „bemondások” nyers szelleme („Ha én is ennyit gondúkodnék az

Reagálás az összefogás című lapban megjelentekre összefogást a győri rasszista

HUNGARIAN

NYÍLTAN CIGÁNYELLENES írás jelent meg az Összefogás című győri lapban. A kiadványt a városi önkormányzat és a Fidesz pártalapítványa is támogatta – írta az Index.hu. A cikk szerint a cigányok, miközben a családi pótlékon élőkönél, bűnöznek, palotában laknak és krokodilbőr csizmában járnak. Nem akarnak változtatni a sorsukon, és ha dolgoznak is, abban nincs köszönet, mert úgyis minden ellopnak. A hírre reagált Borkai Zsolt polgármester, dr. Schreiner László képviselő, Győr Megyei Jogú Város Közigazgatási Bizottság tagja és Horváth Zsolt, az SZDSZ Győr Városi Elnöke is.

Az internetes lap értesülése szerint, az Összefogás szerkesztői e-mail-ben kapták a „levelet”, és azért közölték, mert egyetértene a tartalmával és szerintük nem buzdít a romák kiirtására.

A 8000 példányban megjelenő „Összefogás” az impresszum szerint a győri Összefogás Polgári Egyesület lapja. Az egyesület a kiadvány megjelentetésére 2007-ben és 2008-ban összesen 1,345,000 forintot kapott Győr városától. Az előterjesztést a Fidesz és a KDNP frakciói szavazták meg, és Borkai Zsolt polgármester is támogatta – közölte az Index.

Borkai Zsolt polgármester levélben reagált az internetes lapban megjelentekre:

„Győr város önkormányzata költségvetésében az ön által megnevezett években, tehát a 2007–2008-as években közvetlenül nem támogatta az Összefogás Polgári Egyesület Összefogás c. lapját.

Önkormányzatunk minden évben „Társadalmi szervezetek, alapítványok támogatására” pályázati keretet biztosít. Erre a keretre pályáznak évről évre társadalmi és egyházi szervezetek, alapítványok. Az elmúlt két évben (2007: 104 szervezet kapott támogatást összesen 25 millió forint értékben, 2008: 149 szervezet) kapott támogatást összesen 25 millió forint értékben. A 2009-es évben is maradt a 25 millió forintos keretösszeg, amelyre a pályázatot még nem írta ki a város.

A cél az, hogy az önkormányzat a pályázati keretből a jogszabályok betartásával segítse a társadalmi és egyházi szervezetek, alapítványok közérdeklődésre irányuló tevékenységét.

Az Összefogás Polgári Egyesület által kiadott „Összefogás” győri polgári lapban közölt írások tartalmáért minden esetben a kiadó felel.

Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata képviselő-testületének döntése értelmében elhatárolódik minden szélsőséges szervezet által képviselt eszmeiségétől és tevékenységétől. Határozottan fellép a gyűlöletkeltő, rasszista magatartás ellen, amely etnikai vagy bármilyen alapon embereket vagy embercsoportokat bélyegez meg.

Pezsgőt hozott egy sommelier, a pincérek töltögették a poharakat, lecsúszott egy-két pálinka, és voltak kolbászfalatok is vasárnap este a Bálnában. A „főnök”, Orbán Viktor

mindenkinek megköszönte a kvótanépszavazás kampányában tett erőfeszítéseit, majd magabiztosan, mosolyogva azt mondta, ezzel az eredménnyel egy parlamenti választáson a Fidesz újra kétharmados többséget szerzett volna, és ez sikerülhet 2018-ban is. Az érvénytelen népszavazás volt a főpróba.

A Fidesz egyik befolyásos politikusa, aki ott volt az eredményváró VIP-termében a referendum estéjén, legalábbis így festette le Orbán diadalmamóráját. Ennek némi-leg ellentmond, hogy a kormányfőt aznap este nem kérdezhették újságírók, nyilván azért, hogy ne hangozzék el: a népszavazás érvénytelen.

Azt azóta többen megerősítették munkatársainknak, hogy a miniszterelnök elégedetten veregette hátba a kampány szervezőit és irányítóit, vagyis Kubatov Gábor alelnök-pártigazgatót, Gyürk András kampányfőnököt és Rogán Antal kabinetminisztert is. Holott akkor már „valamilyen szinten” tájékoztatva volt a Népszabadságban és a Borsban másnap megjelenő hírről, amely szerint a Rogán család helikopterrel tért vissza egy nyírségi esküvőről.

De úgy látszott, Orbán ez nem érdekli különösebben – jegyezte meg egyik forrásunk. Hozzá olyan hírek jutottak el, hogy amikor már nem volt jelen nagyközönség, a miniszterelnök elbeszélgetett ugyan propagandaminiszterével, de sajátos módon nem a Bell helikoptert és a Rogánékra váró luxus Mercedest nehezményezte, hanem azt, hogy minisztere miért nem volt Budapesten már az urnanyitástól, azaz reggel 6 órától.

Orbán azonban nem csinált ügyet: kedden sem az elnökségi ülésen, sem a frakcióülésen nem tett utalást Rogán helikopterbotrányára, annak ellenére sem, hogy aznap is szalagcímek szóltak róla és a nem kormányközeli televíziókban is fölkapták a témát.

Magyarán Rogán pozíciója stabil, változatlanul élvezi miniszterelnöke bizalmát. De mi lehet a titka, azok után, hogy korrupciógyanús ügyek főszereplője lett az V. kerületi ingatlanpanamától kezdve a letelepedésikötvény-bizniszen át a Hunguard-sztoriig? Miért tűri a kormányfő, hogy a politikai pályája elején még puritán vidéki fiatalemberről ma már csak a milliós Louis Vuitton-hátizsákra, a luxuslakóparkra, méregdrága órákra, méretre szabott öltönyökre és a celebvilágba asszociálnak a választók?

Nos, Orbánt forrásaink szerint a vasárnapi urnazárástól egyetlen dolog érdekli igazán, mégpedig a 3 millió 300 ezer leadott voks, amely meggyőződése szerint róla szól.

Ezért az új varázsszó, az „új egység”, amely harmadszor is kétharmados győzelem reményét csillantja fel. A siker „alvezéreit” pedig az olvasatában úgy hívják, hogy Habony Árpád és Rogán Antal. Annak az irántuk való bizalma szempontjából nincs jelentősége, hogy „a két jó barát” kapcsolata ma már erősen hullámozó, mosolyoszúnetekkel teli.

A miniszterelnök már két éve, a második kétharmados győzelem előtt megfogalmazta

politikai krédóját, a közösségépítés új állomását. A Magyar Nemzetnek akkoriban adott interjújában azt mondta: építette a Fidesz radikális, rendszerváltó, kispárti közösséget, aztán a polgári körökön keresztül a nagy néppárti jobboldali érzelmi közösséget. Most pedig a baloldal egy részét is magában foglaló nemzeti közösséget épít. Ehhez a munióit és a kivitelezést – a migránsellenességet, a rend, erő és biztonság fókuszba emelését és magát a népszavazási kampányt – az utóbbi időben a Lázár-Giró-Szász-párost felváltó új kormányzati kommunikációs gépezet biztosította a nyilvánosságból mos-tanra teljesen eltűnt Rogán Antal kabinetminiszterrel az élen.

Emlékezetes, hogy 2014 őszén az internetadó bevezetésének ötletével a Fidesz egy hónap alatt 12 százalékpontot veszített népszerűségéből, ilyen gyors és nagyarányú zuhanásra a rendszerváltás óta nem volt példa. A Fideszből való kiábrándulásból akkor az MSZP és a Jobbik is profitált. Rogán tavaly ősszel lépett a színre kabinetminiszterként, akkor a Medián mérése szerint a teljes népesség körében 32 százalékos volt a kormánypárt népszerűsége, a Jobbiknak 13, az MSZP-nek 11 százalékos mérték. Most szeptemberben közvetlenül a népszavazás előtt, a Fidesz 37 százalékra növelte a teljes lakosság körében a bázisát, a Jobbik és az MSZP népszerűsége viszont csökkent.

A „politikai kormányzás” menedzselése a kommunikációs stáb számára a miniszterelnök szolgálatát jelenti, „vassal-vérrel”. Magyarán: feltétel nélküli lojalitás a miniszterelnök felé, a tárcák irányába viszont kommunikációs „terror” sablonokkal, panelmondatokkal, szlogenekkel.

És Orbán Viktornak ez elég – a többi meg nem érdekli, egészen addig, amíg a tetszési indexek megfelelőek. Rogán pedig addig „kedvére grasszálgat a celebvilág, a magyar nagyvállalkozói körök és az Országgház között”.

A romagyilkosságok megértéséhez egy egész társadalmi kórképet fel kellett volna rajzolni, állítja a könyvében. Az ön munkája hol helyezkedik el ebben a megértési folyamatban?

Megpróbáltam a társadalmi folyamatot érzékeltetni, ami 2006 őszétől napjainkig tart. A footballhuliganizmus, a 2006-os őszi zavargások, a Magyar Gárda megalakulása fontos szerepet játszott ebben, és ezt látjuk egészen a ligetvédők ellen fellépő biztonsági emberek esetében is. A könyv három részből áll, az első dokumentumok alapján próbálja megfogalmazni, mi is történhetett. A második egy napló, a harmadik pedig olyan anyagokból áll, amelyeket a harmadfokú ítélet után kaptam meg, és feldolgoztam a kulcsszereplőkre lebontva. Van egy rész Kiss Árpádról is, akivel három megbeszélés időpontom is volt börtönbeszélgetésre, de mindet visszamondta.

A könyv fikcióval kezdődik, ezt jelzi is. Nem tartja kockázatosnak azt, hogy az ol-

Anton Hansen Tammsaare

«Kõrboja peremees»

ESTONIAN

KOJU JÕUDES asus Kõrboja perenaine vanale Madlile appi, kes küttis saunaahju ja kandis suurde katlasse ämbriga vett. Seni kui ahi tossas ja vesi katlas soenes, liikusid perenaise silmad ja käed toas ning õues. Üks oli tal selge: ühe päevaga polnud võimalik Kõrbojal midagi põhjalikku ette võtta, isegi tubades mitte. Ainult ühe toa, nurgapealse, vastu rohtaeda, selle tegi perenaine põhjalikumalt puhtaks, sest siin oli veel üsna kenasti värvi põrandalaudadel ja tapeedid seintel õige asjad. Siia tahtis ta elama asuda, sest see oli juba ammust aega nime järele tema tuba olnud ja sellepärast vähem tarvitatud. Seadis voodit, äigas aknaid, riputas neile puhtad riided ette, pani mõne lille klaasiga kummutile, pistis sinna-tänna mõne halja oksa. Läks pärast õue, võttis luua ja töötas, nii et tolmupilved keerlesid. Aitas sigadele rohtu kitkuda, seda katki raiuda, söögiks teha ja ette kanda. Pesi mingisuguseid riistu, kuhu võiks tõsta suppi ja kallata piima. Tegi ja toimetas, mis kätte juhtus, aga üht ei teinud ta mitte: ei mõelnud toidule, nagu tahaks ta täna elada ainult tööst ja tegemistest, peost ja rõõmust.

Vana Mousi katsus esiteks perenaisele järele sõrkida, aga peagi mõistis ta oma teo asjatust, sest perenaisel polnud täna nähtavasti mingit mõistlikku eesmärki, ta tellerdas mõtteta ühest paigast teise. Mousi istus viimaks keset õue maha ja mõotis oma väsinud silmega perenaise samme, pärast laskis ta kõhuli ja sulus rammestunud laud, ainult aeg-ajalt neid praotades.

Päike oli veel mõni hea sild üleval, kui Kõrboja heinalised koju tulid ja leidsid, et saun on kuum ning vesi katlas palav.

«Täna olid inimesed nagu jumala välk,» lausus Mikk.

«Jaanilaupäev, sellepärast,» arvas suviline.

«Uus perenaine, uus perenaine, see on põhjus,» arvas Mikk vastu.

«Saaks jaanitulele!» hüüdis Leena.

«Sina läheksid ikka poolest õhtupoolikust,» vastas Liisa.

«Noh, perenaine, kas saun on valmis?» küsis Mikk Madlilt, kui see toast tuli.

«Pole mina enam perenaine,» vastas Madli, «olen ainult vabadik. Aga saun on valmis, kuum nii et kõrvetab, veega võtke või karva, noor perenaine ise tegi kõik.»

«Toho tont!» hüüdis Mikk, «või noor perenaine ise.»

Töölised pidid ennast leilitama mine-ma, kuid tuli pisut oodata: vana Rein ise oli esimest head võtma läinud, taheti lasta tema enne välja tulla. Naispere pidi viimseks jääma, sest temal oli toa ümber jooksmist, oli koperdamist köögis ja aidas ning tagatipuks laudas, kui tuli kari kellade kõlinal ja krantsi haukumisel.

Anna jättis töö ja toimetuse, kui tulid heinalised. Ta laskis need teha, kes olid Kõrbojal harjunud tegema, ja käis ise pisut ringi ning vaatas, kust äärest siin küll peale hakata, kui siin kord hakkama saab. Ta läks rohtaeda, mille onu kord suurejooneliselt

rajanud ja mis nüüd niisama suurejooneliselt raisku lastud minna. Nähtavasti on siin loomadki ajuti pidutsenud, puud katki tallanud, latvu napsinud. Põõsad kaovad umbrohtu, mis lokkab kui meeletu. Nõges, ohakas, kobruleht ja takjas, putk, kastehein ning orasrohi, aianurgas tapud, mis ronivad mööda vardaaid ja aeda. Juba langeb neile kaste, juba hakkavad nad uimastama õhku, juba uimastavad nad sedagi, kes siin kõnnib ja hingab.

Kuski laia pihlaka all vana pihastunud pink. Kõrboja perenaine katsub tema tugevust, katsub, kas kannatab veel istuda. Kannatab, perenaist kannatab! Tudiseb, vajub teistest otsast pisut madalamale, aga jääb peatuma, peab vastu, nagu võtaks viimse jõunatukese kokku. Perenaine istub, istub esimest korda omas talus, istub, nagu istus ta siin aastate eest, paljude aastate eest.

Jah, millal ta istus siin viimati? Millal ta istus samal pingil, sama pihlaka all, tundes, et ta istub Kõrbojal? Viimast korda ei tea ta, ei mäleta, aga ta mäletab üht korda ja talle näib, nagu olekski see olnud viimne kord. Siis istus ta ja oli kuri, oli vihane, oli kuri häbi pärast, millele ei saanud leida seletust või põhjust. Ta oli seekord nii hirmus vihane häbi pärast, et ta kiristas hambaid, et ta mõtles eluvõtmise peale, mõtles, et ta enam kunagi ei taha näha teda ega teisi inimesi, teisi mehi. Ta oli siis õnnelik, et ta teisel, kolmandal päeval pidi ära sõitma, ja ta polnud enam kunagi segamata rõõmus, kui pidi tulema isatallu ja nägema neid paiku ja puid, kus ta oli olnud häbi pärast nii hirmus õnnetu ja kuri. Perenaine teab, et kõik oli läinud õnnelikult, õnnelikumalt, kui tema tol korral oskas aimata, aga ometi oli tal veel tänapäev nagu kahju siin pihlaka all, kus hakkas uimastama kastene rohi, et siis oli läinud kõik nii õnnelikult, ja veel tänini polnud ta häbistajale, oma vihastajale südamepõhjas, olemuse üdis täiesti andeks annud. Suure ristipäeva hommikul, kui ta teda nägi panevat oma riideid sinna mättale, kus tema, Kõrboja perenaine, hiljuti oli istunud, ja kui ta nägi teda keset järve päikesepaistel kollakasvalgel liivapõndakul ringutavat oma keha ning kuulis teda nagu looduslikus rõõmus hõiskavat, tundis ta oma veres, oma südameerkudes sedasama kurjust ja häbivalu, mis piinas teda tol korral, kui ta virutas kättepüütava malakaga kuhugi meeletu hoobi ja jooksis märgade riietega kõigest jõust – hingeldamiseni, rammetuseneni. Ta jooksis, nii et oksad veristasid ta paljaid sääri, kriimustasid ta nägu, käristasid palmikuist harunenud juukseid, jooksis, kuni siia pingile langes lõõtsutades, märjad riided nagu valatud ümber plikaliste, nurgleliste liikmete. Kuidas ta seda veel mäletab, kuidas ta iseennast selles mäletab!

Ja täna, tuleb ta täna jaanitulele või jääb ehk tulemata nagu nelipühiski? Anna ei teadnud isegi, kas ta tema tulekut tahtis või mitte.

Kui Jaan oma ringreisilt tagasi tuli, laskis

perenaine endale sellest aru anda, küsis, kus ta käinud, keda näinud, kes tulla lubanud ja kas pillimees kindel. Alles lõpuks ütles ta:

«Ja Katku?»

«Ka seal käisin muidugi. Villu ütles, et eks näe. Vanad ei tule.»

«Miks?» küsis Anna, et aga küsida.

«Neil olla omalgi niipalju maad, et jaanitule asemeks jätkub, ütles vana Jüri ise mulle vastuseks,» seletas Jaan.

«Ega see ometi tule,» ütles vana Rein tütrele, sest ta oli teise kõrvaga Anna juttu sulasega pealt kuulanud. «Asjata oli üldse sinna minna.»

«Olete riisus või?» küsis tütar.

«Kas sa siis ise ei mäleta enam,» vastas isa, «algusest saadik riisus. Me käisime ju sinu õndsas onuga esimesel aastal seal, sina olid kaasas, tahtsime Katkut ära osta või vähemalt neid heinamaid, mis tal jõe ääres meie heinamaade vastas, et nõnda Kõrboja krunti ümmargusemaks teha. Seep see põhjus ongi. Sest ajast saadik kannab ta viha, käib alati turjas. Meie sealkäimisest on üle kümne aasta aega, aga ei ole mina seitsaadik oma jalga enam üle Katku ukseläve tõstnud ja ei ole Jüri ka Kõrbojal oma nägu näidand. Nõnda me vist suremegi.»

Isa rääkides tuli Annale meelde, et nad kolmekesi tööpoolest millalgi Katkul käinud, kõrb hobune sellesama vedruvankri ees, millega tal täna vaksalis vastas oldi. Tema istus onu ja isa vahel, jalad pisut kõveras, kõnksus, nii et nad sõites, kui vankriratas vastu puujuurikaid peksis, hirmsasti ära väsisid, päris valutama hakkasid kohe. Seda valu mäletab Anna. Veel mäletab ta seda soont, millest nad enne Katkule jõudmist üle lokerdasid: seal kasvas palju kollaseid lilli, nõgu aina valus neist, muud ei tea ta sellest nõost midagi. Veel mäletab ta mingisugust madalat ust ja lõhna, mida ta kunagi varemalt polnud tunnud, mäletab nähtavasti Katku tubade elulõhna. Nüüd enam neid tube ei ole, sest Katkule ehitati uued hooned, tehti korstengi peale.

Aga Katkul on ometi veel midagi, mida Kõrboja perenaine sellest külastäigust saadik mäletab: see on poiss, suur poisivolakas, paljad pruunid jalad, kuub särki peal, pelglikud silmad, mis teda, Annat, aina vahivad ja vahivad, nagu tahaksid nad rääkima hakata, nagu tahaks poiss tal käest kinni võtta ja välja viia päikesepaistele. See oli Katku Villu, Katku Jüri noorem poeg, kes käis kihelkonnas või ministeeriumikoolis, sest temast pidi saama kooliõpetaja või kirjutajahärra, ükski ei teadnud kindlasti, mis asjamees Villust õige pidi saama.

Nõnda hakkas Anna tutvus Villuga, hakkas isa ja onu juuresolekul, hakkas sõna lausumata, hakkas sellega, et Anna nägi Villut kohmetuvat, nägi punastavat, et ta isegi vist kohmetas ja punastas, kui ta seisis isa ja onu vahel ning vahtis seda poisivolakat, kellest pidi saama kooliõpetaja või kirjutajahärra.

«Ah nii kaua peab seda meeles,» ütles Anna isale.

Kohus tühistas PRIA toetuse tagasinõudmise otsuse (täiendatud)

ESTONIAN

TARTU HALDUSKOHUS rahuldab eelmisel reedel Kivi Forellipüük OÜ kaebuse Põllumaajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) 3. oktoobri 2007 toetuse tagasinõudmise otsuse tühistamiseks. Samuti tühistas kohus PRIA 18. septembri 2008 käskkirja, millega muudeti tühiseks vahepealne tagasinõudmise peatamine.

PRIA 13. augusti 2004 otsusega määrati Kivi Forellipüügile toetus summas 1 395 766 krooni Kivi turismitalu vähiliikide rajamiseks. 3. oktoobri 2007 otsusega nõudis aga PRIA toetussumma koos intressidega tagasi. Kuigi vahepealse käskkirjaga otsustas PRIA järelevalve käigus toetuse tagasinõudmise peatada, asuti toetust uuesti tagasi nõudma 18. septembri 2008 käskkirjaga. Tagasinõutavat summat vähendati 1 114 500 kroonile.

Vaidlustatud otsuse kohaselt tuvastasid PRIA järelevalveametnikud, et toetuse saaja ei võtnud toetust kasutusse sihipäraselt. Järelevalve käigus anti Kivi Forellipüügile investeringuobjekti sihipärase kasutamisele võtmiseks mitmeid tähtaegu, viimasena kuni 1. augustini 2008.

Kivi Forellipüük võttis toetust saades endale kohustuse kasutada investeringut äriprojektis näidatud otstarbel vähemalt viis aastat viimase makse sooritamiseks. Viimane makse on tehtud 29. juulil 2005. Seega saaks antud juhul PRIA toetust tagasi nõuda alles siis, kui toetuse saaja ei ole äriprojektis näidatud otstarbel oma kohustusi täitnud 29. juuliks 2010.

Kohus leidis, et nii vaidlustatud otsus kui käskkiri on õigusvastased. Kui vaidlustatud otsust motiveeris PRIA sellega, et 31. juuli 2007 seisuga puudus vähitiikides vesi ja tiikide põhjad on hooldamata, siis vaidlustatud käskkirja motivatsioon viitas 1. augusti 2008 seisuga vähitiikides vähkide puudumisele. Selleks ajaks oli toetuse saaja rajanud seitse pinnasetiiki ning ühes tiigis oli 64 vähki. Seega täiendas PRIA toetuse tagasinõudmise otsust hiljem teistsuguse motivatsiooniga käskkirjaga. Kuna otsuse motivatsioonis toodud asjaolud langesid käskkirja motivatsiooniga ära, puudub kohtu hinnangul ka alus toetussumma tagasinõudmiseks. Kohtu hinnangul on ühe haldusakti hilisem muutmise teise haldusaktiga lubamatu ning jääb selgusetuks, millise haldusakti motiivide alusel toetussumma tagasimaksmisele kuulub.

Praeguseks on kaebaja PRIA esitatud nõuded täitnud ning tema tiikides on vähemalt 222 vähki.

Kohtuotsust saavad pooled vaidlustada 30 päeva jooksul.

PRIA kalandustoeuste büroo ja juriidilise osakond kinnitavad, et ei ole halduskohtu otsusega mingil juhul nõus ning PRIA esitab kindlasti apellatsioonikaebuse Tartu Ringkonnakohtusse.

Jõustumata kohtuotsust avalikkusele sisuliselt kommenteerida ei pea PRIA õigeks.

Tuli polnud ehk nii hull, kui Russow kirjeldab. Näiteks raekoda jäi alles, samuti Suurgildi hoone. Tõsi on see, et Oleviste ki-

rik poolenisti varemeiks muutus. Kuue aasta pärast oli taastamine nii kaugele jõudnud, et pühakoda pühitseti jumalateenistuste tarvis, kuid töö jätkus. Kirik otsustati ehitada suu-remaks.

Tolle hiigelpõlengu tulevikku suunatud tulemus oli see, et edaspidi tohtis Tallinna vaid kivihooneid ehitada.

Ka Püha Vaimu kirik võis tulest pääseda. See sai 1433. aastal küll uue kella, kuid selle valamine ei pruugi tähendada, et tuli asendada tules hävinud kirikukell. Uus kell pälvib hiljem tähelepanu oma alamsaksakeelse pealiskirjaga: „Ma lõon õigesti nii tüdrukule kui sulasele, emandale kui isandale, seda ei või keegi mulle ette heita.“ Selle kohal olnud ladinakeelne pealiskiri algab: „Oo auhiilguse kuningas, Kristus, tule rahu“ ja lõpeb kella valmimist tähistava aastaarvuga.

Kell rippus kirikutornis kuni tulekahjuni 29. mail 2002. aastal. Siis ta sulas ja purunes, vaid tükke jäi.

Esmaspäeval kell 16.30 algab kohvikus Anna Edasi (Tähe 20) vestus „Karlova vaimeelust 19. sajandi alul“. Kirjandusteadlane Mart Velsker usutleb kultuuriloolast Malle Saluperet, Faddei Bulgarini raamatu „Kirjad Karlova mõisast“ tõlkijat ja koostajat. Milline oli Karlova kuulsaima mõisniku ja Venemaa esimese kutselise ajakirjaniku ja kirjaniku aegne Tartu kultuurielu ning nimetatu osa selles?

Kell 18 algab Kasekese eest (Tähe 19) kirjanduslik-kultuurilooline jalutuskäik „Aja(s) tu ilu“, mida juhivad Toomas Liivamägi. Õhtu lõpetab kell 19.30 Eha 31 aias toimuva loomeõhtuga, kus esinevad Ron Whitehead, Berk Vaher, Jaan Malin, Carolina Pihelgas, Hasso Krull, Lauri Pilter, Kristina Viin, Katrin Pärn ja Joanna Ellmann.

Millised suuremad muutused ootavad sel suvel ranna külastajaid? Linnavalitsuse meedianõunik Teet Roosaar vastab, et suurimaks muudatuseks on kindlasti eelmise aasta lõpus valminud muulitee, mis on pärnakate seas juba väga populaarseks muutunud, kuid mida turistid pole veel jõudnud avastada. Tänavu möödub muulide valmimisest 150 aastat ja 2019. aasta on Pärnu kuulutatud muulide aastaks. Legend pajatab, et noored armunud peavad üheskoos kõndima muuli lõppu ja oma armastust suudlusega kinnitama, et kindlustada igavene armastus. Linna meedianõunik lisab, et ranna külastajaid ootavad ka uue ilme saanud rannapingid.

Nagu eelmisel aastal heisatakse Pärnu rannas supelranna puhtust ja keskkonnasõbralikkust näitav Sinilipp.

Randa külastavad inimesed ei pea rannast või poest pudelivett ostma, vaid võivad kasutada avalikku joogiveekraani. „Rannaparki on paigaldatud kolm veepüstikut, millest tulevat vett võib juua ning sellega käsi ja jalgu pesta. Veepüstikud asuvad naisteranna sissepääsu lähedal parkla nurgas, Lehe tänava pikendusel rannahoone lähedal laste mänguväljaku ääres ja Side tänava pikendusel rannas asuva parkla kõrval,“ selgitab

Roosaar.

Põnevatest üritustest suvepealinnas sel suvel puudust ei tule. Kuigi Weekendit enam ei toimu, on kavas üksjagu rannavolle- ja rannavõrkpallivõistlusi ning mõistagi tähendab ühe ürituse lõpp ka teise algust. „Uueks ürituseks on näiteks 12.–13. juulil toimuv tänavaartistide festival Walk, mis toob kaheks päevaks tänavatele hulga kunstnikke, muusikuid, (tule)antsijaid, elavskulptuure, tsirkuseartiste, lüürikuid ja teisi meelelahutajaid. Sama põnevaks töötab kujuneda 26. ja 27. juulil Rannapargis toimuv naudingufestival Tunne, mille korraldavad kohalikud noored,“ selgitab Roosaar.

Suvi, rand ja Pärnu on kui sünonüümid ning linlased ja linna külalised mõtlevadki enim just suvel rannale. Aga Teet Roosaar rõhutab, et Pärnu on mitmekihiline. Esimese, jah, moodustavad rand, Tervise Paradiis, Steffani pitsarestoran ja teised teada-tuntud kohad. Kogenumad suvekülalised oskavad aga üles otsida ka näiteks CCCP Põgenemistoad, Maarja-Magdaleena gildi, miniloomaia ja Pernova loodusmaja. Loodusmajas uuendatakse praegu planeetariumi ning rajatakse sinna 360-kraadise panoraamvaatega 4K-elamuskino.

Suvepealinn suudab linna esindaja sõnul huvitavaid ajaveetmisvõimalusi pakku- da väga erinevate huvidega inimestele. „Kelle arvates on linna ägedaim koht Raba 5 noortekeskuses asuv siserulapark, kes peab parimaks Pärnu filmifestivali või Pärnu muusikafestivali,“ loetleb Roosaar.

Kas ka teie kaasa on autist? Või kui tõsise puude ja lihtsalt veidra iseloomu segiajamine kedagi häirib – sest kedagi kindlasti aastal 2019 häirib –, siis ütleme, et mõnikord pole ma kindel, kuidas mu mehel on õnnestunud enne minuga kohtumist naistega suhteid luua ja säilitada.

Näiteks sel nädalal olime pubis nii Barca kui ka Ajaxi mängu vaatamas. Minu arvates oli täiesti selge, et külastuse eesmärg oli jalka vaatamine, mille juurde kuuluvad ka mõned dringid. Keegi ei lähe suvalisse kesklinna pubisse gurmee-elamusi otsima.

Enivei, mu kutt sõi oma burksi ära ja hakkas siis jopet selga panema. Tottenham oli just viigivärava löönud ja asjad läksid ülipõnevaks.

„Noh, lähme siis?“ pani ta ette.

Ma ei saanud esialgu arugi, mida ta silmas peab. Siis aga hakkas mulle vaikselt koitma, et just tema on see kutt, kes pubis mängust hulluvate inimeste vahel burksi nosib.

„No kui sa ei taha tulla, siis jää siia ja saame pärast kodus kokku?“ pakkus ta seejärel välja.

Sel hetkel hakkas nurgas istuv kolmandat päeva sama särki kande 50-aastane Jüri mulle üha atraktiivsem tunduma...

Praegu aga tegeleme puhkuse planeerimisega ning selgus, et mu kutt ja sõbranna kutt tahavad meid baari jätta ja kahekesi kuuvalguse matkale minna. Hispaanias, eks! Ja siis imestavad, kui me ülejäänud puhkuse Pedro ja Jesús juures veeta otsustame.

Kotkan valtuusto tyrmäsi matkustajasatamasuunnitelman

FINNISH

YKSIMIELISESTI eteenpäin purjehtinut siirtosuunnitelma palaa uudelleen valmistelevaksi.

KOTKA. Kotkan kaupunginvaltuusto tyrmäsi maanantaina yksimielisesti matkustajaterminaalin siirtosuunnitelman Kantasatamassa. Valtuustoon asti yksituumaisissa myötätulissa eteenpäin purjehtinut hanke, joka on saanut Kymenlaakson liitoltakin 75 000 euroa EU:n ja valtion tukea, palaa uudelleen suunnittelupöydille.

Aktiivisin tyrmääjä oli kokoomuksen valtuustoryhmä, jota mm. näpästi teknisen lautakunnan sivuuttaminen valmistelusta, mutta muutkin ryhmät taipuivat uudelleen valmistelun taakse.

Uudelleen valmistelu lykännee matkustajaterminaalin siirtoa nykyiseltä paikalta loppuvuoteen ellei pidemmällekin.

Saviniemen hoivakodin toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin rankan muuton jälkeen.

– Hoivakodin jokaisessa 70 huoneessa on nyt asukas, ja henkilökunnan jäsenetkin alkavat jo tottua uuteen työpaikkaansa. Saviniemen hoivakodin asumispalvelun johtaja Kristiina Lehtonen kertoo.

Ensimmäiset vanhuksat muuttivat Saviniemen hoivakotiin tammikuun kolmannella viikolla Kellokallion vanhainkodista. Loput asukkaat, jotka tulivat Myllyhovin vanhainkodista, Muuraskodista, Pyörintien ryhmäkodista sekä Haminan sairaalasta asettuivat aloilleen tammikuun loppuun mennessä.

– Muutto väsytti niin hoitajat kuin vanhuksetkin, mutta onneksi siitä aletaan pikkuhiljaa toipua. Vanhuksia auttaa toipumisessa varmasti se, että heillä kaikilla on nyt omat, valoisat huoneet sekä omat WC:t ja suihkut. Hoitajilla riittää kuitenkin vielä totutteleamista, sillä muutto toi hoitotyöhön paljon uutta opeteltavaa, Lehtonen toteaa.

Kiirettä on pitänyt. Ainakaan vielä taantuma ei ole näkynyt tällä alalla, kertoo asentaja Simo Heinonen Kodinkonehuolto Hosko & Myyry Oy:stä.

Tällä kertaa Heinosella oli työn alla Haukkavuoren koulun kotitalousluokan astianpesukone, josta oli hajonnut poistopumppu. Sitä ennen hän oli jo ehtinyt käydä korjaamassa pesukoneen Karhuvuoressa ja Karhulassa.

– Kodinkoneiden korjauttaminen ei ole vähentynyt, vaan pikemminkin päinvastoin. Sen verran ala on muuttunut, että käytettyjen ja vanhojen kodinkoneiden sijasta teemme entistä enemmän melko uusien laitteiden takuuhuoltoja.

Yrittäjä Juhani Hosko uskoo, että taantumaa myötä myös vanhojen kodinkoneiden korjauttaminen lisääntyy.

– Tämä vaihtelee lamojen ja noususuhdanteiden mukaan. Taantumaa aikana korjataan enemmän käytettyjä. Tällä hetkellä vielä 80 prosenttia kodinkonekorjauksista on takuuhuoltoja.

KOKOOMUKSEN puheenjohtaja ja valtiovarainministeri Petteri Orpo on pitkän linjan poliitikko, mutta pian hän kokee jotain aivan

uutta.

Hänestä tulee elämänsä ensimmäistä kertaa oppositiopoliitikko, mikäli Sdp, keskus-ta, vihreät, vasemmistoliitto ja Rkp lopulta saavat hallituksen aikaiseksi.

Kokoomus on ollut viimeisten 28 vuoden aikana vain neljä vuotta oppositiossa. Se oli vuosina 2003–2007. Petteri Orpo valittiin eduskuntaan vuonna 2007.

ORPO ei salaile, että häntä ketuttaa. Vaikka kokoomus oli vaalien jälkeen valmistautunut myös oppositiotaipaleeseen, halu hallitukseen oli kova.

”Kahdeksan”, hän määrittelee harmituksen määrän, kun asteikko on yhdestä kymmeneen.

”Ei tämä ihan täyden kympin kyrsimistä ole, koska me pidimme kiinni talouspolitiikan periaatteistamme”, Orpo sanoo. ”Se vasta onnetonta olisi, jos lähtisimme oppositioon hallitusneuvotteluissa periaatteemme myyneenä. Ehkä tätä Sdp ajoikin.”

Orpo uskoo, että kokoomus ja Antti Rinteen johtama Sdp kävivät aitoja hallitusneuvotteluja. Kokoomus myös uskoi tämän viikon alkuun asti, ettei keskusta lähde hallitukseen.

”Rinne kuitenkin halusi kepun ja vihervasemmiston. Siihen asti, kun hänellä ei ollut tästä varmuutta, me neuvottelimme ihan tosissamme. Tiistaina tunnelma vaihtui, kun kepun johto oli selkeästi sanonut Sdp:lle kyllä. Sen jälkeen se oli kepun ryhmien pehmentämistä.”

EDELLEEN Orpo on sitä mieltä, että kokoomus ja Sdp pystyisivät sopimaan useimista asioista helpommin kuin parhaillaan. Säätytalolle hallitusohjelmasta neuvottelevat puolueet.

”Perhevapaaudistus ja maksuton puolipäiväinen esiopetus. Koulutuskeskän kehittämisestä meillä oli varsin sama näkemys, mutta oppivelvollisuuden pidentäminen jäi käsittelemättä.”

MYÖS kuntapohjainen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus (sote), ilmastopoliittika ja suuret väyläpanostukset olisivat onnistuneet.

”Nyt Säätytalolla on sisäänrakennettu valtavasti jännitteitä, kuten perhevapaaudistus, talouspolitiikka ja ympäristö- ja maatalous. Aikamoinen sirkus tästä tulee.”

”Jos vaikkapa perhevapaaudistus ei synny, tulen aivan taatusti siitä oppositiosta usein telemaan Rinteeltä, vihreiltä ja Rkp:ltä.”

Orpo sanoo, että ratkaisu olisi löytynyt myös eläkeläisten tilanteen parantamiseksi.

”Olisimme pystyneet kaivamaan 1–1,5 miljardia euroa budjetin uudelleenkohdennuksilla, kärkihankerahoituksella ja yritystukien järjestelyillä velkaa lisäämättä.”

PALKKAVEROTUKSEN alennus olisi kokoomuksen mallissa hoidettu siirtämällä verotuksen painopistettä haittaveroihin.

”Mutta kun Sdp:n vaaliohjelman lupaukset ovat loputtomia. Mikään ei riitä. Rinne koko ajan hoki, että lupaatko, että lupauksien

toteuttaminen hoidetaan velkarahalla joka tapauksessa, vaikka talous ei kasvaisi hyvin. Sanoin, että en lupaa.”

Kokoomus vaati, että taloutta pitää sopeuttaa suurimmallaan jopa parilla miljardilla eurolla, jos talouskehitys ei ole riittävä eikä valtiontalous ole tasapainossa vuoteen 2023 mennessä. Kokoomukselle oli täysin mahdotonta kiristää työn, yrittämisen ja omistamisen verotusta.

Orpon mukaan Sdp ei pystynyt lupaamaan minkäänlaista takuuta siitä, että valtiontalous saadaan tasapainoon. Sdp:n mielestä kokoomus puolestaan ei ymmärrä koulutusta investointina, jota varten voi ottaa myös velkaa.

KAIKKI tämä sama talousvääntö on edelleen Rinteen edessä, Orpo sanoo. Hän sanoo, että keskustan reunaehdot valtiontaloudessa ovat yhtä tiukat kuin kokoomuksen. ”Varoitin Rinnettä, että moni tulee pettymään rankasti, kun lupauksia ei kuitenkaan kyetä toteuttamaan tässä taloustilanteessa ja kun on rahalle muitakin tarpeita.”

Hän toivoo, että keskustan väistyvä puheenjohtaja Juha Sipilä ja keskusta puolustavat talouspoliittista linjaansa, mutta arvelee keskustan ”jakoporukan” kävelleen Sipilän ylitse.

KOKOOMUKSELLE on iso kynnys palata takaisin neuvotteluihin ainakaan Sdp:n kanssa, jos hallitusneuvottelut epäonnistuvat.

”Mutta onhan se myös niin, että hallitus maahan pitää saada.”

”Vaalitulosta pitää kunnioittaa, eikä tämä ole mikään kannanotto, mutta jos nyt kova yritys epäonnistuu, silloin täytyy tarkastella myös muita ratkaisuja.”

Hän sanoo, että jos tämä vaihtoehto ei onnistu, pitää entistä enemmän keskustella myös perussuomalaisien kanssa. ”Mutta on myös vaihtoehto ilman perussuomalaisia.”

Hän mainitsee hallituspohjan, jossa on kokoomus, keskusta, vihreät, Rkp ja kristilliset. Sillä olisi 103 paikkaa eduskunnassa.

Oppositiossa kokoomus alkaa Orpon mukaan tehdä heti ohjelma- ja järjestötyötä, jota puolueet eivät hallituksessa ollessaan ehdi tehdä. Vähän samaan tapaan kuin puolue teki vuonna 2003, kun se jäi oppositioon.

Sen verran Orpolla on kokemusta oppositiosta, että hän oli vuonna 2003 kokoomuksen apulaispuoluesihteerinä mukana suunnittelemassa oppositiopoliittikkaa toimiston puolella.

Kokoomus aikoo keskittyä hallituksen haastamiseen mutta ei aio räksyttää hallitukselle kaikkea, Orpo sanoo.

”Tämä menee hyvin paljon asiakyseminen kerrallaan ja sivistyneesti argumentoiden. Ei tule olemaan kokoomuksen ja perussuomalaisen yhteistä oppositiorintamaa, mutta tulee olemaan vahva oppositio, jossa on kaksi hyvin erilaista puoluetta.”

Hän yrittää välttää oppositiossa vastakaisasettelua ja leiriytymistä.

Václav Havel

„Moc bezmocných“

CZECH

I
Východní Evropou obchází strašidlo, kterému na Západě říkají „disidentství“. Toto strašidlo nespadlo z nebe. Je přirozeným projevem a nevyhnutelným důsledkem současné historické fáze systému, jímž obchází. Zrodila ho totiž situace, kdy tento systém už dávno není a z tisíců důvodů už nemůže být založen na čisté a brutální mocenské svévoli, vylučující jakýkoliv nekonformní projev, kdy je ale na druhé straně už do té míry politicky statický, že téměř znemožňuje, aby se takový projev natrvalo uplatňoval v prostředí jeho oficiálních struktur.

Kdo vlastně tyto takzvané „disidenti“ jsou? Z čeho jejich postoj vyrůstá a jaký má smysl? V čem je smysl oněch „nezávislých iniciativ“, v nichž se „disidenti“ spojují, a jaké mají tyto iniciativy reálné šance? Je na místě užívat v souvislosti s jejich působením pojmu „opozice“? Pokud ano, čím taková „opozice“ – v rámci tohoto systému – vlastně je, jak působí, jakou roli ve společnosti sehrává, v co doufá a v co může doufat? Je vůbec v silách a možnostech „disidentů“ – jako lidí, kteří jsou vně všech mocenských struktur a v postavení jakýchsi „podobčanů“ – nějak na společnost a společenský systém působit? Mohou vůbec něco změnit?

Myslím, že úvaha o těchto otázkách – jako úvaha o možnostech „bezmocných“ – nemůže dost dobře začít jinak než úvahou o povaze moci v poměrech, kde tyto „bezmocní“ působí.

II

Náš systém bývá nejčastěji charakterizován jako diktatura, totiž diktatura politické byrokracie nad nivelizovanou společností.

Obávám se, že už samo toto označení – byť jinak jakkoli pochopitelné – skutečnou povahu moci v tomto systému spíš zatemňuje než osvětluje.

Co se nám totiž pod tímto pojmem vybavuje?

Řekl bych, že je v našem povědomí tradičně spojen s představou určité poměrně malé skupiny osob, která se v nějaké zemi násilím zmocní vlády nad většinou společnosti; která opírá svou moc odkrytě o přímé mocenské nástroje, jimiž disponuje; a kterou lze poměrně snadno sociálně oddělit od ovládané většiny. K této „tradiční“ či „klasické“ představě diktatury jaksi bytostně patří předpoklad její dočasnosti, historické efemérnosti a nezakotvenosti; její existence se nám zdá být těsně svázána s životem osob, které ji nastolily; bývá to záležitost spíš lokálního rozsahu a významu, a ať už se taková diktatura legitimuje tou či onou ideologií, svou moc přeci jen odvozuje především od počtu a výzbroje svých vojáků a policistů. Jako své hlavní nebezpečí přitom chápe možnost, že se objeví někdo, kdo bude po této stránce vybaven lépe a kdo vládoucí skupinu svrhne.

Myslím, že už docela vnějškový pohled musí napovídat, že systém, v němž žijeme, má s takovouto „klasickou“ diktaturou pra-

málo společného:

1) Není lokálně omezený, ale panuje naopak v celém ohromném mocenském bloku, ovládaném jednou ze dvou současných supervelmocí. A i když má přirozené své rozmanité dobové a místní zvláštnosti, jejich rozsah je zásadně ohraničen rámcem toho, co ho na celé ploše mocenského bloku spojuje: nejenže je všude na týchž principech a týmž způsobem strukturován (tj. způsobem vyvinutým vládoucí supervelmocí), ale navíc je ve všech zemích skrz naskrz prorostlý sítí manipulačních nástrojů velmocenského centra a totálně podřízen jeho zájmům. Tato okolnost – v „patovém“ světě nukleární rovnováhy supervelmocí – mu dává ovšem ve srovnání s „klasickými“ diktaturami nebývalou vnější stabilitu: mnohé lokální krize, které by v izolovaném státě vedly ke změně systému, mohou zde být řešeny mocenskými zásahy zbývající části bloku.

2) Jestli ke „klasickým“ diktaturám patří jejich historická nezakotvenost – mnohdy se jeví jen jako jakési výstřelky dějin, nahodilé výsledky nahodilých sociálních procesů či lidských a davových sklonů –, pak o našem systému něco takového zdaleka tvrdit nelze: i když se všem původním společenským hnutím, z jejichž sociálního a myšlenkového zázemí vyrůstal, už dávno celým svým vývojem odcizil, přesto autenticita těchto hnutí (myslím tím dělnická a socialistická hnutí 19. století) mu dává nepopiratelně historické zakotvení; je to určitá pevná půda, o níž se mohl opírat, než ho jeho vývoj postupně konstituoval v onu zcela novou sociální a politickou realitu, kterou dnes je a jako která už pevně vrostl do struktury světa a moderní doby. K tomuto historickému zakotvení patřilo i dobré pochopení sociálních rozporů doby, z něhož původní hnutí vycházelo; že už v samém jádře tohoto „dobrého pochopení“ byla geneticky přítomna dispoze k tomu oblundnému zcezení, jež přinesl další vývoj, není přitom podstatné; ostatně i tento prvek organicky vyrůstal z dobového klimatu, a i on měl tedy cosi jako své „zakotvení“.

3) Jakýmsi dědictvím onoho původního „dobrého pochopení“ je další zvláštnost, kterou se náš systém liší od různých jiných moderních diktatur: disponuje nepoměrně konciznější, logicky strukturovanou, obecně srozumitelnou a ze své podstaty velice pružnou ideologií, která při své komplexnosti a uzavřenosti nabývá až povahy jakéhosi sekularizovaného náboženství: nabízí člověku hotovou odpověď na jakoukoli otázku, nelze ji dost dobře přijmout jen částečně a její přijetí zasahuje hluboko do lidské existence. V epoše krize metafyzických a existenciálních jistot, v epoše lidského vykořizení, odcizení a ztráty smyslu světa, musí mít nutně tato ideologie zvláštní hypnotickou přitažlivost: bloudícímu člověku nabízí snadno dostupný „domov“: stačí ji přijmout, a rázem je vše opět jasné, život dostává smysl a z jeho horizontu mizí tajemství, otázky, neklid a osamělost. Za tento levný

„domov“ platí ovšem člověk draho: abdikací na vlastní rozum, svědomí a odpovědnost: vždyť integrální součástí převzaté ideologie je delegování rozumu a svědomí do rukou nadřízených, totiž princip identifikace centra moci s centrem pravdy (v našem případě jde o bezprostřední navázání na byzantský císařopapismus, v němž nejvyšší instance světská je i nejvyšší instancí duchovní). Je pravda, že navzdory tomu všemu tato ideologie – aspoň na ploše našeho bloku – příliš velký vliv na člověka už nemá (snad mimo Rusko, kde stále ještě asi převládá nevolnické vědomí s jeho slepě osudovou úctou k vrchnosti a automatickou identifikací se vším, co vrchnost tvrdí, kombinované s velmocenským patriotismem, pro nějž jsou zájmy říše tradičně vyšší než zájmy člověka). To však není důležité, protože tu úlohu, kterou ideologie v našem systému má (bude o ní řeč), plní právě tato ideologie – právě proto, že je taková, jaká je – neobyčejně dobře.

4) K tradiční představě diktatury patří – pokud jde o samu techniku moci – nutně prvek určité improvizace; mocenské mechanismy nejsou většinou příliš fixovány; je tu hodně prostoru pro náhodnou a neregulovanou svévoli; objevují se tu ještě sociálně-mentální i faktické podmínky pro některé formy mocenského odporu; je tu zkrátka hodně povrchních švů, které mohou praskat dřív, než se celá mocenská struktura stačí stabilizovat. Šedesátiletý vývoj našeho systému v SSSR a jeho zhruba třicetiletý vývoj ve východoevropských zemích (opírající se navíc o některé dávno hotové strukturální modely ruského samoděržaví) vytvořil naopak – pokud jde o „fyzickou“ stránku moci – tak dokonalé a propracované mechanismy přímé i nepřímé manipulace celé společnosti, že jako „fyzický“ základ moci představují dnes už radikálně novou kvalitu. Jejich účinnost je přitom – nezapomínejme – ještě významně zesilována státním vlastnictvím a centrálně direktivním řízením všech výrobních prostředků, což dává mocenské struktuře nebývalé a nekontrolovatelné možnosti investovat do sebe samé (například v oblasti byrokracie a policie) a usnadňuje jí – jako jedinému zaměstnavateli – existenční manipulaci všech občanů.

5) Jestli pro „klasickou“ diktaturu bývá charakteristická atmosféra revolučního vzrušení, heroismu, obětavosti a nadšeného násilí na všech stranách, pak poslední zbytky takovéto atmosféry ze života v sovětském bloku vyprchaly. Tento blok totiž už dávno netvoří nějakou enklávu, izolovanou od ostatního civilizačně vyspělého světa a imunní k procesům, jimiž prochází; je naopak jeho integrální součástí, která sdílí i spolutvoří jeho globální osud. Konkrétně to znamená, že se v naší společnosti nevyhnutelně prosazuje (a dlouhodobá koexistence se západním světem tento vývoj jen urychluje) v podstatě tatáž hierarchie životních hodnot jako ve vyspělých západních zemích,

První místopředseda ODS David Vodrážka si dnes s Mirkem Topolánkem čtyřma

CZECH

PRAHA – První místopředseda ODS David Vodrážka si dnes s Mirkem Topolánkem mezi čtyřma očima vysvětlil, jak to bylo se snahou předsedy vlády a ODS mediálně pomoci bývalému poslanci ČSSD Petru Wolfovi. Premiér mu prý řekl, že svého přítele Marka Dalíka žádným jednáním nepověřoval. Vodrážka uvedl, že premiérovo vysvětlení mu stačí. Podle Vodrážky Dalíkova kauza poškozují ODS. Širší vedení ODS ji večer ale prý neprobíralo.

Topolánek dnes přiznal, že Dalík požádal, aby mediálně pomohl poslanci Wolfovi, který je vyšetřován policií pro podezření ze zneužití několikamilionové dotace. Dalík se pokoušel jménem premiéra přesvědčit reportéra České televize (ČT), aby stáhl reportáž o policejním vyšetřování Wolfa. Reportér Dalibor Bártek si Dalíkova slova nahrál, a to včetně těch, jimiž mu prý Dalík vysvětloval, že nepřichází jen sám od sebe. Topolánek již dříve odpoledne prohlásil, že schůzka, o jejíž podrobnostech dnes ČT informovala, »nic neprokázala, spíše naopak«. Uvedl také, že o ní nevěděl. Vodrážka poté premiéra požádal, aby mu kauzu vysvětlil, a večer se kvůli tomu sešli. »Já jsem se mezi čtyřma očima premiéra zeptal na jeho názor, respektive, jak to bylo. A tím to celé skončilo,« řekl pak Vodrážka novinářům.

Dalík dnes v rozhovoru pro server Novinky.cz uvedl, že ho premiér požádal, aby pomohl připravit pro Wolfa »strategii, jak se bránit útokům, které na něj chystá ČSSD«. Dalík má prý podezření hraničící s jistotou, že za tlakem na Wolfa stojí právě ČSSD. »My jsme ty informace, že chystají tyto útoky a takzvané ožívání starých kauz, měli nějakou dobu dopředu. Logicky jsem šel za panem Bártkem, abych zjistil, jestli to tak je. A ukázalo se, že to tak je,« řekl serveru Dalík. Mluvčí ČSSD Kateřina Blechová ČTK řekla, že se sociální demokraté ke kauze vyjádří až poté, co zhlédnou reportáž.

Wolf se dnes od reportáže ČT dopředu distancoval. »Očekávám však, že jeho (Bártkova) reportáž, kterou má dnes ČT odvysílat, bude opět účelově zaměřená proti mně a mé rodině a s objektivitou a vyvážeností nebude mít nic společného,« uvedl v prohlášení, které poskytl ČTK. Dodal, že je připraven podniknout »patřičná právní opatření«.

Občanští demokraté se dnes v Praze sešli na zasedání své výkonné rady, tématem jednání tohoto orgánu ale výše uvedená kauza podle Vodrážky nebyla. Rada podle prvního místopředsedy strany rozhodla o obsazení kandidátky do eurovoleb od jedenáctého místa až do konce. »Ta byla schválena jednomyslně,« dodal.

Ještě večer se také Vodrážka a Topolánek sešli s pražskými poslanci za ODS. Vedení pražské organizace si s poslanci chtělo ujasňovat názory, zejména s těmi, kteří bývají vnímáni jako nespokojenci. Topolánek, který je poslancem za Prahu, novinářům poté řekl, že jednání považuje za uspokojujivé, podobně se vyjádřil i pražský primátor a šéf pražské ODS Pavel Bém. »Spíš se bavíme o

tom, jakým způsobem na těch odborných tématech vytvoříme nějaké minitymy, jakým způsobem budeme komunikovat, ale já jsem tam žádný vážný problém neřešil,« řekl Topolánek.

»Dohodli jsme se, že poslanci by měli dodržovat pravidla, která mají dána jednáním řádem klubu, a že se nebudeme vzájemně překvapovat,« informoval Vodrážka. Kdo z poslanců bude mít problém s hlasováním, bude to muset kolegům oznámit s dostatečným předstihem. Bude ale muset také předložit své argumenty a případně předložit řešení, uvedl.

Sněmovna na únorové schůzi neschválila vládní novelu zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Chyběly jí totiž hlasy poslanců ODS, z toho jednoho pražského. Bém naopak zdůraznil, že všech 14 pražských poslanců ODS podpořilo všechny klíčové zákony a vždy současnou vládu podrželi. Pokud také bude chtít kdokoli ze zúčastněných dnešní setkání opakovat, bude mít právo k němu vyzvat, dodal pražský primátor.

Ukazuje se například, že současní reprezentanti uvedené věkové skupiny jsou osvícenější a aktivnější než jejich předchůdci v roce 2008.

Největší rozdíl se projevil v přístupu ke zdraví, jehož si současníci hledí mnohem více a častěji chodí na pravidelné preventivní kontroly, i když nemají potíže. Loni to potvrdilo 52 procent oslovených, zatímco v roce 2008 jen 38 procent.

Zdá se, že jsou lidé v předdůchodovém věku společenštější. Neradi se uzavírají ve stěnách svých obydlí a méně často upřednostňují klidný večer doma před chozením do společnosti (59 procent versus 71 procent). O něco méně lidí se vyjádřilo, že ve volném čase často sledují televizi (59 procent).

Podle analytika Medianu Matěje Ehrliacha žijí i aktivněji než jejich předchůdci. »Zajímavý je posun k individuálnímu trávení volného času. Lidé například častěji cestují sami, případně s partnerem, než s rodinou. Vidíme u nich také posun k nemateriálním hodnotám. Stoupl zájem o bohatý duševní život, o kulturu, umění, častěji mají potřebu být užiteční pro druhé. Naopak méně lidí už touží po tom, aby se dožili vysokého věku,« popisuje Matěj Ehrlich.

Napříč těmito daty se ukazuje, že větší úspěchanost současné doby postihuje i tuto generaci. Méně se vyhybá stresu a nervozitě, pocituje také větší nedostatek volného času.

Zástupci této věkové skupiny kladou větší důraz na vzdělání, které je vnímáno jako důležitější faktor než před deseti lety. Zato oslabilo úsilí vyniknout a prosadit se. Mírně poklesl také význam peněz a majetku. Markantně spokojenější – až o 20 procent na dnešních 49 procent – jsou současní »mladí« senioři se svou životní úrovní.

Podle socioložky z Masarykovy univerzity Lucie Vidovičové jim přináší nejvíce radosti prarodičovská role, role zaměstnance naopak nejvíce stresu. »Pokud je člověk relativ-

ně zdravý, může to být velmi příjemné životní období,« míní socioložka.

Nejspokojenější je starší generace s rodinnými vztahy a tyto pocity spokojenosti za deset let ještě lehce posílily. Podle průzkumu Medianu až téměř na 77 procent, což je jedna z nejvyšších dosažených hodnot.

Podle Matěje Ehrliacha však ani rozvod nemusí být nutně krokem k nespokojenosti, možná spíše naopak. »Mnozí lidé nechťejí být uzavřeni v nefunkčním manželství a rozvod je pro ně vlastně cestou k větší spokojenosti. Rodina, mám na mysli děti a vnoučata, jim tím momentem ze života nezmizí,« míní sociolog Ehrlich. Počet rozvodů od doby před deseti lety lehce poklesl, nejvíce v posledních čtyřech letech.

»Rozvodovost stoupala v době ekonomické krize – mimo jiné i kvůli exekucím, které dopadaly na manžele. Byl vidět nárůst zejména v chudších regionech a mezi méně vzdělanými lidmi. Je ale třeba zdůraznit, že většina manželství se rozvede dříve než mezi 55 až 65 lety,« podotýká sociolog Daniel Prokop, který s Medianem spolupracuje.

Hlídací prarodiče mizí

Období 3. věku se v sociální gerontologii označuje jako mladé stáří. K hlavní náplni v této etapě stále patří prarodičovská role. Podle socioložky z brněnské Masarykovy univerzity Lucie Vidovičové však trendy naznačují, že se seniorské generace takřkajícím modernizují a přibližují mladším ročníkům. I když si zachovávají svoje relativně jedinečné rysy.

»Používám pro to svůj oblíbený přírůbek – eskalátor. Generace se posouvají, což odpovídá našim studiím. Lidé se vezou na vlně módy aktivního stárnutí, které je hodné baví. Aktivnější mladí senioři mívají vyšší pocit štěstí i stresu, takový hořkosladký stres,« popisuje socioložka.

Změnu vidí v tom, jak tato generace přikládá stále menší důležitost práci, naopak větší důraz klade na volný čas. Zkrátka současné ideály aktivního stárnutí jsou podle odborníků hlavně o seberealizaci. Klasické hlídání vnoučat sice mladým seniorům skýtá významný zdroj spokojenosti, být hlídacím prarodičem na plný úvazek jim však už tolik nevyhovuje.

Vnoučata dnes pravidelně hlídá 53 procent seniorů, v mimořádných případech, když třeba dítě onemocní, je ochotno se o ně postarat 59 procent. »Naši respondenti často hovoří o stáří jako o svobodě, kdy nic nemusí, ale hodné toho mohou. Podle našeho výzkumu jim ale prarodičovská role pořád přináší nejvíce radosti,« dodává Lucie Vidovičová.

Socioložka nesdílí optimismus ohledně následků rozvodů, že může být cestou k větší spokojenosti. Rozvody podle ní dopadají zejména na některé starší muže, pokud z původního partnerství neodcházejí kvůli nové rodině. Nezřídka tak ztrácejí sociální vazby s vnoučaty. Ukazuje se totiž, že dědečkové vykonávají svoji prarodičovskou roli spíše formou podpory babičky a rozvodem se toto

Jozef Miloslav Hurban

„Od Silvestra do Troch kráľov“

SLOVAK

KTO NEZNÁ PÁNA ŠÚPLATU? A jeho šmatlavú ženičku kto nevidel na rínku v Bruchoslaviciach?

Hop, ale hop! Čože sú to za otázky v zábavníku Nitre?

Tak je, páni moji a panie moje, prosím za odpustenie. Ja som veru myslel, že som v bruchoslavickom kasíne, a medzitým to nie je tak, lebo stojím teraz pred veľacteným slovenským obecnstvom, najmä tým, ktoré číta Nitru.

Musím teda ab ovo začínať, aby aj moje láskavé obecnstvo vedelo tak, ako každý bruchoslavický obyvateľ – či je ženského, či chlapeckého pohlavia – vie, ako sa pán Šúplata oženil a ako sa to stalo, že si priam na Tri krále tohto roku pojal za svoju vernú a úprimnú manželku terajšiu teda pani Šúplatovú.

Náš nastávajúci dej pripadá na koniec minulého a počiatok prítomného – nie storočia, ale roku. A zato táto prvá slovenská noveletka je dačo najčerstvejšie v našej literatúre tohto nielen roku, lež aj – očúvajte – tohto storočia! A preto ja viem, čo už čakať môžem od láskavého čitateľstva: samú úctu, samú poklonu, samé uznanie, samú chválu, lebo ja samý prvý podávam slovenskú noveletku na ukážku a na pochválenie.

To očakávam, vopred sa osvedčujúc, že už raz bez chvály spisovateľom byť nemôžem, ale najmä spisovateľom takým zaslúžilým, spisovateľom prvej slovenskej noveletky.

Náš dej sa začína na Silvestra a skončí sa na Tri krále. Naša noveletka bude teda: Od Silvestra do Troch kráľov.

Ecce – aká to novitas! A ešte keď pomyslíme, že je to čas, čo len priam teraz odišiel, zadívame sa, ako Nitra k takejto novinke prísť mohla. A to všetko nielen nám, ale aj pánu redaktorovi na nemalú česť slúžiť musí. Nech pritom mlčím o najväčšej výhre láskavého čitateľstva, ktoré sa tak zabaví pri prvej slovenskej noveletke ako pri nijakej inej.

Ale, aby nám dakto nepovedal, že sa len sami chválime, bár sme ináč presvedčení, že dobré sa samo chváli, pristúpime už radšej len k samej historke.

Na Silvestra večer sedel vo svojej chyži pán Šúplata Ďorď, aspoň sa on takto podpisoval, keď komu maličké napomenutie ohľadne zloženia interusu alebo kapitálu posielal. Bol to, ako už teraz každý šípíť môže, slovenský kapitalista.

Toto bude náš hrdina, takže sme mohli bezpečne aj po jeho mene našu noveletku pomenovať a ani kritici zo Včely by nám to neboli mohli nadhadzovať ako zlé; ale máme pätnásť príčin, pre ktoré sme túto prvú slovenskú noveletku len tak pomenovali, ako stojí už na jej čele napísané.

Teda nášho Šúplatu znali celé Bruchoslavice ako bohatého kapitalistu, všetky bruchoslavické panny ho mali vo svojich lajstroch ako mládenca zapísaného, klebety kmotier ho každú jeseň a každý fašiang ženili a páni Bruchoslavičania, čo dolu Váhom išli, znali ho tiež dobre a vyhýbali mu na ulici

jeden pred druhým. Mal on všetkého dosť, len jedného sa mu nedostávalo, len jedno nešťastie ho naháňalo, a to bolo – neborák Šúplata nemohol sa oženiť!

—Hí, – zhĺklo razom sto navydaj súcich panien.

—Hí, to je zázrak – pokračujú v začatej piesni udivené Klebietkoviev tetky.

Ale ináč je nie, náš Šúplata, hoc priam bol bohatý ako rarášok, predsa sa nemohol oženiť a i teraz, na Silvestra večer, nachádzame ho v rozpakoch lásky a ženby.

Bol on zavčerom už ako na isté u Kačenky Krikľakoviev, ale že tatko nechce Kačenke viac ako päťtisíc vyčítať, odišiel náš hrdina nahnevanej a teraz sa priam pristrojil a vystrojil k druhej, lebo čože je jemu najst si frajerku? Tisíce má dom má, všetko má – milý pán boh vie, čo je to, že sa len oženiť nemôže! Oholil sa teda na Silvestra tak hladučko, že hoc priam ten ostrý čas dosť bol sporý v oraní jeho okrúhlej tváricky, predsa tak ulízane vyzeral, ako čo by ešte len k štvrtému krížiku sa poberal, bár kto ho dobre znal, vedel, že dnes o polnoci vhahe do piateho. Doťahoval on teda priam päťdesiateho roku svojho života. V tomto teda okamihu, v ktorom mu čas toho päťdesiateho Silvestra na chrbát vytína, rozmýšľa usilovne o tom, ako by už predsa raz mohol zlomiť tie reťaze mládeneckej slobody. Lebo to povedať musíme, že sa bol pánu Šúplatovi tento stav slobodný už celkovito spríkril a znechutil. Tak to obyčajne býva pri tých starých mládencoch, že sa im aj to, po čom prv pachtili, naposledy znelúbi.

Pán Šúplata sedel pred zrkadlom, a my, aby sme sami nemuseli opisovať nášho Ďorďa, postavíme len to zrkadlo pred láskavé čitateľstvo, aby ho samo vidieť mohlo. Ale zrkadlo musíme opísať.

Cez prostriedok beží hrubá čiara, a to je rozpuklina skla – vari bolo veľmi silné a od sily sa puklo. Jeho rámičky a malý floček boli z hrubého papiera, pooblepované pekným, kvietkovým papierom. V tomto puknutom zrkadle vidieť krivý nos a nadrapené oko. Ale to sa len tak zdá, lebo Šúplata má nos ešte dosť rovný a jeho oko je tiež na svojom mieste. Vlasy sa mu na hlave trochu pobeliavajú, ale čo sa ktorý len trochu väčšími zabelie, hneď ho pán Šúplata čímisi potiera, takže keď vstal od zrkadla, jeho hlavička ani len nemyslela na šediny. Ale aké sú oči, to sa v zrkadle nedá dobre vidieť. Už neviem, či sú ozaj také akési pomútené, a či je sklo na ňom zaprášené a pomastené, keď ho Šúplata vždy prstami utieral, aby len dobre mohol všetky biele vlásy vidieť a tak každý natrieť. Zuby má pekné, čierne ako havran a komu sa také páčia, nemá nič nad ne krajšie. Postava sa celá síce v zrkadle nevidí, lebo nevážilo päť centov a neviselo na dvoch klincoch od povaly až po zem, ale nakoľko sa dá súdiť podľa hlavy, ktorá celé zrkadlo zaplnia, nie je malá.

Naveky sedieť nemohol, to sa vie, najmä keď sa kamsi strojil. Zato hybko skočil zo stolice a dal sa prechodiť po svojej chyži a

sám so sebou rozprávať.

—No ale ad animam ma už viacej Silvester nenájde v tomto stave! Akokoľvek, ale ak by s tou Ludmilou Hovorkoviech tiež nič nemalo byť, pojmem si za ženu tú najchudobnejšiu meštiansku dievčinu v Bruchoslaviciach na truc všetkým tým bohatým frajlám! Ale seba predsa nedám za päťtisíc zlatých! Ebugatta! Ja mám len na hotových veksloch stotisíc a Krikľák sa mi nehanbí päťtisíc so svojou dcérou dávať. A keby nemal, už by som ani slova nepovedal, ale takto – mohol by si za šťastie pokladať, že som sa otreľ o jeho dom a len za to jedno päťtisíc odrátať!

Tu zamĺkne a trie si čelo tak, akoby chcel z neho jednu tisíciku vyvalchovať. Po dlhšom rozmýšľaní, prechádzaní sa sem-ta, krútení hlavy, vyvalil sa na posteľ prikrytú kobercom, z ktorej ale odrazu vstal a akoby tým hodením sa na posteľ šťastná myšlienka bola do jeho veľkej hlavy vletela, takto sa dal o nej nahlas rozmýšľať.

—Hm, hm, to je pravda, že Ludmílka sá vraj za kýmsi iným blázní. Toho sú už plné Bruchoslavice. Ale akože by aj nie! Mladé je to, pekne je to, ohmivé je to, a Šúplata Ďorď bol už vtedy do sveta súci šuhaj, keď ktosi pánbohvie kde bol! To je všetko pravda, ale, ebugatta, za stotisíc vekslov sa čosi len môže a ktosi by rád bol, keby toľko hárkov papiera na spisovateľské čarbaniny mal, ako ja tisícov mám. Sama a naposledy, ebugatta, čože chce aj naša Ludmila! Nechže sa probuje najesť tej svojej krásy – a inšie čože má? Keď sa Hovorková nahnevá, nuž vnučka pôjde do služby. Že je ona dedička, to je pravda, nuž ale priam zato musí tak tancovať, ako jej babka hvízda, a keď by sa mi takto stará naklonila, vnučka si veľa nepomôže.

Hore sa teda, Ďorďe, hore sa, len okolo starej sa zakrúť! A táto sa mi pozdáva, ebugatta, len toť nedávno sa mi pekne na ulici prihovárala! Že vraj – „Herr von Šúplata, prečo sa nepáči aj k nám dakedy? Ej, ej, už hen do Krikľakov vedia nazerať?“ A držiak ruky vo vreckách na zásterke, tak sa ku mne tvárou nakláňala, až to radosť bola! „Nech sa páči, nech nás navštívia“ – tak ešte zďaleka na mňa volala. Ani raz nepoviem, že táto osoba dačo nezmyšľala. A čo sa bohatstva týka, to viem, že ak lepšie nestojí ako ja, tak ako ja iste stojí. Role má všade tam kde ja, bola by komasácia hotová; a mimo toho má v Mlákach, pod Šibeniciami, v Lašidove, a všetko hodné flaky lúk a nivy a v horách tiež pekný táľ. – No, ad animam, to by bolo, to bude, Ďorďe hore sa!

Celý naradovaný, vysmiaty, vytešený, držiak pravú ruku na brušku, ľavou rozhadzoval v povetrí a prechodil sa po chyži, chvíľami zas si svoje vymastené vlasy uhládzal, k lícam pritláčal, až naposledy pekne potíšku si aj širák na hlavu postavil, nový kaput vykefoval, čižmy ručníkom trochu poprašoval, trstenicu so strieborným okutím vzal do ruky, až sa takto šťastne namyslený a nacifrovaný na nové vohľady vystrojil. Len chvíľa ešte a nik by ho nebol viacej doma

Rimavská Sobota: Kríza? Tu je už roky. Kto už mňa zamestná

SLOVAK

VELKÉ TRADIČNÉ fabriky v regióne zatvorili takmer všetky už pred rokmi. Teraz začal hromadne prepúšťať mäsokombinát Tauris. Vela sa toho na rimavskosobotskom úrade práce od krízy však nezmenilo.

RIMAVSKÁ SOBOTA. V stredu sa na úrade práce začína pracovať ráno od deviatej. Tesne pred deviatou sa zbiehajú prví ľudia a fajčia pred vynoveným vchodom.

Prichádzajú samostatne aj v hlúčkoch. Niektorí ako sprievod partnerovi či partnerke, veď aj tak nemajú doma čo robiť. Niektorí prišli aj s deťmi, ktoré nemali kde nechať, pretože aspoň jeden člen rodiny ešte pracuje.

Keď sa na prízemí otvoria hneď prvé dvere z chodby s nápisom Prvotná evidencia nezamestnaných, rýchlo sa vytvorí rad asi dvadsiatich ľudí.

Rad zväčša mladých ľudí do tridsať rokov a niekoľkých prešedivených hláv sa nerozplynie do obedňajšej prestávky úradu.

Pred dvomi rokmi zatvorili v Rimavskej Sobote desaťročia fungujúci pivovar a cukrovar. Budovu cukrovaru na okraji mesta už rozoberajú. Naďalej funguje konzerváreň Riso, no kým pred rokmi rovnako ako cukrovar či pivovar zamestnávala stovky ľudí, dnes si vystačí s desiatkami.

„Nemáme čo povedať. Aj tak nám nikto nepomôže. Chceme počuť pozitívne správy,“ začnú pokrikovať ľudia čakajúci pred dverami, keď sa ich opýtame na prácu a na situáciu v meste.

Hovorí, že k tomu nemajú čo povedať, pretože tu sa nič nezmenilo. Ani od októbra, ani od januára, ani od pádu socializmu. A v tomto regióne sa už ani nič nezmení.

„Robil som, donedávna, do konca roka. V Bratislave som bol už dva roky,“ hovorí Jozef. Robil na stavbe, mali partiu a chodili po celom Slovensku. Nehovorí, že bol spokojný, no robiť musí. „Ale čo si človek vyberie?“ Teraz ich firma prepúšťala, najskôr v decembri, potom znovu v januári.

A čo budete robiť teraz? „Niekam pôjdem. Čo tu? Tu vám nič neponúknem, ani sa tu nič nezmení.“

Dvadsaťročného Gáboru prepustili pred tromi týždňami z nábytkárskeho podniku vo Fiľakove. Robil tam osem mesiacov, teraz potrebovali niekoho prepustiť, tak odišiel ako najkratšie zamestnaný. „Už nepôjdem robiť nikam. Budem doma a niečo vymyslím,“ nechce povedať, z čoho bude bez práce žiť.

Všetci netrepežliví z čakania pred dverami sa zhodujú, že im na úrade nemajú čo ponúknuť. Chodia sa hlásiť, aby za nich niekto aspoň na čas platil zdravotné odvody.

Máme ísť ku Kórežčanom, kde nás ešte počas skúšobnej vyhodí, aby dostali príspevok na ďalších nových a my nie? Narážajú na podmienky v kórejskej firme Sewon, ktorá už rok v bývalých kasárňach vyrába káblové zväzky a zamestnáva asi 500 ľudí. Stažujú si,

že prestávky sú vraj krátke a skladať nonstop celý deň káble sa nedá.

Parlament dnes prelomil veto prezidenta Andreja Kisku a potvrdil zákon, ktorý obmedzuje hranie a spievanie hymny cudzieho štátu na Slovensku a ktorý športovcom pri reprezentácii krajiny nariadil uprednostniť na dresoch štátny znak.

Tieto zmeny presadili v snemovni poslanci Slovenskej národnej strany. Ďalšia koaličná strana Most-Híd už predložila do snemovne návrh, ktorý verejnosti hranie a spievanie hymny cudzích krajín umožní.

Podmienky hrania cudzej hymny

Schválená novela o štátnych symboloch umožňuje hrať alebo spievať hymnu cudzích krajín na Slovensku v prípade, že je prítomná aj oficiálna delegácia daného štátu.

Podľa vyjadrenia šéfa SNS a predsedu parlamentu Andreja Danka zmieňované obmedzenie sa vzťahuje len na hranie a spievanie hymny iných štátov počas štátneho sviatku, výročia a ďalších významných príležitostí. Novela nadobudne účinnosť v polovici mája.

Zatiaľ nie je jasné, či nové pravidlá ovplyvnia aj MS v hokeji 2019, ktoré od dnes do 26. mája hostuje Bratislava a Košice. Po zápasoch je totiž pravidlom, že sa hrá hymna víťazného mužstva.

Hranie hymny je okrem iného súčasťou oficiálneho uvítacieho ceremoniálu pri návšteve vrcholných zahraničných politikov v krajine pod Tatrami. Napríklad Maďari však používajú svoju hymnu pri rôznych príležitostiach vrátane náboženských obrádov v kostoloch a tiež na futbalových zápasoch.

Pomohli kotlebovci

Predlohu zákona ešte pri pôvodnom hlasovaní v marci podporili aj poslanci strany Most-Híd. Jej predseda Béla Bugár sa potom za hlasovanie ospravedlnil, hoci sám sa ho z dôvodu rekonvalescencie po operácii nezúčastnil.

Predstavitelia politických strán potom požiadali prezidenta Kisku, aby novelu zákona vetoval. Hlava štátu tak urobila, pri opätovnom hlasovaní ju poslanci za Most-Híd už nepodporili.

Snemovňa veto prezidenta prelomila vďaka hlasom poslancov zvyšných vládnych strán a časti opozície vrátane krajne pravicovej strany Kotleba-Ludová strana Naše Slovensko.

Nový zákon z dielne Mosta-Híd

Most-Híd už do snemovne predložil novelu zákona, po ktorej schválení bude aj verejnosti povolené hranie a spievanie hymny cudzieho štátu. Predlohu parlament prerokuje v zrýchlenom režime. Iniciatívou strany Most-Híd sa snemovňa nemohla zaoberať pri prerokúvaní vetovaného zákona, pretože prezident ho navrhol neschváliť ako celok.

Novelu zákona o štátnych symboloch predložili poslanci SNS najmä v reakcii na postup hokejového zväzu, ktorý na dresy reprezentácie pre majstrovstvá sveta nechal

zobraziť upravený štátny znak. Pod tradičným dvojkrížom sa nachádzali namiesto trojvršia tri zdvihnuté hokejky.

SNS presadila, že s výnimkou štartového čísla nebudú môcť po novom na reprezentčných dresoch slovenských športovcov dominovať oficiálnemu štátnemu znaku iné grafické prvky.

Slovenský hokejový zväz tento týždeň oznámil, že hokejisti na šampionáte nakończ budú hrať v dresoch so štátnym znakom na hrudi. V opačnom prípade by slovenská reprezentácia so zreteľom na schválenie spomínaného zákona musela meniť dresy v priebehu majstrovstiev sveta, ktoré potrvajú do 26. mája.

Posledná pracovná cesta Andreja Danka opäť zaviedla do Moskvy. Výstupom rokovania s ruskými politickými špičkami je naplánovanie ďalšej cesty, tentokrát za účasti aj slovenských podnikateľov, biznismenov čo zástupcov domácich podnikov.

Dankova kritika elektromobilov: Auto má hučať

Šéf parlamentu konkrétne mená zatiaľ neprezradil. „Rovno keď ich poviem, tak ich budú obviňovať, že idú s Dankom do Ruska,“ povedal predseda národnariarov.

Uviedol, že súčasťou delegácie budú aj zástupcovia automobilového priemyslu. Podľa Danka sa práve tento segment priemyslu z Európy bude vo veľkom sťahovať práve do Ruska.

„Pretože Európska únia si vymyslela veľmi rýchlo emisné normy a ideme likvidovať výrobu automobilov, pretože všetci ideme jazdiť na elektromobiloch, čo považujem za absolútne šílenstvo,“ podčiarkol. Danko priznal, že nie je fanúšik podobných inovácií.

Počas jazdy si vodič na nemeckej diaľnici (neďaleko mesta Leverkusen) všimol, že po vozovke sa nekontrolovateľne premáva iné 40-tonové vozidlo. Dôvodom tejto „nekoordinovanej“ jazdy bolo, že jeho šofér za jazdy skolaboval a zomrel. Vo štvrtok o tom informovala polícia v Kolíne nad Rýnom.

Všetko to začalo tým, že motoristi v stredu okolo 21:00 SELČ nahlásili polícii, že na diaľnici A1 medzi Leverkusenom a Remscheid sa nápadne pomaly pohybuje ťahač s návesom. Vozidlo vybočilo z pravej jazdnej pruhy a následne narážalo do stredových zvodičiek.

Vodiči ostatných kamiónov sa zaradili vedľa seba za tento ťahač, a tak diaľnicu „upchali“ pre ďalšie autá. Dvaja vodiči vystúpili zo svojich áut a snažili sa ťahač idúci rýchlosťou približne 15 kilometrov za hodinu dobehnúť.

Keď prišli policajti, pribrzďovali ťahač svojou dodávkou a istý 43-ročný vodič kamiónu si stúpil na jej nárazník a odtiaľ rozbil postranné okno ťahača. Potom otvoril dvere a po schodíkoch vstúpil do kabíny a vozidlo bezpečne zastavil.

Zdravotníci sa bezvýsledne pokúšali oživiť šoféra ťahača, odvážlivcovi následne záchrancovia ošetrili rezné rany, ktoré si spôsobil, keď rozbíjal okno a prestrkával ním

ZDA razkrile načrt za odkup slabih naložb. Ameriško finančno

SLOVENIAN

WASHINGTON (ZDA) – Ameriško finančno ministrstvo je danes predstavilo dolgo pričakovani načrt za odkup slabih naložb, ki zavirajo okrevanje finančnega sistema. Načrt, s katerim želi vlada pomagati finančnemu sistemu ter prispevati k čim prejšnjemu izhodu iz finančne in gospodarske krize, je uvodoma povzročil skokovito rast borznih indeksov.

Osrednji steber načrta je poseben javno-zasebni investicijski program za slabe naložbe, za katerega bo ameriška vlada namenila od 75 do 100 milijard dolarjev državnih sredstev. Ta naj bi nato skupaj z udeležbo zasebnega sektorja ustvarila za 500 milijard dolarjev "kupne moči" za slabe naložbe, pri čemer bi se čez čas lahko celo podvojila na 1000 milijard dolarjev. Ministrstvo pričakuje, da bo sodelovala široka paleta zasebnih investitorjev, od pokojninskih skladov do zavarovalnic, skladov tveganega kapitala in drugih.

Finančno ministrstvo pojasnjuje, da je javno-zasebni pristop, ki ga ubira ta načrt, boljši od tega, da bi čakali na to, da se banke počasi znebijo slabih naložb, ali od tega, da vlada neposredno kupuje te naložbe. Načrt, katerega obrise je finančni minister Timothy Geithner predstavil že februarja, je sicer ključnega pomena za okrevanje pešajočega bančnega sistema po visokih izgubah z naslova ameriške nepremičninske krize in za umirjanje gospodarskih razmer.

S tem svežim denarjem bi finančnim ustanovam pomagali, da se znebijo tako imenovanega "okuženega premoženja", vrednostnih papirjev na podlagi drugorazrednih hipotekarnih posojil, katerega kopičenje je privedlo do sedanje krize. Večina državnega denarja bo prišla v obliki posojil Zveznih rezerv in Zvezne korporacije za zavarovanje depozitov (FDIC). Vlada je sodelovanje naredila privlačno s tem, da bo nosila največji del tveganj.

Zadeva bo potekala tako, da bo na primer zasebni investitor plačal le nekaj odstotkov cene za odkup slabih naložb banke, preostali denar pa bo s posojilom dala vlada, tretji del pa pride iz lani potrjenega 700 milijard dolarjev vrednega sklada za boj proti finančni krizi.

Ko je Geithner februarja napovedal omenjeni načrt, so borzni indeksi zaradi pomanjkanja informacij, kako točno bo uveden, strmo padli. Tokrat pa je bilo vsaj uvodoma po objavi načrta povsem drugače – 10. februarja je indeks Dow Jones zgrmel za 380 točk, danes pa je v prvi uri borznega trgovanja poskočil za 257 točk.

O programu bo še danes govoril predsednik ZDA Barack Obama, saj Geithner tokrat ni šel pred kamere, ampak je ministrstvo le objavilo podrobnosti načrta. Glede na ugodni odziv finančnih trgov bi se načrt lahko obnesel, vendar pa je sodelovanje zasebnih vlagateljev sedaj malce vprašljivo, ker v zveznem kongresu še vedno razsaja vročica po novici o 165 milijonih dolarjev za bonuse

direktorjem zavarovalnice AIG, pojasnjujejo analitiki.

Predstavniki dom je za bonuse direktorjem podjetij, ki dobivajo vladno pomoč, potrdil predlog za 90-odstotno obdavčitev. Senat tega še ni storil in administracija po navedbah analitikov ne kaže veliko navdušenja za tako drastične poteze, vendar pa je ozračje "zastupljeno". Vlagatelji pač ne bi radi tvegali s sodelovanjem, če bo vsaka njihova poteza in morebitna napaka pod kongresnim mikroskopom.

Ocene okrog tega, koliko je "okuženega premoženja", se gibajo okrog 2000 milijard dolarjev, program finančnega ministrstva pa ima za uvod zmogljivost, da odkupi za okrog 500 do 1000 milijard dolarjev. Težava je v tem, da je od 700 milijard dolarjev paketa proti finančni krizi ostalo le malo denarja oziroma morda le dovolj, da se program zažene. Ministrstvo za finance bo najverjetneje moralo znova v kongres po dodaten denar, kar bo ponovno povzročilo cirkus medsebojnih obtožb in odpora, še dodajajo analitiki.

Kako v zavarovanem mestnem gozdu namesto potoka teče odprti vod kanalizacije, ki konstantno obremenjuje okolje.

Stražun že dolgo ni več mestni gozd, kakršnega bi si želeli in bi ga mesto zaslužilo. Divjim odlagališčem pomladanske čistilne akcije niso prišle do živega, gozd je poligon za adrenalinske motorne navdušence, a v najslabšem stanju je hrbtenica največjega mestnega gozda, ki je varovan kot vrednota, saj je zadnji ostanek sveta, kakršen je bil ob Dravi nekoč – Stražunski potok. To pravzaprav ni potok, ampak kanalizacijski jarek.

Kje doteka voda iz kanalizacije?

Ob našem obisku je bil »izvir« ali pričetek potoka, razbremenilni objekt pod Nasipno ulico, popolnoma suh. Kako je mogoče, da se nekaj kilometrov nižje ob istem času v staro strugo Drave izliva potok, poln fekalij? Kje torej v strugo, ki je speljana skozi gozd, doteka voda iz kanalizacije? Natančnega odgovora ni.

Četudi gre za jarek, ki deluje kot razbremenilnik ob zajetnejšem deževju, so neke ob poti vanj speljani odtoki iz domačih kopalnic, nekaj je tudi naravnega povirja, a pod črto – voda v Dravi pristane neочиščena. Kar naj bi bil potok, je tako pravzaprav odprti vod kanalizacije, ki konstantno obremenjuje okolje, in namesto da bi se odpadne vode očistile v čistilni napravi v Dogošah, se izlijejo v Dravo v krajinskem parku na območju Natura 2000. Tudi okoliški prebivalci vedo povedati, da se iz potoka širi smrad.

Bremena za okolje

Na situacijo že leta opozarja ekotoksikolog Boris Kolar. Prejšnja županska garnitura je obljubila, da se bo lotila težave, a še pred iztekom mandata je pozabila na obljubo. V Stražunu je več okoljskih težav. Fekalije obremenjujejo okolje z mikroorganizmi, ki so lahko nevarni pitni vodi, rušijo rečni eko-

sistem, istočasno pa so izjemen vir plastike in posledično mikroplastike. Čeprav zaradi plastike bijejo plat zvona največkrat morskimi biologi, pa je ta nevarna tudi rečnim ekosistemom. Našli so jo praktično na vseh koncih sveta, v pivu, ljudeh, hrani, soli, pitni vodi, novejša raziskava kažejo, da jo celo dihamo. »Rečne živali jo zamenjajo za hrano in poginejo zaradi lakote, plastika prehaja v prehransko verigo, na mikroplastične delce se vežejo onesnaževala,« našteva Kolar. »Predvsem pa ni jasno, ali je to potok ali kanalizacija, in tudi razbremenilnik ne sme odvajati v vodotok neочиščene vode,« poudari Kolar.

Odpadne vode je treba čistiti

Stražunski jarek je ne glede na lastništvo zemljišča v upravljanju Mestne občine Maribor, saj je bil v preteklosti urejen za potrebe razbremenjevanja mešanega sistema kanalizacije, navajajo na ministrstvu za okolje in prostor. Gradnja Stražunskega jarka se je začela leta 1960. »V projektu iz leta 1959, katerega investitor je bil takratni občinski ljudski odbor Maribor – Tezno, je navedeno, da v strugi ni stalnega pretoka, občasno se vanj drenirajo vode iz zaledja, sicer pa je namenjen odvodnji padavinskih vod in odplak iz naselij na območju vzhodne Betnave, Tezna, Pobrežja in Brezja. Ker jarek nima stalnega pretoka, je v projektu navedeno, da je odpadne vode treba čistiti, sploh zato, ker je jarek odprt,« pišejo na ministrstvu.

Za Stražunski potok še brez prijave

Inšpekcija za okolje in naravo še ni prejela nobene prijave v zvezi z iztokom kanalizacije v Stražunski potok, povedo na okoljskem inšpektoratu. Ima pa Maribor več neurejenih točk v kanalizacijskem omrežju. »Do sedaj sta bili podani dve prijavi za iztekanje kanalizacije v Radvanjski potok – za obe lokaciji sta bili izdani inšpekcijski odločbi, s katerima se je lastniku javne kanalizacije, Mestni občini Maribor, odredilo, da mora pred razbremenilnikoma zagotoviti izgradnjo zadrževalnika, ki bo zadržal celoten čistilni val, ki kot posledica prvega naliva padavinske odpadne vode odteka po kanalizaciji z območja Radvanja. Odločbi še nista izvršeni,« poročajo inšpektorji. V enem primeru se vodi izvršba z denarno prisilitvijo – izrečena je že bila globa 10.000 evrov, ki je bila plačana, a je občina zoper sklep podala pritožbo, o kateri še ni odločeno. A če občina ne bo zgradila zadrževalnike do 1. oktobra 2019, bo izdan nov sklep o izvršbi z denarno kaznijo – tokrat v višini 20.000 evrov.

Ker jarek odvaja tudi vode iz zaledja, je bil projektiran kot odprti odvodnik, a kot odprti odvodnik je urejen šele po iztoku iz razbremenilnega objekta Stražun 1, pred Stražunom je kanal zaprt. In četudi je razbremenilni objekt suh, je več kot očitno, da se pri izlivu v Dravo izteka kanalizacija. In kanalizacija sodi v cev, ki vodijo do čistilne naprave. Je torej rešitev kanaliziranje jarka?

Henryk Sienkiewicz

„Quo Vadis?”

POLISH

Rozdział I

Petroniusz obudził się zaledwie koło południa i jak zwykle, zmęczony bardzo. Poprzedniego dnia był na uczcie u Nerona, która przeciągnęła się do późna w noc. Od pewnego czasu zdrowie jego zaczęło się psuć. Sam mówił, że rankami budzi się jakby zdrętwiały i bez możliwości zebrania myśli. Ale poranna kąpiel i staranne wygniatanie ciała przez wprawionych do tego niewolników przyspieszało stopniowo obieg jego eniwej krwi, rozbudzało go, cucilo, wracało mu siły, tak że z elaeothesium, to jest z ostatniego kąpielowego przedziału, wychodził jeszcze jakby wskrzeszony, z oczyma błyszczącymi dowcipem i wesołością, odmłodzon, pełen życia, wykwinny, tak niedościgniony, że sam Otho nie mógł się z nim porównać, i prawdziwy, jak go nazywano: arbiter elegantiarum.

W łaźniach publicznych bywał rzadko: chyba że zdarzył się jakiś budzący podziw retor, o którym mówiono w mieście; lub gdy w efebiach odbywały się wyjątkowo zajmujące zapasy. Zresztą miał w swej insuli własne kąpiele, które słynny współnik Sewerusa, Celer, rozszerzył mu, przebudował i urządził z tak nadzwyczajnym smakiem, iż sam Nero przyznawał im wyższość nad cezariańskimi, chociaż cezariańskie były obszerniejsze i urządzone z nierównie większym przepychem.

Po owej więc uczcie, na której znudziwszy się blazowaniem Watyniusza brał wraz z Neronem, Lukanem i Senecjonem udział w diatrybie: czy kobieta ma duszę – wstawszy późno, zażywał, jak zwykle, kąpeli. Dwaj ogromni balneatorzy złożyli go właśnie na cyprysowej mense, pokrytej śnieżnym egipskim bysem – i dłońmi, maczanymi w wonnej oliwie, poczęli nacierać jego kształtne ciało – on zaś z zamkniętymi oczyma czekał, aż ciepło laconicum i ciepło ich rąk przejdzie w niego i usunie zeń znużenie.

Lecz po pewnym czasie przemówił – i otworzywszy oczy jął rozpytywać o pogodę, a następnie o gemmy, które jubiler Idomen obiecał mu przysłać na dzień dzisiejszy do obejrzenia... Pokazało się, że pogoda jest piękna, połączona z lekkim powiewem od Gór Albańskich, i że gemmy nie przyszły. Petroniusz znów przymknął oczy i wydał rozkaz, by przeniesiono go do tepidarium, gdy wtem spoza kotary wychylił się nomenclator oznajmiając, że młody Markus Winicjusz, przybyły świeżo z Azji Mniejszej, przyszedł go odwiedzić.

Petroniusz kazał wpuścić gościa do tepidarium, dokąd i sam się przeniósł. Winicjusz był synem jego starszej siostry, która przed laty wyszła za Marka Winicjusza, męża konsularnego z czasów Tyberiuszowych. Młody służył obecnie pod Korbuloem przeciw Partom i po ukończonej wojnie wracał do miasta. Petroniusz miał dla niego pewną słabość, graniczącą z przywiązaniem, albowiem Markus był pięknym i atletycznym młodzieńcem, a zarazem umiał zachowy-

wać pewną estetyczną miarę w zepsuciu, co Petroniusz cenił nad wszystko. Pozdrowienie Petroniuszowi! – rzekł młody człowiek wchodząc sprężystym krokiem do tepidarium – niech wszyscy bogowie darzą cię pomysłowością, a zwłaszcza Asklepios i Kipryda, albowiem pod ich podwójną opieką nie złego spotkać cię nie może.

– Witaj w Rzymie i niech ci odpoczynek będzie słodki po wojnie – odrzekł Petroniusz wyciągając rękę spomiędzy fałd miękkiej karbassowej tkaniny, w którą był obwinięty. – Co słysząc w Armenii i czy bawiąc w Azji nie zawadziłeś o Bitynię?

Petroniusz był niegdyś rządcą Bitynii i co większa, rządził nią sprężysto i sprawiedliwie. Stanowiło to dziwną sprzeczność z charakterem człowieka słynnego ze swej zniechęcałości i zamiłowania do rozkoszy – dlatego lubił wspominać te czasy, albowiem stanowiły one dowód, czym by być mógł i umiał, gdyby mu się podobało.

– Zdarzyło mi się być w Heraklei – odrzekł Winicjusz. – Wysłał mnie tam Korbulo z rozkazem ściągnięcia posiłków.

– Ach, Heraklea! Znałem tam jedną dziewczynę z Kolchidy, za którą oddałbym wszystkie tutejsze rozwódki, nie wyłączając Poppei. Ale to dawne dzieje. Mów raczej, co słysząc od ściany partyjskiej. Nudzą mnie wprawdzie te wszystkie Wologezy, Tyrydaty, Tygranesy i cała ta barbaria, która, jak twierdzi młody Arulanus, chodzi i siebie w domu jeszcze na czworakach, a tylko wobec nas udaje ludzi. Ale teraz dużo się o nich mówi w Rzymie, choćby dlatego, że niebezpiecznie mówić o czym innym.

– Ta wojna źle idzie i gdyby nie Korbulo, mogłaby się zmienić w klęskę.

– Korbulo! Na Bakcha! Prawdziwy to bożek wojny, istny Mars: wielki wódz; a zarazem zapalczywy, prawy i głupi. Lubię go, choćby dlatego, że Nero go się boi.

– Korbulo nie jest człowiekiem głupim.

– Może masz słuszość; a zresztą wszystko to jedno. Głupota, jak powiada Pyrron, w niczym nie jest gorsza od mądrości i w niczym się od niej nie różni. Winicjusz począł opowiadać o wojnie, lecz gdy Petroniusz przymknął powieki, młody człowiek, widząc jego znużoną i nieco wychudłą twarz, zmienił przedmiot rozmowy i jął wypytывать go z pewną troskliwością o zdrowie. Petroniusz otworzył znów oczy.

Zdrowie!... Nie. On nie czuł się zdrow. Nie doszedł jeszcze wprawdzie do tego, do czego doszedł młody Sisenna, który stracił do tego stopnia czucie, że gdy go przynoszono rano do łaźni, pytał: „Czy ja siedzę?” Ale nie był zdrow. Winicjusz oddał go oto pod opiekę Asklepiosa i Kiprydy. Ale on, Petroniusz, nie wierzy w Asklepiosa. Nie wiadomo nawet, czym był synem ten Asklepios, czy Arsinoe, czy Koronidy, a gdy matka niepewna, cóż dopiero mówić o ojcu. Kto teraz może ręczyć nawet za swego własnego ojca!

Tu Petroniusz począł się śmiać, po czym mówił dalej – Posłałem wprawdzie dwa lata

temu do Epidauru trzy tuziny żywych pasz-kotów i kubek złota, ale wiesz dlaczego? Oto powiedziałem sobie: pomoże – nie pomoże, ale nie zaszkodzi. Jeśli ludzie składają jeszcze na świecie ofiary bogom, to jednak myślę, że wszyscy rozumują tak jak ja. Wszyscy! Z wyjątkiem może mulników, którzy zajmują się podróznym przy Porta Capena. Prócz Asklepiosa miałem także do czynienia i z asklepiadami, gdy zeszłego roku chorował trochę na pęcherz. Odprawiali za mnie inkubację. Wiedziałem, że to oszuści, ale również mówiłem sobie: co mi to szkodzi! Świat stoi na oszustwie, a życie jest złudzeniem. Dusza jest także złudzeniem. Trzeba mieć jednak tyle rozumu, by umieć rozróżnić złudzenia rozkoszne od przykrych. W moim hypocautum każę palić cedrowym drzewem posypany ambłą, bo wolę w życiu zapachy od zaduchów. Co do Kiprydy, której mnie także poleciłeś, doznałem jej opieki o tyle, że mam strzykanie w prawej nodze. Ale zresztą to dobra bogini! Przypuszczam, że i ty także poniesiesz teraz prędzej czy później białe gołębie na jej ołtarz.

– Tak jest – rzekł Winicjusz. – Nie dosięgnęły mnie strzały Partów, ale trafił mnie grot Amora... najniespodzianie, o kilka stadiów od bramy miasta.

– Na białe kolana Charytek! Opowiesz mi to wolnym czasem – rzekł Petroniusz.

– Właśnie przyszedłem zasięgnąć twej rady – odpowiedział Markus.

Lecz w tej chwili weszli epilatoremie, którzy zajęli się Petroniuszem, Markus zaś zrzuciwszy tunikę wstąpił do wanny z letnią wodą, albowiem Petroniusz zaprosił go do kąpeli.

– Ach, nie pytam nawet, czy masz wazjemność – odrzekł Petroniusz spoglądając na młode, jakby wykute z marmuru ciało Winicjusza. – Gdyby Lizypp był cię widział, zdobyłbyś teraz bramę wiodącą do Palatynu, jako posąg Herkulesa w młodzieńczym wieku.

Młody człowiek uśmiechnął się z zadowoleniem i począł zanurzać się w wannie, wychlustywając przy tym obficie ciepłą wodę na mozaikę przedstawiającą Herę w chwili, gdy prosi Sen o uspienie Zeusa. Petroniusz patrzył na niego zadowolonym okiem artysty.

Lecz gdy skończył i oddał się z kolei epilatorem, wszedł lector z puszką brązową na brzuchu i zwojami papieru w puszcze.

– Czy chcesz posłuchać? – spytał Petroniusz.

– Jeśli to twój utwór, chętnie! – odpowiedział Winicjusz – ale jeśli nie, wolę rozmawiać. Poeci łapią dziś ludzi na wszystkich rogach ulic.

– A jakże. Nie przejdiesz koło żadnej bazyliki, koło termów, koło biblioteki lub księgarni, żebyś nie ujrzał poety gestykulującego jak małpa. Agryppa, gdy tu przyjechał ze Wschodu, wziął ich za opętanych. Ale to teraz takie czasy. Cezar pisuje wiersze, więc wszyscy idą w jego ślady. Nie wolno tylko pisywać wierszy lepszych od cezara i z tego

Po roku przerwy wraca Lubuskie Lato Filmowe. Szyc zaśpiewa w Łagowie?

POLISH

DZISIAJ RADNI sejmiku »klepnęli« marszałkowską decyzję o przekazaniu 200 tys. zł na imprezę gminie, która organizuje festiwal z zielonogórskim Klubem Kultury Filmowej. Szansa na to, że ubiegłoroczna przerwa to incydentalny przypadek pojawiła się kiedy w grudniu ub. roku radni przegłosowali w budżecie 200 tys. zł na organizację Lubuskiego LATA FILMOWEGO. W lutym marszałek zdecydował, że pieniądze przekaże wójtowi gminy Łagów

– Gmina wraz z organizatorem będzie głównym wykonawcą tego zadania – tłumaczył wicemarszałek Tomasz Wontor a marszałek Marcin Jabłoński dodawał: – Nie mogliśmy po prostu przekazać pieniędzy stowarzyszeniu, natomiast, jeśli gmina nie wywiąże się z zadania będzie musiała pieniądze zwrócić – mówi Jabłoński.

Żeby pieniądze rzeczywiście wpłynęły do gminy, decyzję marszałka musieli jeszcze potwierdzić radni Sejmiku. Zrobili to dzisiaj.

W uzasadnieniu o przekazaniu dotacji czytamy: – Początkowo był to jedyny ogólnopolski festiwal filmowy, podczas którego odbywały się seminaria i spotkania dyskusyjne na temat filmu polskiego. Dziś stał się festiwalem międzynarodowym promującym szczególnie kinematografię krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Lubuskie Lato Filmowe jest przeglądem, a jednocześnie miejscem promowania filmów o wybitnych walorach artystycznych, jest to również forum dyskusyjne ludzi kina i krytyków filmowych.

Festiwal w Łagowie trwale wpisał się w mapę kulturalnych wydarzeń nie tylko w Polsce, ale również w Europie i poza jej granicami. Jest to jedno z nielicznych przedsięwzięć kulturalnych wpisanych w strategię rozwoju kultury w województwie lubuskim, które dobrze promuje lubuskie w mediach ogólnopolskich i zagranicznych.

Teraz rada gminy musi wpisać otrzymane pieniądze do swojego budżetu. Zgodnie z planem wydatków przedstawionym przez wójta Łagowa Ryszarda Oleszkiewicza dotacja od marszałka zostanie przeznaczona m.in. na opłacenie pracowników LLF-u, zakup materiałów, transport i łączność. Ale pieniądze od marszałka to zaledwie kropla w morzu potrzeb. Koszt całej imprezy to 738 tys. zł. Pieniądze będą potrzebne jeszcze m.in. na nagrody (65 tys. zł), koszty zakwaterowania i noclegi (68 tys. zł), honoraria (78 tys. zł).

Dlatego impreza będzie finansowana dwutorowo. – Złożyliśmy wnioski o dofinansowanie wszędzie, gdzie tylko możliwe i czekamy na efekty. Niestety pierwsze decyzje będą dopiero na koniec maja, początek czerwca. Dlatego gra jest trochę ryzykowana, organizujemy imprezę do końca nie wiedząc, jakimi środkami będziemy dysponować – mówi Andrzej Kawala, szef Klubu Kultury Filmowej, współorganizator imprezy.

Festiwal odbędzie się w dniach 21–28 czerwca.

Przewodniczący Rady Europejskiej i najdłużej urzędujący premier III RP otrzymał tytuł Człowieka Roku „Gazety Wyborczej”. – Od nas wszystkich zależy, czy temperatura politycznego sporu będzie spadać do akceptowalnej. Czy odnajdziemy w sobie zdolność odgadywania emocji tych, którzy się od nas odwracają – mówił Donald Tusk.

Donald Tusk odbierał nagrodę dla Człowieka Roku przy akompaniamencie „Ody do radości”. W prezencie dostał mapę Gdańska z XVIII wieku, aby – jak powiedział prezes Agory Bartosz Hojka – wiedział, jak wracać z Brukseli do domu, oraz prenumeratę „Wyborczej” na sto lat. Wręczający wyróżnienie Adam Michnik odniósł się do związków z Tuskiem nadziei: – Tak jak od Polski zaczął się upadek komunizmu i demontaż berlińskiego muru, tak od Polski zacznie się koniec dobrej zmiany – mówił redaktor naczelny. A prowadzący galę Maciej Stuhrt metaforycznie żartował, że ochrona prosi o odholowanie białego konia, który stanął na podjeździe.

Najlepsze rzeczy odbywały się w spokoju Przemawiając do licznych obecnych i byłych polityków, naukowców, przedstawicieli korpusu dyplomatycznego, Tusk nawiązał do filozofii „Gazety Wyborczej”. Przypomniał, że jest ona elementem historii „Solidarności”, i dodał, że właśnie „Wyborcza” uczyła młodych wartości takich jak potrzeba porozumienia i kompromisu. Tusk stwierdził, że w czasie, gdy powstawała, trzeba było nadzwyczajnej determinacji, „by zwycięstwo nie oznaczało wyeliminowania kogoś, kto jest naszym wrogiem i oponentem”.

Tusk mówił, że być może filozofia Adama Michnika zapobiegła konfliktom społecznym w Polsce w latach 90. A z takiego sposobu myślenia wywodzili się najważniejsze przełomowe zdarzenia w ostatnich latach: Okrągły Stół czy też wcześniejsze Porozumienia Sierpniowe. – Najlepsze rzeczy, które działy się w historii ojczyzny, odbywały się w spokoju społecznym – podkreślił.

Tusk mówił, że traktuje „Wyborczą” jak swoją gazetę i czuje się z nią związany nawet dłużej niż 30 lat. Wspominał, że 40 lat temu zaprosił na nielegalne spotkanie ze studentami i prelekcję Adama Michnika. Jednak w ostatniej chwili przyszedł Bogdan Borusewicz i powiedział, że Michnika aresztowano. – Gdy na spotkaniu Borusewicz powiedział, że to ja mam przemawiać zamiast Michnika, rozległ się jęk zawodu, jakiego nie słyszałem nigdy wcześniej ani później – żartował.

Na konflikcie wszyscy tracimy

Mówiąc o wyzwaniach dla Polski i Europy, wzywał do zachowania jedności transatlantyckiej, mimo że od czasu do czasu w USA może się pojawić polityk uważający, że Unia Europejska jest konkurencją.

– Chciałbym, aby ci, którzy odnajdują wspólny język z prezydentem Stanów Zjednoczonych, potrafili przekonywać swoich

partnerów, aby nie traktowali UE jako źródła problemu – powiedział, ku zaskoczeniu słuchaczy zwracając się do rządzących. – W interesie takiego kraju jak Polska jest Zjednoczona Europa i zachowanie więzi transatlantyckiej.

Tusk powiedział, że nie mieści mu się w głowie, aby ktoś uważał, że nie jest w interesie kraju budowa dobrych relacji z sąsiadami, szczególnie z takimi, z którymi historia jest najtrudniejsza. – My musimy szukać porozumienia z Niemcami, Ukraincami właśnie dlatego, że to jest trudne. Bo jeśli teraz my nie wykonamy tego wysiłku, to wywołamy demony – stwierdził.

Wezwał obecnych na sali i środowisko „Gazety Wyborczej”, aby działali na rzecz obniżenia sporu politycznego, do „akceptowalnego napięcia”. – Zastanówmy się, czy odnajdziemy w sobie możliwość odgadywania emocji tych wszystkich, którzy się od nas odwracają – stwierdził.

Mówił o powrocie do idei pierwszej „Solidarności” i szukania tego, co łączy, a nie dzieli. – Na konflikcie wszyscy tracimy i od nas zależy, czy wyprowadzimy Polskę z tego zakrętu. Kochana „Gazeto” i panie Adamie, wy jeszcze raz możecie przekonać, że dobro jest możliwe i w polityce nie należy się okładać cepami – kończył. – Liczę na was, życzę wam kolejnych co najmniej 30 lat. Można w Polsce zrobić bardzo dużo razem. Można w Polsce bardzo dużo zepsuć osobno. Dziękuję za nagrodę!

Laudację na cześć Tuska wygłosił prof. Timothy Snyder, Człowiek Roku „Gazety Wyborczej” 2016. Wskazywał, że Donald Tusk jest politykiem europejskiego formatu, o czym najlepiej świadczy jego zachowanie podczas brexitu. – Mimo że spotykał się z osobistymi atakami, działał na rzecz dobra Europy i obywateli Wielkiej Brytanii – mówił. Przypomniał, że wszystkie zagrożenia dotyczące brexitu, przed którymi Tusk ostrzegał, się spełniły.

Nagrody specjalne i plebiscyt czytelników

Donald Tusk otrzymał nagrodę dla Człowieka Roku jako jej dwudziesty laureat. Od 1999 roku znaleźli się w tym gronie m.in.: prezydent Czech Vaclav Havel, Zbigniew Brzeziński – doradca prezydenta USA ds. bezpieczeństwa, premier Tadeusz Mazowiecki, sekretarz generalny NATO Javier Solana, ministrowie spraw zagranicznych Polski Władysław Bartoszewski, Bronisław Geremek i Niemiec Joschka Fischer, pisarz Tadeusz Konwicki, obrońca praw człowieka w Rosji Siergiej Kowalow i kubańska dysydentka Yoani Sanchez.

W czasie uroczystości z okazji 30-lecia „Gazety Wyborczej” przyznano też dwie nagrody specjalne redaktora naczelnego. Pierwszą – za Gdańsk, za serce, za odwagę – otrzymał Paweł Adamowicz, zamordowany w czasie styczniowego finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Odebrała ją jego żona, Magdalena Adamowicz. Szef WOŚP Jerzy

Pieļauj atstāt tikai vienu Latvijas Radio kanālu saistībā ar pamatīgo līdzekļu

LATVIAN

LATVIJAS RADIO šodien Nacionālajā Radio un televīzijas padomē iesniedza sagatavoto biznesa plānu. Viens no plānā pieļautajiem scenārijiem paredz atstāt tikai vienu Latvijas Radio kanālu.

Plāns tika izstrādāts, lai risinātu Latvijas Radio finanšu problēmas, kas radušās šogad samazinātās valsts dotācijas un parādu dēļ. nra.lv informēja Latvijas Radio preses sekretāre Ilze Vasermane.

NRTP kopumā bija apmierināta ar izstrādāto plānu, un pēc nelielu tehnisku labojumu veikšanas rit tas tiks iesniegts Finanšu ministrijā.

Biznesa plānā izvērtētas trīs turpmākās radio darbības versijas. Pirmajā versijā tiktu saglabāts pašreizējais darbības mērogs un visas radošās struktūras. Otrajā darbības versijā būtu jāsamazina apraide programām Latvijas Radio 3 – Klasika un Latvijas Radio 4 – Doma laukums, saglabājot tikai Rīgas un, iespējams, Daugavpils raidītājus. Šajā variantā nebūtu iespējas nodrošināt arī Latvijas Radio 5 – Radio NABA darbību. Savukārt trešajā versijā darbu turpinātu tikai viens radio kanāls, kurā būtu jāatspoguļo visu sabiedrības grupu intereses.

Šādā darbības variantā būtu nepieciešami ārkārtīgi lieli līdzekļi atlaižamo darbinieku kompensācijām, kā arī būtiski pasliktinātos reālas iespējas apmaksāt pašreizējos parādus, uzsver Latvijas Radio. Turklāt šāda viena kanāla darbība nav uzskatāma par sabiedrisko mediju, kas pilnvērtīgi veic sabiedrisko misiju, nodrošinot informāciju iespējami plašākai sabiedrības daļai.

Apzinoties sarežģīto ekonomisko situāciju valstī un jaunās valdības saspringto darba grafiku, Latvijas Radio tomēr cer uz iespējami ātru jautājuma risināšanu, jo tuvākajos divos mēnešos sagaidāma līdz šim atlikto maksājumu un finanšu saistību termiņu aktualizācija.

Saistībā ar pamatīgo līdzekļu ierobežošanu VBS Latvijas Radio (LR) šobrīd tiek gatavots biznesa plāns, kurā paredzētas trīs darbības iespējas. Tas nepieciešams, lai sabiedriskais medijs varētu izķepuroties ne tikai no pagājušā gada laikā uzkrātajām parādsaistībām, bet arī nodrošinātu apraidi turpmāk.

”Biznesa plānā pirmais variants paredz saglabāt līdzšinējo kanālu un radošo struktūru apjomu un apraides teritoriju. Otrais variants ieskicē 3. un 4. programmas apraides saglabāšanu tikai Rīgā un, iespējams, arī Daugavpilī. Šādā gadījumā būtu jāslēdz arī 5. programma – Radio Naba,” Neatkarīgajai stāsta LR preses sekretāre Ilze Vasermane.

Radikālākais ir trešais biznesa plāna priekšlikums – atstāt tikai vienu radio kanālu. ”Šāds darbības variants ir pilnīgi absurds, un LR vairs nav uzskatāms par sabiedrisko mediju, kas pilda noteiktu misiju un funkcijas sabiedrības informēšanā,” norāda radio pārstāve.

Kā Neatkarīgajai pastāstīja LR ģenerāldirektora pienākumu izpildītājs Dzintris

Kolāts, plāns būs gatavs nākamās nedēļas sākumā, neprecizējot, kas konkrēti tajā paredzēts.

LR šīs sezonas budžetā ir 1,2 miljonus latu liels deficīts, bet parāds ir 640 000 latu. Lieku daļu no parāda veido arī autoratlīdzības, algu un nodokļu samaksai nepieciešamais finansējums. Radio darbinieku skaits ir samazināts par pieciem procentiem, iepirkumi – par 25 procentiem, bet atalgojumam paredzētais finansējums – par 15 procentiem.

Kamēr radio strādā pie redzējuma, kā efektīvāk izlietot valsts piešķirtos līdzekļus un kā pašiem vairāk nopelnīt, iedzīvotāji turpina zvanīt uz LR ziedojumu tālruni un ieskaita līdzekļus arī speciāli atvērtajā ziedojumu kontā. Līdz otrdienai bija saņemti 12 839 lati.

”Saziedotie finanšu līdzekļi tiek izmantoti gan translāciju apmaksai, gan dažādiem saimnieciskajiem izdevumiem, piemēram, degvielas iegādei. Regulāri notiek ziedojumu komisijas sēdes, kurās tiek izvērtēti iesniegtie pieprasījumi līdzekļu izmantošanai,” piebilst I. Vasermane.

Piektdien, 10. maijā, Rīgas Austrumu klīniskajā universitātes slimnīcā no gūtajām traumām mira Albānijas karavīrs majors Klodians Tanuši, kurš 6.maijā militāro apmācību laikā cieta negadījumā Ādažu poligonā, vēsta Aizsardzības ministrija.

”Šajā skumjajā brīdī vēlos paust visdziļāko līdzjūtību karavīra tuviniekiem un draugiem, dienesta biedriem un Albānijas tautai. Vēlos pateikties Intensīvās terapijas klīnikas ārstiem un personālam, kuri darīja visu, lai cīnītos par karavīra dzīvību. Latvija ir ļoti pateicīga mūsu sabiedrotajai Albānijai par ieguldījumu NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijā kaujas grupā,” uzsver aizsardzības ministrs Artis Pabriks.

”Izsaku visdziļāko atbalstu un līdzjūtību bojāgājušā karavīra tuviniekiem, dienesta biedriem, Albānijas bruņotajiem spēkiem un Albānijas tautai. Ikvienai tautai smags ir karavīra zaudējums, un mēs šajā smagajā brīdī esam kopā ar mūsu sabiedrotajiem,” uzsver Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš.

Jau ziņots, ka pirmdien, 6.maijā, plkst.9:13 Ādažu poligonā notika negadījums, kura laikā dzīvību zaudēja viens Albānijas bruņoto spēku karavīrs un divi tika nogādāti Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcā. Pēc neatliekamās medicīniskās palīdzības saņemšanas viens no viņiem slimnīcu pameta jau 6.maijā, gūtas traumas bija virspusejas. Otra karavīra stāvoklis bija galēji smags un Intensīvās terapijas klīnikā ārsti cīnījās par viņa dzīvību.

Bojā gājušo Albānijas bruņoto spēku seržantu Zarifi Hasanaju ceturtdien nogādāja dzimtenē.

Militārā policija ir uzsākusi un veic kriminālprocesu par sprādziena faktu Ādažu poligonā. Kriminālprocesā ir veiktas sākotnējās neatliekamās izmeklēšanas darbības, pie-saistot arī kompetentus ekspertus no Valsts

policijas. Lai noteiktu sprādziena iemeslu un to, kāds sprādzienbīstams priekšmets ir detonējis, tiks veiktas ekspertīzes. Izmeklēšanas interesēs uz doto brīdi nekāda plašāka informācija netiks sniegta.

Daudznacionālo kaujas grupu Latvijā vada Kanāda, un to veido aptuveni 1400 karavīru no Albānijas, Čehijas, Itālijas, Kanādas, Melnkalnes, Polijas, Slovākijas, Slovēnijas un Spānijas, kas rotācijas kārtībā pilda dienesta pienākumus Latvijā, piedaloties mācībās kopā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, tādējādi uzlabojot savietojamību ar reģionālajiem sabiedrotajiem, lai spētu reaģēt uz drošības vides izaicinājumiem.

Latvijā dienesta pienākumus pilda aptuveni 20 nesprāgušās municijas neitralizēšanas inženieri no Albānijas.

NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu izveides un izvietojšanas mērķis ir veicināt NATO īstenoto atturēšanu un stiprināt alianses aizsardzību, demonstrējot alianses solidaritāti un apņēmību aizstāvēt aliansi pret jebkāda veida agresijas izpausmēm.

Svinīgā NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijā kaujas grupas sagaidīšanas ceremonija notika 2017. gada 19. jūnijā Ādažu bāzē.

Piektdienas rītā Latvijas paviljona komanda – māksliniece Daiga Grantiņa, kuratori Inga Lāce un Valentīns Klimašausks, Kim? Laikmetīgās mākslas centra dibinātāja Zane Čulkstēna un Latvijas Laikmetīgās mākslas centra direktore Solvita Krese – ar paviljonu iepazīstināja mediju pārstāvjus un lūgtos viesus.

Izstādes atklāšanā piedalījās arī Latvijas Republikas kultūras ministre Dace Melbārde un Latvijas ārkārtējā un pilnvarotā vēstniece Itālijas Republikā Solvita Āboltiņa.

Apmeklētājiem paviljons būs pieejams no 11. maija līdz pat 24. novembrim.

”Daiga Grantiņa ir attīstījusi savu unikālo māksliniecisko praksi, kas, pirmajā acu uzmetienā, nesasaucoties ar ierastām latviešu mākslas īpatnībām tās atklās uzmanīgākam izstādes vērotājam. Tas īpaši ieraugāms mākslinieces izvēlē pozicionēt sauli kā izstādes centrālo elementu, kas sasaucas ar ārkārtīgi latvisku pasaules skatījumu” akcentē kultūras ministre Dace Melbārde.

Latvijas Republikas vēstniece Itālijā, Solvita Āboltiņa uzsver ”Latvijas daļība vienā no pasaules prestižākajiem mākslas notikumiem ir daļa no mūsu identitātes. Kā uzsver bijušais Latvijas vēstnieks Itālijā Arnolds Spekke – daļība Venēcijas mākslas biennālē ir viens no Latvijas galvenajiem mērķiem Itālijā. Šodien Latvijas vārds mirdz blakus spožās mākslinieces Daigas Grantiņas vārdam, kas arī ir nacionālās pārstāvēcības esence. Mēs ārkārtīgi novērtējam savu piederību plašākai sabiedrībai, kas mums ļauj ceļot un dzīvot kur vēlamies un kas vienlaicīgi sniedz neatsveramu daudzveidību mūsu pašu sabiedrībai.”

”Māksliniece izmanto ļoti dažādus materiālus bieži pārkāpjot robežas un apvēršot to tradicionālos lietojumus. Viņas darbos gan

Išeitis iš pasaulinės krizės – globalių reformų kelias

LITHUANIAN

NOBELIO PREMIJOS LAUREATAS, ekonoministas Josephas Stiglitzas aiškina, kad vienintelis būdas pasaulio ekonomikai ištraukti iš krizės – veikti globaliai. J. Stiglitzas nenuilsdamas keliauja po pasaulį ir kalba apie didžiąsias ekonomikos opas bei būdus, kaip jas išgydyti. Berlyne kovo pradžioje jis pabrėžė, kad pasaulio finansinės institucijos keičiasi per lėtai – reformos turi būti kur kas spartesnės.

Pasaulio banko prognozės skamba nepaprastai dramatiškai. Pasak neseniai paskelbtos ataskaitos, pasaulinė finansų krizė skaudžiausiai palietė besivystančias šalis. Jų ūkis paprastai yra priklausomas nuo eksporto, jos neturi finansinių atsargų ir niekas nenori joms skolinti. Tad tokios šalys neturi priemonių kovoti su krize.

Pasaulio banko vadovo Roberto Zoellicko manymu, vienintelė išeitis – glaudus bendradarbiavimas tarp pramoninių valstybių, tarptautinių finansų institucijų ir privačių bendrovių. „Pasaulinė krizė reikalauja pasaulinio sprendimo, – sako R. Zoellickas. – Reikia investuoti į saugumo tinklus, infrastruktūrą ir mažas bei vidutines bendroves, kad sukurtume daugiau darbo vietų ir išvengtume socialinių ir politinių neramumų“.

Tačiau J. Stiglitzo manymu, sprendimų reikia ieškoti kitur. Pasak jo, reikia iš pagrindų reformuoti pasaulio finansų institucijas – ir greitai. Dabartinis reformų tempas, ekonomisto manymu, yra „per lėtas“.

J. Stiglitzas žino, ką kalba – malonios išvaizdos amerikietis buvo vienas pagrindinių Billo Clintono administracijos patarėjų ekonomikos klausimais, o 1997–2000 metais dirbo Pasaulio banko vyriausiuoju ekonomistu.

Pasak J. Stiglitzo, pasaulinės institucijos nėra prisitaikiusios spręsti šiandienos problemų. Pernelyg daug šalių paliktos už sprendimų priėmimų borto (pavyzdžiui, G-8 arba G-20 susitikimuose) arba neturi, ką pasakyti (tokiose institucijose kaip Tarptautinis valiutos fondas arba Pasaulio bankas). Dėl to šioms institucijoms trūksta legitimumo.

„JT yra vienintelė organizacija, galinti prastumti reikiamas priemones“, – sako J. Stiglitzas. Jo manymu, pasaulinei finansų sistemai pamatus turėtų pakloti JT ir Pasaulinė ekonomikos taryba – tokia, kokią JT Saugumo tarybos pavyzdžiu pasiūlė sukurti Vokietijos kanclerė Angela Merkel vasarį vykusiame Pasaulio ekonomikos forumo.

J. Stiglitzo teigimu, tokie pasiūlymai nėra tik drambluko svajonės. Priešingai – krizė suteikia puikią progą pasiūlymus paversti tikrove.

Šiuo metu J. Stiglitzas vadovauja ekspertų komisijai, kuriai JT pavedė išnagrinėti galimus tarptautinės pinigų ir finansų sistemos reformos kelius. Ši komisija birželio pradžioje vyksiančioje JT konferencijoje pateiks galutinį pasiūlymą. Pasak J. Stiglitzo, siūlomas planas turės būti radikalus, nes „mums reikia naujos pradžios“.

Penktadienio vakarą netikėtai mirė LRT TELEVIZIJOS laidos „Dviračio žinios“ vedėjas, ekonomikos mokslų daktaras Vytautas Šerėnas, liūdną žinią pranešė lrt.lt. Liūdną naujieną portalui LRT.lt patvirtino V. Šerėno bendražygis Haroldas Mackevičius. Jo teigimu, V. Šerėnas mirė 18 valandą, sustojus širdžiai. Jis mirė eidamas 60 metus. V. Šerėnas laiką leido savo sodyboje Labanoro girios glūdumoje šalia Girutiškio rezervato. Atvykusiems medikams humoristo atgaivinti nepavyko. „Nebėra Vyto. Užuojausi arti-miesiems“, – santūriai socialiniame tinkle „Facebook“ pranešė „Dviračio žinių“ prodiuseris Haroldas Mackevičius.

„Žinios liūdnos ir teisingos“, – BNS sakė H. Mackevičius. Jis teigė šiuo metu važiuojantis į V. Šerėno sodybą, kur ir nutiko nelaimė, tačiau daugiau detalių neatskleidė. LRT generalinė direktorė Monika Garbačiauskaitė-Budrienė savo „Facebook“ profilyje dėl kolegos mirties išreiškė užuojautą jo artimiesiems. „Labai liūdna ir šalta. Vytautas buvo Lietuvos politinės satyros korifėjus, jo humoras leido reiškinį vertinti iš kitokio taško. Tai didelis praradimas visai žiniasklaidai. LRT vardu reiškiamė užuojautą Vytauto šeimai ir kolegoms“, – teigė visuomeninio transliuotojo vadovė. Kolegos gedi: tai skaudi ir netikėta žinia Su humoristu, laidos „Dviračio žinios“ vedėju Vytautu Šerėnu ilgus metus dirbė kolegės sukrėsti dėl jo mirties. „Jeigu atvirai, tai labai skaudi ir netikėta žinia. Šiek tiek išmušė iš vėžių, taip netikėtai“, – BNS sakė ilgametis V. Šerėno kolega Arūnas Valinskas. Anot jo, su V. Šerėnu jam teko dirbti daugiau nei dešimt metų, nuo pat laidos „Dviračio šou“ kūrimo pradžios. Jis pabrėžė, kad V. Šerėnas buvo neeilinio talento žmogus. „Jis buvo paprastas vaikas iš Ignalinos, bet buvo apsigynęs daktaro disertaciją. Ko gero, jis iš visų humoristų turėjo netgi aukščiausią mokslinį laipsnį“, – teigė A. Valinskas.

„Aš jam noriu padėkoti, kad teko su juo eiti ilgus metus kartu. Drauge dirbti, drauge išgyventi, drauge juokauti“, – pridūrė jis. Kolegos mirtis buvo netikėta ir vieną iš „peiliukų“ laidoje „Dviračio žinios“ įkūnijančiam aktoriumi bei televizijos laidų vedėjui Algiiui Ramanauskui. „Baisu. Tai buvo labai netikėta. Jis buvo labai šiltas, labai charizmatiškas žmogus su triuškinančiais geru humoro jausmu“, – BNS sakė humoristas. „Darbas su juo buvo labai lengvas ir malonus“, – pridūrė jis. Kolegos mirtis sukrėtė ir aktorių Dainių Kazlauską, kuriam irgi teko dirbti su V. Šerėnu. „Pirmadienį turėjome filmuotis „Dviračio žinių“ reportaže. Labai netikėta, keista. Bent jau iš išvaizdos labai drūtas ir stiprus vyras, nelabai suvokiu, kas čia įvyko“, – BNS teigė aktorius. Šalies vadovai reiškia užuojautą Šalies vadovai reiškia užuojautą dėl penktadienio vakarą mirusio humoristo, laidos „Dviračio žinios“ vedėjo Vytauto Šerėno mirties ir teigia, kad Lietuva neteko itin talentingo, kūrybingo ir intelektualaus kūrėjo. Pasak prezidentės Dalios Grybauskaitės, V. Šerėnas tapo neatsiejama mūsų

šalies humoro pasaulio dalimi, o su jo vestomis ir kurtomis „Dviračio žiniomis“ gyveno visa Lietuva. „Sveikas humoro jausmas ir taikli politinė satyra išliks V. Šerėno vizitine kortele, kurią visada prisiminsime“, – rašoma Prezidentūros perduotame komentare. Premjeras Saulius Skvernelis pabrėžė, jog tai „didelė netektis kultūros, meno bendruomenei, visai mūsų tautai“. „Charizmatiška jo asmenybė žavėjo tiek jaunąją, tiek vyresniąją kartą. V. Šerėnas savo kuriamais humoristiniais personažais ir išskirtiniais laidų scenarijais praskaidrindavo kasdienybę daugelio namuose“, – teigiama premjero užuojautoje. V. Šerėno mirtis sukrėtė ir Seimo pirmininką Viktorą Pranckietį, kuris teigė, kad netekome „vieno spalvingiausių šių laikų žmogaus“. „Tai tokia netikėta žinia, kuri negali nepaliesi. V. Šerėną pažįsta kiekvienas – ištisa karta užaugo, kiek laiko matome jį televizijoje. Jo plati erudicija, gili išmintis ir šalia viso to einantis subtilus humoro jausmas vertė žavėtis šia daug Lietuvai davusia asmenybe“, – teigiama Seimo vadovo komentare. Gimė Antagavės kaime Ignalinos rajone. 1975 m. baigė Ignalinos vidurinę mokyklą, įstojo į Vilniaus politechnikumą ir įgijo ryšininką specialybę. 1979 m. dirbo Ignalinos tarpmiestinėje telefonų stotyje. Vėliau tarnavo sovietinės armijos statybos daliniuose suvirintoju Maskvos srityje. 1982 m. įstojo į Vilniaus universitetą ir studijavo Parengiamajame skyriuje, vėliau – Pramonės ekonomikos fakultete, kuriame įgijo darbo ekonomikos specialybę. Būdamas studentas du kartus vadovavo studentų statybų būriams Jakutijoje 1986 m. ir Vokietijoje 1989 m. 1988–1993 m. studijavo aspirantūroje, apgynė mokslų daktaro disertaciją (tema „Žmogiškas kapitalas: formavimasis ir ekonominė reikšmė“). 1993–1995 m. dirbo Valstybinėje kainų ir konkurencijos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės vyriausiuoju specialistu. 1995 m. gavo koncerno „Volkswagen“ stipendiją tęsti ekonomikos mokslus Vokietijoje, tačiau pasirinko darbą televizijoje, ėmė vesti televizijos laidą „Dviračių žinios“.

Vilnietis Vytautas Leonas dar puikiai prisimena pirmąjį Lietuvos teisingumo ministrą Petrą Leoną (1864–1938), dirbusį pirmojoje – Augustino Voldemaro ir antrojoje – Mykolo Sleževičiaus vyriausybėse 1918–1919 metais. „Tai mano senelio brolis. Jis man buvo kaip senelis, taip jį aš ir vadinau. Prisimenu, kaip su tėvu važiuodavome pas jį į svečius, kaip jis mus vaišindavo arbata ir saldainiais. Buvo labai malonus, ramus žmogus, o kai mirė, man buvo trylika metų“, – pasakojo Vytautas. Ministrų kabinetai Lietuvos valstybės kūrimosi pradžioje gana dažnai keitėsi. Trečiojoje – Prano Dovydaičio Vyriausybėje, kuri gyvavo tik mėnesį, P. Leono nebuvo. Kai į ministro pirmininko pareigas 1919 metų balandžio 12 dieną grįžo M. Sleževičius, vėliau reikalų ministras buvo P. Leonas. Petras – bene garsiausias iš gausios Leonų giminės, todėl „Lietuvos žinių“ pašnekovas Vytautas prisimena ne tik jį patį, bet ir tai, ką tėvas

Лев Толстой

«Война и Мир»

RUSSIAN

ДЕНЬ БЫЛ ТЕПЛЫЙ, осенний и дождливый. Пространная перспектива, раскрывавшаяся с возвышения, где стояли русские батареи, защищавшие мост, то вдруг затягивалась кисейным занавесом косого дождя, то вдруг расширялась, и при свете солнца далеко и ясно становились видны предметы, точно покрытые лаком. Виднелся городок под ногами с своими белыми домами и красными крышами, собором и мостом, по обеим сторонам которого, толпясь, лились массы русских войск. Виднелись на повороте Дуная суда, и остров, и замок с парком, окруженный водами впадения Энса в Дунай, виднелся левый скалистый и покрытый сосновым лесом берег Дуная с таинственною далью зеленых вершин и голубеющими ущельями. Виднелись башни монастыря, выдававшегося из-за соснового, казавшегося нетронутым, дикого леса, и далеко впереди на горе, по ту сторону Энса, виднелись разъезды неприятеля.

Между орудиями, на высоте, стояли впереди начальник арьергарда генерал с свитским офицером, рассматривая в трубу местность. Несколько позади сидел на хоботе орудия Несвицкий, посланный от главнокомандующего к арьергарду. Казак, сопутствовавший Несвицкому, подал сумочку и фляжку, и Несвицкий угощал офицеров пирожками и настоящим допелькюмелем. Офицеры радостно окружали его, кто на коленях, кто сидя по-турецки на мокрой траве.

— Да, не дурак был этот австрийский князь, что тут замок выстроил. Славное место. Что же вы не едите, господа? — говорил Несвицкий.

— Покорно благодарю, князь, — отвечал один из офицеров, с удовольствием разговаривая с таким важным штабным чиновником. — Прекрасное место. Мы мимо самого парка проходили, двух оленьих видели, и дом какой чудесный!

— Посмотрите, князь, — сказал другой, которому очень хотелось взять еще пирожок, но совестно было, и который поэтому притворялся, что он оглядывает местность, — посмотрите-ка, уж забрались туда наши пехотные. Вон там, на дужку, за деревней, трое тащут что-то. Они проберут этот дворец, — сказал он с видимым одобрением.

И то, и то, — сказал Несвицкий. — Нет, а чего бы я желал, — прибавил он прожевывая пирожок в своем красивом влажном рте, — так это вот туда забраться.

Он указывал на монастырь с башнями, видневшийся на горе. Он улыбнулся, глаза его сузились и засветились.

— А ведь хорошо бы, господа!

Офицеры засмеялись.

— Хоть бы попутать этих монашенок. Итальянки, говорят, есть молоденькие. Право, пять лет жизни отдал бы!

— Им ведь и скучно, — смеясь, сказал офицер, который был посмелее.

Между тем свитский офицер, стоявший впереди, указывал что-то генералу; генерал смотрел в зрительную трубку.

— Ну, так и есть, так и есть, — сердито сказал генерал, опуская трубку от глаз и пожимая плечами, — так и есть, станут бить по переправе. И что они там мешают?

На той стороне простым глазом виден был неприятель и его батарея, из которой показался молочный дым. Вслед за дымом раздался дальний выстрел, и видно было, как наши войска зашпешили на переправе.

Несвицкий, отдуваясь, поднялся и, улыбаясь, подошел к генералу.

— Не угодно ли закусить вашему превосходительству? — сказал он.

— Нехорошо дело, — сказал генерал, не отвечая ему, — замешкались наши.

— Не съездить ли, ваше превосходительство? — сказал Несвицкий.

— Да, съездите, пожалуйста, — сказал генерал, повторяя то, что уже раз подробно было приказано, — и скажите гусарам, чтоб они последние перешли и зажгли мост, как я приказывал, да чтобы горючие материалы на мосту еще осмотреть.

— Очень хорошо, — отвечал Несвицкий.

Он кликнул казака с лошастью, велел убрать сумочку и фляжку и легко перекинул свое тяжелое тело на седло.

— Право, заеду к монашенкам, — сказал он офицерам, с улыбкою глядевшим на него, и поехал по вьющейся тропинке под гору.

— Нут-ка, куда донесет, капитан, хватите-ка! — сказал генерал, обращаясь к артиллеристу. — Позабавьтесь от скуки.

— Прислуга к орудиям! — скомандовал офицер, и через минуту весело выбежали от костров артиллеристы и зарядили.

— Первое! — послышалась команда.

Бойко отскочил 1-й нумер. Металлически, оглушая, зазвенело орудие, и через головы всех наших под горой, свистя, перелетела граната и, далеко не долетев до неприятеля, дымком показала место своего падения и лопнула.

Лица солдат и офицеров повеселели при этом звуке; все поднялись и занялись наблюдениями над видными, как на ладони, движениями внизу наших войск и впереди — движениями приближавшегося неприятеля. Солнце в ту же минуту совсем вышло из-за туч, и этот красивый звук одинокого выстрела и блеск яркого солнца слились в одно бодрое и веселое впечатление.

VII.

Над мостом уже пролетели два неприятельские ядра, и на мосту была давка. В середине моста, слезши с лошади, прижатый своим толстым телом к перилам, стоял князь Несвицкий. Он, смеючись,

оглядываясь назад на своего казака, который с двумя лошадьми в поводу стоял несколько шагов позади его. Только-что князь Несвицкий хотел двинуться вперед, как опять солдаты и повозки напирали на него и опять прижимали его к перилам, и ему ничего не оставалось, как улыбаться.

— Экой ты, братец мой! — говорил казак фуhrштатскому солдату с повозкой, напавшему на толпившуюся у самых колес и лошадей пехоту, — экой ты! Нет, чтобы подождать: видишь, генералу проехать.

Но фуhrштат, не обращая внимания на наименование генерала, кричал на солдат, запужавших ему дорогу:

— Эй! землячки! держись влево, стой!

Но землячки, теснясь плечо с плечом, цепляясь штыками и не прерываясь, двигались по мосту одною сплошною массой. Поглядев за перила вниз, князь Несвицкий видел быстрые, шумные, невысокие волны Энса, которые, сливаясь, рябя и загибаясь около свай моста, перегоняли одна другую. Поглядев на мост, он видел столь же однообразные живые волны солдат, кутасы, кивера с чехлами, ранцы, штыки, длинные ружья и из-под киверов лица с широкими скулами, ввалившимися щеками и беззаботно-усталыми выражениями и движущиеся ноги по натасканной на доски моста липкой грязи. Иногда между однообразными волнами солдат, как взбрызг белой пены в волнах Энса, протискивался офицер в плаще, с своею отличною от солдат физиономией; иногда, как щепка, вьющаяся по реке, уносился по мосту волнами пехоты пеший гусар, денщик или житель; иногда, как бревно, плывущее по реке, окруженная со всех сторон, проплывала по мосту ротная или офицерская, наложенная доверху и прикрытая кожами, повозка.

— Вишь, их, как плотину, прорвало, — безнадежно останавливаясь, говорил казак. — Много ль еще там?

— Мелион без одного! — подмигивая говорил близко проходивший в прорванной шинели веселый солдат и скрывался; за ним проходил другой, старый солдат.

— Как он (он — неприятель) таперича по мосту примется за жаривать, — говорил мрачно старый солдат, обращаясь к товарищу, — забудешь чесаться.

И солдат проходил. За ним другой солдат ехал на повозке.

— Куда, чорт, подвертки запихал? — говорил денщик, бегом следуя за повозкой и шаря в задке.

И этот проходил с повозкой.

За этим шли веселые и, видимо, выпившие солдаты.

— Как он его, милый человек, по-лыхнет прикладом-то в самые зубы... — радостно говорил один солдат в высокоподоткнутой шинели, широко размахивая рукой.

Люди, голосовавшие за Обаму, не хотели, чтобы США оставались в

RUSSIAN

ВЛИЯТЕЛЬНЫХ кланов Республиканской партии поддерживают президента-демократа. Первой республиканкой, открыто заявившей о поддержке Обамы, стала Сьюзен Эйзенхауэр, наследница одной из самых прославленных республиканских семей Америки, внучка президента Дуайта Эйзенхауэра. Она начала агитировать за Обаму задолго до того, как даже партия демократов избрала его своим кандидатом.

Сьюзен Эйзенхауэр продолжает активно участвовать в двухпартийной коалиции политических мэтров, готовящих переформатирование российско-американских отношений. На прошлой неделе она встречалась с президентом Дмитрием Медведевым в составе группы Гэри Харта и генерала Брента Скоукрофта. Почему американцы отказываются от традиционных партийных предпочтений и чего ожидает от Обамы американский народ – об этом Сьюзен Эйзенхауэр рассказала в интервью специальному корреспонденту «Газеты» Надежде Кеворковой.

– Вы работали на кандидата Обаму в ходе выборов. Можете ли сейчас сказать, что довольны результатом своих усилий?

– Конечно, ведь он избран президентом. Если говорить серьезно, то мы не ожидали, что успех будет таким ошеломляющим. Это означало, что его поддержка была очень высокой. И сейчас одобрение велико, более 70%. Это очень много, и это впечатляет. Все это придает президенту Обаме большую политическую уверенность в его действиях.

– Как случилось, что внучка Эйзенхауэра, связанная исторически с Республиканской партией, работала на кандидата от демократов? Почему вообще некоторые республиканцы поддержали демократов?

– Это случилось потому, что Республиканская партия изменилась. Кандидаты от республиканцев не были впечатляющими, их идеи не вдохновляли, но отражали общие настроения партии, которая столь драматически переменялась за последние 20–25 лет. Среди республиканцев существовало большое напряжение, в том числе разное понимание перспектив партии в будущем.

Наличествовало и большое организационное разделение. Поэтому когда у демократов появился привлекательный кандидат, на удивление много республиканцев проголосовало за него.

Я была первым республиканцем, работавшим в избирательной кампании демократов. И долгое время я была единственной от республиканцев, кто открыто выступал в его поддержку. Я выступила в его поддержку еще в феврале 2008 года, за полгода до его

выдвижения в качестве кандидата от демократов. В августе в штаб Обамы уже пришли многие от республиканцев, чтобы работать на его избрание (Обаму поддержали Колин Пауэлл, бывший госсекретарь Буша, Джеймс Лич, бывший конгрессмен от Айовы, Джеймс Уитакер, мэр Фэрбанкса с Аляски, банкир Джон Каннинг).

Но и к Маккейну перешел Джо Либерман, шедший на выборы в 2000 году связке с Гором. – «Газета».) И уже тогда многие республиканцы говорили мне, что будут голосовать за Обаму.

Избранный президент Украины Владимир Зеленский заявил, что поведение действующего главы государства Петра Порошенко напоминают ему «туриста в египетском отеле», который перед выселением начинает забирать «сувениры».

По словам политика, в таких ситуациях воспитанные люди сдают номер и ждут трансфера, Порошенко же «никак не успокоится».

«Тащит полотенца, тапочки и берет все подряд со шведского стола», – заявил Зеленский в своем видеообращении в соцсети.

Он напомнил, что за последние дни Порошенко произвел целый ряд перестановок в высших эшелонах власти и «раздал звания» генералов двум десяткам лиц. Также он напомнил, что президент присвоил звание героя главе СБУ Василию Грицаку.

Зеленский призвал Порошенко «сдать ключ и рассчитаться за мини-бар», добавив, что тому «еще таможенно и паспортный контроль проходить».

В пятницу команда избранного президента заявила о готовности документа по роспуску Верховной рады. Также сторонники Зеленского призвали парламент не тянуть с инаугурацией и назначить ее на 19 мая. По мнению команды нового лидера, Рада тянет время, чтобы не допустить досрочного роспуска.

К началу прошлого года в официальном реестре залогов числилось около 2 млн. автомобилей и с каждым годом их число растет. А это значит, что залоговый автомобиль легко встретить на вторичном рынке. И покупка даже, казалось бы, идеальной машины может обернуться катастрофой. Портал «АвтоВзгляд» расскажет, как мошенники наживаются на залоговом транспорте и подскажет покупателям, как уберечь себя от подобных проблем.

Но для начала напомним, какие автомобили считаются находящимися в залоге. Итак, машина может стать залоговой, если владелец оформил потребительский кредит в банке или микрофинансовой организации под залог транспортного средства. В случае невыплаты одолженных денег банк имеет

право присвоить машину себе. Так же автомобиль оказывается в залоге, если был приобретен на условиях автокредита. В этом случае авто считается залоговым до полного погашения займа. И, наконец, та же участь ждет машину, если она приобреталась в лизинг. Лизинговые компании часто покупают машины у дилера под залог авто. И пока они не рассчитаются с дилером, автомобиль будет считаться залоговым.

При все при том, заложенную машину официально можно продать или купить. Только вот она будет принадлежать залогодержателю. И он может ее забрать, если бывший владелец перестанет оплачивать долг. Поэтому недобросовестные продавцы и мошенники, пользуясь случаем, замалчивают факт залога.

Мы проанализировали базу объявлений на крупных онлайн-досках и легко выяснили, что залоговые авто там не редкость. Вот, например, рестайлинговый Volkswagen Polo V. Цена вопроса — 650 000 рублей. Машина 2016 года, пробег небольшой, один владелец. Продавец не пишет никаких комментариев. Проверяем историю автомобиля через сервис avtocod.ru и выясняем, что мало того, что у владельца имеются неоплаченные штрафы, 3 расчета ремонтных работ, так автомобиль еще и в залоге!

С вероятностью 90% можно сказать, что машина кредитная. Залог возникает в 2016 году и совпадает с датой выпуска т/с. К тому же, залогодержателем является юридическое лицо — «Фольксваген банк РУС». Звоним продавцу:

– Здравствуйте, я звоню по объявлению «Фольксваген Поло». Можете подробно рассказать об автомобиле?

– Добрый день! Конечно, расскажу. Он без плохой истории! Не битый, не крашенный. Есть небольшой скол на заднем бампере. Салон не прокуренный. Вообще машина еще на гарантии, новая совсем. Плюс «каскованная» сейчас. КАСКО действует до конца 19-го года...

И еще минуты 4 продавец рассказывал нам, какую замечательную машину он продает. И комплект дисков он к ней оставит, и КАСКО до конца года подарит. Вот так удача! Но мы решили прервать его рассказ.

– Я пробиваю сейчас вашу машину по «Автокоду». В отчете написано, что она в залоге.

Продавец заметно растерялся.

– Да, она в кредите еще, правда. Но я вам точно говорю, при продаже все решим. У меня деньги есть. Просто приедем и закроем кредит в банке.

Казалось бы, почему не закрыть кредит перед продажей, если у человека есть деньги? Но тут мысли владельца начали путаться, и он продолжил.

– Тут, видите, ситуация такая.

Валеріян Підмогильний

«Місто»

UKRAINIAN

ЗДАВАЛОСЬ, далі пливати нема куди.

Спереду Дніпро мов спинився в несподіваній затоці, оточений праворуч, ліворуч і просто зелено-жовтими передосінніми берегами. Але пароплав раптом звернув, і довга, спокійна смуга річки протяглася далі до ледве помітних пагорків на обрії.

Степан стояв коло поруччя на палубі, мимоволі пірнаючи очима в ту далечинь, і мірні удари лопастей пароплавного колеса, глухі капітанові слова коло рупора відбирали снагу в його думок. Вони теж спинялись у тій туманній далечині, де непомітно зникала річка, немов обрії становив останню межу його прагнень. Хлопець поволі глянув по ближчих берегах і трохи збентежився — на повороті праворуч виникло село, приховане доти за лукою. Серпнєве сонце стирало бруд з білих хаток, мережило чорні шляхи, що гналися в поле й зникали десь, посинівши, як річка. І здавалось, той зниклий шлях, з'єднавшись із небом у безмежній рівнині, другою галуззю вертався знову до села, несучи йому вибраний простір. А третій шлях, скотившись до річки, брав до села свіжину Дніпра. Воно спало серед сонячного дня, і таємниця була в цьому сні серед стихій, що жили його своєю міццю. Тут, при березі, село здавалось питомим витвором просторів, чарівною квіткою землі, неба й води.

Його село, те, що Степан покинув, теж стояло на березі, і зараз він несвідомо шукав спорідненості між своїм та цим селом, що випадково трапилось йому на великій путі. І радісно почував, що ця кривність єсть і що в ці хати, як і в свої покинуті, він би зайшов господарем. З жалем дивився, як тане воно, одсуваючись за кожним рухом машин, і от пасмо гідкого диму сховало його зовсім. Тоді Степан зітхнув. Може, це було вже останнє село, що він побачив перед містом.

Він почував у душі своїй невимірюване хвилювання і млюсть, мов лишив у своєму селі й по всіх, що бачив був, не тільки минуле, але й надії. Заплющивши очі, він піддався сумові, що колісає душу.

Коли розігнувся від поруччя, побачив коло себе Надійку. Не чув, як вона підійшла, і зрадів, хоч і не кликав її. Він тихо взяв її за руку. Вона здригнулась, не підводячи голови, дивилась на віяловидну хвилю, що гнав своїм носом пароплав.

Вони жили в одному селі, але досі були мало знайомі. Тобто він знав, що вона існує, що вчиться і не ходить на вулицю. Кілька разів навіть бачив її в сільбуді, де відав бібліотекою. Але тут вони здибалися ніби вперше, і спільність долі зближала їх. Вона, як і він, їхала вчитися до великого міста, в них обох у кишенях були командировки, а перед ними — нове життя. Вони разом переходили кордон майбутнього.

Щоправда, їй було трохи певніше —

вона ж хвалилась, що батьки достачатимуть харч, а він мав тільки надію на стипендію; вона їхала на помешкання до подруг, а в нього був тільки лист від дядька до знайомого крамаря; у неї і вдача була жвавіша, а він був зосереджений і ніби млявий. За свої двадцять п'ять років він був підпасичем-приймаком, потім просто хлопцем, далі повстанцем і наприкінці секретарем сільбюро Спілки робземлісу. Тільки одну перевагу проти неї мав — був здібний і не боявся іспиту. За цей день на пароплаві він встиг розтлумачити їй багацько темних сторінок соціальних наук, і вона зачаровано слухала його принагідний голос. Одійшовши від нього на мить, вже почувала раптову нудьгу й нові, ще не з'ясовані економічні проблеми. А коли він починав викладати їх, їй хотілось, щоб хлопець розповів щось інше, про свої сподівання, про те, як він жив ті роки, коли вони ще не зналися. Та вона тільки дякувала йому за вказівки й переконано додавала:

— О, ви одержите стипендію! Ви такий знающий!

Він посміхався, йому приємно було чути собі хвалу й віру в свої сили від цієї синьоокої дівчини. Справді, Надійка здавалась йому кращою від усіх жінок на пароплаві. Довгі рукава її сірої блузки були миліші йому за голі руки інших; коміречко лишав їй тільки вузьку стьожку тіла на видноті, а інші безсоромно давали на очі всі плечі й перші лінії грудей. Черевики її були округлі й на помірних каблучках, і коліна не випинались раз у раз із-під спідниці. В ній вабила його нештучність, рідна його душі. До тих інших жінок він ставився трохи погордо, трохи, боязко. Почував, що вони не зважають на нього, навіть зневажають за його блаженський френч, рудий картуз і вицвілі штани.

На зріст він був високий, тілом міцно збудований і смуглий на обличчі. Молоді м'які волосинки, неголені вже тиждень, надавали йому неохайного вигляду. Але брови мав густі, очі великі, сірі, чоло широке, губи чутливі. Темне волосся він одкидав назад, як багато хто з селяків і дехто тепер з поетів.

Степан тримав свою руку на теплих Надійчиних пальцях і замислено дивився на річку, піщані круті береги й самотні дерева на них. Раптом Надійка випросталась і, махнувши рукою, промовила:

— А вже Київ близько.

Київ! Це те велике місто, куди він їде учитися і жити. Це те нове, що він мусить у нього ввійти, щоб досягнути свою давню виховану мрію. Невже Київ справді близько? Він збентежився і спитав:

— А де ж Левко?

Вони оглянулися і побачили на кормі гурт селян, що розташувались там із обідом. На розгорнутій свитці перед ними лежав хліб, цибуля і сало. Левко, студент-сільськогосподарник з їхнього

ж села, теж сидів коло них і живився. Він був лагідний і грубший, ніж дозволяв його зріст, отже, з нього був би колись ідеальний панотець, а тепер — зразковий агроном. Сам з діда-прадіда селяк, він чудово вмів би допомогти селянинові чи то казанню, чи науковими порадами. Учився він дуже акуратно, ходив завжди в чумарці й над усе любив полювання. За два роки голодного перебування в місті цілком виробив і оформив основний закон людського існування. З поширеного за революції гасла: «хто не робить, той не їсть» він вивів собі категоричну тезу: «хто не їсть, той не робить» і прикладав її до всякого випадку й нагоди. Селяни тут, на пароплаві, охоче почастивали його своїми немудрими харчами, а він зате розповів їм цікаві речі про планету Марс, про сільське господарство в Америці та про радіо. Вони дивувались і обережно, трошки насмішувало, потай віри не ймучи, розпитували його про ці дива і про Бога.

Левко підійшов до своїх молодих колег, посміхаючись і трохи похитуючись на кущих ногах. Посміхатися й бути в доброму гуморі було його основною властивістю, критерієм його ставлення до світу. Ні бідкування, ні наука не змогли вбити виробленої під тихими вербами села доброзичливості.

Степан і Надійка вже зв'язували свої клунки. Ще один поворот стерня, і кінець піскуватих горбів річки ліворуч лягли сірі смуги міста. Пароплав протяжно крикнув перед розведеним понтонним мостом, і цей пронизливий гук озвався в Степановому серці болісною дуною. Він забув на ту мить про свої ніби здійснені жадання і тужливо дивився на струмись білої пари над свистком, що давав останній сигнал його минулому. І коли свист раптом ушух, в душі його стало тихо і мертво. Він відчув десь вглибині дурний натиск сліз, зовсім не відповідний до його віку й становища, й здивувався, що ця вільгість ще не висохла в злиднях і праці, що вона затаїлась і от несподівано й недоречно заворушилась. Це так вразило його, що він геть почервонів і одвернувся. Але Левко помітив його хвилювання. Він поклав йому руку на плече й промовив:

— Не журись, хлопче!

— Та я нічого, — ніяково відповів Степан.

Надійка засипала Левка запитаннями. Він мусив назвати їй кожен горб, кожную церкву, мало не кожен будинок. Та Левко виявив мало знання місцевості. Лавру, правда, він назвав, пам'ятник Володимирові(2) теж, а що й горба того звуть Володимирським, він напевно ругитися не міг. В Києві він обертався в обмеженому і визначеному колі — вул. Леніна, де він мешкав, — інститут. З цього шляху він майже не сходив, хіба що бував тричі на зиму в 5-му Держкіно на американських

Путін: Європа відмовилася об'єднати зусилля з Росією і

UKRAINIAN

ЄВРОКОМІСІЯ відмовилася спільно з Росією вирішувати питання надання кредитів Україні, заявив прем'єр-міністр РФ Володимир Путін.

"Ми вже надали достатньо великі кредитні ресурси нашим партнерам по СНД і обговорюємо цю проблему і можливість надання кредитів Україні. Ми запропонували нашим європейським партнерам, на зустрічах обговорювали об'єднати наші зусилля і Єврокомісії, але нам відповіли, що у Єврокомісії для України грошей немає", – сказав Путін журналістам у понеділок.

"Чи означає це, що хтось хоче скористатися кризовими явищами в економіці, щоб відібрати в Україні її ГТС? Якщо це так, то це поганий спосіб вирішення проблеми", – зазначив російський прем'єр.

Водночас Путін назвав позитивним явищем те, що Євросоюз все більше і більше приділяє увагу проблемам транспортування газу через територію України та його спроби поставити оператора ГТС під контроль міжнародних правил.

"Вважаю, що це те, що ми цілком могли б підтримати, водночас є питання, які залишаються відкритими. Зокрема, у декларації (прийнятій у Брюсселі Україною і Євросоюзом) є згадка про те, що нормальне функціонування ГТС є запорукою політичної стабільності в Україні та у країнах ЄС", – сказав Путін.

При цьому він підкреслив, що при всій повазі і всій важливості цих питань, все-таки надміру політизувати їх, звичайно ж, не варто. "Це, по-моєму, явний перебір", – зазначив прем'єр РФ.

Що стосується незалежності оператора української ГТС, то він завив, що "з формулювань незрозуміло, про яку незалежність і від кого йде мова". "Від свавілля чиновників і посадових осіб, які, наприклад, викликають у Державну нафтогазову компанію НАК України людей з автоматами і в масках в пошуках транзитного контракту, в рамках якого здійснюється транзит нашого газу, або мова йде про незалежність цього оператора від української держави – там вони не роз'яснюють", – сказав Путін.

Він звернув також увагу на той факт, що в декларації ставиться питання як розширення можливостей ГТС України, так і про збільшення прокачування газу через територію України на 60 мільярдів кубометрів.

У минулому році, зі слів російського прем'єра, через територію України було заплановано транспортувати близько 113 мільярдів кубометрів, а всього було поставлено близько 130 мільярдів.

"Ми знаємо, що завжди протягом останніх років ставилося питання про диверсифікацію енергетики в Європі", – сказав Путін. Саме тому, зазначив він, будуть побудовані Північний і Південний потоки. Крім того, обговорюється і євро-

пейський проект Набуко.

"А газ звідки будуть брати?" – ставить питання Путін.

Як повідомлялося, підписаний у понеділок в Брюсселі план співпраці з модернізації української ГТС є найбільш оптимальним, в той час як ідея створення міжнародного консорціуму для її оренди та управління не влаштовує Україну, заявив уповноважений Президента з енергетичних питань Богдан Соколовський.

Тут знімали «12 друзів Оушена» і кліп Гвен Стефані. Про розкішну відлу, де одружився Олександр Аваков

Залежно від кількості гостей, оренда Ерби від 17-ї години до 1-ї ночі коштує 10–14 тисяч євро.

Поки українці доїдали паску, VIP-гості сина міністра внутрішніх справ України піднімали келихи за здоров'я молодих в одному із найгарніших маєтків Північної Італії. Вілла Ерба, що в містечку Черноббіо, останніми роками стала дуже популярним місцем для проведення VIP-вечірок. Тут охоче одружуються багатії з ОАЕ, Росії, США...

Дім моди GUESS нещодавно влаштував закритий модний показ, лакшері-бренд Bulgari – корпоративну гала-вечерю. У віллі знімали фільм "Дванадцять друзів Оушена", кліп "Cool" співачки Гвен Стефані. Особливо гарно тут навесні та влітку, коли цвітуть магнолії у величезному – площею понад 100 тисяч квадратних метрів – англійському парку. До слова, цьогоріч у березні та квітні у вихідні його мали змогу відвідати всі охочі, вхідний квиток коштував 6,5 євро.

У теплу пору року весільні бенкети зазвичай проводять саме в парку – у шатрах поміж дерев та квітів. Однак столи можуть накрити і в розкішних залах самої вілли. Оренда Ерби від 17-ї години до 1-ї ночі коштує 10 – 14 тисяч євро (плюс ПДВ), залежно від кількості гостей, вказують в агенції планування весілля. Ця сума включає тільки оплату локації – замовляти страви, весільний торт, фото-, відеозйомку та інші атракції доведеться окремо.

Наречені та гості, якщо хочуть, можуть під'їхати до вілли у каретах чи верхи, старовинними автомобілями, або ж на човнах по озеру Комо.

Мінімальна кількість гостей на святі – 40, максимальна – 450. Однак, як зазначають у весільній агенції, ідеально вийде вечірка на 100 – 150 осіб. Щодо бенкету, то мінімальна сума на одного гостя – 130 євро. На замовлення приготують усе, що забажаєте. На столі можуть з'явитися тарталетки з камамбером і кедровими горішками, кіш із білими трюфелями, тартар із лосося чи тунця із каперсами, салат із восьминога, ризото з креветками, гарганелі з омарами...

Отже, тільки оренда вілли та весільний стіл для сотні гостей коштуватимуть

мінімум 23 – 27 тисяч євро. А ще ж запрошеним треба десь оселитися!

Паспортні схеми РФ. Про досвід Абхазії та Південної Осетії і загрози для України – Політика

Кабінет міністрів України заявив, що паспорти, які Росія видаватиме громадянам України на території невідконтрольованих районів Донецької й Луганської областей, незаконні та не будуть дійсні.

«Вони будуть визнані незаконними при перетині державного кордону, а також для використання на території нашої держави», – зазначив Володимир Гройсман.

Тим часом у середовищі аналітиків та політологів вважають, що спрощення процедури видачі російських паспортів несе реальні загрози для України.

«Указ Путіна – це елемент політичного тиску та дипломатичного шантажу України. Він має на меті змусити нового Президента пристати на російський план врегулювання ситуації на Донбасі», – зазначає Дмитро Снегирьов, співголова ГП «Права справа».

«Кремль хоче показати, що діалогу з чистого аркуша не буде. Росія діяла і діятиме суто з позиції сили, – каже Вадим Трихан, експерт із зовнішньої політики, міжнародних відносин та безпеки. – Для України є кілька ключових загроз. Серед них – повзуча анексія територій ОРДЛО, яка може призвести або до визнання Росією незалежності «ДНР/ЛНР», або навіть до включення їх до складу РФ і остаточного відірвання від України як мінімум частини жителів ОРДЛО».

«Роздавши російські паспорти на Донбасі, Кремль здобуває офіційну можливість ввести туди війська, – вважає політолог Кирило Сазонов. – Росія у будь-який момент може здійснити на окупованій території провокацію. Ми пам'ятаємо, як підірвали будинки у Волгодонську, щоби почати війну в Чечні. На Донбасі можуть розгорнути схожий сценарій і заявити, що обстріл мирного населення, приміром, здійснили українські військові. А як відповідь – удар по території України».

Росія може завдати удару не лише з окупованих територій Донбасу, але, наприклад, і з військової бази в Белгородській області, неподалік Чернігівщини. Підльотний час гелікоптера з українсько-російського кордону на Чернігівщині до Києва становить усього 42 хвилини.

Не варто забувати і про потужний військовий контингент у Придністров'ї, російські військові є в Білорусі».

Як РФ апробувала «схему паспортів» для окупації чужих територій

«Яскравий приклад – Південна Осетія та Абхазія, фактично всі жителі яких мають паспорти РФ. Хоча Москва визнала ці квазідержавні утворення незалежними, існують вони винятково завдяки росій-

Уладзімір Арлоў

«Добры дзень, Мая Шыпшына»

BELARUSIAN

ЧЫТАЧ, які зацікаўлена сочыць за развіццём беларускай літаратуры, радуецца далучэнню да яе ўсё новых і новых таленавітых аўтараў, напэўна, вылучыў і імя Уладзіміра Арлова. Варта ўчытацца ў апавяданні, як ўсё большую пэўнасць набывае адчуванне натуральнасці манеры, стылю і мовы маладога прэзаіка, трывалай уgruntаванасці яго твораў у нацыянальныя традыцыі, прывязанасці да тутэйшай зямлі.

Усцешна тым больш, што ў нашу літаратуру на гэты раз уваходзіць аўтар не з далёкай ад індустрыяльных цэнтраў глыбінкі, дзе ўсё яшчэ бруаць крынічныя ручаіны спрадвечнай мовы, а з сучаснага шматлюднага і шматгалосага рада. У гэтага горада, праўда, апрача вядомага на ўвесь ет нафтаперапрацоўчага завода, ёсць яшчэ і багатая гісторыя, памяць пра веча, пра славу тага Усяслава Чарадзея, пра паходы і сечы, якія множылі славу старажытнай беларускай зямлі. Полаччына разам з гэтым, апрача мужных ратнікаў, падаравала славянству вялікага асветніка, руплівага збіральніка і дбайнага памнажальніка высокай мудрасці Францыска Скарыну, які з глыбока ўсвядомленай патрыятычнай годнасцю гаварыў пра свой радавод, пра сваё паходжанне «із слаўнага места Полацка».

Ці не адчуванне і ўсведамленне асабістай далучанасці да каранёў, да першаўтокаў Бацькаўшчыны паспрыяла таму, што Уладзімір Арлоў пасля заканчэння школы паступае на гістарычны факультэт Белдзяржуніверсітэта. Навучанне не абмяжоўвалася старанным засваеннем абавязковай праграмы — паралельна з гэтым ішло актыўнае грамадзянскае пасталенне, прыходзіла глыбокае ўсведамленне сябе сынамі роднага народа, сваёй зямлі, сацыялістычнай Айчыны.

Я не агаварыўся, ужыўшы множны лік. Справа ў тым, што такія адносіны да жыцця і вучобы былі ўласцівы не аднаму Уладзіміру Арлову. Яму, трэба сказаць, пашанцавала на сяброў, якія шмат у чым вызначалі маральную і духоўную атмасферу курса.

Не растрываць сябе на дробязі, не ганяцца за ілюзорнымі каштоўнасцямі і ўяўнымі прывідамі асалоды і шчасця, а дбаць пра духоўнае пасталенне, шукаць і знаходзіць трывалыя апірышчы ў жыцці, выходзяць з сябе свядомых грамадзян Радзімы — вось на якія прынцыпы арыентаваліся маладыя людзі. У іх жыло высакароднае імкненне прысвяціць сябе служэнню роднай зямлі, народу, яго гісторыі і культуры. Ці не адсюль браў выток творчы пачатак, імкненне не толькі ведаць сваю мінуўшчыну, але і асэнсоўваць яе ў мастацкім слове. Узнікла і паспяховая рэалізавалася ідэя выдання машынапіснага часопіса «Мілавіца», актыўнымі аўтарамі і выдаўцамі якога сталі многія колішнія студэнты гістарычнага факультэта.

тэта.

Па-рознаму склаўся іх лёс. Большасць, як і належыць, прысвяціла сваё жыццё даследаванню роднай гісторыі. Спадзяюся, што не адна з яе старонак праясніцца, дзякуючы іх сумленнай працы.

З вершаў на старонках «Мілавіцы» пачынаў і Уладзімір Арлоў. Хто ведае, ці не гэта сталася своеасаблівым пабуджальнікам на далейшую, ужо ў прозе, творчую працу, ці не згаслі б тады мо яшчэ і не дастаткова ўсвядомленыя імпульсы, каб не трапілі ў спрыяльную для росту і пасталення мікраатмасферу сяброўскага разумення, спагады і падтрымкі. Гэта вельмі важна, асабліва на пачатку дарогі, каб ты быў не адзін, не адчуваў сябе самотным, пазбаўленым духоўнай еднасці, а быў сярод роднасных па духу людзей, якія ў сукупнасці ўтвараюць культурнае асяроддзе. Будучы цяпер ужо прэзаікам з вопытам, са сталай прапскай на старонках рэспубліканскай перыёдыкі, Арлоў шмат робіць дзеля таго, каб стварыць спрыяльную атмасферу тым, хто спрабуе свае сілы ў літаратуры.

Тут патрэбна невялікае тлумачэнне: пасля ўніверсітэта Уладзімір едзе на родную Полаччыну, набывае новую для сябе кваліфікацыю журналіста і па сённяшні дзень працуе намеснікам рэдактара наваполацкай гарадской газеты «Хімік», а заадно і кіруе літаратурным аб'яднаннем «Крыніцы». Яго немалая заслуга ў тым, што сярод раённых літаб'яднанняў наваполацкае адно з самых моцных. Нават не кожная вобласць, бадай, зможэ пахваліцца, скажам, такімі маладымі перспектывнымі прэзаікамі, як Ірына Жарнасек, Міхась Барэйша, Лявон Неўдах, Вінцэсь Мудроў...

Але гаворка наша, зразумела, сёння пра творчасць Уладзіміра Арлова. У чытача можа ўзнікнуць найперш такое пытанне: чым гэтая творчасць адметная на фоне напісанага маладымі беларускімі прэзаікамі? Найбольш, вядома, сваёй сутнасцю. А яна неадлучная ад асобы аўтара. Калі мы гаварылі пра прынцыпы, якімі кіраваліся ў жыцці сябры і аднакурснікі Арлова, то тут трэба дабавіць, што вернасць ідэалам маладосці знаходзіць натуральны працяг у творах аўтара кнігі «Добры дзень, мая Шыпшына».

Мяняючы прафесію, Арлоў не памяняў сваіх поглядаў, сваіх адносін да жыцця, не забыў таго, што яму дала вучоба на гістарычным факультэце. Памяць мінулага так ці інакш прысутнічае ў яго творах, што ўнутрана збліжае іх з духоўнай спадчынай асабліва дарагога ўсім нам Уладзіміра Караткевіча, які так заўчасна-нечакана адышоў ад нас.

Вельмі ж падобныя вытокі ў гэтых пісьменнікаў — абодва нарадзіліся на Віцебшчыне, выходзілі ва ўмовах гарадской рэчаіснасці, абодвум уласціва пачуццё гарачай любові да роднай Бацькаўшчыны.

Праўда, напісанае старэйшым наўрад ці ўкладзецца ў важкі дзесяцітомнік, яго ж нашчадак толькі выходзіць да чытача з першай кніжкай. Але ў яго, як кажуць, усё яшчэ наперадзе. І ў першую чаргу ад самога будзе залежаць, як ён здолее распарадзіцца сваім жыццём і надзеленым прыродай талентам. Радуе, што адносіны да творчасці ў Арлова сур'ёзныя, што ён не марнуе свой час на пустое, што прыкметна расце і сталее на нашых вачах.

Арлоў сваёй творчасцю падцвярджае, што арганічным беларускім пісьменнікам можа быць як выхадзец з вёскі, лексічным, сінтаксічным і стыльвым грунтам для якога з'яўляецца нейкі канкрэтны дыялектны пласт мовы, так і сучасны гараджанін. Яму, праўда, звычайна значна цяжэй даецца непасрэднасць адчування самой стыхіі самабытнага быцця народа, у тым ліку і яго выяўлення ў мове: тое, што вясковаму жыхару пераходзіць ад продкаў у спадчыну ў якасці дармовага, а на самай справе неацэннага і нічым іншым не заменнага скарбу, гараджаніну трэба здабываць нялёгкамі намаганнямі. І патрэбна моцная сіла духу, спраўдны талент, каб выйсці поўным пераможцам з нялёгкай барацьбы з сабой за сябе самога.

Любоў да Бацькаўшчыны ў Арлова неадлучна ад любові да Слова. Гэтая любоў абуджае да творчасці, кліча шукаць моўныя залацінкі як у жывых дыялектах, так і адраджаць словы ад заўчаснага забыцця, уваскрашаючы іх са старонак помнікаў старабеларускага прыгожага пісьменства.

Прываблівае, што Арлоў не самапаўтараецца, не ідзе па інерцыі па знойдзеных хадах і каляінах, а знаходзіць цікавыя сюжэты, адкрывае новыя характары, афарбоўвае твор своеасаблівым настроём. Перад намі маладая проза ў лепшым разуменні значэння гэтага тэрміну — маладая не толькі ўзростам аўтара і герояў, а душэўнай няўрымслівасцю, пошукам, свежасцю пачуццяў, чысцінёй погляду на свет, бескарыснасцю і высакароднасцю памкненняў.

Арганічна ўпісваючыся ў нацыянальную традыцыю, творчасць Арлова разам з гэтым падключана да пошукаў сучаснай савецкай прозы. Аднак і там і тут яна не эксплуатае знойдзенага папярэднікамі, а народжана жыццём, станам неспакойнай душы маладога чалавека апошніх дзесяцігоддзяў XX стагоддзя.

Аўтар імкнецца пазбягаць апісальнасці і бытавізму, якія вельмі часта шкодзяць нашай прозе, стараецца пісаць ёміста і лаканічна, з падтэкстам. У яго апавяданнях значную ролю адыгрывае настрой, які дапамагае кампенсавать пэўную недагаворанасць у раскрыцці ўзаемаадносін і характараў герояў.

У імкненні бачыць і паказваць чалавека ў тонкіх, захаваных ад чужога вока

«\$150 тысяч яму чарговы раз привезлі расіяне»: спецслужбы

BELARUSIAN

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА пракаментавуў чуткі, якія звязваюць затрыманне намесніка сакратара Рады бяспекі Андрэя Уцюрыва і адхіленне Міхаіла Бабіча ад пасады пасла Расіі ў Беларусі.

Кіраўнік краіны сцвярджае, што Андрэй Уцюрыв трапіў у поле зроку праваахоўнікаў яшчэ да пераводу ў Радз бяспекі некалькі гадоў таму, калі працаваў кіраўніком Службы бяспекі прэзідэнта.

«Вось тады ў мяне былі сумневы, і літаральна праз некалькі месяцаў мне далажылі аб тым, што да яго ёсць пытанні, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка. — Таму гэта не мае ніякага дачынення да таго, што ён нібыта быў ледзь ці не агентам пасла Расіі. Калі б ён быў агентам замежнага амбасадара, праз суткі б ужо ведалі пра гэта».

Каля паўтара-двух гадоў былі кіраўнік Службы бяспекі знаходзіўся пад кантролем спецслужбаў, у якіх было шмат фактаў аб яго супрацьпраўнай дзейнасці.

«Але было маё жалезабетоннае патрабаванне: чалавек, які мае «індульгенцыю» ад прэзідэнта, павінен быць затрыманы толькі пры наяўнасці жалезабетонных доказаў. Яго ўзялі з доказамі злчынства: 150 тысяч даляраў яму ў чарговы раз привезлі расіяне», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Лукашэнка заявіў, што Уцюрыв не быў яму блізім. «Маіх блізкіх людзей вы бачылі 9 мая. Гэта былі тры чалавекі [сыны], якія стаялі ў мяне за спіной. Паверце, гэта самыя блізкія і родныя мне людзі, за якіх я адказваю галавой», — запэўніў ён.

Былы начальнік службы бяспекі прэзідэнта, намеснік сакратара Рады бяспекі Андрэй Уцюрыв быў затрыманы ў сярэдзіне красавіка пры атрыманні хабару памерам \$149 тысяч. Яму нібыта заплацілі прадстаўнікі расійскай камерцыйнай структуры за прасоўванне яе інтарэсаў у Беларусі.

Бясplatнае лячэнне і новыя прэпараты Ужо летась айчыннымі прэпаратамі пралячылі больш за 1,5 тысячы хворых з рознымі клінічнымі формамі гепатыту С. На гэты год у праграму лячэння за бюджэтныя сродкі ўключылі чатыры тысячы хворых. Захворванне называюць «ласкавым забойцам», бо яно развіваецца незаўважна і бессімптомна і выяўляецца часта толькі на стадыі цырозу печані. Заразіцца ім можна дзе заўгодна: у стамотага, падчас манікюру, наяснення татуіроўкі — любых маніпуляцый, якія вядуць да пашкоджання скуры і слізистай.

— Да пэўнага часу гепатыт С лічыўся прысудам, дрэнна паддаваўся лячэнню. Потым стаў лячыцца лепш, бо з'явіліся амерыканскія арыгінальныя прэпараты, але гэта было вельмі дорага. Цана адной упакоўкі, якой хапала на месяц, — 20 тысяч даляраў. Улічваючы, што курс лячэння — тры-чатыры месяцы, то яно каштавала

60, а то і 80 тысяч, — расказвае намеснік генеральнага дырэктара па навуковай і інвацыйнай рабоце кампаніі «Фармлэнд» Вадзім Сянчук. — Мы ўклалі вялікія грошы ў распрацоўку, правялі клінічныя выпрабаванні, у тым ліку і параўнальныя. Аказалася, што нашы прэпараты эквівалентныя найлепшым сусветным брэндам. Сёння ў краіне развіваецца дзяржаўная праграма дыягностыкі і лячэння гепатыту С. І мы ўдзельнічаем у ёй, пастаўляючы свой прадукт.

Дарэчы, эфектыўнасць лячэння камбінацый з двух прэпаратаў — софасбувіру і даклатасвіру — складае 98 працэнтаў. Кошт курса — каля 900 даляраў. Такая камбінацыя шырока прымяняецца ў іншых краінах, напрыклад у Індыі і Іране. З улікам шырокага распаўсюджвання хранічнай формы ў Беларусі ў спісы перша-чарговага лячэння ад гепатыту С за кошт бюджэту ўваходзяць пацыенты з 3-й і 4-й стадыямі фіброзу печані, з наяўнасцю пазапачочных праяў захворвання, медыцынскія работнікі і тыя, хто заразіўся гэтай інфекцыяй па прычыне выканання прафесійных абавязкаў, жанчыны рэпрадуктыўнага ўзросту, якія плануюць цяжарнасць ці маюць паказанні да ЭКА, і некаторыя іншыя катэгорыі. Але набыць гэтыя прэпараты можна і ў аптэцы.

— Мы бачым, што наш курс з часам можа стаць яшчэ таннейшым — 400—500 даляраў, — кажа саўладальнік і старшыня савета дырэктараў кампаніі «Фармлэнд» Іван Лагавой. — У нас ёсць ідэя арганізаваць для замежных грамадзян, у першую чаргу для расіян, такі варыянт медыцынскага турызму. У Расіі патэнтна забаронена вытворчасць гэтых прэпаратаў. І сёння яны едуць у Індыю, Егіпет, Бангладэш, закупаюць лекі там, але могуць прыехаць да нас. Тым больш што ў нас пацыент будзе знаходзіцца пад кантролем урачоў, што неабходна пры лячэнні такой цяжкай віруснай інфекцыі, як гепатыт С.

Колькі каштуе плазма?

Прадпрыемства, якое калісьці пачынала сваю работу ў арэндаваных памяшканнях, зараз мае ўласныя цэхі па вытворчасці вадкіх лекавых сродкаў (раствораў для ін'екцый і інфузій, канцэнтратаў для гемадылізу), цвёрдых лекавых формаў і завод па вытворчасці лекавых сродкаў на аснове плазмы крыві. Каля 10 % прадукцыі пастаўляецца на экспарт. Летась, дарэчы, ён вырас у некалькі разоў: тут асвоілі выпуск прэпарату для наркозу, які аказаўся запатрабаваным у Расіі. Але ў геаграфіі экспарту ёсць і такія экзатычныя краіны, як В'етнам.

— Трэба шукаць свабодныя нішы, дзе цябе чакаюць, — кажа Іван Лагавой. — Назапасіўшы вопыт працы са звычайнымі прэпаратамі, мы зразумелі, што можам зрабіць штосьці, каб не канкурыраваць з іншымі. І ў 2016 годзе пабудавалі завод па

перапрацоўцы плазмы крыві чалавека. Такіх праектаў на постсавецкай прасторы не было. Паралельна з намі будавалі завод ва Украіне, а вось некалькі спроб запусціць такое прадпрыемства ў Расіі поспехам не ўвянчаліся.

Магутнасці беларускага завода дазваляюць перапрацоўваць 600 тысяч літраў плазмы ў год — значна больш, чым патрэбна Беларусі. Таму на прадпрыемстве шукаюць спосабы перапрацоўваць расійскую плазму. З гэтай сыравіны тут асвоілі вытворчасць жыццёва важных прэпаратаў — альбуміну, імунаглобуліну, фактараў згусальнасці крыві VII і IX. Яны запатрабаваныя ў хірургічнай практыцы, транспланталогіі, анкалогіі, кардыяхірургіі. Працэс вытворчасці складаны і доўгі. Замарожаная плазма завозіцца ў халадзільнікі, дзе захоўваецца пры тэмпературы мінус 30 градусаў. Пры перапрацоўцы ў спецыяльных цэнтрах фільтрах з дапамогай хімічных рэакцый ідзе яе раздзяленне на лячэбныя кампаненты.

— У Беларусі выплаты донорам крыві дастаткова вялікія, за 450 мілілітраў плазмы чалавек атрымлівае каля 70 даляраў. У Расіі і Польшчы гэта робіцца на бязвыплатнай аснове, ва Украіне сума значна меншая — 8 даляраў. Таму наша плазма ўдвая даражэйшая, чым на сусветным рынку. Аднак, калі вырабляць прэпараты з нашай плазмы, яны атрымліваюцца неканкурэнтаздольнымі па цане. Пры гэтым Сусветная арганізацыя аховы здароўя рэкамендуе выкарыстоўваць менавіта мясцовую плазму — яна змяшчае імунаглобуліны супраць тых антыгенаў, якія ёсць у асяроддзі пражывання. Таму іншых варыянтаў, акрамя як зрабіць плазму больш таннай, няма, — упэўнены Іван Лагавой.

Прадпрыемства пабудавала тры плазмацэнтры па еўрапейскіх стандартах, дзе плазму могуць здаваць донары, — у Мінску, Маладзечне і Бабруйску. І гатовая бязвыплатна перадаць іх дзяржаве.

— Мы не выступаем за тое, каб атрымліваць плазму бясplatна, — кажа старшыня савета дырэктараў. — Донор патраціў не толькі час, і кампенсцыя павінна быць, але яна мусіць быць разумнай, — 25 даляраў, як у Еўропе. Мы знаходзім разуменне з боку Міністэрства аховы здароўя ў гэтым пытанні, і мяркую, з часам баланс у цане будзе ўсталяваны.

Иван Вазов

«Под игото»

BULGARIAN

ТАЯ ПРОХЛАДНА МАЙСКА вечер чорба-джи Марко, гологлав, по халат, вечеряше с челядта си на двора.

Господарската трапеза беше сложена, както по обикновение, под лозата, между бистрия и студен чучур на барата, който като лястовичка пееше, деня и ноща, и между високите бухлати чемшири, що се тъмнееха край зида, зиме и лете все зелени. Фенерът светеше, окачен на клончето на едно люлеково дръвче, което приятелски надвисваше миризливите си люлеки над главите на челядта.

А тя беше многобройна.

До бай Марка, до старата му майка и до стопанката му седяха около трапезата рояк деца — големи и малки, които, въоръжени с ножове и вилици, опустошаваха мигновено хлябове и блюда. Те напълно оправдаваха турската дума: сомун душманларъ.

Бащата хвърляше от час на час добродушни погледи на тия запъхтели работници с остри зъби и несъкрушими воденици, усмихваше се и казваше весело:

— Яжте, татовата, да порастете! Пено, налей паницата пак!

Слугинята отиваше при чучурчето, дето изстиваше руйното вино, наливаше и донасяше дълбока фарфорова паница. Бай Марко я поднасяше на децата, като казваше благоразположено:

— Пийте бре, маскари!

И паницата изреждаше всичкия народ. Очите на народа светваха, бузите се зачервяваха и той си облизваше с наслаждение устните. Тогава Марко се обърна към жена си, която се понавъси неодобително, и каза строго:

— Нека да пият при мене — да не са жедни за вино. Аз не ги ща да станат пияници, като пораснат.

Марко имаше свой практически възглед за възпитанието. Човек малообразован, от прежното време, той със своя естествен здрав смисъл разбираше добре човешката природа и знаеше, че онова, което се запрещава, по-силно се желае. По тая причина, за да ги заварди от наклонност към кражба, той поверяваше на децата си ключа от ковчега с парите.

— Гочо, иди отвори севлевия сандък и ми донеси кесията с минцовете!

Друг път поръчаше на другото:

— На, татовата, иди ми отчети от панерчето с жълтиците двайсет рубета, та да ми ги дадеш, като се върна. — И излизаше.

Въпреки обичая на повечето бащи по онова време, додето обядват, да държат прави децата си, уж да ги научат на почит към старите, Марко винаги туряше своите на софрата. Също и кога имаше гости, той викаше синовете си да присъствуват.

— Нека да добият господарски нрави — обясняваше той, — а не да се дивят и гущат пред хората като Анко Разпопчето.

Анко Разпопчето се спряпаше от срам,

колчем срещнеше човек в панталони от черно сукно.

Като беше постоянно слисан с търговските си работи, Марко само на трапезата виждаше народа си вкуп и тогава допълняше възпитанието му по доста своеобразен начин:

— Димитре, не пресягай пред баба си на софрата, не бъди такъв фармасонин.

— Илия, не дръж ножа като касапин, не коли, ами режи човешки хляба.

— Гочо, що си се разкопчал като ахиевски читак? Па хвърляй феса, кога сядаш на софра. Косата ти е пак порасла като на тутраканец; иди при Ганка да ти я остриже — казашки.

— Василе, сбри си дългите мотовили, да се сместят и други хора. Кога идем на полето, там се разтягай.

— Авраме, ти ставаш от софра, без да се прекръстиш, протестантино!

Но само когато беше разположен Марко, наставленията му имаха такъв тон; сърдит ли беше нещо, на трапезата царуваше гробно мълчание.

Дълбоко набожен и благочестив, Марко полагаше голяма грижа да вдъхне у синовете си религиозно чувство. Вечер, доде изчетеше повечерката си пред иконостаса, големите бяха длъжни да присъствуват на молитвата. Дойдеше ли неделя и празник, всички трябваше да идат на черква. Това беше закон неотменим. Нарушението му донасяше буря на къщата. През едни велики пости той поръча на Кира да иде да се изповяда, понеже на сутринта щеше да се комка. Киро се върна скоро-скоро от черква.

Той не беше нито помирилскал попа.

— Изповедъ ли се? — попита баща му недоверчиво.

— Изповядах се — отговори синът.

— При кой поп?

Киро се смути, но отговори самоуверено:

— При поп Еня.

Той излъга; защото поп Еню беше млад поп и не изповядваше.

Марко усети тозчас лъжата, скокна сърдито, улови сина си за ухото и го изведе така на улицата. После го потири до черквата, дето го предаде на изповедника, поп Ставря, с думите: „Отче духовниче, изповядай това магаре!“ И сам чака в един трон, дор трая изповедта.

Още по-строго се отнасяше към ония, които изоставяха училището. Сам останал прост, Марко обичаше учение-то и учените. Той беше от реда на ония родолюбци, жъдни ревнителите на новото умствено движение, с грижите на които, в късо време, България биде засеяна с училища. Той имаше доста мъгляво понятие за практическата облага, която можеше знанието да донесе на тоя народ от земледелци, занаятчии и търговци. Марко гледаше угрижено как животът не даваше ни работа, ни хляб на ония, които

излизяха от училище. Но той чувствуваше, със сърцето разбираше, че в науката се крие някаква тайнствена сила, която ще промени света.

Той вярваше в науката, както вярваше в бога, без разсъждение. Затова и залягаше да ѝ бъде полезен, по силите си. Той имаше едно славолубие — да бъде избран училищен настоятел в градеца си — Бяла черква[1]. И всякога беше избиран, понеже се ползуваше с обща почит и доверие. На тая скромна обществена длъжност Марко не щадеше ни труд, ни време, но бягаше от всички други, често съпрежени с власт и облага, а особено — от конака.

Когато се дигна трапезата, Марко стана. Той беше човек около петдесетгодишен, с висок исполински ръст, леко приведен, но строен още. Лицето му, червендалесто, но опалено и позагребувано от слънце и ветрове, поради честите му пътувания по кърища и по панаири, имаше сериозно и студено изражение, даже и когато се усмихваше. Големите му надвиснали, над сините му очи, вежди усилваха тоя строг тон на физиономията му. Но някакво добродушие, честност и искреност се разливаха по нея и я правеха симпатична и непобедимо извикваше уважение.

Марко седна пак на постланото с червен китеник одърче, загнездено между високи чемшир, и запуши чибук си. Домочадието му се разположи по-свободно на чергата до шумящата баричка, а слугинята донесе кафето.

Тая вечер Марко беше в добро настроение на духа. Той с любопитство следеше боричкането на ситите, с розови бузички деца, които цепеха въздуха със звънливите си смехове. На всеки миг те образуваха живописна група, из която шумно излизяха звънливи крясчета, весели кискания, сърдити гласета: те приличаха на рояк птичета, що играят из клоните. Но тая невинна радостна игра сдоби изведнъж по-войнствен характер: ръчичките замахаха по-живо, разменяха се малки юмручета, чуха се застрашителни крискета и се дигна писък и врява — птичий концерт се обърна на сражение. Победители и победени — всички се затекоха към баща си да се тъжат или оправят. Един сочеше баба си за защитник, друг назначаваше майка си за прокурор. Сега, от безпристрастен зрител, Марко се обърна на съдия. По право и по длъжност той трябваше да гледа съдбата. Но съдията, въпреки съдебната практика, не щя да чуе ни обвинение, ни защита, а издаде присъда: някои погали по главичките, други потегли за ушите, а най-малките — сиреч обидените — той целуна по бузките.

И народът се умири. Сега най-малкото човече, което спеше на ръцете на баба Иваница, разбудено от шума, изплака.

Трети опит на бизнеса да раздвижи правителството

BULGARIAN

БИЗНЕСЪТ НЕ ИЗДЪРЖА повече да кредитира държавния бюджет чрез бавното възстановяване на ДДС и високата осигурителна тежест. Това послание ще отправят основните работодателски организации към премиера Сергей Станишев на третата им среща за последните пет месеца, всички за мерките срещу икономическата криза. Според пресслужбата на правителството разговорът вероятно ще се състои в края на тази седмица. На него работодателите ще представят актуализираните си антикризисни предложения, които се разминават с досегашните позиции на министрите.

Третата среща между бизнес и правителство идва след последните прогнози на Международния валутен фонд и рейтинговата агенция «Муудис» за България, които допускат рецесия. Миналата седмица и финансовият министър Пламен Орешарски призна, че кризата в страната се развива по по-песимистичния сценарий и посочи като основен риск за бюджета свитата икономическа активност.

Въпреки това той отново отхвърля идеята за по-бързо възстановяване на ДДС, което ще увеличи разполагаемите средства на бизнеса. Пред Ройтерс в понеделник премиерът Сергей Станишев остана оптимист, че икономиката все пак ще нарасне през тази година, макар и много по-малко от първоначалната прогноза от 4.7%. «Няма да позволя публичните финанси да се сринат, защото това ще означава колапс на цялата икономическа система», каза премиерът.

Междувременно България падна с 11 места в класацията за най-благоприятна бизнес среда на сп. «Форбс» заради тежката бюрокрация, корупцията и липсата на иновации. Страната слиза на 55-а позиция и е след преките си конкуренти в привличането на инвестиции като Румъния, Хърватия и Македония (виж стр. 3).

В резултат от предишните две срещи социалното министерство подготви пакет от кризисни заплати, за да подпомогне фирми с намалени поръчки и да омести очаквания скок на безработицата.

Емилия Масларова обаче категорично отхвърля възможността за ново намаляване на осигуровките, което е основно предложение на всички големи работодателски организации. Председателят на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) Васил Велев заяви, че ставките трябва да намалееят с 5%. Същото предложение е записано в антикризисната програма на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България (КРИБ) от миналата година.

Преди седмица намаляването на социалните вноски беше посочено като най-ефективна мярка срещу кризата и от главния икономист на Световната банка Симеон Дянков. Бизнесът настоява и

за понижаване на минималните осигурителни прагове по браншове. Наскоро изследване на Института за пазарна икономика показа, че заради близо 27-процентното им увеличение от 1 януари всяка пета фирма ще бъде принудена да направи съкращения или да замрази броя на служителите си. От АИКБ настояват и да се разсрочат здравноосигурителните вноски за фирми с рязък спад в продажбите.

Основният аргумент на бизнеса е, че освободените средства ще се влеят в икономиката и ще стимулират вътрешното търсене много по-бързо, отколкото инвестиционните проекти в антикризисния пакет на правителството. Контра-аргументът на управляващите е, че ще се отвори дупка в пенсионните фондове. Управителят на Националния осигурителен институт Йордан Христосков изчисли, че намаляване на вноските с 5% ще свие приходите в бюджета на НОИ с 1 млрд. лв. годишно.

Проблемът с бавното възстановяване на ДДС кредита, който е в приоритетните искания на бизнеса, се оценява на 560 млн. лв. към края на миналата година. Това са средствата, които приходната агенция не е възстановила в срок на фирмите заради назначени ревизии, призна председателят на бюджетната комисия към парламента Румен Овчаров.

От КРИБ поддържат и позицията за приоритетно приемане на еврото като основна валута. Изпълнителният директор на организацията Евгений Иванов заяви, че трябва да се използва целият ресурс на държавата, за да се влезе по-бързо във валутния механизъм ERM 2, популярен като «чакалнята» за еврозоната. От петте критерии за еврозоната България не отговаря само на изискването за инфлация. Наскоро БНБ прогнозира, че и този показател ще бъде изпълнен до края на годината.

В интервю пред «Дневник» президентът на ЕБВР Томас Мирков обаче напомни, че маастрихтските критерии не само трябва да се покрият, а трайно да се изпълняват. След последното заседание на Съвета по икономически и финансови въпроси на ЕС (ЕКОФИН) Пламен Орешарски коментира, че първият приоритет на правителството е запазване на макроикономическата стабилност и след това политиката за присъединяване към еврозоната.

КРИБ вече определя като ключова и необходимостта да се подпише предпазно споразумение с МВФ, което да гарантира достъп до финансов ресурс на държавата в случай на нужда. До момента позицията на финансовия министър е, че няма подобна необходимост.

Българската стопанска камара извежда на преден план и борбата със сивия сектор. «Заради кризата много фирми може да се изкушат да намалят разходите си,

като не декларират всички плащания. Затова институциите трябва да упражняват силен контрол и да ограничат нелоялната конкуренция», каза зам.-председателят на организацията Камен Колев.

Всички бизнес организации акцентират и върху по-доброто усвояване на еврофондовете. Това заедно с облекчаване на регулациите и подобряване на правната среда ще помогне повече на малките и средните фирми в кризата в сравнение със специалните финансови пакети, показва изследване на депутата от Европейската народна партия Лазло Бечей, представено миналата седмица.

На по-малко от три седмици преди изборите за Европейски парламент подкрепата за крайнодясната «Лига» на вицепремиера Матео Салвини, сочен за предполагаем водач на вълната евроскептици, която се очаква да помете Европа между 23 и 26 май, започва все повече да се пропуква на местна почва. Това сочат публикувани в петък на Апенините социологически проучвания, цитирани от агенция Ройтерс.

Според данните «Лигата» на Салвини се ползва с одобрението на 30.9% от избирателите срещу 36.9 на сто само преди месец. За сметка на това коалиционните им партньори от лявопопулистското движение «Пет звезди» отбелязват възход за същия период от 22.3 на 24.9%. Според проучване, поръчано от дясно-ориентирания милански всекидневник «Кориере дела Сера», Демократическата партия на бившите премиери Матео Ренци и Паоло Джентилони застава на трета позиция с между 20.4 и 22.5 от намеренията на гласоподавателите.

Ройтерс посочва, че в голямата си част социологическите проучвания в Италия се разминават с много малък процент в прогнозите си, като всички поставят партията на Силвио Берлускони «Форца Италия» на четвърта позиция с под 10 на сто от гласовете.

Машинното гласуване на еврота няма да ни отнема повече от 30 секунди, увери екипът на «Труд» Веселин Тодоров шеф на «Сиела Норматив». Фирмата осигурява устройствата в сътрудничество с нидерландския производител «Смартматик».

3000-те машини, с които ще гласуваме, вече са на склад. «Труд» видя устройствата, които днес бяха преброени и проверени от Централната избирателна комисия (ЦИК).

Машините ще бъдат отключени сутринта на 26 май от председателите на секционни комисии с ПИН код на специална смарт карта с цифров подпис. Изборният ден ще се приключва по същия алгоритъм.

«Това е гаранция, че само под контрол на секционната комисия ще може да започне и съответно да приключи изборния ден», категоричен бе Веселин Тодоров.

Janko Polić Kamov

„Na dnu“

CROATIAN

Dio prvi

U malenoj, ispratoj flašici poslao je Arsen nekoliko pljuvački na analizu svojemu liječniku. On je bio dobio plućni katar, izbacujući dnevno čitave tucete žutih i punih komada. Arsen ih prisposobljavaše koralima i spužvama, tako bijahu izdjelani. A za boju govoraše, da je žuta kao kanarinac ili žganac. Nije on podavao osobite važnosti svemu tome i već se je bio smirio s mišlju, da je to kronični katar, koji neće ni proljetno sunce presušiti.

Jer eto – proljeće je tapkalo mladim, nestašnim noškama, obavitim u sjajnim čarapama. I šuma je listala kao da iza okanca proviruju nosići ženske mladosti. I ptice se natrkivahu dječjim čeretanjem noseći let kroz granje kao djevojčice, što zavija suknju, a sve na njoj govori da je za udaju. I prve kapi znoja virkahu ko polucije sazrijevajuće mladosti. Arsen je gledao cijelu tu proljet od neba do zemlje, hvatajući se očima ljetanja oblaka, što su raskuštrani prolazili nad njim, bijeli kao nevinost i puni kao suza. A on je samo pljuvao zemlju, ne štedeći djevice, što srtaše u ogrljaj temperamentnoga sunca.

Arsen se je tome smijuckao. „Govorahu: proljeće, proljeće – a proljeće je došlo i sve ostade pri starom.“ Preturio je zimu čitajući, drljajući i psujući. Liječnik mu zabrani pušiti, a Arsen, videći, da je bez pušenja svako liječenje dosadno, primi se iz prikrajka jedne cigarete, a jedna čaša vuče drugu. Onda je počeo izlaziti, najprije gegavo kao seoske ekipaže, pa sve čvršće, sve stalnije do automobila. Nosio je i štap, ali više od nervoznosti, negoli od nužde. On je dapače počeo zalaziti u gostione i pronašao, da pijača na katar ugodno djeluje. Arsen je to sa žarom dokazivao: „Evo, prospavaš se, a izjutra se raskošlje i sipaš kao iz rukava. A glavno je, da se nepotrebno i trulo izbac.“ Njegovi drugovi od čaše kimahu dobrodušno glavom slušajući njegova oduševljena razlaganja, koja svršavahu: „A što je još glavnije, iza pijače dobiješ apetit, a apetit, braćo, apetit je sve!“ I dobivaše apetit – štono riječ – mladoga šteneta. To je bio veliki argumenat kod njegove majke. Majka kao majka. Njoj je prvo, da njezina djeca imaju apetit, pogotovo kad sama kuha.

Uopće, Arsen je s pravim zanimanjem promatrao čitavi taj „kataralni proces“, a kako je bio neke vrsti piskarala, on je tu uhvatio mnogu prisposobu. Primjerice: „Tamo se bio nadvio gust i mastan oblak, što izgledaše kao katarska pljuvačka, tek što bijaše bijele boje.“ „A zvono zazveči ko sazreo katar.“ „I Matija se Prugovečki tako nadme, kao da se raskošljao u društvu, gdje ne smije da pljune.“ A kao što katar, tako i sve one nuzgrednosti od diareje do stiticezze. Tako je on prigodne pjesme nazivao kroničnom livajicom, a za literaturu volio je od uobičajenog „sterilna“ upotrebljavati „stitična“.

Ali jednoga dana – onako od slučaja – zapazi, da je bacio krv. Čistu krv. I prije bijaše po koja pljuvačka isprepletena rdastim kao željezo prutima, ali tome ne podavaše nika-

kove važnosti. Sada bijaše to mrka, čista krv. A u prsima je kuhalo, u grlu je vrelo. Progovori, i glas mu se pričinio sasma drugim. Nikada ne začu takvog zvuka. Razbit, mlak ko pištanje razvodnjelog tla. Kašalj ne presta. Htio je udisati zraka, ali stade se i više gušiti kao da čitavi njegov organizam ne podnaša ni svijetla ni svježine ni zdravlja. Krv!

Utihnuo se, lego i počinuo. Bijaše pod „krvavim dojmom“, što tako porazno djeluje na čovjeka. Nije se tješio, da je to iz grla, iz zuba, iz nosa, jer je odmah osjetio, da to krvari pluća, da ne podnaša hladnoga zraka i da malakše. Bio je uvjeren, da se njegova bolest evolucionirala, i odmah je pomislio na smrt. Ona mu se pričinio turobna i sažali se samome sebi. O staklo se već hvatalo crno noći, u sobi bijaše hladno i ukočeno, samo je u njemu vrelo i kuhalo.

I drugoga se dana otpravi k liječniku. On se nije bio prepa. Dapače, osjećajući ovo nešto novo, postane znatiželjan. A liječnik ga je pregleda o i konstatirao, da pluća nije povrijeđeno. —To se je žilica otvorila i morate nastojati, da je i opet ne izazovete. Mir, počivanje, neuzrujavanje. Najbolje, da proležite nekoliko dana, a nada sve suzdržavajte se od kašljanja. Jedan gutljaj friške vode, a ovo (tu je propisao lijek) svaka dva sata jednu žlicu. Čuvajte se nagle promjene temperature, a po ovakim vremenima ne izlazite. Čekajte sunce...

Sunce je uistinu bilo već od dva dana zastrto gomilom oblaka, što su na mahove sipali sitne kaplje kao da ih sa njih truni vjetar. „Čekati sunce!“ I on je odlučio čekati sunce. Začas mu se dapače pričinio, da je našao svrhu životu. „Boriti se s njom!“ Vidio je neprijatelja i osjetio sav čar borbe. I dižući se pogleda bradato lice liječnikovo i progovori sa zanosom:

—Gospodine liječniče! Ja bih želio, da mi iskreno kažete, je li to tuberkola. Poslat ću vam na analizu... Budite iskreni. Ja sam Primorac, nisam melanholik. Ako se ustanovi bolest, ja ću se tek onda primiti čvrsto liječenja. Razumite!...

On je još govorio. Htio je potpunu istinu, začu u sve tajne svojega neprijatelja, i liječnik ne podnese njegovog nasrta.

—Pošljite – reče.

I on pošlje, a liječnik izjavi, da je zaražao. Arsen se ni sada ne prepade. A s pomisli, da je zaražen, osjeti ono novo još jače. On je neprijatelja imao na dohvatu i maštajući o njemu izdaleka, činjaše mu se grozan do užasa. A sad ga je prozreo i ništa ga užasna ne zahvati. Smrt mu se pričinio tako jednostavnom i običnom, te se čudom nasmijao svojim pjesmama, koje ni ne bijahu drugo, no krik vjekovanja, otpora, života. Izdaleka, gledajući u ralje proždrljive nemani – on je se prepade. Ateista imadijaše da prizna veliko ništa od svega svojega: krvi, misli i mesa. Htio je živjeti i vjerovalaše da živi. I u klicanju životu zaboravi na smrt. Ponašao se kao zaborav bluda, kao ekstaza mase. Ne bijaše dubok; bijaše širok. Plovio je povr-

šinom, plovio po sebi i rijetko, na mahove, od slučaja zaronjivao bi u sebe i odmah izmilio na vrh. A sada mu postane jasno, da je zaražen; da ima u njemu nešto, što se ne da prosuditi iz njegovih pjesama, iz njegova smijeha i njegovih lakih razgovora. Bacil je u njemu, razorni bacil, što se baca blatom na rimu njegovu i ideju njegovu. On već nije pristupačan društvu, ne smije pljuvati na pod, ni piti ne smije iz druge čaše.

Takav je bio otprilike njegov pogled, što ga je plaho bacio na sve oko sebe. I ne poništi se. On je osjetio svu snagu svoje nutrine, što ga je stala skupljati oko sebe. Jer tu bijaše poprište njegove borbe, njegovih zamišljaja, uspjeha i poraza. Ovo je bolest, što osamljuje čovjeka, odstranjuje iz društva i posvećuje sebi samome.

Tek je kasnije počeo pomišljati na svršetak. Jer njegove misli ne bijahu sklad, zaokruženost i logika. One se, istina, izvijahu jedna iz druge, ali si zato ne bijahu nalik. (Sin je drukčiji od oca, a nema toga, koji bi zadero u dugu prošlost, da iznese zakon hereditacije.)

Duga bijaše ta prošlost. Mrka, mutna. Kao oblak u noći s rijetkim bljeskovima. Arsen nije još počeo prebirati po njoj, jer ne bijaše dovoljno sreden ni sabran. A čuvstva bijahu nalik mislima. Ne bijahu burna. Tiha i mutna. Kao oblak. Budućnost mu se ukazivaše bez turobnosti, kratka kao proljeće. On je mislio: umrijet ću, ali ću umrijeti kao čovjek. I onako se nabacano pojave u njemu dvije misli: „Punoća života i jest kratka, jer radi se o tome: ispiti vino jednim gutljajem i osjetiti svu slast alkohola – ili na mahove, kao dobrodušni staračac i solidni želuci. A živjeti znači razumjeti svoje doba i živio ja što godina kao fratar, bio sam svejedno mrtav od poroda.“

Njegova majka bijaše kao svaka majka. Udovica od dvije godine, življaše nešto od pripomoći bratove, nešto od starijeg sina prehranjujući sa tim i Arsena. On se je nazad nekoliko mjeseci vratio kući ostavivši svoj agentski posao, a oboliv ostade tako.

Njegovoj majci bijaše pravo. Kao što je ocu milije imati sina uposlena u svijetu, tako je majci milije imati ga besposlena kod kuće. On bijaše još jedini, koji potrebovaše nju, a to je bilo ono, što joj ispunjavaše nekim smislom besmisleno življenje. Jedna joj kći bijaše udata za profesora Magdića, a sve drugo pomrije tijekom tih trideset godina bračnoga života. I ona se dade u službu najmlađemu sinu hvatajući ga za sebe, zavidna ženama, knjigama i drugovima, koji ga otimahu. Njezina je zavist bila nekaka podla krepost, koja s ljubavi rađa mržnju od kleveta, ogovaranja i laži. Kad bi u noći ostao do kasna vani, ona je tad imala jednoga neprijatelja: bio je to onaj, s kime bi se Arsen zadržao ili onaj, što bi ona zamišljala, da joj ga zadržava. Ona nije ni rasuđivala ni pitala, je li to zaista taj i taj; njoj bi samo sinulo koje poznato lice i odmah bi oko njega skupila svu žuč neegoisanog altruizma.

Vlasnik Zagrebačke banke kod Sanadera zbog dobiti?

CROATIAN

PREMIJER IVO SANADER je u nazočnosti ministra financija Ivana Šukera u Banškim dvorima primio predsjednika Uprave UniCredit grupe, vlasnice Zagrebačke banke, Alessandra Profuma i predsjednika Uprave Zagrebačke banke Franju Lukovića, priopćeno je iz vladinog Ureda za odnose s javnošću.

Sanader i Profumo su razmotrili aktualnu financijsku i ekonomsku situaciju te suradnju države i Zagrebačke banke, pri čemu je istaknuta važna uloga Zagrebačke banke u financijskom sustavu Republike Hrvatske.

Premijer Sanader i predsjednik Uprave UniCredit grupe Alessandro Profumo suglasili su se da je dosadašnja suradnja bila dobra te su dogovorili nastavak suradnje u sljedećem razdoblju, pri čemu je Profumo pozdravio skorašnji ulazak Republike Hrvatske u članstvo NATO saveza, stoji u priopćenju.

Dobit ostaje u Hrvatskoj? UniCredit je sredinom mjeseca izvijestio o snažnom padu neto dobiti u posljednjem tromjesečju prošle godine s ukupnim godišnjim padom prihoda od 57 posto zbog čega je kompanija najavila traženje državne pomoći od četiri milijarde eura. Dok u matičnoj zemlji UniCredit trpi posljedice ekonomske krize, Zagrebačka banka je početkom mjeseca objavila rast godišnje dobiti viši od 25 posto, na 1,4 milijarde kuna.

Franjo Luković je opetovano izjavio da dobit najveće hrvatske banke ostaje u Hrvatskoj.

Zanatska štedno-kreditna zadruga iz Zagreba postala je Obrtnička štedna banka. Naime, u skladu sa zakonskim propisima, na sjednici Savjeta Hrvatske narodne banke štedna banka dobila je dozvolu za rad.

– Banka je prvenstveno namijenjena obrtnicima i malim poduzetnicima, no svi građani mogu biti klijenti naše banke. Iz neprofitne štedno-kreditne zadruge, kada smo radili samo da bi pokrili troškove poslovanja, sada imamo cilj profitno poslovanje, ali kako bi povećali neto vrijednost banke – rekla nam je Suzana Barada, nova predsjednica Uprave Obrtničke štedne banke.

Nakon teške bolesti u 43. godini preminula je Valentina Smoljanović, javnosti poznatija kao hrabra majka 15-godišnje Marijete Bugarin, jedine osobe u Hrvatskoj koja boluje od iznimno rijetkog Parry-Rombergova sindroma.

“Sutra (nadam se) konačno vizita i saznanje što se iskomplikiralo, gdje, zašto i kako dalje. Nema vremena, nemam hrabrosti, nemam ludosti dovoljno da odustanem od borbe za djecu, za život, za dostojanstvo”, bilo je zadnje što je Valentina objavila na Facebooku prije nekoliko dana.

Osim Marijete, Valentina je imala još petero djece, sve redom školarce. Sva djeca trenutačno su kod bake Vesne i dobro bi im došla pomoć, kako navode prijatelji bliski obitelji.

“Naša draga i brbljava Valentina Smoljanović više nije među nama, osim, naravno,

u našim srcima. Pomagali smo kao grupa njoj i dječici mnogo puta kad ju je pogodila ružna bolest. Nikad neću zaboraviti da nas je baš ona u svojoj neimaštini pozvala da sakupljamo za onu bolesnu baku s kojom je dijelila bolničku sobu. Tako smo se i sprijateljile. Žao mi je neopisivo što više nije ovdje. Molim vas sve, sad više nego ikad, njena djeca, svi školarci, nas trebaju. Odvojite koliko možete i uplatite na njen račun HR 4423860023100013554”, objavila je Valentina prijateljica Dina Perković.

Parry-Rombergov sindrom je autoimuna bolest koja uzrokuje sporo progresivno padanje mekih tkiva između mišića, kostiju i kože zahvaćene strane lica.

Grupacija Pivac, jedna od najvećih mesnih industrija u Hrvatskoj, podrijetlo vuče iz Zavojana, sela smještenog u srcu Vrgorске krajine, oko 15 kilometara zapadno od Vrgorca. U ovašnjem ljutom kršu, podno planine Mihovil, stoljećima se zavojanski čovjek borio za golo preživljavanje obrađujući škrtu zemlju na okolnim skromnim poljima i docima. Tu je ponikao i Ante Pivac, otac Milenka Pivca, vlasnika prve mesnice od koje je nastala današnja nacionalno važna mesna industrija.

Spomenuti Ante Pivac, zvani Lala, mesarskim se obrtom bavio u Zavojanima odmah nakon Drugog svjetskog rata. Njegov sin Milenko sudionik je partizanske borbe, ranjeni veteran Sutjeske, dok njegova supruga Mila, rođena Prnić, potječe iz istoimenog zaselka od svega nekoliko kuća smještenog u vrgorskom selu Kljenak, piše Slobodna Dalmacija.

Mila je u bitci na Sutjesci izgubila dva brata, a zajedno s majkom i dvjema sestrama dočekala je kraj rata u izbjegličkom logoru El Shatt u Egiptu.

Iako teško izranjavani ratom, Milenko i Mila ne dopuštaju da ih osobne i obiteljske tragedije spriječe u izgradnji budućeg života i vjenčaju se još prije njegove demobilizacije i grade obitelj u Mariboru gdje se 1949. rađa njihov najstariji sin Tonći. Nedugo potom vraćaju se natrag u Zavojane gdje Milenko pomaže ocu u mesarskom obrtu kojega 1952. godine prenose u Vrgorac i otvaraju prvu mesnicu. Ta se mesnica uzima kao službeni početak Mesne industrije “Braća Pivac”.

U godinama koje će uslijediti Milenko kupuje stoku u okolnim vrgorskim i hercegovačkim selima i dovodi je pješice u Vrgorac. Srijedom je odlazio i na imotski stočni pazar. U svemu je uz njega i supruga Mila. Čim je malo stasao, u tom mukotrpnom poslu pomaže im i sin Tonći. Bilo je to vrijeme prepuno odricanja kada su u Vrgorcu osim mesnice Milenka Pivca postojale i druge, poput mesnice stiljskog trgovca Ante Šimunovića (Bantula), zatim mesnice Mate Martinca, Luke Grljušića, Stipe Katavića te Anđe Pivac i Mate Katavića.

Radila su i dva restorana, u vlasništvu obitelji Hrštić i obitelji Katavić. Mesom se tada opskrbljivao ne samo Vrgorac, već ga se izvozilo i izvan krajine, sve do Splita.

Milenko i sin Tonći desetljećima obilaze vrgorska i okolna sela i udaljenije sajmove po Dalmaciji te BiH i kupuju stoku. “Od brda odvaljeni” Tonći bio je idealan za taj posao i Vrgorčani se još i danas sjećaju kako se vješto nosio s neposlušnim bikovima i kravama, pogotovo kada bi ponekad znali pobjeći i protčrati ulicama Vrgorca.

Tonći je završio osnovnu školu u Vrgorcu, a potom nastavio trgovačku školu u Makarskoj. Kako je bio potreban djedu i ocu u poslu nije se dalje školovao, već je preuzeo velike odgovornosti u mesnici.

Svjedok vremena, umirovljeni trgovac Marko Pivac (Vegin) iz Zavojana kaže kako mu nije bilo lako raditi jer nije imao kamion, ali je ipak kupovao stoku po okolnim selima i susjednoj Hercegovini.

– Uz to što je bio nabavljač, radio je u klaonici i mesnici, zajedno s roditeljima. Ja sam 1967. imao neki kamiončić pa bi mi zavojanski trgovci i mesari ispunili njegovu kabinu i odlazili na imotski pazar. Uz mene i Tonćija unutra bi se ugorali Luka Grljušić i njegov sin Joze, Tonći Pivac (Andin), Nedo Jukić i Ikica Jukić. Na pazaru bi kupili jednu kravu i tele, a na povratku bi Tonći odmah na Orašini u priručnoj klaonici, koja je imala vođu samo iz čatrnje, zaklao životinju, izvadio njezin drob i ostavio pod kožom da se hladi. Ujutro prije zore bi digao kožu, rasjekao meso i prenio ga u mesnicu prije nego se otvori da bi imali što prodavati Vrgorčanima. Kasnije je bilo lakše nakon što su kupili kamion, a stasala su i braća Ivica i Neven pa su svi zajednički radili uz veliku podršku roditelja. Stvarali su ovo što imaju danas – kaže Marko.

Od prve mesnice braća Tonći, Ivica i Neven zajedno sa svojim obiteljima dižu biznis na višu razinu još za vrijeme socijalizma, 80-ih godina, kada su njihovo meso kupovali makarski ugostitelji i hotelijeri. Rast Mesne industrije “Braća Pivac” se nastavlja tijekom 90-ih godina, pa sve do danas. Najveći rast doživljavaju u posljednjih petnaestak godina, pa su krajem 2000-ih dosegli sto, a 2007. milijardu kuna prometa. Danas je ta brojka narasla na čak dvije milijarde. Tvrtka je po udjelu podijeljena na jednake dijelove i njome zajednički upravljaju kao obitelji.

Kako ističu u samoj tvrtki, brend Pivac je danas sinonim za vrhunske suhomesnate delicije, zasnovane na pažljivo čuvanim receptima prenošenima s generacije na generaciju, s domaćim pršutom, pancetom i kraškim vratom kao najprepoznatljivijim i najznačajnijim proizvodima. Prisutni su u velikim trgovačkim lancima s više od 270 vlastitih mesnica i maloprodajnih trgovina u Hrvatskoj. Uz Mesnu industriju “Braća Pivac” u Vrgorcu, grupaciju Pivac čine još PPK karlovačka mesna industrija, čakovečka Vajda i Dalmesso iz Klisa, a s više od 1180 zaposlenika u Mesnoj industriji Braća Pivac i preko dvije tisuće u Grupaciji Pivac.

Uz osnovnu djelatnost, Pivci su uspješni i u turizmu. Vlasnici ili suvlasnici su hotela

Бомбардовање које није проглашено ратом

SERBIAN CYRILLIC

ЈАСНО је да је реч о још једној акцији неке организације која је сматрала целисходним да на овај начин покаже свој патриотизам и подсети на највећу трауму наше најновије историје, на десетогодишњицу почетка НАТО бомбардовања тадашње СР Југославије (читај Србије). На данашњи дан, 24. марта 1999, тачно у 20:38, прве ракете су погодиле војне циљеве у Батајници.

Био је то почетак жестоког ваздушног бомбардовања од стране највеће војне алијансе за коју свет зна, у операцији коју њени званичници ниједном нису официјелно назвали ратом. За њих је то била „ваздушна кампања“, операција „Сједињена снага“.

Наравно, ми то нисмо могли да доживимо другачије него као бруталну агресију, која ће потрајати читавих 11 недеља, да би се завршила „Кумановским споразумом“ који су и НАТО и руководство СРЈ и Србије прогласили својом победом. Ко је поражен видело се тек касније, када смо пребројали жртве, израчунали штету и повукли се са Косова и Метохије – због чега је све то и почело.

НАТО напад је, без сумње, био крешчендо процеса растакања бивше, оне велике Југославије (СФРЈ), врхунац неспоразума Србије са светом (и света са Србијом). Зашто смо – и да ли смо морали баш ми да будемо мета, полигон на коме ће НАТО, уочи свог полувековног јубилеја, пронаћи нови разлог постојања, а Америка редефинисати смисао своје глобалне супериорности и лидерства?

Да ли је овај рат могао да буде избегнут? Наравно да јесте, све у чему учествују људи може да има и другачији ток. Не може се рећи ни да је све било само несрећан стицај околности: све је резултат једне, судећи по исходу, не баш много промишљене политике, конфликта међусобно супротстављених националних циљева, државничке кратковидости, властољубивости и неразумевања реалности.

Корени су, истина, дубоки, али непосредни поводи су скорашњи. У средишту је коначни неуспех политичког експеримента званог Југославија, њене немогућности да уместо (једно) партијског нађе демократски разлог свог постојања и трајања, што је довело до њеног округног растакања.

Криза на Косову била је и увод и завршни чин те драме. У објашњењу следа догађаја који су довели до „асиметричног рата“ Србије против (западног) света, можда је најсврхисходније поћи од Дејтона, конференције која је окончала рат у Босни.

У Дејтону, који је окупио све лидере са простора бивше Југославије, није било столице за представнике Косова и Метохије, аутономне покрајине Србије, која је у СФРЈ, са Војводином, имала

статус „конститутивног елемента“, да би га изгубила у Милошевићевој „антибирокуратској револуцији“.

За Косово тамо није било места, јер да је на томе инсистирало, администрација тадашњег америчког председника Била Клинтона не би могла да се закити значајним спољнополитичким успехом. Истини за вољу, проблеми косметских Албанаца у том моменту нису интернационализовани. Проблем постоји: Албанци предвођени умереним Ибрахимом Руговым, у то време траже само „широку аутономију“, бојкотујући органе Србије и стварајући своје парадржавне институције.

Америка, кључни арбитар у формирајућем постхладноратовском поретку, не меша се много у косовски проблем. Невољно, на Балкану се активира тек поводом Босне, чија се агонија, рекосмо, расплиће у Дејтону, наравно, уз кључно америчко усмеравање.

Кад је, после тога, Слободан Милошевић стекао ореол „фактора мира и стабилности на Балкану“, Албанци, разочарани због пропуштене прилике да реализују своје националне амбиције, мењају стратегију. Уместо пасивног отпора, окрећу се насиљу. Прве оружане акције против снага реда Србије почињу већ 1996, а умерене замењују екстремисти. Већ 1998, аутономија за Албанце није више опција. На сцену ступа ОВК, чији лидери не желе ништа мање од независности.

У пролеће 1998, САД сматрају ОВК терористичком организацијом. Амбасадор Роберт Гелбард, специјални изасланик САД, на сусрету са новинарима у Београду у фебруару, недвосмислено каже да је ОВК „без сумње терористичка група“. И Савет безбедности последњег дана марта 1998, осуђујући употребу силе „од стране српских снага“, у Резолуцији 1160, осуђује и „терористичке акције ОВК“. Па како су онда ти терористи за кратко време успели да се преобрате у респектабилне западне савезнике?

Био је то опет резултат како домаће политичке конфузије, тако и међународног прилагођавања новим реалностима на терену. Милошевић у априлу организује референдум против међународног уплитања у решавање проблема на Косову, да би само после неколико дана, преговарајући са Холбруком, пристао да се у америчкој режији састане са Руговым.

Мало потом Холбрук се слика са лидерима ОВК којима је на коленима „калашњиков“. И од тог момента као да почиње одбројавање: у светском јавном мишљењу се са новим интензитетом реактивира имиџ Срба као искључиво „лоших момака“, а Албанаца као њихових жртава. Милошевић верује да албанску побуну, иако је већ придобила моћне

савезнике, може да сломи силом и у околностима када у Вашингтону поново јача уверење да он разуме само језик силе. Кад су почеле да стижу прве неувијене претње да ће се Америка и војно ангажовати, он се гласно пита „да ли су Американци толико луди да нас бомбардују“.

А онда прихвата оно за шта је само пре пола године тражио сагласност народа да не прихвати – интернационализацију. У споразуму са Ричардом Холбруком пристаје на верификациону мисију од 2.000 посматрача ОЕБС-а и на неограничени НАТО надзор ваздушног простора изнад Косова...

Тај споразум се распао до краја године, јер га је ОВК сасвим игнорисала, примењујући тактику провокација српских снага, како би изнудила интервенцију. Чекао се само окидач – и он је дошао после догађаја у селу Рачак, који је представљен као масакр над недужним Албанцима. У реалности, био је то случај који је, као и пре тога сарајевске Меркале, „спинован“ тако да послужи као детонатор. И успело се: Рачак је био прекретница у америчком придобијању европских савезника за „одлучну акцију“ против Милошевића, и ветар у леђа јастребовима у администрацији председника који се нашао запетљан у швалерској афери са Моником Левински и „импичменту“.

Припремеза бомбардовање, према накнадним сазнањима, трајале су седам месеци, дакле започете су много пре конференције у Рамбујеу. Живорад Ковачевић, у својој веома документованој књизи „Америка и распад Југославије“, ове преговоре је, са навођењем мноштва аргумената, назвао „алиби дипломатијом“ – симулирањем одлучности да се нешто предузме у решавању проблема, али без стварне намере да се проблем реши. У тој симулацији, по Ковачевићу, учествовале су све три стране. Кад су на крају постављени услови које Милошевић није могао да прихвати – алиби за бомбардовање је био спреман.

Бомбардовање је изведено без ауторизације Савета безбедности, јер би таква сагласност, чак и да је испослована, био преседан који би НАТО савезу везивао руке за неке будуће акције. Бомбардовање је имало три циља: да покаже НАТО одлучност, да скине Милошевића и да умањи војне потенцијале Србије за „агресију против Косова“.

Требало је да траје кратко, али се показало да је то била погрешна рачуница. Па ипак, на крају се потврдило да сила нема обзира – „шизел“ и „смиреле“ су утихнуле тек 10. јуна. Милошевић се одржао, али не задуго. Србија је опустошена и рачун за то се још плаћа. Косово је тамо где је – признато од

Bombardovanje koje nije proglašeno ratom

SERBIAN LATIN

JASNO je da je reč o još jednoj akciji neke organizacije koja je smatrala celishodnim da na ovaj način pokaže svoj patriotizam i podseti na najveću traumu naše najnovije istorije, na desetogodišnjicu početka NATO bombardovanja tadašnje SR Jugoslavije (čitaj Srbije). Na današnji dan, 24. marta 1999, tačno u 20:38, prve rakete su pogodile vojne ciljeve u Batajnici.

Bio je to početak žestokog vazdušnog bombardovanja od strane najveće vojne alijanse za koju svet zna, u operaciji koju njeni zvaničnici nijednom nisu oficijelno nazvali ratom. Za njih je to bila „vazdušna kampanja”, operacija „Sjedinjena snaga”.

Naravno, mi to nismo mogli da doživimo drugačije nego kao brutalnu agresiju, koja će potrajati čitavih 11 nedelja, da bi se završila „Kumanovskim sporazumom” koji su i NATO i rukovodstvo SRJ i Srbije proglasili svojom pobedom. Ko je poražen videlo se tek kasnije, kada smo prebrojali žrtve, izračunali štetu i povukli se sa Kosova i Metohije – zbog čega je sve to i počelo.

NATO napad je, bez sumnje, bio krešćendo procesa rastakanja bivše, one velike Jugoslavije (SFRJ), vrhunac nespোরazuma Srbije sa svetom (i sveta sa Srbijom). Zašto smo – i da li smo morali baš mi da budemo meta, poligon na kome će NATO, uoči svog poluvekovnog jubileja, pronaći novi razlog postojanja, a Amerika redefinirati smisao svoje globalne superiornosti i liderstva?

Da li je ovaj rat mogao da bude izbegnut? Naravno da jeste, sve u čemu učestvuju ljudi može da ima i drugačiji tok. Ne može se reći ni da je sve bilo samo nesrećan sticaj okolnosti: sve je rezultat jedne, sudeći po ishodu, ne baš mnogo promišljene politike, konflikta međusobno suprotstavljenih nacionalnih ciljeva, državničke kratkovidosti, vlastoljubivosti i nerazumevanja realnosti.

Koreni su, istina, duboki, ali neposredni povodi su skorašniji. U središtu je konačni neuspeh političkog eksperimenta zvanog Jugoslavija, njene nemogućnosti da umesto (jedno)partijskog nađe demokratski razlog svog postojanja i trajanja, što je dovelo do njenog okrutnog rastakanja.

Kriza na Kosovu bila je i uvod i završni čin te drame. U objašnjenju sleda događaja koji su doveli do „asimetričnog rata” Srbije protiv (zapadnog) sveta, možda je najsvrsishodnije poći od Dejtona, konferencije koja je okončala rat u Bosni.

U Dejtonu, koji je okupio sve lidere sa prostora bivše Jugoslavije, nije bilo stolice za predstavnike Kosova i Metohije, autonomne pokrajine Srbije, koja je u SFRJ, sa Vojvodinom, imala status „konstitutivnog elementa”, da bi ga izgubila u Miloševićevoj „antibirokratskoj revoluciji”.

Za Kosovo tamo nije bilo mesta, jer da je na tome insistirano, administracija tadašnjeg američkog predsednika Bila Klinton ne bi mogla da se zakiti značajnim spoljopolitičkim uspehom. Istini za volju, problemi kosmetskih Albanaca u

tom momentu nisu internacionalizovani.

Problem postoji: Albanci predvođeni umerenim Ibrahimom Rugovom, u to vreme traže samo „široku autonomiju”, bojkotujući organe Srbije i stvarajući svoje paradržavne institucije.

Amerika, ključni arbitar u formirajućem poslehladnoratovskom poretku, ne meša se mnogo u kosovski problem. Nevoljno, na Balkanu se aktivira tek povodom Bosne, čija se agonija, rekosmo, raspliće u Dejtonu, naravno, uz ključno američko usmeravanje.

Kad je, posle toga, Slobodan Milošević stekao oreol „faktora mira i stabilnosti na Balkanu”, Albanci, razočarani zbog propuštene prilike da realizuju svoje nacionalne ambicije, menjaju strategiju. Umesto pasivnog otpora, okreću se nasilju. Prve oružane akcije protiv snaga reda Srbije počinju već 1996, a umerene zamenjuju ekstremisti. Već 1998, autonomija za Albance nije više opcija. Na scenu stupa OVK, čiji lideri ne žele ništa manje od nezavisnosti.

U proleće 1998, SAD smatraju OVK terorističkom organizacijom. Ambasador Robert Gelbard, specijalni izaslanik SAD, na susretu sa novinarima u Beogradu u februaru, nedvosmisleno kaže da je OVK „bez sumnje teroristička grupa”. I Savet bezbednosti poslednjeg dana marta 1998, osuđujući upotrebu sile „od strane srpskih snaga”, u Rezoluciji 1160, osuđuje i „terorističke akcije OVK”. Pa kako su onda ti teroristi za kratko vreme uspeali da se preobrate u respektabilne zapadne saveznike?

Bio je to opet rezultat kako domaće političke konfuzije, tako i međunarodnog prilagođavanja novim realnostima na terenu. Milošević u aprilu organizuje referendum protiv međunarodnog uplitanja u rešavanje problema na Kosovu, da bi samo posle nekoliko dana, pregovarajući sa Holbrukom, pristao da se u američkoj režiji sastane sa Rugovom.

Malo potom Holbruk se slika sa liderima OVK kojima je na kolenima „kalašnjikov”. I od tog momenta kao da počinje odbrojanje: u svetskom javnom mnjenju se sa novim intenzitetom reaktivira imidž Srba kao isključivo „loših momaka”, a Albanaca kao njihovih žrtava. Milošević veruje da albansku pobunu, iako je već pridobila moćne saveznike, može da slomi silom i u okolnostima kada u Vašingtonu ponovo jača uverenje da on razume samo jezik sile. Kad su počele da stižu prve neuvijene pretnje da će se Amerika i vojno angažovati, on se glasno pita „da li su Amerikanci toliko ljudi da nas bombarduju”.

A onda prihvata ono za šta je samo pre pola godine tražio saglasnost naroda da ne prihvati – internacionalizaciju. U sporazumu sa Ričardom Holbrukom pristaje na verifikacionu misiju od 2.000 posmatrača OEBS-a i na neograničeni NATO nadzor vazdušnog prostora iznad Kosova...

Taj sporazum se raspao do kraja godine,

jer ga je OVK sasvim ignorisala, primenjujući taktiku provokacija srpskih snaga, kako bi iznudila intervenciju. Čekao se samo okidač – i on je došao posle događaja u selu Račak, koji je predstavljen kao masakr nad nedužnim Albancima. U realnosti, bio je to slučaj koji je, kao i pre toga sarajevske Merkale, „spinovan” tako da posluži kao detonator. I uspeo se: Račak je bio prekretnica u američkom pridobijanju evropskih saveznika za „odlučnu akciju” protiv Miloševića, i vetar u leđa jastrebovima u administraciji predsednika koji se našao zapetljan u švalerskoj aferi sa Monikom Levinski i „impičmentu”.

Pripremeza bombardovanje, prema naknadnim saznanjima, trajale su sedam meseci, dakle započete su mnogo pre konferencije u Rambujeu. Živorad Kovačević, u svojoj veoma dokumentovanoj knjizi „Amerika i raspad Jugoslavije”, ove pregovore je, sa navođenjem mnoštva argumenata, nazvao „alibi diplomatijom” – simuliranjem odlučnosti da se nešto preduzme u rešavanju problema, ali bez stvarne namere da se problem reši. U toj simulaciji, po Kovačeviću, učestvovala su sve tri strane. Kad su na kraju postavljeni uslovi koje Milošević nije mogao da prihvati – alibi za bombardovanje je bio spreman.

Bombardovanje je izvedeno bez autorizacije Saveta bezbednosti, jer bi takva saglasnost, čak i da je isposlovana, bio predsednik koji bi NATO savezu vezivao ruke za neke buduće akcije. Bombardovanje je imalo tri cilja: da pokaže NATO odlučnost, da skine Miloševića i da umanjí vojne potencijale Srbije za „agresiju protiv Kosova”.

Trebalo je da traje kratko, ali se pokazalo da je to bila pogrešna računica. Pa ipak, na kraju se potvrdilo da sila nema obzira – „šizele” i „smirele” su utihnule tek 10. juna. Milošević se održao, ali ne zadugo. Srbija je opustošena i račun za to se još plaća. Kosovo je tamo gde je – priznato od jedne trećine članica UN i nepriznato od dve trećine, ali Srbije tamo (uglavnom) nema.

U mnogim izjavama i knjigama u međuvremenu je opovrgnuta propaganda da je motiv za bombardovanje bio humanitarni – razlozi su bili politički. To dakle nije bio „dobar rat” kakvim je predstavljen. To je bio test kredibiliteta i kapaciteta NATO, što je bio i ostao vitalni američki interes. A mi smo se samo zgodno namestili...

Laporkan Politik Uang Dapat Rp15 Juta Sayembara Tersebut Ditujukan

INDONESIAN

SIDOARJO, CYBERNEWS. Ketua Dewan Perwakilan Rakyat Daerah (DPRD) Sidoarjo, Arly Fauzi, membuat sayembara yang berbunyi “bagi siapa saja yang bisa melaporkan kasus politik uang akan mendapatkan hadiah uang sebesar Rp15 juta”.

Sayembara tersebut ditujukan bagi seluruh masyarakat, baik yang berdomisili di Sidoarjo atau bukan. “Asalkan mau melaporkan dan membuktikan adanya kasus politik uang kepada Panitia Pengawas Sidoarjo akan kami beri hadiah,” katanya saat dikonfirmasi di Sidoarjo, Jatim, Selasa (24/3).

Namun demikian, dirinya membatasi lokasi dilakukannya politik uang ini, yaitu yang dilakukan para calon legislatif di daerah pemilihan I (Sidoarjo-Candi) dan daerah pemilihan II (Porong-Jabon-Tanggulangun-Kremlung) saja. “Ini sebagai langkah preventif, untuk meningkatkan kualitas demokrasi, serta menghindari terjadinya gejala politik di masyarakat,” katanya.

Ia mengemukakan, langkah yang dilakukan kali ini sebagai bentuk tanggung jawab moral pada wilayah politiknya. Dirinya menginginkan wilayahnya aman dan tentram. Dia menceritakan, ada laporan satu keluarga bertengkar, gara-gara lain dukungan dan imbalan yang diberikan.

“Suami isteri tersebut saling mengklaim calon legislatif yang didukungnya yang harus dipilih,” kata pria yang juga berstatus terdakwa kasus korupsi DPRD Sidoarjo periode tahun 1999–2004 sebesar Rp21,4 miliar ini.

Sekali lagi, caleg dari Partai Kebangkitan Bangsa (PKB) Sidoarjo itu mengatakan, sayembara ini berlaku secara umum. Siapapun yang menemukan pelanggaran itu diperbolehkan melapor. “Untuk keakuratan data pelanggaran dan bukti-bukti yang kuat, akan saya beri imbalan Rp5 juta. Jika dalam persidangan menang (terbukti) saya tambah senilai Rp10 juta lagi,” katanya.

Sebelumnya, kasus politik uang ini juga menimpa salah satu caleg asal PKB nomor urut 5 untuk DPRD Sidoarjo, Mahmudatul Fatchiyah yang akhirnya diputus bebas oleh Pengadilan Negeri Surabaya. Mahmudah didakwa atas kasus pelanggaran pemilu, dengan membagi-bagikan beras kepada sejumlah warga di salah satu musala di Desa Gempol Sampurno, Kecamatan Porong, Kabupaten Sidoarjo.

Cerita Mahasiswa Unej Irsan Lolos di DPRD, Pagi Garap Skripsi dan Malam Kampanye

Mahasiswa semester 8 Fakultas Teknik Universitas Jember, Jawa Timur, Muhammad Irsan Marwanda Bachtar (22), warga Kelurahan Dabasah, Kecamatan kota, Kabupaten Bondowoso, terpilih sebagai anggota DPRD Kabupaten Bondowoso periode 2019–2024. Pada pemilu legislatif lalu, Irsan maju sebagai calon anggota legislatif dari Partai Demokrasi Indonesia Perjuangan (PDI-P) dengan nomor urut tujuh, dari daerah pemilihan satu yang meliputi Kecamatan Kota Bondowoso, Tenggarang, dan Wonosari.

Irsan melenggang sebagai anggota DPRD Kabupaten Bondowoso setelah memperoleh 5.462 suara. “Alhamdulillah, ini amanah yang cukup berat yang diberikan kepada saya. Tentu ini tidak mudah,” katanya saat ditemui Kompas.com, Sabtu (11/05/2019).

Irsan nekat maju sebagai calon anggota legislatif karena melihat kota kelahirannya Bondowoso yang masih dililit kemiskinan dan tertinggal. “Sebenarnya berangkat dari keprihatinan melihat kota tempat saya tinggal yang masih tertinggal, akhirnya saya memberanikan diri maju sebagai caleg,” tambahnya. Dengan status sebagai mahasiswa, Irsan harus pintar-pintar membagi waktu antara mengurus tugas akhir dengan kampanye. “Saat musim kampanye lalu, saya harus benar-benar memutar kepala untuk mengatur waktu. Jadi saya bagi. Pagi sampai siang saya fokus mengerjakan tugas akhir skripsi, dan sore hingga larut malam, baru berkampanye dan bertemu masyarakat,” terangnya. Irsan sengaja memilih PDI Perjuangan sebagai kendaraan politiknya, karena ia mengagumi sosok presiden pertama, Soekarno. “Saya cocok dengan garis perjuangan PDI Perjuangan, yang membela rakyat kecil. Selain itu, karena juga ayah saya ketua DPC PDI Perjuangan Bondowoso,” katanya. Meski ayahnya saat ini menjabat sebagai wakil bupati Bondowoso, namun Irsan menegaskan, tetap akan mengkritik kebijakan Pemkab Bondowoso apabila tidak memihak kepada masyarakat Bondowoso. “Kalau di rumah, beliau orangtua saya, tetapi ketika nanti saya masuk ke kantor DPRD, maka saya harus proporsional. Kalau kebijakannya tidak pro rakyat, ya saya akan kritik,” tegasnya. Ketika disinggung banyaknya politisi muda yang terjerat kasus korupsi, Irsan menegaskan, itu akan menjadi pelajaran bagi dirinya, agar tidak tergoda dan berbuat hal yang sama. “Tentu itu akan menjadi pelajaran penting bagi saya, agar tidak jatuh di lubang yang sama,” pungkasnya. Baca juga: Cerita Caleg Muda PAN, Lolos di DPRD dengan Modal Silaturahmi hingga Sempat Dikira Minta Sumbangan Sementara Wakil Ketua DPC PDI Perjuangan Bondowoso, Heri Masduki, membenarkan jika Irsan merupakan Anggota DPRD Bondowoso terpilih yang paling muda. “Anak ini luar biasa, saya tahu persis bagaimana perjuangannya ketika berkampanye kepada masyarakat. Meski ayahnya seorang Wakil Bupati, tapi Irsan tidak pernah memanfaatkan jabatan orang tuanya itu,” terangnya. Heri berharap, dengan munculnya politisi muda seperti Irsan, akan memberikan nuansa yang berbeda di kancah perpolitikan. (K90-13)

Kepala Divisi Humas Polri Irjen Pol Mohammad Iqbal membenarkan bahwa kepolisian meminta status pencegahan ke luar negeri terhadap mantan Kepala Staf Komando Cadangan Strategis Angkatan Darat Mayjen (Purn) Kivlan Zen dicabut.

BARESKRIM Surat itu ditandatangani Wakil

Direktur Tindak Pidana Umum Bareskrim Polri Kombes Agus Nugroho atas nama Kepala Bareskrim pada 11 Mei. Menurut polisi, surat permintaan tersebut dilayangkan setelah ada kepastian bahwa Kivlan akan kooperatif. Baca juga: Surat Pencegahan terhadap Kivlan Zen Dicabut “Penyidik mendapat info bhw Pak KZ akan kooperatif hadir memenuhi panggilan penyidik. Oleh karena itu penyidik memandang tidak perlu melakukan pencekalan lagi,” kata Iqbal dalam pesan singkat kepada wartawan, Sabtu (11/5/2019) malam. Sebelumnya, Kivlan Zen dicegah bepergian ke luar negeri Jumat (10/5/2019) kemarin karena diduga telah melakukan tindak pidana penyebaran berita bohong dan makar. Laporan terhadap Kivlan dilakukan oleh seorang wiraswasta bernama Jalaludin tertanggal 7 Mei 2019. Namun Direktorat Imigrasi mencabut status Kivlan Zen pada Sabtu (11/5/2019) dini hari. Baca juga: Ditjen Imigrasi: Pencabutan Cegah Kivlan Zen atas Permintaan Kepolisian “Tadi pagi jam 03.00 WIB pagi dikeluarkan, surat cekalnya dicabut. Sudah diterima oleh imigrasi dan dicabut,” kata Kasubag Humas Ditjen Imigrasi Kemenkumham Sam Fernando saat dikonfirmasi Kompas.com, Sabtu malam. Menurut Sam, pencabutan pencekalan terhadap Kivlan Zen ini juga atas permintaan pihak kepolisian. Namun, ia enggan menjelaskan alasan pencabutan. “Kami hanya meneruskan permintaan kepolisian yang dilayangkan lewat surat resmi,” kata Sam.

Ada kisah perjuangan di balik keberhasilan sejumlah siswa SMA yang meraih nilai Ujian Nasional Berbasis Komputer (UNBK) tertinggi untuk SMA dan SMK di DI Yogyakarta. Apalagi, untuk tahun ini, Dinas Pendidikan Pemuda dan Olahraga (Disdikpora) menyebutkan, nilai rata-rata baik untuk SMA maupun SMK mengalami peningkatan. Khusus untuk SMK, pada 2018 nilai rata-rata 219,05. Sementara itu, pada tahun 2019, nilai rata-rata naik menjadi 221,31. Nilai ini menjadi yang tertinggi di tingkat nasional. Di balik keberhasilan itu, kisah dua siswa yang berhasil meraih nilai tertinggi ternyata menyita perhatian masyarakat. Mereka adalah Virdiana Inggried Marwanti (18), siswi jurusan Akuntansi SMKN 1 Wonosari dan Auliansyah Rizki Teknikade (17), siswa SMAN 1 Yogyakarta. Berikut ini fakta di balik prestasi kedua siswa tersebut:

Meski belum diumumkan secara resmi, Dinas Pendidikan Pemuda dan Olahraga (Disdikpora) DIY sudah merilis hasil UNBK tingkat SMK sederajat. Hasilnya ternyata membuat terkejut Virdiana Inggried Marwanti (18), warga Dusun Bandung, Desa Bandung, Kecamatan Playen, Kabupaten Gunung Kidul. Inggried memperoleh nilai sangat tinggi yaitu 98 untuk Bahasa Indonesia, 96 untuk Bahasa Inggris, 97,50 untuk Matematika, dan 92,50 untuk Kompetensi Keahlian. “Tidak menyangka. Kemarin diberi tahu teman dan guru,” kata Inggried saat ditemui Kompas.com di rumahnya, Jumat

Umno tetap junjung Perlembagaan, Raja-Raja Melayu: Najib

MALAY

KUALA LUMPUR Umno tetap menjunjung kedudukan Perlembagaan Persekutuan sebagai undang-undang tertinggi negara dengan Raja-Raja Melayu sebagai payung negara dan negeri, kata Datuk Seri Najib Razak.

Timbalan Perdana Menteri yang juga Timbalan Presiden Umno berkata, Raja-Raja Melayu menjadi elemen penting kepada "supremasi Perlembagaan" dan walaupun dalam sistem itu raja bertakhta tetapi tidak memerintah dan setiap kerajaan tetap mentadbir atas nama baginda sebagai ketua cabang eksekutif.

"Oleh itu, jika orang-orang Melayu sendiri tidak menunjukkan rasa hormat kepada raja-raja kita yang selama ini menjadi asas kestabilan dan simbol perpaduan, maka, siapa lagi?" katanya berucap merasmikan serentak persidangan perwakilan Wanita, Pemuda dan Puteri Umno di Dewan Merdeka, Pusat Dagangan Dunia Putra (PWTC) di sini, malam ini.

Justeru, Najib mengingatkan parti pembangkang tidak memutarbelitkan fakta sejarah berhubung tindakan Umno meminda undang-undang berkaitan raja-raja sebelum ini.

Beliau berkata, tindakan itu dibuat bukan dengan "mala fide" (berniat jahat) tetapi dengan hasrat murni untuk mengekalkan dan melindungi kemuliaan raja-raja dalam usaha memperteguhkan doktrin pengasingan kuasa yang mendasari sebuah kerajaan demokrasi.

"Di sini, suka saya mengingatkan kepada semua orang Melayu, janganlah nanti sudah terhantuk baru terngadah. Pada pihak yang telunjuknya lurus tetapi kelingking berkait, janganlah pagi sembah setia tetapi petang sembah derhaka," katanya.

Timbalan Presiden Umno, Datuk Seri Najib Razak, malam ini mencadangkan Umno mengubah cara pemilihan pemimpin parti, termasuk mengkaji semula sistem kuota dan dengan memberi kuasa kepada kumpulan lebih besar sejajar hasrat lebih tiga juta ahli peringkat akar umbi.

Najib berkata, pada masa ini pemilihan pemimpin Umno hanya ditentukan kalangan hampir 2,600 perwakilan dari 191 bahagian yang menghadiri perhimpunan agung parti.

"Sudah tentu keputusan yang dibuat oleh perwakilan sejumlah itu tidak mencerminkan sepenuhnya hasrat lebih tiga juta ahli Umno di peringkat akar umbi di seluruh negara.

MCA menjunjung kasih kepada Yang di-Pertuan Agong Sultan Muhammad V atas "kebijaksanaan" dan "pandangan jauh" baginda memperkukuh kemuliaan Perlembagaan Persekutuan.

"Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda telah mempamerkan keteguhan dalam menjaga prinsip Perlembagaan Persekutuan, walaupun terdapat tekanan daripada golongan pelampau yang menegaskan AG mesti daripada kaum dan agama tertentu, yang tidak ditetapkan dalam

Perlembagaan Persekutuan," kata jurucakap MCA Ti Lian Ker.

Beliau berkata, Yang di-Pertuan Agong memberi peringatn kepada rakyat Malaysia bahawa Perlembagaan Persekutuan undang-undang mulia tertinggi negara dan tiada rakyat Malaysia berada di atasnya.

"Dengan berbuat demikian, Yang di-Pertuan Agong telah menunjukkan kebijaksanaan dalam meredakan ketegangan kaum dan agama kerana Perlembagaan Persekutuan menjamin untuk melindungi hak semua warganegara Malaysia," katanya.

Yang di-Pertuan Agong telah memberikan perkenannya kepada Thomas yang dinamakan Putrajaya sebagai peguam negara pagi ini.

Perdana menteri lemah

Manakala itu, exco Pemuda Umno, Tun Faisal Ismail Aziz berkata pelantikan Thomas membuktikan DAP mengetahui Pakatan Harapan (HARAPAN) dan bukan BERSATU.

"Kita juga telah mengingatkan bahawa dalam kerajaan Pakatan sebenarnya bukan BERSATU yang menjadi parti yang dominan, sebaliknya DAP akan jadi paling berkuasa melalui kerusi yang dimenangnya dan oleh proksinya.

"Hari ini terbukti bahawa Perdana Menteri hanyalah Perdana Menteri yang lemah dan didukung oleh hanya 13 kerusi BERSATU sedangkan DAP dan proksinya memiliki jauh lebih banyak sokongan di parlimen dan di negeri-negeri," tulis hantarannya di Facebook hari ini.

Beliau percaya pelantikan Thomas menimbulkan beberapa persoalan dan mencetuskan kebimbangan di kalangan orang Melayu dan umat Islam.

"Lebih membimbangkan apabila perkenan ini diberi sebelum Majlis Raja-Raja sempat untuk bermesyuarat bagi membincangkan soal perantukan Peguam Negara.

"Ia menimbulkan persoalan, apakah yang telah berlaku di sebalik tabir sehingga mendorong pemberian perkenan ini?" tulisnya.

Dakwaan kebimbangan Melayu, Islam

Beliau mendakwa orang Melayu dan umat Islam bimbang pelantikan Thomas akan mengancam kedudukan mereka yang dilindungi di bawah Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan kerana terdapat suara "sosialis, liberal dan sekular" yang mula mempersoalkan keistimewaan orang Melayu.

"Pelantikan Thomas dilihat sebagai langkah pertama kerajaan Pakatan merealisasikan desakan-desakan golongan ini," katanya.

Beliau berkata pelantikan Thomas kemungkinan akan menyebabkan perubahan penafsiran undang-undang mengenai kedudukan Islam.

Memandangkan ini, Tun Faisal berkata PAS kini boleh melupakan rancangan untuk

melaksanakan undang-undang hudud dan meminda Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965.

"Walaupun Pakatan menyebut bahawa kedudukan Islam dan orang Melayu/Bumiputera tetap akan diutamakan dan dijaga, 'track record' Pakatan dalam menunaikan janji amat teruk sekali.

"Sebelum PRU14, kita telah mengingatkan bahawa janji Pakatan boleh mengakibatkan defisit dan risiko ekonomi kepada negara. Malangnya pengundi Pakatan tidak percaya.

"Hari ini terbukti Pakatan tidak mampu melaksanakan janji-janji mereka malah lebih teruk lagi kenyataan dan tindakan mereka semakin merosakkan ekonomi negara.

"Adakah ini yang diinginkan oleh umat Islam dan orang Melayu yang mengundi Pakatan? Atau adakah umat Islam dan orang Melayu merasa tertipu dengan janji-janji dan jaminan yang ditaburkan oleh Pakatan semasa mereka merayu undi? Soal Faisal yang dikenali aktif dalam Unit Media Baru Umno.

Kemenangan DAP pada pilihan raya kecil (PRK) Sandakan adalah "tamparan hebat" kepada bekas perdana menteri Najib Razak, kata pemimpin veteran parti itu, Lim Kit Siang.

Menurutnya, kemenangan Vivian Wong sekali gus melenyapkan tiga kekalahan dialami Pakatan Harapan (PH) di Cameron Highlands, Semenanjung dan Rantau.

"Dan ini merupakan satu tamparan hebat kepada kempen "malu apa bossku" oleh bekas Perdana Menteri, Datuk Seri Najib Razak yang tidak tahu malu," kata Lim dalam satu kenyataan malam ini.

Najib pertama kali menerima jolokan 'bossku' semasa pilihan raya kecil Cameron Highlands.

Sejak itu beliau dianggap sebagai faktor yang menyumbang kepada kemenangan BN dalam tiga pilihan raya kecil.

Beliau turut menerima sambutan hangat ketika tiba di Sandakan semalam.

Bagaimanapun, beliau calon DAP berjaya mempertahankan kerusi Sandakan dengan majoriti 11,521 undi, menewaskan calon PBS Linda Tsen dan tiga calon bebas.

Tsen hanya memperoleh 4,491 undi.

Sementara itu, dalam ucapan kemenangannya, Wong memberi penghormatan kepada mendiang bapanya, Stephen Wong, yang menyandang kerusi itu sebelum ini.

"Tanpa dia, saya tidak akan ada di sini untuk bercakap dengan anda semua. Dia menggilap saya untuk menjadikan saya seperti hari ini, seorang wanita muda yang kuat. Kemenangan hari ini bukan hanya kemenangan untuk diri saya, tapi untuk ayah saya.

"Perkara pertama yang saya akan lakukan ialah melawat pusara ayah saya esok dan secara peribadi mengucapkan terima kasih kepadanya," katanya pada sidang akhbar selepas kemenangannya diumumkan malam

M'cañang kay Ping: Sa korte ka magpaliwanag!

TAGALOG FILIPINO

SINABIHAN KAHAPON ng Malacañang si Sen. Panfilo 'Ping' Lacson na sa korte na lamang magpaliwanag hinggil sa pagkakasangkot nito sa Dacer-Corbito double murder case.

Ayon kay Deputy Presidential Spokeswoman Lorelei Fajardo, kung tuluyan nga na masasangkot si Lacson sa krimen ay mas mainam kung hihintayin na lamang nito na dalhin sa korte ang usapin upang doon maipaliwanag ang kanyang panig kaysa sa patuloy na akusahan ang Malacañang na ginigipit siya patungkol dito.

"Yes, it's the best way to deal with it... ayaw na naming patulan ang statement niya (Lacson) dahil parang habit na niya na palaging binabato ng akusasyon ang Malacañang," ani Fajardo.

Kahit si Manila Rail Transit Corporation head Reynaldo Berroya ay sinabihan din ng Malacañang na maglabas ng ebidensya sa korte hinggil sa alegasyong sangkot si Lacson sa Dacer-Corbito case.

Paalala pa ng Palace official sa senador, nakakatulog nang mahimbing ang Malacañang dahil malinis ang budhi nila at walang kinalaman sa anumang pahayag ni dating police officer Cesar Mancao kontra kay Lacson o sinumang personalidad na idinadawit sa kaso.

Samantala, sinabi ni Fajardo na hindi sila "nagpa-panic" sa umano'y expose na gagawin ni Lacson laban sa Arroyo administration sa mga susunod na araw.

Inaasahan naman anumang araw ang paglantad ng isang retiradong sarhento na itinuturong driver ni Sen. Lacson upang wasakin ang 'script' sa Mancao story.

Isang mapagkakatalaang source ang nagkumpirmang lalantad sa publiko si retired Sgt. Reynaldo 'Oxi' Oximoso Sr., upang ituwid ang mga nagsusulputang espekulasyon sa pagbabalik-Pilipinas ni Mancao upang tumestigo sa Dacer-Corbito double murder case.

Habang patuloy na pinaghahanap ng Department of Justice (DOJ) si Oximoso, kinumpirma ng isang malapit kay Lacson ang pagtestigo ng retiradong sarhento para pabulaanan ang lahat ng mga bintang sa senador.

Naunang itinanggi ni Oximoso sa iba't ibang phone patch interview sa national television ang lumabas na affidavit ni Mancao na nagdidiin kina Lacson at dating Pangulong Joseph 'Erap' Estrada bilang mastermind sa Dacer-Corbito murder.

Sa naging deklarasyon ni Oximoso sa media, wala itong matandaan na ipinag-utos ni Lacson kay ex-Colonel Michael Ray Aquino ang pagtumba kina Dacer at Corbito.

Ayon pa umano kay Oximoso, hindi kasama si Mancao sa loob ng sasakyan, katulad sa nilalaman ng affidavit kaya't nagtataka ito kung bakit idinadamay ang kanyang pangalan sa Dacer-Corbito double murder case.

"Lalantad si Oxi kapag kailangan para ituwid iyong mga kuwento. Ang alam ko

mag-a-affidavit siya," anang source nang tanu-ngin kung may inihandang testimonya si Oximoso.

Dalawang kaso ng vote-buying ang inihain laban kay San Pascual, Batangas Vice Mayor Antonio Dimayuga sa Commision on Elections.

Si Dimayuga ay tumatakbong mayor sa nasabing lugar kung saan kasama rin sa kinasuhan sa Comelec ang running-mate nitong si Willy Dimatactac gayundin sina konsehal Lanifel Manalo, Roumel Aguila, Dennis Panopio, Ramel Fernandez, at Reyshane Joy Marquez.

Sa 19-pahinang reklamo na isinampa ni Narciso Bulanlagui, inakusahan niya ang grupo ni Dimayuga na namimili ng boto.

Ginawa umano ito nila Dimayuga habang suot ang mga uniporme nila na may nakasulat na 'vote.'

Sa hiwalay na reklamo na isinampa ni Lourdes Juguillon sa Comelec sa Maynila, sinabi nito sa kanyang 6-pahinang petisyon sa Comelec na maging siya ay nakatanggap ng pera.

Dahil dito'y kapwa hiniling ng dalawa sa Comelec na ipadiskuwalipika si Dimayuga at mga kasama nito.

Tinangka naman ng Abante Tonite na hingin ang panig ng kampo ni Dimayuga pero sa kalukuyan ay wala pa itong sagot.

Patay ang isang judge makaraang malapitang barilin ng hindi pa kilalang salarin sa parking area ng Liloy Regional Trial Court (RTC) Huwebes nang hapon sa Zamboanga Del Norte.

Kinilala ang pinaslang na biktima na si Judge Reyamar Lacaya, 62, acting presiding judge ng RTC Branch 28 ng 9th Judicial Region sa bayan ng Liloy.

Naganap ang insidente dakong alas-3:04 nang hapon, pasakay na sana ang biktima sa kanyang sasakyan nang may makalimutan sa kanyang opisina kaya inutusan nito ang isang security guard para kunin ito.

Subalit makalipas ang halos dalawang minuto ay nakarinig ng dalawang sunod na putok ng baril ang guwardiya mula sa parking area kaya agad itong bumalik at doon ay bumungad sa kanya ang nakahandusay na biktima na may dalawang tama ng bala sa mukha.

Nakuha ng pulisya sa pinangyarihan ng krimen ang dalawang basyong bala ng kalibre .45 baril.

Kaugnay nito, nanawagan si Supreme Court Chief Justice Lucas Bersamin sa mga awtoridad para sa agarang imbestigasyon upang maaresto ang nasa likod ng krimen.

Nabatid na si Lacaya ang ika-30 hukom na pinaslang habang aktibo sa serbisyo mula noong 1999.

Bibigyan prayoridad ni mayoralty candidate na si dating Manila Vice Mayor Isko Moreno ang problema sa basura sa Maynila kapag pinalad siyang makalusot sa darating na midterm elections sa Lunes, Mayo 13.

Ayon kay Moreno, hindi niya po-

problemahin ang basura dahil mula sa pagkabata ay ito na ang kanyang kasama.

"Diyan ako eksperto, alam naman ninyo kung saan ako galing, kaya alam na alam ko ang gagawin ko diyan para mawala ang problema sa basura sa Maynila," turan pa nito.

Kinakailangan lamang umano na gumawa ng mga hakbang kung paano ang ibang basura ay ma-recycle.

Kasabay nito, sinabi ni Moreno naniniwala siya na epektibo ang kanyang house to house campaign para makuha ang boto ng mga botante.

Hindi umano siya gaanong naglalagay ng tarpaulin dahil mas gusto niyang personal na nakakausap ang mga tao.

"Hindi na kailangan masyado 'yung mga tarpaulins na 'yan, kasi tinatanggal lang naman ng supporters ng kalaban dapat ay malaman ng taumbayan na tatakbo ka," ayon kay Moreno.

Pinalagan ni Limay Mayor Ver Roque ang diumano'y pamumulitika sa problema sa basura ng kanilang lalawigan.

Isinatinig ito ng alkalde matapos inspeksyunin ang Department of Environment and Natural Resources (DENR) na tanging ang basura lamang sa Limay ang pinuntirya.

Nitong Martes (Mayo 7), binigyan ng DENR si Roque ng 'cease and desist order' kaugnay ng 'open dumpsite' ng bayan sa Brgy. San Francisco de Asis nito, isang araw matapos ang inspeksiyong isinagawa ng isang DENR team na hindi diumano nakipag-ugnayan sa munisipyo ng bayan.

Ayon kay Roque, ang ginawa ng DENR ay tila bahagi ng politika laban sa kanya "dahil sa mabilisang pag-isyu ng order, na itinaon pa sa huling araw ng kampanya sa halalan sa darating na Lunes. Sinabi niyang "maaring nakahanda na nga ang order bago pa isinagawa ang inspeksyon."

Ipinaliwanag ni Roque na ang suliranin sa basura ay problema ng buong Bataan at hindi ng Limay lamang. "Ang problema sa basura ay problema ng buong lalawigan ng Bataan at mismong ang Kapitolyo ay naging inutil at walang nagawa. Mabuti pa nga ang Limay at may ginagawang pagkilos para maresolba ito," giit nito.

Kandidato si Roque ng oposisyon sa pagka-gubernador laban kay Gov. Albert Garcia na re-eleksiyunista.

Ipinagdasal ng senatorial candidate na si Ramon 'Bong' Revilla, Jr. na maging maayos at payapa ang eleksyon na idaraos sa Lunes.

Matapos magsagawa ng pinakahuli nilang kampanya sa Davao City ang Hugpong ng Pagbabago ay pasimpleng nangungo sa isang simbahan si Mayor Sara Duterte-Carpio kasama si Revilla at panandaliang nagdasal.

Sinabi ni Revilla na hiniling niya sa Maykapal na sana ay maging mapayapa ang darating na halalan, walang masaktan at manatiling kalmado ang mga botante hanggang matapos ang eleksyon.

Halos patapos na ang kampanya ngunit

Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết thăm và làm việc tại Đà Nẵng

VIETNAMESE

TẠI BUỔI LÀM VIỆC với các lão thành cách mạng, cán bộ hưu trí cao cấp trên địa bàn thành phố, Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết ghi nhận và cảm ơn sự đóng góp to lớn của các đồng chí lão thành cách mạng, những cán bộ hưu trí cao cấp trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước; hoan nghênh những ý kiến phát biểu tâm huyết, góp ý chân tình, thẳng thắn đối với các chủ trương, đường lối, nghị quyết, chính sách của Đảng và Nhà nước. Nhân dịp kỷ niệm 34 năm Ngày giải phóng TP Đà Nẵng (29-3-1975 – 29-3-2009), Chủ tịch nước chúc các đồng chí lão thành cách mạng, cán bộ hưu trí cao cấp trên địa bàn thành phố luôn có sức khỏe dồi dào, sống vui, sống khỏe, tiếp tục chung tay góp sức để xây dựng đất nước nói chung, TP Đà Nẵng nói riêng ngày một phát triển hơn.

Chiều cùng ngày, Chủ tịch nước tới thăm Công ty cổ phần xây dựng công trình 545 thuộc Tổng công ty xây dựng công trình Giao thông 5, đơn vị đang thi công Dự án nâng cấp, mở rộng quốc lộ 1A đoạn Hòa Cầm-Hòa Phước. Đây là một trong những trục chính hướng vào đô thị trong định hướng phát triển TP Đà Nẵng. Dự án được thực hiện theo hình thức BOT trong nước với tổng mức đầu tư 558 tỷ đồng. Năm 2007, công ty được Bộ Giao thông vận tải chọn là nhà đầu tư dự án. Sau gần 17 tháng thi công, đến nay, công ty đã thi công phần tuyến đạt 95% khối lượng và phần cầu đã hoàn thành 60% khối lượng. Hiện nay, đơn vị đang tập trung chỉ đạo thi công hoàn thành toàn bộ Dự án trước ngày 31-10-2009, phần đầu hoàn thành trước thời gian quy định của Bộ Giao thông vận tải khoảng hai tháng. Phát biểu ý kiến tại buổi gặp mặt cán bộ, công nhân thi công trên công trường, Chủ tịch nước biểu dương những thành tích mà đơn vị đạt được trong thời gian qua, đánh giá cao hình thức đầu tư của dự án. Chủ tịch nước cho rằng, với đầu tư theo hình thức BOT là một cách làm hiệu quả trong giai đoạn hiện nay và yêu cầu công ty phải sớm hoàn thành công trình để đưa vào sử dụng...

Cũng trong chiều 23-3, Chủ tịch nước đã đến thăm cán bộ, bác sĩ, nhân viên và người bệnh tại Bệnh viện Đa khoa Đà Nẵng.

Trong năm qua, các cơ quan thông tấn, báo chí đã quan tâm hoạt động của TCKT. Nhiều tin, bài đã kịp thời truyền tải đến bạn đọc, đến các đơn vị trong toàn quân những định hướng, quan điểm, chủ trương của ngành, của Tổng cục để triển khai tổ chức thực hiện có hiệu quả ngay từ cơ sở. Đặc biệt là tuyên truyền, giáo dục truyền thống, những cách làm mới, kinh nghiệm hay của các đơn vị; tuyên truyền các tập thể, cá nhân điển hình góp phần nâng cao lòng tự hào và quyết tâm hoàn thành nhiệm vụ của đội ngũ những người làm công tác kỹ thuật trong quân đội. Đồng thời, cũng chỉ rõ những khó khăn, thực trạng tình hình, nêu nhiều kiến nghị, giải pháp có giá trị về thực tiễn và lý luận để lãnh đạo, chỉ huy, cơ quan kỹ thuật, các đơn vị tìm cách tháo gỡ, khắc phục.

Hướng tới kỷ niệm 35 năm Ngày truyền

thống và định hướng năm 2009, TCKT mong muốn các cơ quan báo chí tập trung tuyên truyền có hiệu quả chương trình thực hiện Nghị quyết 328-NQ/ĐUQT.Ư của Đảng ủy quân sự T.Ư về lãnh đạo công tác kỹ thuật trong tình hình mới; Cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh", "Quản lý khai thác vũ khí kỹ thuật tốt, bền, an toàn, tiết kiệm và an toàn giao thông"; phong trào thi đua "Ngành hậu cần quân đội làm theo lời Bác Hồ dạy".

Quốc hội Việt Nam-Campuchia tăng cường hợp tác

Tiếp Đoàn đại biểu Quốc hội Campuchia, Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Đức Kiên khẳng định chính sách nhất quán của Việt Nam là coi trọng việc củng cố quan hệ hợp tác với Campuchia theo phương châm láng giềng hữu nghị truyền thống, hợp tác lâu dài. Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Đức Kiên chúc mừng những thành tựu mà nhân dân Campuchia đạt được trên nhiều lĩnh vực trong những năm qua, làm cho đất nước Campuchia có nhiều thay đổi.

Phó Chủ tịch Quốc hội đánh giá cao những kết quả đạt được trong công tác phân giới cắm mốc trên biên giới đất liền Việt Nam-Campuchia, đồng thời cho rằng thời gian tới, hai nước cần đẩy nhanh tiến độ công tác này, phần đầu hoàn thành vào năm 2012 như đã thỏa thuận.

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Đức Kiên cảm ơn Quốc hội, Chính phủ và nhân dân Campuchia đã tạo điều kiện thuận lợi cho công tác tìm kiếm, quy tập hài cốt quân tình nguyện Việt Nam; có chính sách cho doanh nghiệp và kiều bào Việt Nam đầu tư, làm ăn và sinh sống tại Campuchia.

Bà Ninsaphon, Chủ tịch Ủy ban Công chính-Vận tải - Bưu chính viễn thông - Công nghiệp, mỏ, năng lượng- Thương mại- Quy hoạch đất đai, đô thị hóa và Xây dựng của Quốc hội Campuchia đã thông báo kết quả các cuộc làm việc của đoàn với một số bộ, ngành của Việt Nam nhằm trao đổi, học tập kinh nghiệm trong công tác thẩm định, giám sát, xây dựng luật.

Mặt trận phải thực sự là cầu nối giữa Đảng, chính quyền và nhân dân

Sáng 11/5, đồng chí Trần Thanh Mẫn, Bí thư Trung ương Đảng, Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam và đoàn công tác đã có buổi làm việc với tỉnh Kon Tum về công tác chuẩn bị Đại hội đại biểu MTTQ Việt Nam tỉnh Kon Tum lần thứ X, nhiệm kỳ 2019-2024.

Theo báo cáo của Chủ tịch Ủy ban MTTQVN tỉnh Nguyễn Trung Hải: Đến nay, công tác chuẩn bị cho Đại hội đại biểu MTTQ Việt Nam tỉnh lần thứ X, nhiệm kỳ 2019 – 2024 đang được gấp rút hoàn thiện.

Đại hội dự kiến diễn ra trong 2 ngày 16-17/7/2019 với chủ đề "Phát huy sức mạnh đoàn kết toàn dân tộc và vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, đẩy mạnh toàn diện công cuộc đổi mới vì sự phát triển bền vững của tỉnh Kon Tum", với sự tham gia của gần 300

đại biểu.

Dự kiến Ban Thường trực Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh khóa X gồm 8 vị, với cơ cấu thành phần: Chủ tịch, 02 Phó Chủ tịch, 04 Ủy viên Thường trực và 87 Ủy viên MTTQ Việt Nam tỉnh.

Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh tiếp tục hướng dẫn, chỉ đạo Đại hội MTTQ Việt Nam cấp huyện theo đúng kế hoạch đề ra; hoàn chỉnh Văn kiện Đại hội trình Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam và Thường trực Tỉnh ủy, Ban Thường vụ Tỉnh ủy xem xét, cùng khẩn trương triển khai các hoạt động bên lề đảm bảo cho Đại hội đại biểu MTTQ Việt Nam tỉnh được diễn ra theo đúng kế hoạch, chú trọng đẩy mạnh công tác tuyên truyền trước, trong và sau Đại hội.

Chúc mừng thành tựu về phát triển kinh tế, xã hội và an ninh – quốc phòng của tỉnh Kon Tum đã đạt được trong thời gian qua, đồng chí Trần Thanh Mẫn cho rằng trong thành quả đó có sự đóng góp không nhỏ của Mặt trận các cấp và các tổ chức thành viên.

Biểu dương Mặt trận tỉnh Kon Tum trong công tác chuẩn bị Đại hội các cấp, tiến tới Đại hội đại biểu toàn quốc MTTQ Việt Nam sắp tới, Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đề nghị Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh Kon Tum nghiêm túc tiếp thu các ý kiến đóng góp của đoàn công tác, của lãnh đạo tỉnh để hoàn thiện Văn kiện Đại hội.

Đồng chí Trần Thanh Mẫn đề nghị Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh Kon Tum phải tiếp tục có giải pháp nâng cao nhận thức trong cấp ủy đảng về vai trò của Mặt trận trong giai đoạn hiện nay, Mặt trận phải thực sự là cầu nối giữa Đảng, chính quyền và nhân dân.

Theo đó, Mặt trận tỉnh Kon Tum tiếp tục làm tốt công tác giám sát, phản biện xã hội, nâng cao vai trò, vị trí, uy tín của mình thông qua các hoạt động hướng về cơ sở được tổ chức bài bản, thiết thực, chất lượng, hiệu quả; tiếp tục sâu sát cơ sở để nắm bắt tâm tư nguyện vọng Nhân dân, không để bị động bất ngờ. Chú ý phát động nhiều cuộc vận động, phong trào thi đua trọng tâm, trọng điểm, sâu sát, thiết thực mang lại lợi ích cho người dân.

Đồng chí lưu ý đặc thù của tỉnh Kon Tum là giáp biên giới với nước bạn Lào và Campuchia, vì vậy cần chú ý triển khai thực hiện tốt các chính sách đối ngoại nhân dân, giữ đường biên giới hòa bình, hợp tác và phát triển. Chủ tịch Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh phải thường xuyên báo cáo tình hình hoạt động với lãnh đạo tỉnh để tháo gỡ kịp thời các khó khăn, vướng mắc trong triển khai.

Về nhân sự Đại hội, Chủ tịch MTTQ Việt Nam yêu cầu phải rà soát lại thật kỹ. Những cán bộ được chọn phải có bản lĩnh, có tâm, có tầm và phải có uy tín với dân mới đảm đương được nhiệm vụ trong thời gian tới theo phương châm 1 người làm nhiều việc, nhiều việc một người làm...

Trong chuyến làm việc tại tỉnh Kon Tum, đồng chí Trần Thanh Mẫn và đoàn công tác đã đến thăm Hòa thượng Thích Quảng Xả, Phó Chủ tịch Hội đồng Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Trưởng Ban Trị sự Giáo hội

Mae cwmni Airbus wedi cadarnhau eu bod yn anelu at gael gwared ar 250 o swyddi

WELCH

EISOES MAE'R CWMNI, sy'n cynhyrchu adenydd awyrennau, wedi rhybuddio eu bod nhw'n gorfod arbed arian gan fod 'na lai o alw am gynnyrch, yn enwedig ar gyfer jet busnes Hawker.

Dyweddodd y prif swyddog undeb lleyg Terry Dillon fod galw am 120 o awyrennau jet eleni ond y byddai galw am 48 y flwyddyn nesa. "Dydan ni ddim yn gwybod beth fydd yn digwydd yn y dyfodol agos. "Mi rydan ni'n poeni'n arw am y dyfodol agos."

Mae'r safle'n cyflogi mwy na 6,000, gan gynnwys 1,400 o weithwyr asiantaeth. Bu'r cwmni yn cynnal trafodaethau ddydd Llun gyda'r undebau. Dywedodd y rheolwyr eu bod yn "adolygu anghenion busnes a staff".

Mae'r undebau wedi dweud eu bod yn siomedig ond yn gobeithio trafod er mwyn "lleihau nifer y diswyddiadau". Dywedodd llefarydd eu bod yn gobeithio y byddai'r rhan fwyaf o ddiswyddiadau yn wirfoddol.

Cwmni Blue Arrow Service sy'n cyflogi'r gweithwyr asiantaeth. Dywedodd Airbus eu bod yn cynnal trafodaethau gyda'r undebau a chwmni Blue Arrow Service. Ni fyddai mwy o sylwadau tan ddiwedd y trafodaethau, meddai'r llefarydd. Dywedodd un o swyddogion Prydeinig undeb Unite, Bernie Hamilton, "Hwn yw'r arwydd diweddara o effaith y dirwasgiad ar economi'r byd.

"Dylai Airbus wneud popeth posib er mwyn osgoi diswyddo gorfodol, gan gynnwys lleihau goramser a chwilio am wirfoddolwyr." Mae llefarydd y Blaidd Geidwadol ar yr economi, David Melding AC, wedi dweud: "Airbus yw'r cwmni cynhyrchu mwy yn y wlad hon ac mae ei safonau hyfforddi a datblygu sgiliau o'r radd flaena.

"Ac mae'r ffaith fod y cwmni'n ystyried hyn yn dangos stad argyfyngus yr economi yng Nghymru." Mae'r newyddion diweddaraf yn ergyd arall i'r ardal. Eisoës mae cwmniau Corus (Shotton) a Toyota (Glannau Dyfrdwy) wedi cyhoeddi diswyddiadau oherwydd y dirwasgiad.

Mae Gorsedd y Beirdd wedi cyhoeddi pwy fydd yn cael eu hanrhydeddu yn ystod Eisteddfod Genedlaethol Sir Conwy eleni.

Ymhlith yr enwau adnabyddus mae'r ddeuawd canu gwlad o Ben Llŷn, John ac Alun; y digrifwr, Tudur Owen, a'r cerddor a thalyrnwr, Geraint Løvgreen.

Bydd y delynores ryngwladol, Catrin Finch, hefyd yn derbyn coban, ynghyd â'r darlledwyr, Gari Wyn ac Aled Samuel.

Er bod cyn-Brif Weithredwr yr Eisteddfod Genedlaethol, Elfed Roberts, yn cael ei anrhydeddu eleni, ni fydd yn derbyn ei Wisg Las tan brifwyl Ceredigion yn 2020.

Beth yw'r lliwiau?

Mae'r Wisg Werdd yn cael ei rhoi i unigolion am gyfraniad i faes celfyddydau, am ennill un o brif wobrau Eisteddfod yr Urdd, neu am fod â gradd yn y Gymraeg, Cerddoriaeth neu bwnc drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae modd derbyn y Wisg Las am gyfraniad amlwg ym myd y gyfraith, gwyddoniaeth,

chwaraeon, newyddiaduriaeth, y cyfryngau neu wasanaeth ar lefel lleol neu genedlaethol.

Dim ond enillwyr prif wobrau'r Eisteddfod Genedlaethol sy'n cael eu hurddo i'r Wisg Wen.

Bydd yr holl unigolion yn cael eu hurddo'n Urdd Derwydd yn ystod wythnos y brifwyl rhwng Awst 3 a 10.

"Mae'r sefyllfa yng Nghymru mor eithafol ag y gallai fod" – Dyma farn aelod o grŵp sy'n ymgychu yn erbyn dad-reoleiddio radio.

Tan ddiwedd y llynedd, roedd disgwyl i'r rhan fwyaf o orsafoedd radio lleol ddarlledu o leiaf saith awr o ddeunydd lleol – pedair awr oedd y ffigwr ar benwythnosau.

Ond, yn dilyn ymgynghoriad gan y rheoleiddiwr, Ofcom, mae'r ffigwr wedi disgyn i dair awr – a dim deunydd dros y penwythnosau.

Hefyd, cyn yr ymgynghoriad roedd Cymru wedi'i rhannu'n dair ardal – neu local approved areas – ac roedd yn rhaid i orsafoedd ddarlledu deunydd perthnasol i'r ardaloedd yna.

Un ardal

Bellach mae Cymru yn un ardal, a phryder Nick Osbourne, Sefydlydd y Local Radio Group, yw bod hyn oll yn mynd i wanhau'r deunydd lleol sy'n cael ei ddarlledu.

"Gan gymryd Cymru fel esiampl," meddai wrth golwg360, "yn ystod yr wythnos mae'n rhaid i sioe ddarparu tair awr pob diwrnod o ddeunydd sy'n berthnasol i'r genedl.

"Am weddill y diwrnod mi allan nhw ddarlledu deunydd o Leicester Square. Dyna yw'r sefyllfa yn achos [corfforaeth ddarlledu] Global. Ar y penwythnosau, mae'r deunydd cyfan yn dod o Lundain.

"Dydyn nhw ddim yn unig wedi lleihau'r oriau o saith i dri. Oherwydd y cynnydd mawr ym maint y 'local approved areas' dyw cynulleidfaoedd ddim yn derbyn deunydd [perthnasol].

"Mae'r newid i'r diwydiant yn un eithafol."

Pwy sydd ar fai?

Mewn adroddiad a gafodd ei gyhoeddi ym mis Ebrill mae'r Local Radio Group yn beirniadu Ofcom yn hallt. Ac mae Nick Osbourne yn adleisio'r feirniadaeth honno.

Mae'n dweud eu bod wedi "caniatáu sefyllfa lle mae monopoli yn bosib" ac mae'n ategu bod "Global, wedi manteisio ar y dadreoleiddio er mwyn gwneud eu cynnyrch yn fwy slic".

"Yn y pendraw, gydag unrhyw sefyllfa fel hyn," meddai, "ac mewn unrhyw ddiwydiant, yn nwylo'r rheoleiddiwr y mae'r cyfrifoldeb. Maen nhw yna i gadw llygad ar y diwydiant.

"Waeth pa mor fawr mae'r corfforaethau, grwpiau lobio, a'r cyrff diwydiannol sydd wedi gwrthio am y lefel yma o ddadreoleiddio; yn y pendraw mae gan y rheoleiddiwr gyfrifoldeb i wneud y peth iawn.

"Mae ein hymchwyl, a'n hadroddiad ni, yn

awgrymu bod yna le am ddadl ynglŷn â pham bod hyn efallai ddim yn beth da."

Mae golwg360 wedi gofyn i Ofcom a Global am ymateb.

Mae disgwyl i gwmni Airbus ym mhencadlys y cwmni yn Toulouse gyhoeddi manylion ailstwythuro.

Gallai hyd at 10,000 o swyddi gael eu colli yn Ewrop, gan gynnwys cannoedd yn ffatri Brychdyn, Sir y Fflint, a Filton ger Bryste.

Bu trafferthion gydag awyren yr A380, y Superjumbo, sydd wedi arwain at broblemau ariannol.

Yn ôl ffynhonnell o Lywodraeth y Deyrnas Unedig mae disgwyl i 1,500 o bobl gael eu diswyddo ym Mhrydain – y rhan fwyaf'n rhai ar gytundebau dros dro.

Ers wythnosau diwethaf mae cynrychiolwyr llywodraethau Prydain, Ffrainc, Yr Almaen a Sbaen, ac undebwyr wedi bod yn trafod â phenaethiaid Airbus.

'Ansierwydd'

Mae'r cwmni'n cyflogi 57,000 drwy Ewrop.

Does dim cytundeb wedi bod eto ar ailstwythuro, yn benodol pa ranbarth neu wlad fydd yn cynhyrchu awyren newydd yr A350. Mae undebau wedi galw am ddiwedd ar yr "ansierwydd" ac yn dadlau y dylai'r Deyrnas Gyfunol aros yn ganolfan cynhyrchu ac ymchwil.

Mae nifer y staff ym Mrychdyn wedi bod yn codi ers blynnyddoedd.

"Gorau po gyntaf y daw'r sefyllfa'n glir," meddai Undeb y Gweithwyr Cyffredinol a Threfol.

Dyweddodd yr ysgrifennydd Prydeinig Keith Hazlewood: "Mae angen i bobl wybod a oes ganddyn nhw ddyfodol gydag Airbus ai peidio."

Technoleg newydd

Y gred ydi mai Ffrainc a'r Almaen fydd yn diodde waetha a'r ddwy wlad yn colli 4,000 o weithwyr yr un.

Credir fod y ddwy ffatri Brydeinig wedi ennill rhan o'r gwaith ar adenydd yr A350.

Dyweddodd Arthur Evans, un o weithwyr y cwmni ym Mrychdyn, eu bod yn gobeithio y bydd rhan o'r gwaith yn dod i ogledd Cymru.

"Rydym yn gobeithio cael rhywfaint o'r gwaith – y gwaith gosod – ac adeiladu'r adenydd i'r awyren A350.

"Ond gan fod 'na dechnoleg newydd – gweithio efo cynnyrch newydd – dydi'r dechnoleg ddim ar gael yma.

"Fe fyddai cael canran o'r gwaith yn helpu'r gweithwyr i ddatblygu sgiliau newydd."

Dyweddodd y cyn-gynllunydd awyrennau, Mike Watson, fod digon o waith ym Mrychdyn yn y tymor byr.

"Yn naturiol, bydd colli gwaith yn siom a'r ffatri wedi gweithio'n galed ar greu adenydd dros y blynnyddoedd.

"Ond fydd colli'r gwaith ar yr awyren newydd ddim yn golygu colli swyddi'n syth – rhywbeth i'r tymor hir ydi hynny.

Rogha dánta le Máirtín Ó Direáin – lón léitheoireachta ó fhile

IRISH GAELIC

CUIREANN SÉ IONTAS orm in amanna gur thug Máirtín Ó Direáin a cheann fíliúnta leis. Is fíor go mbaineann sé le Tríonóid Naofa na Filíochta; é féin, Ó Ríordáin agus Máire Mhac an tSaoi ba mhó a chuir borradh faoin fhilíocht chomhaimseartha. Is fada dánta dá chuid ar chúrsaí scoile agus ollscoile, thuaidh agus theas, agus is iomaí sin alt agus leabhar atá scríofa ar a chuid dánta.

Mar sin féin, mar sin féin, mar sin féin, an mbeinn ag insint bréag dá ndéarfainn nach raibh sé riamh faiseanta mar fhile agus i bhfad uainn an fhilíocht – dá fheabhas í – nach mbíonn faiseanta? Bhí meas ar a shaothar, gean fiú, ach ar chuir sé lasóg sa bharrach ollscoile mar a chuir Ó Ríordáin agus a ‘Raghaidh mé síos i measc na ndaoine/De shiúl mo chos/Agus raghaidh mé síos anocht’ nó ag Máire Mhac agus a ‘Beagbheann ar amhras daoine./Beagbheann ar chos na sagart./Ar gach ní ach bheith sínte/Idir tú agus falla – ‘.

Is maith mar a chuireann leabhar nua Máirtín Ó Direáin: selected poems/rogha dánta (Cló Iar-Chonnacht, €20) a chuid buanna i gcuimhne dúinn arís. Scoláire de chuid Ollscoil Uladh, An Dochtúir Frank Sewell, atá i ndiaidh na dánta a roghnú agus a aistriú, diomaite de chorrcheann. Leabhar breá atá ann mar leabhar, clúdach deas tarraingteach, na dánta Gaeilge agus Béarla pluc le pluc, cló-aghaidh dheas inléite agus iarrach mhacánta déanta aige freastal ar an dá thrá – an léitheoir le Gaeilge agus an léitheoir le Béarla.

Ó thaobh na Gaeilge de, pléisiúr a bhí ann aithne a chur ar na dánta arís. Éiríonn muid falsa mar léitheoirí agus cloíonn muid go minic leis na dánta atá ar eolas againn cheana féin. Tá dánta móra, dánta beaga móra agus dánta beaga anseo, lón léitheoireachta. Tá rogha déanta ag Sewell as Coinnle Geala (1942) go dtí Craobhóg Dán (1986) agus gach aon chnuasach agus eile idir eatarthu.

Tá dánta ann a mbíonn cuimhne ag gach aon duine orthu as cliabh Uí Dhireáin – Coinnle ar Lasadh, Dínit an Bhróin, Ó Mórna, Cranna Foirtíl, Stoite agus eile. Lena chois sin, tá aiste thomhaiste i mBéarla faoin fhilíocht féin mar réamhrá. Rogha mhór mhaith atá ann agus níl amhras ar bith ann faoin obair mhór atá déanta ag an eagarthóir agus ag an aistritheoir i muileann an léinn.

Cuireann na dánta clúiteacha cumas an fhile i gcuimhne duit as an úr agus cuireann na dánta nach bhfuil chomh clúiteach sin i mbun machnaimh as an nua thú.

Is minic a chuir Ó Direáin ceisteanna faoi dhán na Gaeltachta agus maireann na ceisteanna sin go fóill. Bíonn líne nó dhó as Stoite ar eolas ag gach aon duine ach ní chomh gasta céanna a thagann línte breátha as Gleic mo Dhaoine chun béil: ‘Slíodóireacht níor chabhair i gcoinne na toinne/Ná seifteanna caola i gcoinne na gloch úd...’.

Má chasann na dánta sin an léitheoir siar cosán na Gaeltachta, tá dánta eile ann a thugann ábhar gáire agus machnaimh dúinn.

Ní dócha go dtugann mórán daoine aird ar Fear Lasta Lampaí – Gaillimh, 1928 ar na saolta seo ach ba phléisiúr é a léamh – ‘Ba dhraíodóir an fear beag/A raibh an solas ina ghlaic./É ag tabhairt na gile leis/Ó lampa go lampa sráide.’

Dán beag ciúin, dán i ndeas don phrós i ndáiríre, ach dán mothálach, dán a chuir sean-Bhéal Feirste i gcuimhne dom agus dínit lucht na hoibre, an dream dílis a dhéanadh cibé obair a bhí le déanamh ionas go mbeadh greim le hithe le fáil. (Agus, sea, dán faoin fhilíocht féin.)

Ní bheadh deacracht ar bith ann ach an oiread an dán, Faoileán Drochmhúinte, a chur in oiriúint do shaol ár linne: ‘Coinnigh do phráib agat féin./A éin an chraois bhradaigh./Is le do mharthain arís/An file seo ná salaigh.’

Ag caint faoi fhaoileán a chac air a bhí an fhile ach bheadh cathú ort, ar laethanta seo an idirlín, an dán a ghreamú de do scáileán agus é a sheoladh ar líne gach aon uair a scaoileann amadán gan ainm ‘féirín’ ort. An féidir linn an troll a Ghaelú mar fhaoileán?

Mar sin de, más fada ó léigh tú filíocht de chuid Uí Dhireáin i nGaeilge seo deis duit aithne a chur air arís eile agus leabhar breá slachtmhar a chur ar an tseilf.

Agus an dara cuid den scéal, an Béarla? Is fada Sewell ag plé le hábhar a aistriú ó Ghaeilge go Béarla agus tá saothar leis an fhile Cathal Ó Searcaigh agus leis an scríbhneoir Micheál Ó Conghaile tiontaíthe aige, mar shampla. Den chuid is mó ar fad ar fad, is é a bhíonn dílis don bhundán agus tá iarracht ionraice déanta aige le hanam an dáin a shlánú sa dara teanga oifigiúil. Tá rudaí i mBéarla aige a chuireann le do thuigse agus cúpla rud a thabharfadh ort ceist a chur an iad is fóirsteanáí.

Tóg, mar shampla, Dínit an Bhróin. Scríobhann an file ‘D’imigh an dínit leo/Ón slua callánach mór’ agus tugann Sewell ‘Dignity went with them/From the loud, vulgar throng’ air sin. Ní hann don fhocal ‘vulgar’ ag Ó Direáin ach mothaím go gcuireann an focal leis an leagan Bhéarla; is focal breá seanfhaiseanta é i gcomhthéacs an dáin agus cuireann sé lena luach sa chás seo. Tugann Sewell ‘Wise up quick now’ ar “Tar ar do chéill feasta” sa dán, Dom Féin, agus thaitin an líne sin go mór liom, í lán gaoise agus grinn.

Tá mionrudaí ann nach réitíonn liom láithreach; tugann Sewell ‘warning’ ar an fhocal ‘bagairt’ ag deireadh Ár Ré Dhearóil.

Ní hionann iad. Tá práinn bhreise le bagairt thar rabhadh, creidim. Scríobhann Ó Direáin ‘Feadaíl san oíche/Mar dhíon ar uaigneas’ in Árainn 1947 agus tugann Sewell ‘Whistling in the dark/to shelter from fear’. An ionann uaigneas agus eagla? Nach lúbann an focal Béarla an dán as a riocht rud beag nó tá a ualach féin de chéill ag ‘uaigneas’ agus ‘uaigneach’ sa Ghaeilge?

B’fhéidir go bhfuil sin róbheadaí ar fad. Níl neart air nó sin bua eile atá ag an leabhar; tugann an trasnú idir dhá theanga tugann sé

ort machnamh a dhéanamh ar chás na litríochta i nGaeilge agus saol mór an Bhéarla ag cogaint an chroí as Éirinn.

Níl liúntas múineadh trí Ghaeilge ar fiú €103 in aghaidh an dalta é á íoc le formhór scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta.

Dar leis an Teachta Dála Éamon Ó Cuív go bhfuil éagóir mhór á déanamh ar scoileanna Gaeltachta nach bhfuil ag fáil an maoiniú céanna le scoileanna lán-Ghaeilge eile, cuid acu atá lonnaithe “in áiteanna rachmasacha”.

Ag labhairt dó sa Dáil tráthnóna inné, thug Ó Cuív le fios nach raibh an deontas múineadh trí Ghaeilge á fháil ach ag 20 ceann den 71 iar-bhunscoil lán-Ghaeilge sa tír.

Scoileanna atá faoi scáth bhoird oideachais agus oiliúna iad 41 de na scoileanna nach bhfuil ag fáil an liúntas €103 in aghaidh an dalta agus scoileanna cuimsitheacha nó pobail iad an cúig cinn eile. Ar na hoileáin Ghaeltachta atá cúig cinn de na scoileanna, a mhaíonn Ó Cuív éagóir a bheith á déanamh orthu.

“Dhéanfadh an €103 in aghaidh an chloiginn an-difriocht dóibh. Cén fáth a bhfuil an ceart seo á shéanadh ar dhaltai na scoileanna lán-Ghaeilge atá faoi chúram na mbord oideachais agus oiliúna nó atá feidhmiú mar phobalscoileanna nó scoileanna cuimsitheacha,” a d’fhiafraigh an Teachta Dála de chuid Fhianna Fáil den Aire Oideachais agus Scileanna, Joe McHugh.

Dúirt an Teachta Dála neamhspleách Catherine Connolly gurb é “bun agus barr an scéil” ná go bhfuil “míchothromaíocht” i gceist leis an gcóras liúntais.

“Is ceist thar a bheith simplí í seo. An féidir leanúint ar aghaidh leis an míchothromaíocht seo agus gan cothrom na Féinne a thabhairt do gach uile scoile, beag beann ar cé atá i gceannas na scoileanna sin?” a d’fhiafraigh Catherine Connolly den Aire McHugh.

Dúirt an tAire Oideachais go mbíonn “socrúithe éagsúla bainistíochta agus úinéireachta” ag an dara leibhéal. Dúirt sé go bhfaigheann meánscoileanna deonacha deontais chaipitíochta ach go bhfaigheann na hiarbhunscoileanna eile deontas bliantúil as ciste na Roinne.

Dúirt McHugh go raibh cead ag na boird oideachais agus oiliúna an maoiniú sin a roinnt ar na scoileanna a thagann faoina scáth de réir mar ba mhian leo.

Dúirt Éamon Ó Cuív go raibh a leithéid de fhreagra “glic, seachtantach agus bréagach”.

“Ag deireadh an lae – díriodh muid isteach ar fhírinne an scéil seo – tugann an tAire €103 níos mó do scoileanna deonacha atá ag múineadh trí Ghaeilge ná mar a thugann sé do phobalscoileanna, scoileanna cuimsitheacha agus ETBs. Más é an rud é go bhfuil dáileadh lárnach á dhéanamh, cén fáth nach n-íoctar é seo do na scoileanna cuimsitheacha agus do na pobalscoileanna? Sin rud eile a seachnaíodh sa bhfreagra. Chosnódh sé €1 milliún sa bhliain,” arsa Éamon Ó Cuív.

Cé gur shéan an tAire McHugh go raibh

Ceann-là 'son stailc luchd-iùil nam plèanaichean

SCOTTISH GAELIC

BIDH LUCHD-IÙIL nam plèanaichean aig puirt-adhair na companaidh HIAL a' dol air stailc a mhaireas 24 uairean de thìde air an 23mh den Chèitean.

'S e na puirt-adhair air an toir an iomairt buaidh Steòrnabhagh, Beinn na Faoghla, Inbhir Ùige, Kirkwall, Sumburgh, Inbhir Nis agus Dùn Dè.

Tha an luchd-iùil air a bhith a' diùltadh a bhith ag obair uairean a bharrachd o thoiseach a' Ghiblein mar phàirt den iomairt aca airson tairgse pàighidh nas àirde.

Cho-dhùin iad gun a dhol air stailc air a' mhìos sa chaidh fhad 's a bha còmhraidhean a' dol eadar manaidsèaran HIAL agus a' bhuidheann rèiteachaidh, ACAS.

Còmhraidhean

Ach dh'fhaillich air an dà thaobh thighinn gu aonta agus aonadh an luchd-obrach, Prospect, ag ràdh nach d' fhuair iad tairgse ùr bho HIAL agus Riaghaltas na h-Alba.

Thuir iad Diaordaoìn gun tèid am buill air stailc aig seachd làraich ris a bheil HIAL an urra.

Thuir Dàibhidh Avery bho Phrospect nach robh foighidinn tuilleadh aig an luchd-iùil le HIAL agus gum feum ministèaran riaghaltais gnothach a ghabhail ris a' chùis.

Tha ceannardan HIAL ag ràdh gum feum iad cumail ri riaghailtean Riaghaltas na h-Alba a thaobh pàigheadh luchd-obrach na roinne poblach leis gu bheil iad a' faighinn mòran den mhaoinèachadh aca bhon sporan phoblach.

Briseadh-dùil

Diaordaoìn thuir àrd-stiùiriche HIAL, Inglis Lyon, gu robh iad air an tàmailteachadh nach d' fhuair iad fuasgladh fhathast.

Tha an t-aonadh fhathast ag iarraidh àrdachadh pàighidh dà-àireimh a tha mòran nas àirde na ceadaicheas poileasaidh pàighidh an riaghaltais.

A thuilleadh air sin, chan eil an rannsachadh a rinn Prospect maille ri HIAL air na bhios luchd-iùil itealain a' cosnadh aig puirt-adhair eile na dùthcha nach eil fo stiùir HIAL a' cur taic ri tairgse dà-àireimh.

Tha sinn a' gabhail ris gum bi an stailc a' dol air adhart.

Bidh sinn ag obair gu dlùth le na companaidhean adhair airson a' bhuidh air seirbheisean a lùghdachadh ma ghabhas dèanamh, thuir e.

Chaidh ùidh mhòr a shealltainn ann an stòras £5m airson taic a chur ri turasachd àrainneachdail is chultarail ann an sgìrean iomallach dhen Ghàidhealtachd agus na h-eileanan.

Tha Dualchas Nàdair na h-Alba a' ruith an stòrais. Bha dùil gur e deich pròiseictean a gheibheadh taic - agus dh'fhaodadh cuid a rinn tagradh call a-mach.

Obraichean

Fon sgeama, feumaidh tagraichean sealltainn mar a bheireadh iad piseach air a' choimhearsnachd agus mar a chruth-

aicheadh iad obraichean.

Cha robh cead aig companaidhean prìobhaideach, no buidhnean a tha gu tur saor-thoileach, cur a-steach airson maoin-eachaidh.

A dh'aindeoin sin, agus ged nach robh aig daoine ach trì mìosan airson tairgse a dhèanamh, fhuair SNH 37 tairgsean.

Toileachas

Thuir neach-labhairt gun robh iad air leth toilichte leis an ùidh a chaidh a shealltainn anns an stòras, agus gun d' fhuair iad mòran diofar thairgsean bho air feadh na Gàidhealtachd 's nan Eilean.

Gheibhear a-mach anns an t-Sultain dè na pròiseictean a gheibh taic.

Tha an t-airgead a' tighinn bho sgeama leasachaidh Eòrpach, agus air sgàth Brexit, tha mì-chinnt mhòr mun stòras anns an àm ri teachd. Thabhairn ceannardan NHS na Gàidhealtachd leis gu bheil an luchd-obrach aca agus rannsachadh neo-eisimeileach air sealltainn gum faodadh gun do dh'fhuilg na ceudan dhiubh dol a-mach mì-iomchaidh san àite-obrach.

Gheall ceannardan a' Bhùird cuideachd nach tachair an leithid a-rithist a chaidh tuilleadh. Bha Riaghaltas na h-Alba air Iain Sturrock QC a chur os cionn an rannsachaidh is casaidean air nochdadh mu bhurraidheachd aig NHS na Gàidhealtachd.

Chaidh aithisg Sturrock fhoillseachadh Diardaoin.

Ged a fhuair e nach b'urrainn a ràdh a-muigh no a-mach an robh cultar de bhurraidheachd ann, dh'innis na ceudan dhan rannsachadh gun robh iad air "eagal, maogheadh agus dol a-mach mì-iomchaidh" fhulang san àite-obrach.

Thuir a' mhòr-chuid a thug seachad fianais - 66% - gun robh iad den bheachd gur e burraidheachd a bh' ann.

Mhol aithisg Sturrock gum bu chòir foghlam a thoirt do luchd-obrach gu lèir air buaidh burraidheachd.

Mhol e cuideachd gun tèid siostam soilleir, neo-eisimeileach a stèidheachadh a leigeas le luchd-obrach draghan a thogail.

Leasan

Dh'innis Rùnaire na Slàinte, Jeane Freeman, gu bheil i a' cur taic ri molaidhean Iain Sturrock air fad. Thuir i gum bu chòir do bhùird-shlàinte eile leasan ionnsachadh.

Tha àrd-stiùiriche ùr is cathraiche eadar-amail a-nise aig Bòrd Slàinte na Gàidhealtachd.

"Tha mi a' cur fàilte air an aithisg is feumaidh sinne mar bhòrd a-nise cnuasach dè tha an aithisg ag ràdh", thuir an cathraiche eadar-amail, an t-Ollamh Boyd Robasdan.

"Bu mhath leam a ràdh sa chiad àite gu bheil sinn airson leisgeul a ghabhail às leth a' bhùird airson mì-ghiùlan sam bith a bha a' dol anns na bliadhnaichean a chaidh seachad.

"Cha gabh sinn ri leithid sin anns na làithean a tha romhainn", thuir e. Gheall e gum

foillsich am bòrd dè dìreach na ceumanan a ghabhas iad às dèidh dhaibh meòrachadh air an aithisg.

Taic

Chuir àrd-dhotairean a thog na casaidean sa chiad dol a-mach fàilte air an aithisg cuid-eachd. Thuir iad gu bheil na thachair air cron mòr a dhèanamh, ach gu bheil cùisean a-nise air an t-slighe cheart.

Dh'iarr iad ge-tà, gum bi taic is airgead-diolaidd ann dhan fheadhainn a dh'fhuil-aing.

Thuir Rùnaire na Slàinte gum bi e an urra ri NHS na Gàidhealtachd am bu chòir airgead-diolaidd a thoirt seachad.

Tha leasachadh mòr anns an amharc aig Ploc a' Chaoil ann an Caol Loch Aillse.

Chaidh am pios fearainn - mu 80 acair air oir a' Chaoil - fhàgail aig a' coimhearsnachd bho chionn 70 bliadhna, leis a' Bhan-Tigh-earna Hamilton.

Tha a-nis Urras Coimhearsnachd a' Chaoil agus Loch Aillse a' beachdachadh air mòran ghnòthaichean a dhèanamh airson daoine a thàladh dhan sgìre.

Thuir oifigear leasachaidh na sgìre, Joanne Wawrzyczek, gu bheil iad ag amas air cafaidh, làrach-campachaidh, slighean-coiseachd às ùr, agus an t-seann raon golf a leasachadh, mar phàirt de phlanaichean a th' aca. "Bu mhiann leinn an t-àite seo fhuasgladh suas dhan choimhearsnachd, agus buannachdan a thoirt chun na sgìre," thuir i.

Am Bothan

'S ann leis a' bhuidhinn cuideachd a tha am bothan far am b' àbhaist do dhaoine a bhith a' pàigheadh chisean Drochaid an Eilein Sgitheanaich. Dh'innis tè de bhuil an Urrais, Pam Noble, mar a thèid a chosg.

"Tha sinn gus a bhith a' gluasad dhan bhothan seo air a' mhìos seo tighinn agus bidh e na oifis dhuinn.

"B' àbhaist gu lèir dhaoine am bothan seo fhaicinn mar àite a bha a' dèanamh sgaradh sa choimhearsnachd, 's mar sin tha e math gun cuir sinn feum air a-nis mar ionad airson brosnachadh a thoirt dhan sgìre," thuir i.

Tha Ploc a' Chaoil a' seasamh os cionn a' bhaile le seallaidhean dhan iar-thuath do Dhrochaid an Eilein Sgitheanaich agus Caol Àcain. Thèid co-fharpaisèan ùra chuir air chois aig Geamannan Gàidhealach a fhreagras air boireannaich.

Thuir Comann Albannach nan Geamannan Gàidhealach gu bheil iad airson farpaisèan a chur air dòigh gu sònraichte do bhoireannaich airson na geamannan a dhèanamh nas fhosgailte.

Tha a' buidheann, a tha a' cumail taic ri 60 Geamannan Gàidhealach air feadh Alba, an-dòchas gum broснаich an ceum seo barrachd dhaoine gu bhith a' gabhail pàirt anns na geamannan.

Dh'fhaodadh boireannaich pàirt a ghabhail mu thràth ach anns na h-aon farpaisèan

Manylyon a'n Benn-seythen Gernewek 2019 yw kavadow lemmyn. Gwrewgh

CORNISH

KOWETHAS AN YETH Kernewek yw alusen a skoodh an yeth Kernewek dre gemmysk bras a dhyllansow, klassow ha hwarvosow, y'ga mysk an Benn-seythen Gernewek, an brassa kuntelles bledhynnyek a gernewegoryon.

Kernow ha'y yeth re beu kelmys der istori oll, hag y hyllir gweles an yeth oll a-dro yn henwyn tyller, henwyn teylu hag y'n rannnyeth.

Henry Jenner, den a vri a'n dasvevnans, a leveris, "Prag y tegodh dhe Gernowyon dyski Kernewek? ... Awos aga bos Kernowyon."

A walk with Cornish language speakersY'n vledhen 1967 Gorsedh Kernow ha Kesunyans Kowethasow Kernow Goth a fondyas Kesva an Taves Kernewek a's teves avel kosten avonsyans a studhyans ha devnydh a Gernewek. Y'n vledhen 1979 an Gesva a lonchyas Kowethas an Yeth Kernewek rag displegya an yeth pella hwath ha rag avonsya hwarvosow yn Kernewek rag les an niver a dus, dyth ynkrassya pub prys, neb a vynna dyski an yeth, hag yn arbennek neb a vynna gul devnydh anedhi y'ga bewnans pubdedhyek. Wosa tevyans sewen an Kowethas, an dhew gorf a dhibarhas yn 1985 mes i a bes oberi yn kessenysans pur grev a-barth les an Yeth Kernewek. 2010 An Kylgh Kernewek a dheuth 'yn-dann lawlenn' an Kowethas.

Medrasow Kowethas an Yeth Kernewek yw dhe avonsya dyskans an bobel y'n yeth kernewek dre ragworra, skoodhya ha maga devnydh anedhi. Ny'n jevydh an Kowethas tu parti politek.

Pub mis, dyllo a wra an Kowethas 'An Gannas' hag ynni erthyglow, hwedhlow, nowodhow, skrifow ha krowseryow. Dyllo yw rann dhe les an ober gwrys gans an Kowethas. Yn mysk an taklow gwrys ganso yw lyvrow, dydhlyvrow, hwedhlow ha daffar dyski. Lyvrow gans plasennow argханsek yw dyllys keffrys rag gweres an studhyoryon. An Kowethas a wra kwethow-te, hanafow, arwodhygyow karr, pluvennow, kartennow, krysyow-t ha taklow erel dhe wertha. Y hyllir prena an re ma war an wiasva ma, dhe Gowsva - agan gwerthji dhe Heartlands, Poll - ha dhe stallow owth avonsya an yeth dhe lies hwarvos. Dres an vledhen an Kowethas a reter nebes dydhyow an taves, skodhys yn fenowgh gans ilow gernewek ha donsya. Chons da yw rag Kernewegoryon dhe gesvetya yn hwarvos gans Kernewek kewsys yn unnik.

Yma ynwedh folennik yn Sowsnek - Klew! - hag yw danvonys dhe eseli pederghweyth y'n vledhen. Kavadow yw ynwedh heb kost yn Kowsva ha war stallow Kowethas an Yeth Kernewek.

Yth yw synsys aktivitys rag fleghe ha'ga theyluyow dhe Gowsva, Heartlands (ha treyweythow yn leow erel) pub diw seythen po ogas ha. Gwrewgh mires orth an folen Lyver Fas We Love Cornish for Kids and Families rag manylyon.

Rag lies esel, ughboynt an vledhen yw an Benn-seythen Gernewek. Homm yw hwarvos may ma Kernewegoryon a bub

nivel ow kodriga warbarth ha kewsyl an yeth. Herwydh usadow, synsys Paskweyth yw. Yn-mysk an hwarvosow erel yma kerdhow kevarwodhys, kuntellesow Yeth an Werin (chons da rag kesklappya yn Kernewek, synsys yn diwotti yns herwydh usadow) ha Dydhyow Lowender. An Kowethas a brof gonis derivadow digost rag tus a'ga honan ha kowethasow erel. Y hyllir kavos derivadow a-dro dhe bub tremmyn a istori, studhyansow, henwyn teyluyow ha tylleryow, henwel fleghe, stretow, chio, skathow, enyvales dov yn Kernewek, trelyans ha devnydh a Gernewek yn negysyow hag argemynieth.

Yma dhyn gwerthji - Kowsva - dhe Heartlands, ogas dhe Gammbronn. Gwrewgh agan vysytia. Dy'Lun, dy'Mergher, dy'Gwener ha dy'Sadorn 10 - 1.

Ni a vydh ygor ynwedh - yn fenowgh - pan eus hwarvos arbennek dhe Heartlands.

Fun on the beach at NewquayAn Kowethas a re gweres dhe'n klassow Kernewek a-hys Kernow ha pella. An Kowethas a with kevrennow gans meur a gowethasow gonisogethek yn Kernow ha pella, hag y'ga mysk kowethasow yeth hag adhyksans y'n powyow keltek erel. An Kowethas yw kowethas bodhek (niver alusen 1065527) ha'y argханys yw drehevys dre nebes grontow, eselet, gwerthow ha rohov.

Y hyllir prena lyvrow yn Kernewek ha taklow erel dhe Gowsva hag ynwedh omma.

Yma edhom dhyn a vodhogyon rag gweres gans an stallow KaYK dhe hwarvosow dres Kernow oll hag yn Kowsva, agan gwerthji. Gwrewgh kestava orthyn mar pleg, mar kyllowgh hwi agan gweres.

Meur ras Mester Mer a'n dynnargh kuv na. Pur lowen ov vy bos omma avel Bardh Meur yn Boskaswal Wartha ogas dhe'n Delow a'n Denbal rag an solempnita Gwarnyans Gorsedh Kernow.

Yma plesour bras dhymm dhe ri dhywgh an bardhonek ma skrifys yn arbennek yn agan yeth Kernewek marthys gans Bardh Gwerin, Tim Saunders. Ro ragowgh yw dhe gregi yn agas sodhva an Konsel, avel kov a'n godrik Gorsedh Kernow dhe Lannust ha dhe Voskaswal Wartha.

Yth on ni sevy's omma a-rag an Bal ikonek ma, ow perthi kov bos lemmyn ogas dhe dheg bledhen war'n ugens a-ban dhegeas Gever gallosek avel le soodh yn few hag ow hwytha owth arveth moy es dew gans den ha hanter yn y vleyn, mes ass yw splann an gwithti yw devedhys, ow tenna milyow godrager pub bledhen hag aga dyski yn kever istori balweyth Kernow. Balweyth yw rann pur bosek agan ertach ha ni a vynn keslowenhe an ober da Ertach Kemeneth Boskaswal Wartha, hag a dhygthyas yn sewen an le a-dhia 2001.

An dus val koth Kernow a ledyas an norvys yn balweyth men-kales. Pan dheklinyas balweyth sten, edhom a veu dhe veur a dus hwilas hwel yn broyow ha brastiryow erel, mes hwithrys ens i rag oberi yn balyow oll a-dro dhe'n norvys. Aga bri ha konegeth

eth a-ragdha. Nyns o saw an dus val mes ynwedh an ynynoryon ha'n dhevisoryon a veu dhe'n ragamal a nowedhyow hag avonsyans.

Ni a borth kov bos hevlana an kansves penn-bloodh an terosa euthyk Levant, pan dorras yn trajek an jynn-den hag unnek den war'n ugens a veu ledhys ha bagas bras a dus erel a veu shyndys - an nessa gwettha terros yn Kernow. Perylls o aga ober pup-prys, mes an hwarvos euthyk na a grenas kolon gemeneth an ranndir hag yma hwath yn kovheans meur a dus y'n bluw. My a wor bos hwarvosow ow tos diwettha y'n vledhen ma rag merkya an benn-bloodh ha rag perthi kov anedha a gollas aga bewnans.

Yth esa privilej dhymmo vy ow honan kemeres torn yn-dann an dor y'n Gever neb misyow a-wosa y vos deges. Ni a dhiyskynnas yn kowel, ow kwiska basnet ha batri bys dhe'n woless an shaft. Ni a veu kemerys down yn-dann an mor. Ny wrav vy nevra ankevi an prevyans na hag a'm gasas gans estem bras rag an dus re obersa ena dres meur a ourow pub dydh yn studhyow na vvynsyn ni perthi hedhyw.

Y hwaytyav vy dehweles dhe'n pluw ha, gans an verdh erel, ow representya Gorsedh Kernow yn Lannust an 7ves a vis Gwynngala rag an solempnita bledhynnyek yn Plen an Gwari, avel rann an Esedhvos Gonisogeth Kernow. My a wor bos pubonan owth oberi yn ta rag gul an hwarvos sewen. Kernow Bys Vykken!

Stal bzh: ul lec'hienn evit ar brezhoneg en ekonomiezh!

BRETON

UL LEC'HIENN INTERNET nevez a zo war ziorren evit renabliñ an embregerezhioù a ra gant ar brezhoneg. Un ostilh e vo evit kavout embregerezhioù, kevredigezhioù ha strollegezhioù hag a ginnig servijoù e brezhoneg, kement hag evit lakaat war wel intruduoù an dud a-vicher evit ar yezh. Gant ar gevredigezh Mignoned ar brezhoneg eo e vez douget ar raktres abaoe 2017.

Daoust ma 'z eo bihan bed ar brezhoneg, n'eo ket anat atav gouzout ez eus embregerezhioù hag a ginnig o servijoù e brezhoneg tro-dro deomp. Kavout ur preti, un artizan, ul labourer-douar hag a ra gant ar brezhoneg, setu pal Stal.bzh. Un arload a vo kinniget ivez evit ma vo aes an ostilh da implij war kement benveg, poellgomzer pe tablezenn.

Meur a live brezhoneg

E meur a zoare ez eus tu ober gant ar brezhoneg evel-just. D'ul live arouezel, gant anvioù produioù e brezhoneg, pe o souten ur gevredigezh lec'hel, dre skrid, dre gomz pe en ur ober gant ar yezh evit mont en-dro an embregerezh. Resisaet e vo kement-se war al lec'hienn gant an embregerezhioù o-unan. D'ar Sadorn 8 a viz Even e vo lañset ez-ofisiel al lec'hienn da vat e Langoned, da vare Gouel Broadel ar brezhoneg.

Enskrivañ embregerezhioù

Enlinenn emañ rak-lec'hienn Stal.bzh:dija. Mod-se e c'hell an dud a-vicher krouiñ ur gont hag enskrivañ o embregerezh. Pedat 'z eus bet ouzhpenn 1 000 embregerezh o deus ul liamm gant ar brezhoneg da lakaat o anv. Kant embregerezh o deus krouet ur gont dija. A-bep seurt micherioù a vo kavet: grafourien, labourerien-douar, levrديوù, tredanerien, arzourien...

Arc'hantaouiñ a-stroll

Harpet e vez ar gevredigezh Mignoned ar brezhoneg gant Unvaniezh Europa evit ar raktres Stal.bzh, dre ar program FEDER. Mod-se e vez arc'hantaouet 50% eus an dispignoù. Met n'eo ket trawalc'h evit kas ar raktres da benn. Setu perak e vez lañset hiziv ur c'houlzad arc'hantaouiñ a-stroll dre al lec'hienn Kengo! Tizhout 5 000 € eo ar pal kentañ, evit ma vo tu lañsañ al lec'hienn Stal.bzh d'an 8 a viz Even. Ma vo tizhet ar pal-se e vo klasket rastellat 10 000€ evit an arload Stal.bzh ivez, evit ma c'hell pep hini kavout en un doare aes gant ur poellgomzer staliou a ra gant ar brezhoneg tro-dro dezhañ!

Ar pal zo dont a-benn da lañsañ Stal.bzh d'an 8 a viz Even, e-pad Gouel Broadel ar Brezhoneg:

Ar sonadeg-mañ a zo aozet gant Ti Ar Vro Kemper da geñver Gouel Breizh en unan eus al lec'hioù brudetañ e Breizh. Denez pe «arzour e vouezh aour» a gavo enni, digarez da zistreiñ da ziazez e arz : ar Werz, diwar honnezh e teu ar brasañ eus e awen abaoe ouzhpenn tregont vloaz.

A bep eil e teuo gantañ, gwerzioù a-gozh

ha re savet gantañ, gwech kanet e-unan-penn ha gwech all harpet plaen gant tri soner(ez) eus ar re wellañ : Maëlle Vallet (telenn geltiek ha kanun), Jonathan Dour (violoñs) ha Jérôme Seguin (gourrebed).

Un digarez a-zoare evit ar re domm pe dommoc'h d'ar muzik da vont betek mammenn ar c'han-se a zo boutin deomp-holl, a-viskoazh ha da viken, gwir diamant a vuzik hag a varzhoniezh evel ma voe graet anezhañ gant ar varzhez veur Georges Sand.

Pêr Vari Kervarec ha Claude Nadeau a vo boulec'het ganto an nozvezh dre ginnig meur a don sonet gant ar vombard hag ograou an iliz veur.

Kanomp ar Vro Sant Brieg, en em ginnigo evit ar wech kentañ er c'hampionad. Ar strollad a zifenn sevenadur Breizh abaoe pell dindan renerezh Jean Oriac. Met ne felle ket dezhañ, evit e kampionad kentañ, bezañ notet, na klaset. Ur strollad da zizoloñ. Tommder arvesterien Landerne a sikouro anezho evit en em soutout en o vleud!

E eil rummad :

Klevet e vo en-dro gant plijadur Kan Izel Vor, eus ar Forest-Fouesn. E rummad Selaou e oa warlene ha daou vloazh zo. Met kreskiñ a ra ar strollad bihan a vloazh da vloazh, hag en em sentout a ra prest da vont e-barzh ar c'henstrivadeg da vat, evit lakaat da glevout e personelezh a gresk. Deuit da souten al laz-kanañ evit e bloavezh kentañ el live uhelloc'h !

Degemeret e vo er bloazh-mañ tri a laz-kanañ eus Bro Naoned. Divizet eo bet ganto mont er c'hampionad holl asamblez. Gallout a raio arvesterien Landerne prizañ strolladoù morse klevet ha dizoloñ roll tonioù nevez penn-da-benn.

Ul laz-kanañ braz eo da gentañ Aber al Liger, met yaouank eo, o vezañ bet savet nemet daou vloazh zo. Graet eo eus koristed meur a lazoù-kanañ Bro Naoned. Berr eo bet e vuhez, met kalz a zo dezhañ da kinnig dija, dindan renerezh ur paotr nerzhus, Guy Pouliquen. Plijus kenañ !

Laz-kanañ Kelc'h Keltiek An Naoned eo Kan ar Vro. Ur strollad leun a skiant-prenet eo, kinniget e vo e maestroniezh hag e anaoudegezh eus kan hengounel e brezhoneg ganto.

Laz-kanañ Orvault, e-kichen An Naoned, eo Orvez. Starijenn a zo gant ar strollad-se, ha buhezh eo ivez. Souezhet e c'hellfe bezañ an arvesterien gant abadenn al laz-kanañ-se. Aozañ a ra ur pennad kan orin ha fromus, gant e laz-seniñ bihan ha mouezhioù bugale ouzhpenn.

Meur a atoud a zo gant Kampionad 2018 evit sachañ an arvesterien a blij dezho ar c'han hag abadennoù plijus ha disheñvel, ha da gentañ kinnig ha dizoloñ lazoù-kanañ nevez.

Ar pred kanet : goude ar c'hampionad e vo ur pred kanet digoret d'an holl er Family Landerne da 7e. Kaset e vo en-dro gant al lazoù-kanañ. Pephini a c'hell kanañ ganto : ul levrig gant pozioù an tonioù a vo profet da

bephini. Mirit ho fred evit un nozvezh kig-ha-farz ha kan e brezhoneg. Plijadur a vo !

Penaos ober evit goar da belec'h mont da brenañ bara e brezhoneg ? N'eo ket aes sur dac'h ! Met massen vo aesoc'h 'benn nebeut, pa vo lakaet e plas al lec'hienn Stal.bzh. Ur soñj bet savet gant ar gevredigezh Mignoned ar brezhoneg. An hanter deus ar sammad arc'hant a zo afer anezhañ 'vit sevel Stal.bzh 'zo roet gant Unanvieg Europa, dre ur programm anveet FEDER. Ul lodenn all a zo bet arc'hantaet gant tud prevez. Chom a ra un nebeut gwennien da gavout evit peurachuñ al lec'hienn a-raok digeriñ anezhi se 'zo kaoz zo bet lañset ur prantad sevel arc'hant war gKengo. Gant Renan Kerbiket prezidant Mignoned ar brezhoneg, ha Divi Kerneis he sekretour, 'vo displeget deomp hiroc'h diwar benn al lec'hienn. En em gavet eo Tunvezh Gwlagen-Grandjean ganto en ti-forn Gwegen e Kemper, lakaet 'neus ar perc'hen anv e stal war al lec'hienn dija... (Diskinnig : Setu peus klevet aze un darn deus ar video a zo bet lakaet war gKengo evit ober brud, ha gervel an dud da reiñ argant evit ar raktres. Digorret e vo al lec'hienn en ofisiel neuze a-benn an 8 a viz Even, da zigarez Gouel Broadel ar Brezhoneg e Langonned !)

Da Vrieg e oa aet an it. Lena Louarn, besprezidantez ar C'huzul-rannvro karget eus yezhoù Breizh ha prezidantez an Ofis publik, d'ar Gwener 15 a viz Mezheven 2018, evit reiñ al label-se d'an ao. Hubert Petillon, maer hag d'an it. Marie-Louise ar Go-Korneg, kuzulierezh-kêr ha den dave evit ar garta.

Isabelle ar Bal, kuzulierezh-rannvro, 1añ eilmaerez Kemper hag ezel eus kuzul-merañ an OPAB hag an ao. Didier Roignant, maer Langolen a oa war ar lec'h ivez.

Lakaet eo bet ar brezhoneg war wel par-ouzh-par gant ar galleg a-drugarez da 8 ober : ar panelloù, testenn ar pedadennoù, talbenn ar paper implijet gant servijoù ar gumun, pennad-stur ar c'hannadig-kêr, al logoioù, ar resposter... a zo divyezhek diwar-vremañ.

An eil ahel bet dibabet gant Brieg zo hini ar c'helenn brezhoneg d'an oadourien diouzh un tu, en ur gemer perzh er vrudadeg vloaziek aozet gant an OPAB, ha hini ar c'helenn d'ar vugale diouzh un tu all, gant un enklask bet kaset da benn evit prizañ ar goulen deskiañ ar yezh er skol. Sikouret he deus ivez Brieg digoradur un hentad divyezhek en he skolañ evit ma vefe ur c'hendalc'h pedagogel gant ar vugale a zo bet skolieta e brezhoneg er c'hentañ-derez. 118 skoliad a zo en hentad divyezhek hiziv an deiz, ar pezh a ra 20% eus skolidi ar gumun evit ar pezh a sell ouzh ar skol-vamm.

Mod-all e vez kinniget ingal gant ar greizenn Artemus abadennoù e brezhoneg hag e c'hall an dud, enskrivet el levraoueg-kêr, amprestañ levrioù e brezhoneg diwar un dalc'h a vo kresket tamm-ha-tamm hiviziken.

Art voish ny pabyryn: Mee Houney

MANX

VA MEE HOAL AYNS DUNOON (Dùn Omhain), er broogh twoaie yn awin Clyde mysh queig meeillej jeig as feed sheear voish Glasgow, shiaghtin ny ghaa er dy henney son yn Mòd Ashoonagh Reeoil, feailley ashoonagh Ghaelgagh Nalbin – red ennagh eddyr y Guild as y Chruinnaght ainyr. T’eh gansoor da’n Eisteddfod ayns y Thalloo Vretnagh as yn Oireachtas ayns Nerin, agh t’eh lane sloo na ad shen as foddey smoo dy Vaarle ry chlashtyn, son dy vel lane scansh jeh ny sheshaghtyn-arrane Gaelgagh, paart jeu voish ny baljyn mooarey Baarlagh ta lane dy leih nagh vel floaoil, agh s’lhiack lhieu kialulleaght ‘sy çhengey.

Son shen as ooilley, va Gaelg dy liooar ry chlashtyn er y traid, ayns ny shappyn, ny thieyn-bee as ny thieyn-oast – red nagh vel ry gheddyn ‘sy towse cheddin ayns ny feaillaghyn Yernagh as Bretnagh, son dy vel ad taghyrt ooilley ‘syn un ynnyd, ayns thie-oast mooar ny ayns magher, ersooyl voish mooinjer as sheshaghtyn-dellal yn voayl ynnadoil. Ta’n Mòd cur lesh £2.5 millooon dys y voayl raad t’eh taghyrt, as cur goo mie yn Ghaelg er e hoshiaght ayn neesht.

Ta’n çheer mygeayrt Dùn Omhain casley dy liooar rish Mannin: va Gaelg dy liooar ayn keead blein as eer lieh-çheead blein er dy henney, agh nish cha nel agh un loayrtagh dooghysaght er-mayrn jeh’n ghlare ghooie, er-lhimmej jeh un lught-thie ta prowal dy aa-vioghey ee.

She Dùn Omhain y chied voayl ayns Nalbin er hug mee shilley rieau er laghyn-seyrey tra va mee shiaght bleaney dy eash, as v’eh mie dy ve back ayn, ga dy row eh rastagh as fliugh dy liooar ayns mee s’jerree yn ouyr. Cha beagh monney taghyrt ayns shen ec y traa shoh jeh’n vlein er-be dy row feailley vooar ny Gaeil ayn.

Va margey beg jeh ny caghlaaghyn sheshaght Ghaelgagh ayn fud ny shiaghtin, as va mee hene as kuse dy chumraagyn ayn son freayll rick er boayrd Misneachd, sheshaght-streeu ta prowal dy voostey ny Gaeil ayns Nalbin, as shin lhunney Plan radickagh son y Ghaelg ec y Mòd. Ta’n pabyr shoh shassoo er nagh vel yn reilys as ny sheshaghtyn oikoil cur arrey dy liooar da arkys ny co-phobbleyn Gaelgagh ayns ny hellanyr, as y ghlare raad y vaaish ayndoo, ny cur feayslaghyn breeoil er nyn doshiaght.

Va sleih dy liooar va shin taggloo roo coontey mie jeh ny smooineaghtyn ain, as va caa ain dy loayrt rish paart jeh ny sheshaghtyn elley as ard-gheiney yn theihll Ghaelgagh, chammah’s as y BBC as ny pabyryn-naight. V’eh red beg quaagh ve ec toshiaght claare ny naightyn er BBC Alba ry lhiattee Theresa May as Brexit!

Ry-hoi lhaih ny smoo mysh smooineaghtyn Misneachd, as y Plan hene, jeeagh ayns shoh. Tá áthas ar NÓS scríbhneoir nua a chur in aithne do lucht ár léite – Isla Callister as Purt ny h-Ínshe (Port na hInse) i Manainn. Beidh colún míosúil ag Isla ar NÓS feasta a fhoilseofar go dátheangach, i Manainnis ar dtús agus ansin i nGaeilge. An mhí seo,

pléann sí cúrsaí gímhíllte i Manainn agus an feachtas ar a shon, a bhfuil sí féin páirteach ann.

“Brish yn leigh, ny immee ersooyl”. Rish roud, ta shoh er ve yn çhaghteraght da mraane ta laccalcur jerrey er thorrid ayns Mannin, agh fy yerrey, ta shin kesmad ny s’niessey da caghlaaghyn ymmyrchagh ayns ny leighyn shoh.

Fo’n Slattys Cur Jerrey er Torraghys 1995, foddee jerrey ve currit er thorrid ynrican fo conaantyn feer gheyre as ta ben erbee elley ta cur jerrey er e thorrid foast smooinit er myr kimmagh, oddys geddyn wheesh as daa vlein ayns pryssoon. Cha nel ny lhiettalyssyn shoh ynrican cur drogh ghellal da mooarane dy vraane Manninagh, t’ad faagail ny mraane shoh gyn reih erbee elley agh dy hirrey feaysley trooid aghyn elley.

T’eh smooinit dy vel mysh keead ben voish Mannin troait gys yn Vretin Vooar dagh blein son dy chur jerrey er nyn dhorrid, as cha nel yn earroo shoh agh goaill stiagh mraane t’er chur coad postagh Manninagh. S’licklee dy vel yn earroo ny s’yrjey. Son shickyrys, cha nel mraane Manninagh nyn lomarcen. Ta thousaneyn dy vraane voish Nerin, as ad ayns ynnyd s’messey foast, jannoo yn turrys cheddin.

Hie ny drogh eiyrtyssyn jeh’n turrys shoh er mraane Yernagh er ronsaghey liorish Dr Deirdre Duffy jeh Manchester Metropolitan University, as gyn dooyt, ta ny eiyrtyssyn shoh bentyn da mraane Manninagh myrgeddin. Ayns ny eiyrtyssyn, v’eh baghtal ry-akin nagh vel mraane geddyn kiarail cooie roish as ny yei cur jerrey er nyn dhorrid. As kiart myr mraane voish yn ellan ainyr, t’ad faagit nyn lomarcen as fo atçhim dy gholh er yn turrys trome shoh, choud’s t’ad annoon ayns nyn girp as ny cheayrtyr ayns nyn aigney.

Agh, son mooarane dy vraane, t’eh costal rouyr dy hroaitt ersooyl as dy chur jerrey er y thorrid, as cha nel couyr erbee elley ayn agh dy yannoo ymmyd jeh pillaghyn cur jerrey er thorrid. Ta ny pillaghyn shoh noi yn leigh er yn ellan as er y fa shen, oddagh mraane ta goaill ad dy firrinagh goaill aggle roish ny quailyn as she drogh red eh dy voddagh shoh cur stapp orroo shirrey cooney ltheys dy beagh feme oc er.

Cha nel jannoo eh mee-lowal dy chur jerrey er thorrid scuirr mraane veih jannoo eh. Ayns ynnyd shen, t’eh cur mraane ayns boayl doillee as danjeyragh, as shegin da ny leighyn ve caghlaait nish.

Derrey nish, ta’n drogh slattys shoh er chur bree da’n varel ayns Mannin dy re oyr nearey ta cur jerrey er thorrid, as oddagh shoh ve yn oyr ghow eh ny smoo na feed blein dy chur y lane fo’n ‘Slattys Cur Jerrey er Torraghys 1995’. Agh, ayns 2016, haink yn chooish shoh dy ve scanshoil syn ard-reihys er yn ellan, bwooise da’n obbyr chreoi va jeant ec ‘CALM’ – troddan ta caggey son cairyn mraane bentyn da cur jerrey er thorrid. Kuse dy veeaghyn ny lurg shoh, ren Dr Alex Allinson, oltey noa jeh’n

Chiare as Feed, aghin dy yannoo Billey Oltey Preevaadjagh dy lhiassaghey yn leigh bentyn da cur jerrey er thorrid.

Choud’s va’n Billey Lhiassaghey tayrnt, ren troddan son seyrnsys dy reih ‘Handmaids

IOM’, enmyssit er ny inneenyn-veyl ayns The Handmaid’s Tale, oorskeal liorish Margaret Atwood aggyrtys dunnaal as pooaral er Laa Tinvaal. Lesh ny breidyn as cloagaghyn jiarg oc dy chowraghey ny inneenyn-veyl far-skealaght gyn reih ny coraa, cha dooyrt ad veg. S’baghtal va’n çhaghteraght oc.

Yinnagh yn slattys noa jannoo slattyssyn cur jerrey er thorrid chammah’s cairyn kiarail-slaynt mraane ayns Mannin dy ve corrym roosyn sy Vretin Voar. Jea, hie ayns slattys er lhaih son y trass cheayrt, as ga dy ren kuse dy Oltaghyn yn Chiare as Feed shassoo noi, reesht as reesht, ta ny arganeyssyn oc er ve castit. Nish, ta shin ny s’niessey da caghlaa ny leighyn neu- chooie shoh na va shin rieau, as ta shin goll er nyn doshiaght dy hickyraghey sauçhys slaynt as gien mie vraane yn ellan.

Ta mee my hassoo marrish ny inneenyn-veyl Manninagh, as ta shin nyn shassoo marrish Nerin cooidjagh, as ad tayrn er-gerrey da’n referendum oc hene er cur jerrey er thorrid, er yn 2500 Mee Boaldyn.

Ta kiangley eddyr Mannin as Nerin trooid çhengey, eiraght as cultoor as rish roud dy hraa, ta mraane Manninagh as Yernagh ny neesht er n’yannoo yn turrys doillee harrish Mooir Vannin. T’eh traa son caghlaa.

Orhan Pamuk

“Cevdet Bey ve Oğulları”

TURKISH

“Geceliğin kolu da, sırtım da... Bütün sınıf da... Çarşaf lar da... Of, of, of, bütün yatak da sırlı sıklam! Evet, her şey sırlı sıklam ve ben uyandım!” diye mırıldandı Cevdet Bey. Her şey az önce gördüğü rüyadaki gibi sırlı sıklamdı. Yatağında homurdanarak döndü, rüyayı hatırladı ve korktu. Rüyada, Kula’daki sübyan mektebinde hocanın karşısında oturuyordu. Başını ıslak yastıktan kaldırıp doğrudu. “Evet, hocanın karşısında oturuyorduk. Bütün okul diz boyu suya gömülmüştü,” diye söylendi. “Niye gö mülmüştü?” Çünkü okulun tavanı akıyordu. Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. Hoca da değneği ile bütün sınıfa beni gös teriyor, “Hep bu Cevdet’in yüzünden,” diyordu. Hocanın değ neğiyle kendisini nasıl gösterdiğini, bütün arkadaşlarının dönüp suçlayarak ve küçümseyerek kendisine nasıl baktıklarını, kendisinden iki yaş büyük ağbisinin de herkesten çok kendisini küçümsemediğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla bir oğlanı bayıltan hoca, bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. Cevdet Bey, “Herkesten başkaydım, yalnızdım, beni küçümsüyorlardı,” diye düşündü.

“Ama hiçbir gelip bana dokunmaya cesaret edemiyor, sular da bütün okulu döktürüyordu!” Korkunç rüya bir anda neşeli ve hoş bir anı oluverdi: “Ben başkaydım, yalnızdım, ama beni cezalandırmıyorlardı.” Bir kere okulun damına çıkıp, kiremitleri kırdığını hatırlayarak ayağa kalktı. “Kiremitleri kırmıştım. Kaç yaşındaydım? Yedi yaşındaydım. Şimdi otuzyediyim, nişanlandım, yakında evleneceğim.” Nişanlısını hatırlayınca heyecanlandı. “Evet, yakında evleneceğim, sonra... Aman hâlâ oyalanıyorum! Geç kaldım!” Vakti anlamak için önce pencereye koştu, perdelerin arasından dışarıya baktı. Dışarıda tuhaf bir ışık ve sis vardı. Güneşin doğduğunu anladı. Sonra bu eski alışkanlığına kızarak dönüp, saatine baktı: Alaturka yarım. “Aman, aman geç kal mayayım!” diye söylenerek helaya koştu.

Yıkayıp temizlenince neşesi daha da arttı. Tıraş olurken gene rüyayı düşündü. Sonra Şükrü Paşa’nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceket, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. Başına nişan töreninden önce kalıplattığı fesini oturttu. Küçük masa aynasında kendini seyretti ve istediği gibi olduğuna karar verdi, ama gene de içinde bir hüznün uyandı. Bütün bu sık kıyafette, nişanlısının konağına gideceği için telâşlanmasında gülünç birşeyler ol malıydı. Bu küçük ve zararsız hüznle perdeleri açtı. Sis Şeh-zadebaşı Camii’nin minarelerini örtmüş, ama kubbeyi gizleye memişti. Yan bahçedeki çardak her zamankinden daha yeşildi. “Sıcak bir gün olacak!” diye düşündü. Çardağın altında bir kedi ağır ağır yalanıyordu. Cevdet Bey bir şey hatırlayarak pencereden uzandı ve gördü: Kupa

arabası da gelmiş, evin önünde durmuştu. Atlar kuyruklarını sallıyorlar, Cevdet Bey’i bekleyen arabacı kapının önünde sigara içiyordu. Cevdet Bey hatırladığı sigara paketini ve çakmağını, cüzdanını ve bir kere daha baktığı saatini ceplerine yerleştirerek odadan çıktı.

Merdivenleri her zamanki alışkanlığıyla gürültüyle indi. Gene her zamanki gibi, gürültüyü duyan Zeliha Hanım merdivenlerin eşiğinde onu gülümseyerek karşıladı ve kahvaltısının hazır olduğunu söyledi. Cevdet Bey somurtmaya çalışarak: “Vaktim yok Zeliha Ha nımcığım,” dedi. “Hemen çıkıyorum!” Yaşlı kadın üzüntüyle: “Bir şey yemeden hiç olur mu?” dedi. Cevdet Bey’in yüzündeki kararlı anlatımı görünce mutfağa koştu.

Cevdet Bey kadının arkasından sıkıntıyla baktı, ama dışarı çıkamadı. Evlendikten sonra ondan nasıl kurtulacağını düşündü. Çok uzak bir akraba olan bu kadının, burada, ana-oğul gibiydiler. Dokuz yıl önce, bu evi satın aldığı anda, Haseki’de ondan çok daha yakın akrabaları olmasına rağmen, hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. Cevdet Bey, kadının iyice yayılıp yerleştiği bu kata durduğu yerden bakarken, “Yanımdan ayrılmaya onu nasıl razı edeceğim?” diye düşündü. Onu evlendikten sonra yanına alama zı, çünkü tasarladığı evlilik hayatında böyle bir kadının yeri yoktu. Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. Galiba, Zeliha Hanım da bunu bildiği, Cevdet Bey’in yakında evlenip Halic’in öte yakasına taşınacağını, bu evin satılacağını öğrendiği için, son zamanlarda daha titiz ve daha gayretkeş olmuştu. Mutfaktan elinde bir tabakla çıkıp koşarak geldi.

“Bir kahve yapsaydım sana, oğlum. Şimdi hemen...”

“Hiç vaktim yok, hiç vaktim yok!” dedi Cevdet Bey. Tabaktaki, şu başlayan gün kadar neşeli, vişneli ekmeği gülümseyerek aldı. Kadına teşekkür ederek bir kere daha gülümsedi. Kapıdan çı karken, kadına sevgiyle değil, onu bırakmak zorunda kaldığı için acıyarak gülümsediğini anladı ve rahatsız oldu. Bir şey söylemiş olmak için döndü: “Akşamüzeri belki geç kahrım,” dedi, ama vicdanındaki yükü hafifletemedi.

Arabaya doğru yürürken rüyasını hatırladı: “Ben başkayım, böyleyim, ama kimse beni cezalandırmıyor!” Biraz rahatladı. Ama arabacıyı görünce bir an keyfi kaçır gibi oldu. Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, “Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini, neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum!” diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. Cevdet Bey ona da neşeyle gülümsedi, hatırlamıyordu. Sirkeci’ye dükkâna

gideceğini söyleyip arabaya oturdu ve reçelli ekmeğini ısırdı.

Araba sallanarak Vefa’nın ahşap evleri arasından hareket etti. Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözükten bu kupa arabasını, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. İki ay önce, Şükrü Paşa’nın kızını kendisine vermeye razı olduğunu öğrenir öğrenmez, böyle gösterişli arahalann kiralandığı Feriköy’deki ahıra gitmiş, pazarlık etmiş, üç aylığına arabacıyla anlaşmıştı. Alacağı paşa kızının evine sıradan bir kira arabasıyla gitmek istemiyordu, ama sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan bir arabayı da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. Çok sevdiği vişne reçelli ekmeği ısıırken, “Ama bu arabayı da üç aydan fazla tutmam aptallık olur!” diye düşündü. “Çünkü kirası çok! Bu kirayı vereceğime saün alırım daha iyi... Ama satın alırsam dükkân için gereken bazı harcamaları yapamam. Ne yapmalı? Bu evlilik bana çok pahalıya oturuyor, ama şarttı...” Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. Bazılarının böyle gösterişli, kibar arabası tutanları küçümsemediğini aklından geçirdi, ama neşeli olduğu için buna aldırış etmedi. Reçelli ekmeğin bir ısırık daha aldı. “Böyle şeylere aldırış edecek olsaydım tüccar olamazdım!” diye rlışındı “Böyle şeylerden korktukları, çekindikleri için zaten hiçbir Müslüman tüccarlığa cesaret edemiyor... Ben aldırmam! Peki hanım bir araba isterse ne olur?” Nişanlısını ve gelecekteki hayatını düşününce gene keyiflendi. İki kere gördüğü o kızıdan, Nigân’dan “hanım” diye söz etmek hoşuna gitti. Yokuş aşağı inen arabayla birlikte hafif hafif sallanıyordu. “Eğer dükkân ve şirketin hesaplan buna izin verirse bir araba da satın alıveririm, canım!” diye mırıldandı ve ekmeğin son lokmasını da ağzına tıkıştırdı. Sonra, yiyeceği bitince boşalan eline hüznle bakan bir çocuk gibi, parmaklarına baktı: “Bu evlilik de elde avuçta ne varsa götüreceğ galiba,” diye düşünerek kederlendi.

Kazan'daki mitingde konuşan Melih Gökçek, muhalefet partilerini ve medyayı

TURKISH

ANKARA BÜYÜKŞEHİR Belediye Başkanı ve AK Parti adayı Melih Gökçek, "Ankara'yı CHP zihniyetine teslim etmek demek Ankara'ya yapılabilecek en büyük kötülüktür" dedi. Milli Egemenlik Parkı'ndaki mitingde konuşan Gökçek, medyanın MHP'yi ön plana çıkararak sağ PARTİLERİN oyunu bölmeye ve CHP adayı Murat Karayalçın'ın seçimi kazanmasını sağlamaya çalıştığını iddia etti. Karayalçın'ın seçilmesi halinde 25 bin kişiyi işe alacağını söylediğini hatırlatan Gökçek, şöyle devam etti: "Bunu, belediyede çalışan 23 bin kişiyi çıkarıp yerine kendine yakın kişileri işe alarak yapacak. Belediye-ye DEHAP'lıları dolduracak. Ankara'yı CHP zihniyetine teslim etmek demek Ankara'ya yapılabilecek en büyük kötülüktür. Bu belediye Karayalçın'ın eline geçse acaba alacağı kişiler hangi zihniyetten olur. Karayalçın'ın Diyarbakır'da 5 yıl önce DEHAP'lılarla yaptığı miting seyredin..."

BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, "Milletle el ele verip birlikte üretip birlikte kazanacağız" dedi. ESKİŞEHİR'İN Günyüzü ilçesindeki mitingde konuşan Yazıcıoğlu, "Biz kadınımla, erkeğimizle, yaşlımızla, gencimizle, köylümüzle, şehirlimizle el ele vereceğiz, birlikte kazanacağız, üreteceğiz ve paylaşacağız. Biz Anadolu hareketiyiz. İnşallah, Türkiye'nin yarınları daha güzel olacak. Yolumuzun açılması için sizin oylarınızı, desteğini istiyoruz. Yarınlarda yine beraber olacağız. Birlikte hizmet edeceğiz" dedi.

DSP GENEL Başkanı Zeki Sezer, Türkiye'de yoksulluğun ve işsizliğin her geçen gün arttığını belirterek, "Bu problem çözülmeli" dedi. Kütahya'da konuşan Sezer, Başbakan Erdoğan'ın kayıkcı kavgası yaptığını, ekonomik krizi kimsenin görmediğini ifade etti. İşsizlik probleminin mutlaka çözülmesini isteyen Sezer, "Milletin derdini unutup televizyonlarda gölge oyunu oynayanlardan bıkanlar, gücünü DSP'de birleştiriyor. Çünkü DSP güçlendikçe Türkiye'de güçlenecek" diye konuştu.

Pakistan'ın Belucistan eyaletinde yer alan sahil kenti Gawadar'da 3 terörist, 5 yıldızlı Pearl Continental Hotel'e saldırı düzenledi. Güvenlik güçleri otelin etrafını sardı, bölgeden silah sesleri geliyor.

Pakistan'ın Belucistan eyaletinde yer alan sahil kenti Gawadar'da 3 terörist, 5 yıldızlı Pearl Continental Hotel'e saldırı düzenledi. Güvenlik güçleri otelin etrafını sardı, bölgeden silah sesleri geliyor.

Belucistan eyaleti Bilgi Edinme Bakanı Zahoor Buledi, otelde bulunan tüm yabancı ve Pakistanlı misafirlerin güvenli şekilde tahliye edildiğini aktardı.

Otelin misafirlerinin ağırlıklı olarak Çin uyruklu olduğu belirtiliyor. Gawadar kenti, Çin - Pakistan Ekonomi Koridoru Projesi kapsamındaki ana noktalardan biri olarak biliniyor.

Galatasaray Kulüp Başkanı Mustafa Cengiz, Divan Kurulu'nda yaşanan tartışmalar üzerine Çaykur Rizespor maçı öncesinde açıklamalarda bulundu. Cengiz, "Bizim siyasetimiz Galatasaray'dır" dedi.

Galatasaray Kulüp Başkanı Mustafa Cengiz, tepkilerin bilincinde olduklarını belirterek "Ben şunu söylemek istiyorum, lütfen bunu iyice not alın. Açık isim vererek söylüyorum, Ekrem İmamoğlu da, Binali Yıldırım da bizimdir. Yine açıkça söylüyorum, bizim siyasetimiz Galatasaray'dır. tarikimiz Galatasaray'dır, tarikatımız Galatasaray'dır. Bu bağlamda ilahiler de bizim, İzmir Marşı da bizim, Mehter de bizim, Semah da bizim. Biz Türkiye'yiz. Biz fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir kültürden geliyoruz. Cumhuriyet ilke ve umdelerine bağlıyız. Kişisel olarak herkes farklı görüşlere sahip olabilir, biz buna biraz önce ifade ettiğimiz gibi tümüne sahip çıkarız ama bunlar Galatasaray kürsülerinden ifade yeri değildir. Bu bağlamda o arkadaşımız kendi görüşlerini dile getirmiştir asla Galatasaray'ın duruşunu, yürüyüşünü bağlamaz. Galatasaray bir bağlamda siyaset üstüdür, siyasetin dışındadır. Kimse Galatasaray'ı siyasetin çıkmaz labirentlerine sokmasın. Ben bunu bütün spor kulüpleri için diliyorum. Biz bir sivil toplum örgütü-üz. Bütün Türkiye'yi temsil ediyoruz" diye konuştu.

Kendilerinin görevlerinin insanları bütünleştirmek olduğunu ifade eden Cengiz, "Biz bize oy verenlerin de vermeyenleri de temsil ediyoruz. Bu yüzden, böyle şeyler olduğuna ben ihtimal vermek istemiyorum. Bizim görevimiz, birleşmek ve bütünleştirmek. Ayırıştırmak ve ötekileştirmek değil. Galatasaray kürsüsü çok ağır bir kürsüdür, çok değerli bir kürsüdür. Benim ricam üyelerin konuşurken çok dikkatli olmaları, toplumu ve Galatasaray'ı ayırıştırıcı sözlerden imtina etmelerini şiddetle rica ediyorum" şeklinde konuştu.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli başkanlığındaki Türk Heyeti, Japonya'da düzenlenen "G20 Tarım Bakanları Zirvesi"nde Hindistan, Çin, İngiltere, Hollanda, Japonya tarım bakanları ve AB Komiseri ile heyetler arası görüşmeler gerçekleştirdi.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli başkanlığındaki Türk Heyeti, Japonya'da gerçekleştirilen "G20 Tarım Bakanları Zirvesi"nde Hindistan, Çin, İngiltere, Hollanda, Japonya tarım bakanları ve AB Komiseri ile heyetler arası görüşmelerde bulundu.

Bakanlıktan yapılan açıklamaya göre, Japonya'nın Niigato kentinde başlayan zirve kapsamında Pakdemirli ve beraberindeki Türk heyeti, ilk olarak Hindistan Devlet Bakanı Ulusal Dönüşüm Enstitüsü üyesi ve aynı zamanda FAO Başkan adayı Prof. Ramesh Chand ve heyetiyle bir araya geldi.

Örüşmede Hindistan ile Türkiye arasındaki ticaretin geliştirilmesi, iklim değişikliği ve gıda güvenliği konularında iki ülkenin sorunlarının aşılmasına ilişkin atılacak adımlar ele alındı.

Pakdemirli, Çin Tarım Bakanı Changfu Han ile gerçekleştirdiği görüşmede, ilişkilerin iyi seviyede yürütüldüğü, iş birliğinin ticari anlamda daha ileri taşınması gerektiğini belirtti.

İngiliz Tarım Bakanı Robert Goodwill ile de bir araya gelen Pakdemirli, iki ülke ilişkilerini daha ileri taşımak için yapılacak çok şey olduğunu vurguladı. Goodwill'i Türkiye'ye davet eden Pakdemirli, iş birliğinin geliştirilebileceğini kaydetti.

Pakdemirli, Hollanda Bakanı Carola Johanna Schouten ile görüşmesinde, iki ülke teknik heyetlerinin bir araya gelebileceğini ve tarım yürütme komitesi toplantısının yapılabileceğini aktardı.

G20 ev sahibi Japonya Tarım Bakanı Takamori Yoshikawa ile de görüşen Pakdemirli, iki ülkenin tarımsal ilişkilerinin daha ileriye taşınması adına izlenecek yollara dair görüşlerini aktardı. Pakdemirli, iki bakanlık arasında ilişkilerin yasal temellerini oluşturmak için daha önceden müzakerelerine başlanan tarım alanındaki iş birliği anlaşmasının imzalanması gerektiğine değinerek, Bakan Yoshikawa'yı Türkiye'ye davet etti. Pakdemirli, ayrıca AB Komiseri Phil Hogan ile bir araya geldi.

Dünyanın bilinen en eski kült yapılar topluluğu 12 bin yıllık Göbeklitepe, hatıra amacıyla basılan Euro'da yer aldı. Göbeklitepe Eurolarının turizm amacıyla kullanılması planlanıyor.

Tarihte bilinen en eski yapıttan daha da eski olduğunu düşünülen Göbeklitepe, hatıra ve turizm amacıyla basılan Euro banknotlarında yer aldı.

Kültürel tanıtımın daha etkin şekilde yapılması amacıyla Türkiye'de 2019 'Göbeklitepe Yılı' olarak kabul edilmişti. Bu kapsamda Nümismat (Madalya ve eski para bilimiyle uğraşan) Özgür Honça, ekip arkadaşları İbrahim Gölge ve Christian Petermann ile birlikte yürüttüğü çalışma sonucunda Avrupa Merkez Bankası'nın turizm amacıyla para basma lisansı verdiği kuruluştaki gerçek Euro standartlarında hatıra parası bastırdı. Hatıra Euro'sunun üzerinde Göbeklitepe resmi bulunurken parayla herhangi bir alım-satım yapılamaması amacıyla 'o'ibaresi bulunuyor.

Şanlıurfa'da bulunan Göbeklitepe'nin tanıtımı daha etkin bir şekilde yapmak amacıyla bu çalışmayı başlattıklarını anlatan Honça, "Avrupa Merkez Bankası'nın yetkilendirdiği, lisans verdiği özel bir kuruluştaki para basıldı. Para sadece hatıra ve turizm amaçlı olarak basıldı" dedi.

Honça, Milli Mücadele'nin başladığı 19 Mayıs 1919'un 100. Yılı vesilesiyle özel bir serinin de basımının tamamladığını belirterek süreci şu şekilde aktardı: "19 Mayıs temalı, özel kartonu Mustafa Kemal'i en güzel şekilde ifade eden bir çalışma gerçekleştirdik. Bu para da aynı şekilde hatıra amacıyla basıldı. Tüm Euro özellikleriyle aynıdır. Bu paradan 10 bin adet satıldı."

Koleksiyoner Honça, yakında yeni bir projelerinin daha olduğunu, bu projede Fatih Sultan Mehmet Han'ın Euro üzerinde yer alacağını kaydederek, "Yakın zamanda diyebiliriz ki; Fatih Sultan Mehmet Avrupa'yı fethedecek. Paranın taslağı hazırlandı, şu anda baskıda. Yakın zamanda elimize ulaşmasını bekliyoruz" şeklinde konuştu.

Газинур Гафиятуллинның хатыны: “Бер хаты да килмәде”

TATAR

АЛДАН СӨЙЛӘШКӘНЧӘ, Әлмәттә мине “Таттелеком” оешмасы хезмәткәре Рөстәм Гомәров көтеп тора иде. Бөгелмәгә дә ул алып барды. Гыйльмурый әби янында берничә тапкыр булган, инде гаилә дуствына әйләнгән. Юл уңаеннан Газинур Гафиятуллинның бүген исән бердәнбер баласы Әнвәр абыйны кереп алдык. Ул тач әтисе инде, суйган да каплаган. Газинур Гафиятуллинның бердәнбер фоторәсеме белән чагыштырып әйтү инде бу: шундый ук куе кара каш, озынча йөз, ныклы ияк...

– Советлар Союзы Героеның улы булып яшәү ничегрәк соң? – дим.

– Өчөбезнең беребез дә начар сүз белән кеше теленә кермәдек, әти исеменә тап төшермәдек, – ди Әнвәр абый.

Апасы – Сәмига һәм абыйсы Мөдәррис инде вафат, шөкер, балалары, онклары исән һәм бик ишле. Сөйләшә-сөйләшә, Гыйльмурый әби яшәгән йортка килеп життек. Ул икенче никахтан туган кызы Римма гаиләсендә яши икән. Капка төбәндә киявә Мөдәррис каршы алды. Ак кирпеч йортны, үзе әйтмешли, “совет чорында ук” салган, әмма аңа гына төзелгән кебек, бар жир ыспай, чиста, төзек. Димәк, гаилә башлыгы чын хужа дигән сүз.

Зал ягына уздык. Гыйльмурый әби: “Әйдә, рәхим итегез!” – дип ике куллап күреште, аннан табын янына чакырды.

– Башта берәз сөйләшеп алыгыз әле, Гыйльмурый әби.

– И-и улым, нәрсә генә сөйләп бетерәсе икән инде...

Ниндиерәк сорау бирим икән дип аптырап калдым да: “Ничә яшь тулды инде?” – дигән булам. Юкса 102 нче яшь белән баруын беләм бит.

– Унжидедә генә әле мин, улым.

Минем гажәлләненеп калганны күргәч, көлеп жибәрде.

– Гыйльмурый әби, ирең Газинур, китапта язганча, сиңа “гөлөп чәчәгем” дип әйтә идеме?

– Әйтә иде, улым, яшьтән бик чөнечкеле, усал, шук идем. Эшкә дә бик батыр булдым. Сайланып тормый идек, кая кушсалар – шунда чаба, ни кушсалар шуны эшли идек.

Хезмәт юлы бик озын булган Гыйльмурый әби. Үзе төгәл хәтерләми, кызы Римма әйтүенчә, 70 яшькә житә язсып эштән туктаган. Сөйләшеп утырганда кызлары Роза белән Римма шаккатарлык бер сүз әйтеп куйды әле. Ашарга дөшкәч, кайчак әби өстәл янында уңайсызланып утыра, ди. “Берни эшләгән дә юк, эшләмичә ашау дәрәс микән соң?” – ди икән. “Берәр дымлы чүпрәк бирсәгез, тузаннарны булса да көртеп чыгар идем”, – дип тә куйгалый ди.

Заман Гыйльмурыйлар буынын өнә шулай тәрбияләгән. Газинур да һәр эшкә атлыгып торган. Габдрахман Әпсәләмов “Газинур” романында егетнең һәр эшкә беренче булып тотына торган гадәтен

төрле вакыйгалар аша сурәтләп биргән иде инде. Дәрәс булса, Газинурның һәлак булуы турында хәбәр ишеткәч, әтисе Гафиятулла да: “Шул һәркемнән уздырырга ашыгуы малайны харап итте инде”, – дип куйган ди.

Озату

Газинурны 1939 елда Кызыл Армия сафларына чакырлар. Бу вакытта ак финнар белән сугыш бара. Әмма Газинур алгы сызыкка килеп житкәнчә сугыш төмамланып та куя һәм 1940 елда егетне кире кайтаралар. Тик, кем әйтмешли, бер дә тыныч кына торырга димәгән икән, 1941 елда Бөек Ватан сугышы башлана. 1940 нчы елны демобилизацияләнгән солдатларга рәсми ферман буенча (предписание) шундый шарт куела: ул-бу килеп чыкса, алар чакыру көтмичә дә хәрби комиссариатка барырга тиеш булалар. Һәрвакыт беренче булырга омтылган Газинур чакыру көтәме соң?! Гыйльмурый әби ирен сугышка озаткан көнне хәтерли әле.

– Чишмә буенда хушлаштык. Ул чакта берсеннән-берсә кечкенә ике балам бар иде, өченчәсе бүксәмдә иде, – ди.

Алар 1934 елны өйләнешәләр һәм 1936 елда кызлары Сәмига, 1939 елда уллары Мөдәррис туа, үзе әйтмешли, “бүксәдәгесе” мин танышкан Әнвәр абый була инде. Ул әтисе сугышка киткәч, ягъни 1941 елның 1 июлендә дөньяга килә.

– Менә шул, улым, чишмә янына сугышка китүчеләргә озатырга халык җыелды. Шунда Газинурым үзе жигеп йөргән айгырны алып килергә кушты. Аның белән дә сабуллашыйм инде, диде. Ул айгыр бик усал иде, Газинурдан башка аны берәү дә жигә алмады. Чишмә буена алып килделәр моны. Шуннан соң Газинур атның башыннан кочаклап алган гына иде, малкайның күзләреннән яшь ага башлады. Без дә елыйбыз, Газинурым да, ат та елай...

– Әллә Газинурның бүтән кайтмасын сиздә микән?

– Кем белгән инде, улым, кем белгән... Адәм акыллары бар иде ул атта.

Хушлашуның шушы мизгелләре мәңгегә күңеленә уелып калган аның. Башка вакыйгаларны онытса да, чишмә буендагы хушлашуны гел искә төшерә. Газинурга үлкә дә белдереп куйды әбиебез. “Шул китүдән кош теле хәтле хат та язсып салмады бит ул”, – ди. “Газинур” романында хат алышулар телгә алына үзе, монысы, бәлки, язучы фантазиясе генәдер. Һәрхәлдә, гаиләгә фронттан бер генә хәбәр дә килми. Хәтта Газинурның һәлак булуы хакында да күпмедер вакыт узгач кына ишетә Гыйльмурый. Кайбер мәгълүматлар буенча, иң өвәл Газинур хезмәт иткән частытан партия өлкә комитетына хат килеп төшә. Анда Татарстан улының Александр Матросов батырлыгын кабатлавы турында язылган була. Ул чакта агитация-пропаганда бик

көчле бит инде: газеталарның берсендә Гыйльмурый Гафиятуллина имзасы белән язма да чыга. Анда инде, әлбәттә, елау-сыктау түгел, ә ил азатлыгы өчен гомерен биргән ире белән горурану, балаларын да Ватанга лаек итеп тәрбияләү турында язылган була. Асылда Гыйльмурый беркай да, берни дә язмый, хәтта андый газетаны хәтерләми дә ул. Ярый, болары системаны гаепләү түгел. Ә менә Алтын Йолдыз медале һәм Ленин ордены геройның гаиләсенә тапшырылмавы берәз сөер. Моннан берничә еллар әлек Сугышлы авылындагы Газинур Гафиятуллин музей хезмәткәрләре дә, геройның туганнары да хәрби комиссариатка телдән дә, язмага да мөрәҗғәгать итеп карыйлар. Һәр очракта сугышчан бүләкләргә солдат гаиләсенә тапшырылуы турында җавап алалар. Ә Газинурга Советлар Союзы Герое исеме биру турындагы карар 1948 елның 2 октябрендә чыга.

Алдарак язганымча, иренә һәлак булуы турында хәбәрне Гыйльмурыйга сонрак, силсәвиттә әйтәләр. Газинурның һәлак булу көнендә ниндидер мистика да бар кебек. 1913 елның 13 гыйнварында туган ул, туган көненә икенче көнәдә, ягъни 14 гыйнварда дошман амбразурасын күкрәгә белән каплаган. Аның туган көнен ничек билгеләп үткәннәр икән? Гомумән, искә төшергәннәрме әле? Үткәргән булсалар, нинди теләкләр теләгәннәр икән? Шул вакыйгаларны жанландырасы килә.

Киләчәктә эзләнүләргә дәвам итәргә исәп, чөнки атаклы шөхесләребезгә кагылган бер генә вакыйга да, кечкенә генә бер истәлек тә онытылырга тиеш түгел.

Гыйльмурый әби сабагы
Габдрахман Әпсәләмов “Газинур”

романына тотынганчы Гафиятуллиннарда 2 ай яшәгән. Бөгелмәнендә, Лениногорск районының да Сугышлы авылларында булган. Ул чакта, шөкер, 1930–1950 еллар вакыйгаларының шәһитлары исән булган әле. Бүген исә без Гыйльмурый әбинең һәм аның балаларының истәлекләре белән генә канәгатьләнәргә мөжбүр.

Бөгелмәгә юлга чыгар алдыннан бер сүз ишеттем. Янәсе, Газинурның хатыны иренә хыянәт иткән, икенче кешегә кияүгә чыккан. Гомер буге тугрылык сакласа, аның турында мактап өлгә ниләр язган булырлар иде. Уйландыра бу сүзләр. Гыйльмурыйны ире өстеннән йөрүдә гаеплиләр кебек тоелды.

Күз алдына китерик. Сугыш һәм сугыштан соңгы еллар. Илдә күпме ятим, күпме тол хатыннар. Ирләрә сайлау мөмкинлеге дә зур. Әмма Исрафил Ибраһимов ни өчендер өч балалы Гыйльмурыйны хатынлыкка алган. Үзенә кызыгып кынамы? Мөрхүм Мөхәммәт Мөһдиев әйтмешли, “сәда ли”.

Böyük Turan televiziyasının mərkəzi Azərbaycan ola bilər

AZERI

ÖTƏN GÜN MEDIA və informasiya üzrə məsul nazirlərin Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının toplantısı keçirilib. Tədbirdə çıxış edən Prezidentin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, professor Əli Həsənov bildirib ki, Azərbaycan Dövlət Televiziyası və İctimai Televiziyanın Türk Şurasına üzv dövlətlərdə yayımlanması məqsəduyğun olardı: “Eyni zamanda, həmin dövlətlərin də dövlət və ictimai televiziyaları Azərbaycanda yayımlansın. Türk Şurasına üzv dövlətlərin aparıcı mətbuat orqanları, televiziyalar bir-birilə əlaqələr qurublar. Lakin təəssüf ki, Azərbaycan televiziyaları nə Qazaxıstanda, nə də Qırğızıstanda yayımlanır”. Ə. Həsənovun sözlərinə görə, 4 il öncə Astana görüşündə televiziya sahəsində vahid platformanın yaradılması və inkişaf etdirilməsi müzakirə olunub: “Təəssüf ki, bu, hələ də kağız üzərində qalır. Çünki vahid platforma əsasında yaradılacaq televiziyanın yerləşəcəyi yer və maliyyə məsələləri hələ də öz həllini tapmayıb”.

Prezidentin köməkçisi Türk Şurasına üzv dövlətlərin televiziyaları vasitəsilə Azərbaycan həqiqətlərinin türk dünyasına çatdırılmasının vacib olduğunu söyləyib:

“Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ kimi problemi, 1 milyondan artıq qaçqın və məcburi köçküni var. Yaxşı olardı ki, Türk Şurasına üzv dövlətlər də televiziya vasitəsilə Azərbaycan həqiqətlərini türk qardaşlarımıza çatdırsın. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi regionun və dünyanın ən çətin həll olunan münaqişələrindən biridir. Burada işğalçı və işğala məruz qalan tərəf var, hər şey ayındır. Bizim türkdilli dövlətlərin informasiya dəstəyinə ehtiyacımız var. Çünki zaman-zaman ermənilər öz təbliğatlarını həyata keçiriblər”. Ə. Həsənov vurğulayıb ki, Türk Şurasına üzv dövlətlər arasında informasiya sahəsində integrasiyanın gücləndirilməsi labüddür: “Məsələn, 2016-cı ilin aprel döyüşləri zamanı Azərbaycanın informasiya dəstəyinə ehtiyacı var idi. Ermənilərin təxribatları, onların bölgədə həyata keçirdiyi işğalçılıq siyasətləri, Azərbaycanın mədəni və dini obyektlərini dağıtmasının regionda və dünyada nümayiş etdirilməsinə ehtiyac yaranmışdı. Ona görə də hesab edirik ki, Türk Şurasına üzv dövlətlər belə məqamlarda bir-birinə dəstək verməlidir”.

Prezidentin köməkçisi Əli Həsənovun təklifini “Şərq”ə dəyərləndirən BDU-nun professoru Cahangir Məmmədli bildirib ki, əgər təklif irəli sürülsə, deməli, bu yaxınlarda icra mexanizmlərinin hazırlanması mümkün olacaq. Professorun sözlərinə görə, türk dövlətlərində televiziyalarımızın yayımlanmasını həyata keçirmək mütləqdir:

“5–6 il öncə Türkiyədəki “Türk Avaz” televiziyası ilə İctimai Televiziyanın əməkdaşlığı var idi. Hər iki televiziya birgə verilişlər təqdim edirdi. Həmin verilişlər türk dünyasına çıxırdı və buna görə də İctimai Televiziya fərqli formatdan istifadə edirdi. Lakin indi belə bir format yoxdur. Düzdür, hazırda İctimai Televiziyanın türk kanalları

ilə əlaqələri var, amma münəvərin xarakter daşımır. Həqiqətən də Azərbaycan və İctimai Televiziya artıq yeni formatlara keçiblər. Onların proqram formatlarında yeni keyfiyyət müşahidə olunur. Azərbaycan Televiziyasında studiya dizaynından tutmuş, aparıcı manerasına qədər hər hansı proqrama yeni yanaşma tərz, güclü tematika ortadadır. İctimai televiziya da eyni vəziyyətə var. Ortaya maraqlı formatlar çıxıb, yeni analitik proqramlar mövcuddur. Yəni hər iki televiziyanın türk dünyası efrinə çıxması çox vacibdir. Bunları alqışlayıram. Hər iki televiziyanın Dağlıq Qarabağla bağlı maraqlı sülhətləri, analitik proqramları yeni formatlarla ortaya çıxıb. Bunları türk dünyasına çatdırmaq vacibdir”.

“Yeni Azərbaycan” qəzetinin baş redaktoru, millət vəkili Hikmət Babaoğlu da “Şərq”ə bildirib ki, Türk Şurası türkdilli ölkələrin ümumi integrasiyasına, birliyinə və inkişafına dəstək vermək üçün yaradılmış siyasi birlikdir. Baş redaktorun sözlərinə görə, bu təşkilat xeyli sayda mühüm əhəmiyyətli struktur elementlərinə sahibdir:

“Hazırda olduqca mürəkkəb hesab edilən beynəlxalq şəraitdə Şuraya daxil olan dörd ölkənin ümumi maraqlarını təmin etməyin bir yolu da təşkilatın yaratdığı imkanlardan səmərəli istifadə etməkdən keçir. Bu kontekstdə global informasiya məkanında informasiya təhlükəsizliyinin qorunması və informasiyadan yumşaq güc kimi milli maraqların təmin olunması üçün istifadə edilməsi xeyli dərəcədə aktualdır. İnformasiya təhlükəsizliyi həm də milli təhlükəsizliyin əsas komponentlərindən birinə çevrilib. Ona görə də Türk Şurasına üzv dövlətlərin qarşılıqlı şəkildə və intensiv informasiya mübadiləsi etməsi ümumi məqsədlər baxımından əlverişlidir. Çünki belə mübadilə həm Şura daxilində mədəni, humanitar və siyasi-iqtisadi integrasiyanı sürətləndirəcək, həm də global informasiya təhdidlərinə qarşı effektiv immunitet yaradacaq. Bu mənada Azərbaycan Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, hörmətli Əli Həsənovun səsləndirdiyi fikirlər günün tələbi və çağırışıdır. Qarşılıqlı yayınlar vahid informasiya məkanı formalaşdırmaqla ümumi dil və mədəniyyət birliyinin möhkəmlənməsinə və sürətlənməsinə ciddi töhfələr verə bilər”.

“Axar.az” saytının baş redaktoru Anar Niftəliyev “Şərq”ə açıqlamasında vurğulayıb ki, bütün dövrlərdə Azərbaycan türk dünyasının ideoloji mərkəzi, düşüncənin beyni olub. Baş redaktorun sözlərinə görə, Prezidentin köməkçisi ortaq dil məsələsinə də gündəmə gətirib:

“Hesab edirik ki, tarix təkrarlanır. Bilirsiz ki, türk sufizminin əsasını da azərbaycanlılar qoyub, Turan ideyasının müəllifləri də bizik. Əli bəy Hüseynzadəni, Əhməd bəy Ağaoğlunu xatırlayaq. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra bu istiqamətdə ideoloji zəmində atılan addımlar 100 il öncəki aydınlarımızın xoş niyyətlərinin daha üst

formada təkrarındır. Əlbəttə, türk dünyasının favoriti Türkiyədir. İdeya generatoru isə bizim və maraqlı məqam həm də odur ki, bu sahədə bütün addımların reallaşmasında artıq siyasi iradəni də Azərbaycan nümayiş etdirir. Qazaxıstanın, xüsusilə Nazarbayevin bu sahədə oynadığı rol qətiyyətlə kiçiltmək niyyətində deyiləm, sadəcə, ümumi gedişatı bu cür görürəm”.

A. Niftəliyev hesab edir ki, növbəti ideyanın Azərbaycandan gəlməsi təsadüf yox, qanunauyğunluqdur: “Ümid edirəm ki, bu ideyaların reallaşmasında yenə də Bakı real addımlar atacaq. Necə ki, Türk PA-nın ofisi Bakıda yerləşir. Doğrudur, ortaq TV və dil ciddi müzakirə tələb edir, alimlər işləməlidir və uzun zamana ehtiyac var. Ancaq düşünürəm ki, Azərbaycan mərkəz-birləşdirici kimi tarixi rolunu, inşallah, bu işdə də reallaşdıracaq. Bu baxımdan ortaq televiziyanın və ortaq dillə bağlı şuranın da Bakıda qurulması və türk ölkələrindən gələn alimlərin burda birgə çalışması daha yaxşı olardı. Çünki ideologiya beşiyi də burdadır, dil mühafizəkarlığı da burada daha güclüdür. Yəni ki, türk ölkələri bu ideyanı dəstəkləsinlər”.

“Lent.az”ın redaktoru Səbinə Əvəzqızı da “Şərq”ə bildirib ki, Türkdilli Dövlətlərin televiziya sahəsində vahid platformasının olması çox uğurlu olardı:

“Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan insanı Rusiyada və ABŞ-da baş verənlər barədə daha tez məlumat əldə edir. Bunlar nəyin hesabınadır? Təbii ki, televiziyanın. Türkdilli dövlətlərdə baş verən hadisə, siyasi proses isə nədənsə bizə bir qədər gec gəlir çatır. Əgər bizim bir-birimizin dərdindən, problemindən xəbərimiz olmasa, o zaman yardımımız, faydamız da ola bilməz. Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının yaradılmasındakı əsas məqsədə diqqət etsək, televiziya sahəsində vahid platformanın olmasının mütləq olduğunu görə bilərik. İnənirəm ki, Qazaxıstanda və Qırğızıstanda Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən xeyli bixəbər insan tapmaq olar. Eləcə də bizdə də onların dərdindən, milli qayğılarından uzaq xeyli insan var. Nəzərə alsaq ki, hazırda bir çox müharibələr elə informasiya vasitəsilə aparılır, bunun önəmini daha yaxşı hiss edirik. Bu istəyin reallaşmasını, mənəcə, ölkədə böyük əksəriyyət dəstəkləyər. Problemlərin isə yalnız texniki xarakterli ola biləcəyini düşünürəm. O sahədə mütəxəssis olmadığımız üçün problemi konkretləşdirə bilmərik”.

“Redaktor.az” saytının rəhbəri, tanınmış jurnalist Eldəniz Vəliyev də qəzetimizə açıqlamasında Prezidentin köməkçisi, İctimai-Siyasi şöbənin müdiri Əli Həsənovun təklifini məmnunluqla qarşılayıb:

“Doğrudur da, Türk Şurasına üzv ölkələrin informasiya mübadiləsinə ciddi şəkildə ehtiyac var. Dağlıq Qarabağ boyda problemi olan Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin geniş auditoriyada işıqlandırılması təbii ki, təqdirəlayiq olardı. Eyni zamanda,

Suw ýetmezçiligi

TURKMEN

SUW ÝETMEZÇILIGI – bu içimlik suw resurslarynyň azalmagyna we oňa bolan talabyň köpelmegine aýdylýar. Bu hadysa dünýäniň her bir künjegine özüniň oňyn täsirini ýetirýär. Bu 2015-nji ýylda esaslandyrylan Bütindünýä ykdysady forumy tarapyndan adamzat ýaşayşynyň iň uly meseleleriniň biri diýip kabul edildi. Bu forumda bellenip geçilişi ýaly, suw ýetmezçiligi geljekki birnäçe ýyllaryň dowamynda adamzat ýaşayşyna özüniň global howpyny salýar. Dünýäniň birnäçe künjeklerinde içimlik suwyň ýetmezçilik etmegi, hil taýdan peselmegi we onuň mukadarynyň azalmagy, ulanyjylaryň arasyndaky dawalaryň ýüze çykmagy, ýeras-ty suwlaryň boşamagy muňa aýdyň şaýatlyk etýärler. Bu hadysalaryň ählisi daşky gursawa özüniň negatiw täsirlerini ýetirýärler. Häzirki wagtda dünýäniň üçden bir bölek ilaty (2 milliarddan gowrak adam) suw ýetmezçilik şertlerinde ýaşaýarlar, ýagny olara her ýylyň bir aýyna suw ýetmeýär. Her ýylyň dowamynda ýarym milliarda golaý adam suw ýetmezçilik hadysasyna duçar bolýarlar. Häzirki wagtda dünýäniň ägirt uly şäherleriň ýarysy bu hadysanyň başdan geçirýär.

Dünýädäki umumy suw resurslarynyň diňe 0,014% içimlik suwa ýaramly we elýeterli. Galan 97%-i şor, a 3%-den azyragy bolsa almasy kyn bolan suwlar. Maglumatlara görä, içimlik suw ýeterlik derejede bar. Emma, bar bolan suw resurslarynyň ýer ýüzünde birsydyrgyn paýlanmadygy, ýa-da klimatnyň üýtgemegi esasynda birnäçe geografiki regionlaryň aşa guraklaşmagy ýa-da suwlaryň agdyklyk etmegi netijesinde adamzat suw krizisina duçar bolýar. Mundan başgada soňky ýyllaryň dowamynda senagat önümçiligi güýçli depginler bilen ösýär. Bu bolsa ýer ýüzündäki suw resurslarynyň azalmagyna özüniň oňyn täsirini ýetirýär. Hünärmenleriň aýtmagyna görä, eger-de häzirki tendensiýa dowam eden ýagdaýynda, 2030-njy ýylda çenli suwa bolan islegiň 40%-e goşartmagy garaşylýar.

Häzirki wagtda suw ýetmezçiligine birnäçe faktorlar sebäp bolup durýarlar. Ilat sanynyň artmagy, adamlaryň ýaşayş durmuşynyň kämilleşmegi, suw serişdeleriniň aşa peýdalanylmagy we suwarymly ekerançylyk ýerleriniň artmagy suw serişdelerine bolan talabyň köpelmegine esas bolup durýarlar. Klimatnyň we howa şertleriniň üýtgemegi (şol sanda gurakçylyk we suw joşgunlary), tokaýlaryň köpçilikleýin çapylmagy, daşky gursawyň hapalanmagy, parnik gazlarynyň täsiri we suw serişdeleriniň bisarpa peýdalanylmagy hem muňa aýdyň mysal bolup durýarlar. Umuman alanyňda, bütin dünýädäki ähli suw resurslaryny jemläniňde, adamlaryň häzirki talaplaryny ýerine ýetirip biljek derejede suw bar, emma dünýäniň her bir künjeginde, her bir wagtda suwa bolan talap üýtgeşik, ýagny bir kontinentde ilatnyň sany agdyklyk etýän bolsa, başga bir kontinentde örän az, ýa-da belli bir ýerde wagtyň geçmegi bilen ilat sany artyp biler, we hut şu ýagdaýlar suw ýetmezçilik mesele-

sini gozgap bilerler. Suw ýetmezçiliginiň ähli sebäpleri adamlaryň suw dolanşygyna etýän täsiri bilen baglansyklydyr. Suw ýetmezçiligi wagtyň geçmegi bilen tebigatyň gidrologiki şertleriniň üýtgemegi netijesinde hem özgerip biler, ýöne ýurtlaryň suw serişdelerinden peýdalanyşy we dolandyryşy, ýagny ýurtlaryň ykdysady syýasaty muňa ýokary derejede özüniň täsirini ýetirýär. Geljekde ykdysadyýetiň güýçli depginler bilen ösmegi netijesinde suw ýetmezçiliginiň hasda artmagyna garaşylýar, emma sonuň bilen birlikde, bu meseleler köpçilikleýin ara alyp maslahatlaşylan ýadgaýynda, onuň birnäçe sebäpleriniň önüni almak bolar, hatda olaryň birnäçesine çözüti tapsa bolar.

Birnäçe ýurtlar suw serişdeleriniň aşa peýdalanmagy ykdysady osüş bilen bagly dälidigini subut etdiler. Meselem, Awstraliýada 2001–2009-njy ýyllaryň aralygynda suw serişdelerine bolan talap 40%-e çenli azaldy, oňa garamazdan şol möwsümde ýurduň ekonomikasynyň 30%-den gowrak ýokarlandy. BMG-niň tebigy resurslar boýunça Halkara toparynyň aýtmagyna görä, mälüm bolsy ýaly, birnäçe döwletler praktiki taýdan ähmiýetsiz taslamalara ep-esli pul çykarýarlar. Bentler, kanallar, suw geçirijiler, turboprowodlar we suw howdanlary ýaly ägirt uly projéktlar muňa aýdyň mysal bolup bilerler we bu agzalyp geçilen taslamalar ekologiki taýdan durumsyz we ykdysady taýdan ähmiýetsiz hasaplanylýar. Hünärmenleriň pikirine görä, suw serişdelerinden tygşytlý peýdalanmagynyň ähmiýetli çözüdi bu, haçanda hökümet suw resurslaryndan rejeli peýdalanmak barada bütewi meýilnama çykaran ýagdaýynda, ýagny doly derejede suw dolanşygyny nazara alýan: suwyň gözbaşyndan başlap ulanyjylara paýlanyşyna çenli, işläp taýýarlamasyny, suw dolanşygyny, ulanylan suwlary gaýtadan işlenmegini we olaryň daşky gursawa akdyrylmagyny göz astynda saklan ýagdaýynda suw ýetmezçilik howpynyň önüni alsa bolar.

Suw resurslarynyň zapasy we oňa bolan talap

Planetamyzdaky almasy aňsat bolan içimlik suwlaryň, ýagny ýeriň ýüzündäki suwlaryň (derýalar we köller) we ýerasty suwlaryň umumy jemi 14.000 kub kilometre barabar. Şu bar bolan umumy möçberden adamalar diňe 5.000 kub kilometre golaýyny peýdalanýarlar we gaýtadan işleýärler. Diýmek, görkezilen netijelere görä, ýer ýüzündäki häzirki ilat sanynyň, ýagny 7 milliard adamyň talabyny üpjün edil biljek içimlik suw resurslary bar. Hatda eger-de planetanyň ilat sany 9 milliard ýa-da ondan köp bolandada suw resurslar ýeterlik derejede bar. Emma planetanyň käbir kontinentlerinde we ol ýeriň ýaşajylylary suw resurslarynyň geografiki taýdan deň paýlanmadygy we esasan hem olaryň bisarpa ulanylyanlygy netijesinde suw ýetmezçiligine duçar bolýarlar.

Suw ýetmezçiligi birinji bilen, suwyň oba-hajolygynda, maladrcylykda we önümçilik

senagatynda giňişleýin peýdalanylyanlygy bilen baglansykly. Aýratynam, ösen ýurtlaryň ýaşajylylary beýleki ýurtlaryň ýaşajylylaryna garanynda 10 esse köp suw peýdalanýarlar. Emma, umuman alanyňda, suw resurslarynyň ummasyz möçberi oba-hojalygynda, ýagny ir-iýmişleri, bakja we däneli ekinleri we pagtany ýetirdirmek üçin we önümçilik senagatynda peýdalanylýar. Iýmit zynjyrynyň globalaşdyrylmagyna görä, ösen ýurtlar özläriniň önümçilik kuwwatyny ýaýbanlandyryýarlar we şonuň netijesinde şol ýurtlarda suw resurslary aşa köp peýdalanylýar.

Suw ýetmezçiliginiň görnüşleri

Fiziki taýdan suw ýetmezçiligi diýip – haçanda belli bir çäklerde tebigy suw resurslarynyň azlygy esasynda ýüze çykýan suw ýetmezçiligine aýdylýar, a ekonomiki suw ýetmezçiligi bolsa, ýeterlik derejede bar bolan suw resurslaryndan bisarpa peýdalanmagy esasynda ýüze çykmagyna aýdylýar. Birleşen Milletler Guramasynyň Ösüş programmasynyň maglumatlaryna laýyklykda, birnäçe ýurtlarda we sebitlerde gündelik hojalyk işlerine, önümçilige, oba-hojalygynda we daşky gursawa ýeterlik derejede suw bar, emma şol resurslary gerekli ýerine eltmek üçin serişdeleriň ýoklygy esasynda suw ýetmezçiligine duçar bolýarlar. Esasan şu mesele soňky wagtlarda has ýiti duýulýar. Häzirki wagtda dünýäniň başdan bir bölek ilaty suw resurslarynyň fiziki taýdan ýetmezçiligi şerlerinde ýaşaýarlar, ýagny şol ýurtlarda we sebitlerde adamyň gündelik durmuşyna gerek bolan suw serişdeleri ýetmeýär, hat-da ol ýerlerde ekosistemanyň ähmiýetli dolanşygyna ýeterlik derejede suw ýok. Gurak sebitler suw ýetmezçiliginden hasda ejir çekýärler. Käbir sebitlerde suw resurslary köp ýaly görnüp, gidrotehniki infrastrukturalarynyň suwaryş işleri üçin kämilleşdirilen ýagdaýynda hem suw ýetmezçiligi ýüze çykyp bilýär. Fiziki suw ýetmezçiligine daşky gursawyň zaýаланmagy, ýerasty suwlaryň azalmagy, we şonuň sanda suwdan aşa köp peýdalanmagy gönüden-göni täsir edip bilýär.

Ekonomiki taýdan suw ýetmezçiligine derýadan we kölden suw almak üçin suw desgalaryna we tehnologiýalaryna maýa goýumlarynyň göýberilmeýänligi we ýerasty suwlardan ýa-da beýleki suw resurslaryndan adamlaryň peýdalanyşy bilmäge mümkinçilikleriniň ýoklugy sebäp bolup durýarlar. Dünýäniň dörtde bir ilatyna ekonomiki suw ýetmezçiligi täsir etýär. Käbir ýurtlarda suw desgalarynyň ýoklygy sebäpli adamlar içimlik suwy daşdan getirmeli bolýarlar, ýa-da derýalaryň hapa suwuny gündelik durmuş ýa-da oba-hojalyk üçin ulanmaly bolýarlar. Bularyň ählisi ekonomiki suw ýetmezçiligine degişli. Afrikanyň aglaba bölegi suwuň ekonomiki ýetmezçiligine duçar bolýarlar, we şol sebitlerde suw desgalarynyň kämilleşdirilmegi garypýlygyň möçberini peseltmäge kömek edip bilerdi[3]. Hut birnäçe döwletler gurak şertlerde ýaşajylylygy sebäpli

Ўзбек разведкачиси қандай қилиб фашистларнинг “Учинчи фронт”

UZBEK

БАХРОМ ИБРОҲИМОВ 1908 йил 5 май куни Самарқанд (ҳозирги Жиззах) вилоятининг Бахмал туманидаги Усмаат қишлоғида таваллуд топган, ота-онасидан эрта етим қолиб, Отажон исмли буvasи қўлида тарбия қўрган. Самарқанд шаҳридаги мактаб-интернатда таълим олган. Озарбайжоннинг Ганжа шаҳридаги педагогика билим юртида ўқийди. Усмонли турк ва немис тилларини пухта ўрганади, дўстлари билан ҳамкорликда “Ойдин” газетасини чиқара бошлайди. Ўқишни аъло баҳоларга тамомлаб келгач, Самарқандда нашр этиладиган “Аланга” газетасида масъул котиб лавозимида ишлайди. Йўқсил тахаллуси билан шеърлар ёзади. 24 ёшида ўзбек нолегал разведкаси сифатида ишга киришади.

Архив манбаларига қўра, унга “муҳожир” деган тўқима ёрлиқ ҳам ўйлаб топилган. У гўёки шoir, ёзувчи ва таржимон бўлиб, Шўро ҳокимиятининг “душмани” сифатида қувғинга учраган ва Бирлашган давлат сиёсий бошқармасининг (ОГПУ) тазйиқларидан қўрқиб, жонини сақлаш мақсадида хорижа кетишга мажбур бўлган. Унга марказ томонидан Эрон, Туркия ва Афғонистонда фаолият олиб бораётган туркистонлик муҳожирларнинг ишончини қозониш, имконият бўлган тақдирда, Европа мамлакатларидаги, жумладан, Франция, Германия ва АҚШ ҳудудларида истиқомат қилувчи муҳожирлар ташкилотлари билан муносабат ўрнатиш вазифаси юклатилган. 1932 йилда Баҳром Иброҳимов нолегал разведкачи сифатида мазкур мамлакатга чиқарилганда, унга топширилган муҳим вазифалардан бири муфтий Садриддинхўжа билан яқин муносабат ўрнатиш, ишончини қозониш белгиланган. Разведкачimiz ушбу топшириқни аъло даражада бажариб, Садриддинхўжанинг ишончли одами, ўнг қўлига айланган. Ўша пайтларда муфтий Англия разведкасининг Машҳад шаҳридаги резиденти Хамбер Лянсело Георг билан яқин алоқада эди. Баҳром Иброҳимов муфтийнинг бевосита ёрдами туфайли инглиз разведкачиси билан ҳам ишончли муносабатлар ўрнатишга муваффақ бўлди. Бундан ташқари, у Садриддинхўжа эшоннинг раҳнамолигида ўша даврда бошқа муҳожирлар қаторида “Шарқ” (Туркистон миллий иттифоқ жамияти) номи билан аталган ташкилотнинг асосчиларидан бири бўлиб қолади. Натижада разведкачimiz мазкур жамият ҳамда унинг раҳбарлари муфтий Садриддинхўжа ва бошқалар мамлакатимизга қарши олиб борган фаолиятларини уларнинг ичида туриб қузатиш имкониятига эга бўлади, қўлга киритган муҳим маълумотлари ҳақида марказни ўз вақтида огоҳлантириб туради.

Баҳром Иброҳимовнинг 1932

йилда “Истиқлол” миллий озодлик ҳаракатининг “Жанговар бешлиги” таркибига киради, 1930 — 1940 йилларда немис ва япон махсус хизмат ходимлари билан яқин алоқа ўрнатади, Марказий Осиё республикаларига юборилаётган жосусларнинг ишларига чек қўяди.

Разведкачи нафақат “Учинчи фронт” тайёргарликларини назоратида тутган, балки мазкур фронтнинг жанговар ҳолатини мустаҳкамлаб туриш учун немис фашистлари ва бошқа Ғарб мамлакатларидан юборилган қурол-яроғлардан иборат қарвонларнинг Эрон ва Афғонистон ҳудудларининг ўзидаёқ яқсон этиш операцияларига бошчилик қилган ва бу ишларни хуфийёна амалга оширишга муваффақ бўлган.

Фашистлар Германиясининг “Учинчи фронт” деб аталмиш қабих режаси собиқ Совет Иттифоқининг жанубий чегаралари орқали мамлакатга бостириб кириш, Марказий Осиё республикаларида сиёсий ва иқтисодий вазиятни кескинлаштириш, мазкур минтақадаги қонуний ҳокимиятга қарши унсурлардан фойдаланиб давлатни заифлаштиришга қаратилган ғаразли ниятларни назарда тутган. Бунинг учун улар Эрон ва Афғонистон ҳудудларида муҳожирлар томонидан тузилган миллатчилик ташкилотларини молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаб, уларни етарли қурол-аслаҳалар билан таъминлаб, пировардида мамлакатимизга қарши урушга сафарбар этишни режалаштиришган ва мазкур операцияга “Учинчи фронт” деб ном беришган. Фашистларнинг бу режасини унинг иттифоқчилари разведка хизматлари қўллаб-қувватлаган ҳамда Эрон ва Афғонистон ҳудудларида фаолият қўрсатган резидентуралари орқали муҳожир миллатчилик ташкилотларига Марказий Осиё республикаларида қўпуровчилик ишларини амалга ошириш борасида ҳар томонлама ёрдам беришган.

“Учинчи фронт” режаларидан яқиндан хабардор бўлган машҳур разведкачи сифатида дунёга танилган доктор Рихард Зорге Баҳром Иброҳимовнинг фаолияти ҳақида “Бизнинг шарқий чегараларда ‘пўлат қўл’ ишляпти. Токи у бор экан, ‘Учинчи фронт’ ҳаргиз очилмагай”, дея ишонч билан ёзган.

Баҳром Иброҳимов ўзи учун тўқилган таржимаи ҳолидаги ролини шундай моҳирлик билан ижро этганки, ҳатто немис резидентурасининг раҳбари Расмус Ўрта Осиё муҳожирларининг Ватанни шўролардан озод этиш борасидаги барча тadbир назоратини Баҳром Иброҳимовга ишониб топширган. Разведкачimizга Расмус томонидан белгиланган асосий вазифа чегара орқали ўтган немис агентлари ёрдамида Марказий Осиё республикаларидаги шўроларга қарши шахсларни аниқлаб,

улар орқали Кавказ, Ўзбекистон ва Тожикистон ҳудудларини гўёки немислар томонидан босиб олинганлиги ҳақидаги бўҳтон маълумотларни тарқатишдан иборат бўлган. Ундан ташқари, Баҳром Иброҳимовга Туркистон ҳарбий округи тасарруфидagi совет қўшинлари ҳақида маълумот тўплаш иши ҳам топширилган эди.

Аммо Баҳром Иброҳимов Германиянинг Ўрта Осиё ҳудудларига қўпуровчилик ишлари билан шуғулланиш учун юборилган қўллаб-диверсантлари ва агентлари ҳақида маълумот етказиб турган ва улар ўз вақтида махсус хизматлар жомидан зарарсизлантирилган. Баҳром Иброҳимов фашистларнинг “Учинчи фронт” операцияси бўйича бошқа тadbirlарига тааллуқли барча маълумотни ҳам ўз вақтида марказга етказиб турган. Жумладан, уларнинг режасига мувофиқ, 12 минг нафар яхши қуролланган муҳожирлар қўшини Амударёдан от ва мешқопларда ўтиб, Чоржўйдаги қўприкни эгаллаб, Красноводск (ҳозирги Туркманбoши) — Тошкент трассасини бузиб, фронтга жўнатилш учун тайёрланган ёнилғи омборхоналарини портлатиши, Ўзбекистонга махфий юборилган айғoқчи-жосуслар орқали республикамизда қўзғoлон тайёрлаш ҳақидаги маълумотларни СССРнинг Кобулдаги резидентурасига маълум қилган. Фашистларнинг ушбу “Учинчи фронт” операциясини Германиянинг Афғонистондаги резиденти Карл Расмус бошқарган, унга туркман миллатига мансуб айғoқчилар билан ишловчи немис разведкачиси Вицел ёрдам берган. 1942 йил 8 июлда СССР НКВД (Совет Иттифоқи Ички ишлар халқ комиссарлиги) Давлат хавфсизлиги Бош бошқармаси раҳбари номига Совет қўмондонлигининг Ғарбий фронтдаги кучини заифлаштириш мақсадида мамлакатнинг жанубий чегараларида “Учинчи фронт” очилишига тайёргарлик қўрилайётгани ҳақида шошилинч хабар келади. Унда 13 октябрь куни Термиз шаҳридан 50 км. узоқликда жойлашган ҳудудда қуролли кучлар жанговар ҳолатда шай туриши ҳақида айтилади.

Хуллас, фашистлар Германиясининг Марказий Осиё, жумладан, Ўзбекистон ҳудудида “Учинчи фронт” очиш режаси барбод этилди, ўзбек разведкачиси Баҳром Иброҳимовнинг фидойилиги туфайли Афғонистонда иш олиб бораётган Германия разведкасидан устун келинди. Мабодо, фашистлар Ўзбекистон ва Туркманистон ҳудудларига ҳужум қилганда, тиш-тирноғича қуролланган душманга қарши куч топилиши қийин эди. Чунки собиқ Иттифоқнинг асосий ҳарбий кучлари Ғарбий фронтга, фашистларга қарши курашга ташланганди. “Учинчи фронт”

Индонез улс урлаг, дуу, бүтээлч байдлаараа авлигатай тэмцэнэ

MONGOLIAN

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН дарга Г. Занданшатар Бүх нийтээр мод тарих үндэсний өдрийн нээлтэд хэлсэн үгэндээ “Та бүхэндээ буян хураах энэ сайхан хуртай өдрийн мөндрийг дэвшүүлэе. Монгол хүн мод тарихыг амьдралдаа заавал хийх гурван том сайн үйлийн нэг гэдэг.

Намайг арван жилийн 77 дугаар сургуульд суралцаж байхад манай билогийн хичээл дээр мод үрслүүдэг байсан. Бидний үед хүүхдүүдэд тэгж зааж, хүмүүжүүлдэг байлаа. Одоо сургууль бүхэнд үүнийг хэвшүүлбэл хойч үе маань ойн талаар өндөр боловсролтой болно. Ойгоос мод огтолж авчраад ургуулах биш, үрслүүлээд, үржүүлж тарьдаг болно. Энэ жил салбарын яамнаас уулнаас биш мод үржүүлгийн газраас үрсэлгээ авч, тарьж ургуулах гэж байна» хэмээсэн юм.

Тэрбээр мөн, мод болгоныг эзэнтэй болгож, зөвхөн тариад орхилгүй, арчилж ургуулдаг байхыг мод тарихаар цугласан аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдэд захиад «Тарьсан модондоо өөрийнхөө нэрийг зүүж, “Энэ миний мод” гэж арчилж тордож, сэтгэлээ шингээж ургуулаарай. Мод бүхэн амин сүнстэй. Модыг ургуулахад хүн та бидний сэтгэл хэрэгтэй. Бүх нийтээр мод тарих үндэсний өдрийг зөвхөн тарьдаг биш, арчилж ургуулдаг болгож шинэчлэн баяжуулъя. Өнөөдөр тарьсан мод нь ирэх жил ирэхэд цэцэглэсэн байхын өлзийтэй ерөөлийг дэвшүүлэе» гэв.

Ердөө 2 долоо хоногийн өмнө Индонез улсад 190 гаруй сая хүнийг хамарсан хамгийн өргөн хүрээтэй үндэсний хэмжээний сонгууль болсон бол, энэ үеэр сонгогчдын сэтгэлийг зовоож байсан гол зүйл нь авлигын асуудал байлаа.

Учир нь сонгуульд өрсөлдөгчдийн санхүүжилт, улс төрчдийн зүгээс саналыг бэлэн мөнгө болон бэлгээр “наймаалцах” явдал гээд намын болоод улс төрийн аль ч төвшинд авлига оршин тогтносоор байгаа юм.

Индонезийн түүхэнд харгис, хэрцгийгээр тэмдэглэгдэн үлдсэн цэргийн дарангуйллаас хойш яг 21 жилийн дараа тус улсын иргэд улсынхаа ардчилсан тогтолцоог “шалгаж”, ерөнхийлөгчийн, парламентийн, бүс нутгийн, нутгийн гээд дэлхий дээр өрнөж байсан хамгийн цогц сонгуулиудын нэгийг зохион байгуулсан нь энэ билээ.

Авлига зайлшгүй байх ёстой юу?

Хэдийгээр хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдээр авлигын хэргийн талаар өдөр тутам мэдээлдэг ч, цөөнгүй тооны хүмүүс авлига гэдэг зүйлийг энгийн, байх ёстой үзэгдэл гэж хардагийг энд тэмдэглэх нь зүйтэй болов уу.

Маш олон Индонезичууд тогтмол авлига гэдэг зүйлтэй нүүр тулдаг ч, авлига хэрхэн бий болж, бий болсноор иргэдийн өдөр тутмын амьдралд ямар нөлөө үзүүлдэг, авлигаас хэрхэн урьдчилан сэр-

гийлэх талаар ойлгоход тийм ч амаргүй.

Эмзэглүүштэй нь, авлигыг хэвийн үзэгдэл гэж харах хэсэг бүлэг бий. Тэгвэл энэ үзэгдлийг яагаад өөрчилж болохгүй гэж?

Авлигын төсөөлөл

Дэлхийн 180 орны улсын салбарт явуулсан хамгийн сүүлийн Авлигын төсөөллийн индекс (CPI)–ээр Индонез улс 100 онооноос 38 оноог авсан нь бүс нутгийн буюу Ази Номхон далайн орнуудын дундаж оноо болох 44–өөс доогуур үзүүлэлт юм. Харин уг судалгаагаар Зүүн өмнөд Азийн бүс нутгийн хамтын ажиллагааны нийгэмлэг ASEAN–т багтдаг орнуудаас Сингапур улс 85, Бруней Даруссалам улс 63, Малайз улс 47 оноог авсан байна.

Үүнээс гадна Ази Номхон далайн бүс нутгийн 16 орны 22,000 орчим иргэдийн дунд явуулсан 2017 оны Дэлхийн авлигын барометрийн санал асуулгад 10 Индонез иргэд тутмын 6 нь тус улсад авлига улам газар авсан гэж хариулжээ.

Индонез улсын 12 хотын бизнес эрхлэгчдийн дунд явуулсан бас нэгэн үндэсний судалгаанд хамрагдсан дийлэнхи иргэд авлигыг тулгамдаад байгаа хамгийн чухал асуудал гэж үзээгүй ба авлига гэдэг зүйлийг ажлын хөлс, төлбөр гэж хариулсан хүмүүс ч байсныг дурджээ.

Олон нийтийн оролцоо

Гэсэн хэдий ч тус улсын урьдчилан сэргийлэх хууль болон стратеги нь авлигыг бүрэн арилгахад хангалтгүй байгаа юм. Тиймдээ ч олон нийтийг авлигатай тэмцэх үйл хэрэгт идэвхитгэйгээр оролцуулах ёстой.

2011 оноос хойш Транспаренси Интернэшнл–Индонез нь авлигатай тэмцэх ажлыг олон нийтийг урлаг, кино, дуу хөгжим, театр зэргээр дамжуулан түгээсээр байгаа билээ. ТИ–Индонез нь уран бүтээлчидтэй хамтран авлигыг үл тэвчих үзэл санааг хамгийн энгийн, олон нийтэд хүртээмжтэй хэлбэрээр хүргэсээр байгаа юм.

Жишээ нь, ТИ–Индонез нь мэргэжлийн кино уран бүтээлчидтэй хамтран 7 киног бүтээж олон нийтийн хүртээл болгосны дотор баримтат кино дөрвийг хийж галт тэрэг, нисэх онгоцонд, нутгийн болон үндэсний хэмжээний телевизүүдээр түгээжээ.

Мөн тэд залуусын сонирхдог панк хамтлаг болох Маржиналаар дамжуулан авлигын асуудлыг хөнддөг байна. Маржиналийн хөгжим нь гол төлөв хүрээлэн буй орчны асуудал, хүний эрх, эрх чөлөө зэрэг нийгмийн асуудлуудыг хөнддөг байна.

ТИ–Индонез тус хамтлагтай олон төсөл дээр хамтран ажиллаж байгаа ба өнгөрөгч оны 12 дугаар сарын 09–нд тохиосон Олон улсын Авлигын эсрэг өдрийг онцолж болох юм. Уг арга хэмжээнд 100 гаруй хүн оролцсон ба Маржинал хамтлаг “Авлигын эсрэг нэгдэв” уран бүтээлээ

нийтийн хүртээл болгожээ.

Энэ мэт бүтээлч компанит ажил нь иргэдийг авлигын эсрэг үйл ажиллагаанд татан оролцуулах, иргэдийн хууль эрх зүйн мэдлэгийг дээшлүүлэх, шаардлагатай тохиолдолд авах арга хэмжээний талаар ойлголтыг өгдөг байна. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг кино, урлагаар дамжуулсан арга хэмжээнд иргэд эерэг хандлагатай байгаа ба ирэх жилүүдэд ч ТИ–Индонез соёл урлагаар дамжуулан авлигатай тэмцэх төлөвлөгөөтэй байгаа юм.

Хэрэв бид авлигатай тэмцэх үйл хэргийг өдөр тутмын амьдралтайгаа уялдуулж чадвал өөрчлөлтийг хийж, авлигын тухай иргэдийн хайхрамжгүй байдлыг алга болгож чадна.

Үндэсний аудитийн газраас Монгол Улсын Хөгжлийн банкны 2011–2018 оныг хүртэл үйл ажиллагаа, зээл олголтын үр дүн, эргэн төлөлтийн байдалд хоёр үе шаттайгаар аудит хийсэн байна. Шалгалтын эхний үе шат 2017 оны 12 дугаар сарын 18–ны өдрөөс 2018 оны 03 дугаар сарын 2–ны өдрийг хүртэл, дараагийн үе шат нь 2018 оны 10 дугаар сарын 24–өөс 2019 оны 2 дугаар сарын 1–ний өдрийг хүртэлх хугацаанд гүйцэтгэлийн аудит хийснээ өнгөрсөн долоо хоногийн Төсвийн байнгын хорооны хурлаар танилцууллаа.

Шалгалтаар 2011–2016 оны хооронд МУХБ–аас авч хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагаа хангалтгүй үнэлгээ авсан хэдий ч 2017 оноос МУХБ–ны тухай хуулийг шинэчлэн батлуулснаар үйл ажиллагааны доголдол, тухайн нөхцөл байдалд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ харьцангуй сайжирч, хяналтын тогтолцоо боловсронгуй болсныг аудитын тайланд дурджээ.

Байгууллагдаад 8 жилийн нүүр үзэж байгаа Хөгжлийн банкны үйл ажиллагааг 2016 оны 9 дүгээр сараас өмнөх, түүнээс хойшхи гэж ангилж үздэг. Аудитын тайланд дурьдсанаар холбогдох хууль, журмыг зөрчсөн үйл ажиллагааны дүнд 3 их наяд орчим төгрөгийн алдаа, зөрчил гарсныг тайланд дурьдсан байна. Нийт 16 зөрчил, 8 алдаа аудит хийсэн хугацаанд гарснаас 2 зөрчил нь одоогийн удирдлагын үед харин 22 алдаа, зөрчил нь 2016 оныг хүртэлх удирдлагын үйл ажиллагаа, шийдвэр гаргалттай холбоотой байна. Хамгийн өндөр алдагдал үүсгэсэн үйл ажиллагаа нь Сангийн яам 2013 онд Чингис бондын эх үүсвэрээс 1.2 тэрбум ам. долларыг Хөгжлийн банкинд төгрөгөөр байршуулснаас 2016 оны 12 дугаар сарын 31–ны өдрийг хүртэл хугацаанд нийт 761.1 тэрбум төгрөгийн ханшийн алдагдал хүлэсэн тооцоо гарч энэ нь төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах” гэж заасныг зөрчсөн байна.

Арилжааны банкаар дамжуулан өмнөх удирдлагын үед 1.0 их наяд төгрөгийн зээл олгосон нь МУХБ–ны тухай хуулийн 8 ду-

Politiit takkukkamik takusinnaavaat angut inissiami ineqartoq kiinnamigut

GREENLANDIC

ANGUTIT INUUSUTTUT marluk 1976-imeersup 1987-imersullu angut inaanu unatariarlugu baajat karsiutaanik tilliffigaat.

Ilulissani politiit tallimangormat unnukut angut inimini unatarneqartoq baajat karsinillu tilliffigitittoq pillugu kalerrinneqarput.

– Politiit takkukkamik takusinnaavaat angut inissiami ineqartoq kiinnamigut timimigullu annertuumik annersarneqarsimasog. Angutit inuusuttut taakku marluk inaanut parnaaqqaangitsumut isersimapput, angullu unatarlugu aallartissimallugu, kingornalu baajaataanik karsimik tilliffigalugu, taama ilulissani politteeqarfimmi pisortaq Janus Eigaard oqaluttuarpoq.

Angut 1961-imi inunngorsimasog inissiap iluani eqqakattaarineqarsimavoq arlaleriarluni tillunneqartarsimalluni isimmittarneqartarsimallunilu, tamatumalu kingunerisaanik timimigut kiinnamigullu ajoquserneqarsimalluni.

Inuusuttut marluk tallimangormat unnukut kingusinnerusukkut tigusarineqarput, arfininngormallu ualikkut inatsisit tunngaviusut naapertorlugit killisiorneqareerlutik ulluni qulini tigummig allagassanngortinneqarlutik.

Taakku maanna sakkortuumik persuttaasimasutut tillinniarsimasutullu unnerluutigineqartussanngorput. Angut tillinniarffigitittoq sakkortuumik persuttarneqartoq ajoquserneqarnini pillugit napparsimmavimmut unitsinneqarpoq.

Atuakkiortup Julie Hardenbergip atuakkiaa taanikkaarinermut tunngasoq »ABCT« nunat tamat akornanni nersorniarneqarsimavoq, taamalu Münchenimi »Internationale Jugendbibliothek« -imit toqqagaalluni »2009 White Ravens« -itut (tulugaq qaqortoq, aaqq.).

White Ravens-ip atuagaatai »International Jugendbibliothek« -imit ukiut tamaasa toqqarneqartarput, meeqqanut inuusuttunullu atuakkianut immikkut malunnaatilinnut assersuutitut. Atuakkat 249-t allat peqatigalugit »ABCT« Italiami illoqarfimmi Bolognami nunat tamat meeqqanut atuakkianik nittarsaassineranni sapaatip akunnerani uani saqqummersinneqarpoq, taamalu atuakkanut White Ravens-inut ilanngunneqarluni.

Julie Hardenbergip atuakkiaa »ABCT« kalaallinit inuusuttunit eqqumiitsuliortunit arfineq-pingasunit titartagartalersorneqarsimavoq, tassaasut Niels Motzfeldt, Bolatta Silis Høegh, Nuka Godtfredsen, Jette Brandt, Christian Rex, Juno Berthelsen, Inuk Silis Høegh aamma Julie Edel Hardenberg nammineq.

Avatangiisit kusanartut pineqaatissinneqarsimasut pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmut nutaamiittut piffissami

qanittumi nuuffigisussanngussavaat. Aallaqqaammut nuuttussat siulliit 46-t juunip aallartilaarnerani nuunnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taakku tassaassallutik maanna Nuummi pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmiittut aamma tigummigallarneqartut Nuummeersut sinerissameersullu. Kingusinnerusukkut piffissami killiligaangitsumi pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmiittussanngorlugit pineqaatissinneqarsimasut maanna Herstedvester Fængselimi tigummineqartut amerlanngitsut Nuummi pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmut nuuttussaassapput.

Kiffaanngissusiiaaneq

pineqaatissiisutaasartoq

Atortorissaarutit nutaat pineqaatissinneqarsimasut atugassaat takugaanni aamma pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfiup pisortaata pineqaatissinneqarsimasut qanoq inuuneqarnissaannik oqaluttuai naapertorlugit, pineqaatissinneqarsimasut pillagaannisat piinnarnagu, inissiisarfirmmiikkunnaarunilli qanoq inuuneqarnissaannut piareersarneqartassapput.

Tamatumani anguniagaavoq ajunnginnerpaamik pineqartutut misigisimanissaat aamma piginnaasaminnik ineriartortitsinissaat, taamaallutik tamatuma kingornagut pissutsini nalinginnaasuni, inuiaqatigiinnilu nutaaliaasuni namminerminnut pingaarutilimmik suliaqarlutik inooqataasinnaalerniassammata. Pillaatissiissutigineqartutuaq tassaassaaq immikkoortortamut aamma init unnuaanerani parnaaqqasarnarat.

Init uffarfillit

Inissiisarfirmmut takuniaasitsinermi pingaarnerusumik takutinneqartut tassaapput immikkoortortami matoqqasumi atortorissaarutit, tassa tigummineqartunut aneersinnaatitaangitsunut aamma illoqarfimmi suliffeqarsinnaanatillu ilinniagaqarsinnaanngitsunut. Matoqqasumi tigummisarineqartussat tamarmik qaamasunik angisuunik ineqassapput, tulluurtunik iigalinnik, immikkut uffarfilinnik perusersartarfilinnillu. Tamakku saniatigut nillartaatitsiveqarlutillu qerititsiveqassapput, fjernsyneqarlutik, allattarfimmik nerriveqarlutik, arlalinnik sikaaveqarlutik nalaasaarfeqarlutillu. Inini tamani kalerriisarfeqarpoq ininut ajornartuulernermilu kalerriisoqarsinnaalluni. Init igalaavinit portusuuneersunit kangerlummut Sermitsiap Akiatalu tungaanut isikkiveqarput. Pineqartut tassaapput ineeqqat, tasaanatik parnaarussanut ineeqqat igalaamikkut assiaquersukkat.

Immikkoortortaq

Ini immikkoortortami allanik assingusunik arfinilinnik initalimmiippoq.

Taakku tamarmik immikkoortortap ataatsimoortarflanut ataatsimoorussamut anisarfeqarput. Ataatsimoorussaq tassaavoq ini angisooq nerrivimmik nerisarfilik aamma nalaasaarfilik, ataatsimoorussanik pisariaqartinneqartartunik atortorissaarutilimmik iggavilik, soorlu nillartaatitsivilik, erruissutalik, kissarsutalik parnaartartunillu sikaavilik, kikkut tamarmik pigisaminnik toqqorsisinnaaniassammata.

Tamakku saniatigut matoqqasumik silamiiffissaqarpoq, inissiisarfirmmiittut pujortarfisinnasaannik silaannarissarfigis innaasaannillu.

Isumannaallisaaneq pitsaalluinnartog

Pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfirmmi isumannaallisaaneq isiginngitsusaagassaanngilaq. Silataani assiliiveqarlunilu maluginiuteqarpoq, inissiisarfirmmik eqqaanillu nakkutilliissutaasunik. Isaariaani nunat tamalaat mittarfeqarfiini ilisimaneqartutut itumik timimut misissuuteqarpoq. Matut tamarmik matuersaateqarput, sulisullu taamaallaat matuersaateqarfigisaminnut isersinnaallutik.

Torsuusani videukkut nakkutilliissuteqarpoq. Immikkoortortat inillu nakkutilliissutitaqanngillat. Tamatumani isumaqartoqarmat inissiisarfirmmiittut ulluinnarni inuunerminni nakkutigineqartutut misigisimannikkaangamik eqqissisimanerusartut.

Sammisagartitsinissanut atortorissaarutit

Inissiisarfirmmiittut sammisagarnissaminnut periarfissaqarlurput, inissiisarfittaarmi ulluinnarni inuunermi sammisagarlunissamut periarfissaqarlurmat. Inissiisarfittaami sammisassat ilaat tassaapput sanaluttarfik, qisunnik sannavik, mersortarfik, ini atuarfiusartoq, timigissartarfik, oqaluffik, atuagaateqarfik, nipilersortarfik minnerunngitsumillu timersortarfik angisooq.

Inissiisarfirmmiittut sammisagartitsinernut peqataasinnaanissamut pisinnaatitaaffeqarlutillu pisussaaffeqarput, tassa uninngaannannginniassammata ulluinnarnilu inuunerat imaqarneruniassammata aamma sungiussiniassammata. Tamatumunnga ikiuuttussanik timimik aalatitsinissamut sunnersortit pingasut atorfinitsinneqassapput.

Tamatumunnga peqatigitillugu inissiisarfirmmi najugallit tamatumunnga ilinniartinneqarnissaat siunertaavoq. Piffissami matumani inissiisarfirmmi tigummineqartut

Espainiako Auzitegi Gorenak ekainaren 21ean ebatziko du sanferminetako

BASQUE

ESPAINIAKO AUZITEGI Gorenako Bigarren salak ezarri du data: ekainaren 21ean ebatziko du 2016ko sanferminetan emakume batek jasan zuen talde erasoaren auziari buruz. Bederatzi urteko espetxe zigorra ezarri zien Nafarroako Lurralde Auzitegiak erasotzaileei, eta zigor hori berretsi zuen Nafarroako Auzitegi Nagusiak iazko abenduan. Epaiairen kontrako helegiteak aurkeztu zituzten alde guztiek eta helegite horien gainean erabakiko du Auzitegi Gorenak, ekainaren 21ean.

Andres Martinez Arrieta izango da auzia aztertuko duen aretoko presidentea. Harez gain, Francisco Monterde, Ana Ferrer, Vicente Magro eta Susana Polo magistratuak parte hartuko dute ebazpenean.

Alde guztiek jarri dute zigor epaiaren kontrako helegitea. Bost akusatuei egotzitako delituen kalifikazioa aldatzeko eskatu du Fiskaltzak: sexu abusuengatik ez, baizik eta sexu erasoengatik zigortzea. Hemezortzi urteko espetxe zigorra eskatu du erasotzaile bakoitzarentzat. Aldiz, erasotzaileen defentsa abokatuak uste dute Nafarroako Probintzia Auzitegiak “presio mediatikoak” baldintzatuta eman zuela epaia.

Zigortutako bostak aske daude behin behinean. Epaia irmoa izan artean ez espetxeratzeko erabakia hartu zuen Nafarroako Lurralde Auzitegiak, fiskaltzaren, akusazio partikularraren eta herri akusazioen eskarriak baztertuta.

Epaiketa, Bilbon

Bizkaiko Lurralde Auzitegiak epaiketa hasiko du, gaur, hiru gizonezko aurka, 18 urteko neska bati sexu eraso egitea egotzita. 2017ko urtarrilaren 14an, emakumeaz abusatzea, eraso sakelakoarekin grabatzea eta bideoa sare sozialetan zabaltzea leporatzen diete. Beren kontra eskatzen diren zigorraren batura 80 eta 100 urte artekoa da. Akusatutako bik 20 urte dituzte, eta hirugarrenak 28 urte ditu.

Emakumezkoari Bilboko Santutxu auzoan egin zioten eraso, diskoteka batetik irteterakoan. Biktimak salaketa aurkeztu zuenean azaldu zuenez, ondoezik sentitu zen eta zorabiatu egin zen. Handik denbora batera, biluzik esnatu zen, eta alua minduta zuela. Basurtuko ospitalera joan zen, eta bertan baieztatu zioten bortxatu egin zutela.

Erasoa gertatu zen inguruan kokatutako segurtasun kamera bati esker identifikatu zituzten akusatuak.

Elgoibarko Giza Eskubideen parkean gertatu da. Goizaldeko seiak aldera eman dute abisua bizilagunek oihuak entzunda. Gizon bat aurkitu dute lurrian, hilda. Lehen informazioen arabera, labanaz hil dute. Ertzaintzak 35 urteko beste gizonezko bat atxilotu du, hilketarekin zerikusia duelakoan.

Segurtasun Sailak zabaldu duenez, 36 urteko gizonezkoa bikotekidearekin zegoen eraso egin diotenean. Emakumezkoa Mendaroko erietxera eraman dute zaurituta. Lekukoaren arabera, erasotzaileak emakumearen aurka jo du lehenik eta hura defendatzen saiatu da 36 urteko gizonezkoa.

Ertzaintzak eta Udaltzaingoak itxi egin du ingurua eta gertatutakoa ikertzen ari dira. Ertzaintzako polizia zientifikokoak laginak hartzen eta ingurua ikertzen ari dira eta lekukoei galderak egiten ere ari dira ertzainak.

Udalak gautzetsi egin du gertatutakoa eta elkarretaratzea deitu du astelehenerako, udaletxe aurrean. “Udal honek horrelako ekintzak arbiuatu eta ulertezintzat jotzen ditu. Halaber, biktimei, senitartekoei eta baita gertukoei ere, erabateko babesa helarazi nahi die”.

Montserrat Bassa irakaslea da (Torroella de Montgri, Katalunia, 1965), eta, joan den apirilaren 28an, ERC Esquerra Republicanako diputatu hautatu zuten Espainiako Kongresurako, Gironako barrutiko zerrendaburu independente gisa. Ahizpa du Dolors Bassa Generalitateko Lanaren, Familien eta Gai Sozialen Saileko kontseilari ohia, iazko martxoaren 23tik behin-behinean kartzelatu, zeina epaitzen ari baita Auzitegi Gorena gaur egun, beste lider independentista katalan batzuekin batera.

Nola eragin dio zure bizitzari ahizpa kartzelari edukitzeak?

Argi dago goitik behera aldatu zaidala bizitza. Hainbat fase izan nituen, beste senide guztiek bezala. Lehenbizikoa dolu izugarri bat izan zen; ia ezin erreakzionaturik geratu nintzen, baina, zorionez, harremanetan egon nintzen asko lagundu zidan jende batekin eta jende oso aktibistarekin, eta hori mugarri bat izan zen niretzat. Handik hila-bete gutxi batzuetara, kalera irteten eta jendearekin egoten hasi nintzen, aktibismoan, eta horrek asko indartu nau. Horregatik diot bizitza asko aldatu zaidala: ni irakaslea nintzen, eta, orain, berriz, kausari zuzenean emana bizi naiz ia erabat.

Zein da presoaren senideen eginkizuna, eta zein uste duzu izan behar lukeela?

Presoei babes osoa ematea; horixe egiten dugu guk. Esaten dut norberaren burua engainatzea dela pixka bat, zeren, arazoren bat baldin badugu ere, haiek ikustera joan eta indartsu itxurak egiten ditugu, bai baitakigu haiek badituztela beren arazoak, eta, beraz, geureei garrantzia kentzen saiatzen gara. Gure eginkizuna da haiek ahalik eta gehien babestea, eta nik, babes emozionala emateaz gainera, kontatzen diet nola dagoen egoera politikoa, soziala... Mundua dagoen bezala egonda, denbora faltan ibiltzen gara!

Ingurukoak garrantzitsuak dira.

Ezin argiago dugu hori; osasun mentaletatik, ezin da dena familiara soilik mugatu. Gure kasuan, familiakoak eta bestelako jendea joaten zaio bisitan, txandaka. Hori ere egin behar izaten dugu senideok: bisita agendak antolatuta. Eta oso garrantzitsua da, zuk ondo baitakizu zein komeni den bisitan joatea eta zein ez, unean-unean. Nik asko hitz egiten dut Dolorsekin, eta hori badakit; berak ere esaten dit, eta argi dago zein den nire egitekoa arlo horretan.

Senideen behar bati erantzuteko sortu al zen Eskubide Zibilen Aldeko Kataluniako Elkarteak? Denek elkarrekin jarduteko plataforma bateratu bat al da?

Sortu zen garaian, [2017ko] azaroaren ostean, gauzarik oinarritzkoenetan elkar laguntzea zen behar nagusia: logistika. Horretaz ez baikenuen ideiarik ere: nola egin behar ziren paketeak, nola den bisiten kontua kartzelan... Horrek gutxi iraun zuen, ordea: berehala konturatu ginen eginkizun garrantzitsua genuela. Jendearen berotasunari eutsi nahi genion, konplizitatei, eta, horregatik, oso argi ikusi genuen elkarte bat sortu beharra zegoela eskubide zibilak defendatzeko, eskubideen urraketak salatuzko, hori guztia ahalik eta gehien eramateko nazioartera. Nahiko aktibo gabilta.

Baliagarria izan al zaizue euskal presoaren senideen esperientzia, nahiz eta Euskal Herrian eta Katalunian oso ezberdinak diren bai egoera politikoa eta bai presoaren egoera? Euskal presoaren egoera oso ezberdina da, baina erreferente izan da guretzat. Sekula ez genuen izan hainbesteko jakin-minik eta enpatiarik; eta ez hori bakarrik: adibidez, denok batera Europako Parlamentura joan ginenean Espainiaren errepresioa salatze- ra, haiek asko lagundu ziguten. Koska bat aurrerago daude espetxeratuen babesari dagokionez, eta laguntza ematen ari zaizkigu.

Eskubideak urratzen ari dira, eta errepresioa etengabea da. Ikusten al diozu konponbiderik gaur egungo egoerari?

Gauza bat argi dut: denbora luzea daramagula kalean presio egiten: xingolak, manifestazioak, espetxeetako elkarretaratzeak direla... Hori oso ondo dago jendearen berotasunak bizirik segi dezan, baina ni pragmatikoa naiz aspalditik, eta jabetuta nago horrek ez duela balioko gure presoak askatzeko. Konponbideak politikoa behar du izan; ez dago beste aukerarik. Besteak beste, horregatik animatu naiz aktibismoetik harago egin eta politikaren lehen lerroan jardutera. Nire ustez, oso kutsatua dago dena. Bide judizialek, indultua exijitzea beste biderik ez dugu, horixe merezi baitute. Baina, zoritxarrez hori lortzen ez badugu, Europako bidearen zain geditu beharko dugu. Bitartean, konponbide bakarra ikusten dut: elkarrekin hitz egitea, barruan dugun amorru hori guztia irenstea, amorru hori indar bihurtzea, eta modua aurkitzea elkarrekin ados jartzeko. Egoera horretara ez itzultzea lekuz kanpo dagoela iruditzen zait.

Presoak egoera batean daude, eta erbeste-teratuak, beste batean. Gatatzarik piztu al dezake bakoitzarentzat taktika ezberdina erabili behar izateak?

Elkartekook oso garbi daukagu denak direla errepresaliatuak, hala nola Tamara [Carrasco, CDR auzipetua] edo Espainiaren errepresioa pairatzen ari den beste edonor. Ni hasi berria naiz honetan, baina politikoki uste dut sekula ez dudala aditu ezberdin-